

TAM TẶNG SONG NGŨ PĀḲI - VIỆT

VESAK 2550

*Sabbadānam dhammadānam jināti.
Sự bố thí Pháp vượt trên tất cả các sự bố thí.*

Thí Chủ: _____

Dâng đến: _____

Ước Nguyện: _____

Hồi hương đến: _____

TAM TẠNG SONG NGŨ PĀḶI - VIỆT - TẬP 42

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

BUDDHAVAMSA PĀḶI

&

CARIYĀPIṬAKA PĀḶI

TẠNG KINH - TIỂU BỘ

PHẬT SỬ

&

HẠNH TẠNG

PHẬT LỊCH 2550

DƯƠNG LỊCH 2006

In lần thứ nhất:
PL 2550 - DL 2006

Số Lượng 600 cuốn

ISBN: 955 - 1222 - 43 -1

@Buddhist Cultural Centre
125 Anderson Road
Nedimala, Dehiwala - Sri Lanka

Tel: 2734256, 2728468
Fax: 2736737
Email: bcc@sri.lanka.net
Website: www.buddhistcc.com

MỤC LỤC TỔNG QUÁT

Mục Lục Tổng Quát	iii
Lời Tựa - Sinhala và Việt ngữ	v - xiv
Văn Bản của Bộ Tôn Giáo - Anh và Việt ngữ	xv - xvi
Thành Phần Nhân Sự	xvii
Lược Đồ Tam Tạng	xviii - xix
Lời Giới Thiệu	xxiii - xxvi
Các Chữ Viết Tắt	xxvii
Mẫu Tự Pāli - Sinhala	xxix - xxx
Buddhavaṃsa visayasūci - Mục Lục Phật Sử	xxxi - xxxii
Cariyāpiṭaka visayasūci - Mục Lục Hạnh Tạng	xxxiii - xxxv
Buddhavaṃsapāli - Phật Sử	2 - 247
Cariyāpiṭaka - Hạnh Tạng	250 - 327
Phụ Chú	329 - 334
Buddhavaṃsa - Thư Mục Câu Kệ Pāli	335 - 346
Buddhavaṃsa - Thư Mục Danh Từ Riêng	347 - 351
Cariyāpiṭaka - Thư Mục Câu Kệ Pāli	353 - 358
Cariyāpiṭaka - Thư Mục Danh Từ Riêng	359 - 360
Buddhavaṃsa - Thư Mục Từ Đặc Biệt	361 - 363
Cariyāpiṭaka - Thư Mục Từ Đặc Biệt	365 - 367
Phương Danh Thí Chủ	369

--ooOoo--

*“Tathāgatappavedito dhammavinayo, bhikkhave, vivaṭo virocati,
no paṭicchanno.”*

*“Này các tỳ khưu, Pháp và Luật đã được công bố bởi đức Như Lai
là bộc lộ, chói sáng, không che giấu.”*

(Aṅguttaranikāya Tikanipātapāḷi Kusinaravagga Paṭichannasutta,
Parivārapāḷi Ekuttarikanaya Tikavāra - Bộ Tăng Chi, Chương Ba
Pháp, Phẩm Kusinārā, Kinh Được Che Giấu; Luật Tập Yếu, Chương
Tăng Theo Từng Bậc, Nhóm Ba).

ප්‍රස්තාවනා

සතා සංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයක් මනෝ ප්‍රණීධාන පුරාන නවාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයක් වාක් ප්‍රණීධාන පුරාන සාරාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂයක් කාය වාක් ප්‍රණීධාන පුරාන සම්මා සම්බුදුවරුන් විසි හතර නමකගෙන් නියත විවරණ ලබා ක්‍රි.පූ 623 දී පමණ බුද්ධත්වයට පත්වූ බරණැස මිගදායේ දී ධර්ම වක්‍රය පැවැත් වූ තැන් පටන් පන්සාලිස් වසක් කුළ දේශනා කරන ලද ධර්මය ත්‍රිමස ධර්මය නම් වෙයි ඒ ත්‍රිමස ධර්මය ධම්ම-ධම්මඛකක- සද්ධම්ම ධම්මවිනයං බුහ්මවරියි සාන- පාවචන - ආදී නාමයනගෙන් හඳුන්වා දී ඇති මෙම සද්ධර්මයම ආනන්දය මාගේ ඇවෑමෙන් තොපගේ ශාස්තෘ වන්නේ යයි ත්‍රිමසයන් වහන්සේ විසින්ම පරිනිර්වාණයේ දී වදාරා ඇති එයින් පෙනෙන්නේ බුදුන් වදාළ ධර්මයම භික්ෂුන් ගේ මර්ගෝපදේශකයා වූ වගයි එසේ තිබියදීත් බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව සුභද්‍ර නම් භික්ෂුවගේ මතය වූයේ ත්‍රිමසයන් වහන්සේ නැති නිසා තම තමන්ට වුවමනා පරිදි භික්ෂුන්ට ජීවත්වීමට පුළුවන් බවයි සුභද්‍ර භික්ෂුව ත්‍රිමස පරිනිර්වාණය ගැන සිතා ඇත්තේ කරදරයකින් මිදුණු අවස්ථාවක් ලෙසයි සමහර විට වෙනත් මත ප්‍රකට නුවුවද තවත් භික්ෂුන් අතර මෙවැනි විනාශකාරී මති මතාන්තර පවතින්නට ඇති සර්වඥයන් වහන්සේ ජීවත් ව සිටියදීම දේවදත්ත සුනක්ඛත්තං අරිට්ඨං සාතිං ආදී භික්ෂුහු මෙවැනි මත උපදවන ලදහි

ධර්මය සම්බන්ධව ගැටලුවක් මතුවූයේ කලතුරකින් වූවද බුද්ධ ධර්මයේ පිරිසිදු බව ඒ අයුරින්ම රැක ගැනීමේ අවශ්‍යතාවයට බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව ශාසන භාරධාරී වූ මහා කාශ්‍යපට උපාලි ආදී මහරහතන් වහන්සේලාට පැහැදිලි වියි උන්වහන්සේලා බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් සිවුවන මස දෙවනදා රජගහනුවර වෙහාර පර්වත ප්‍රාන්තයේ සප්ත පර්ණි ගුහාද්වාරයෙහි අජාසත් රජු විසින් තරවන ලද මණ්ඩපයට රැස් වූ පන්සියයක් මහ රහතන් වහන්සේලාගේ සහභාගිත්වයෙන් පළමුවන ධර්ම සංගීතිය පැවැත්වූහි

ධර්ම විනයධර අනුබද්ධ මහාකාශ්‍යපට ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්දට අග්‍ර විනයධර උපාලි ආදී සිව්පිළිසිඹියා පත් මහරහතන් වහන්සේලා විසින් පවත්වන ලද මෙම සංගායනාව සෙසු සියලු සංගායනාවන්ට පාදක වූ බවත් සමස්ත බෞද්ධ භික්ෂු සංඝයා විසින්ම පිළිගන්නා ලද බවත් අවිධිකථාවන්හි සඳහන් වෙයි මෙම ප්‍රථම සංගායනාව කප්පියා කප්පිය සිකාපද පැනවීමත් බුද්දානු බුද්දක ශික්ෂාපද විනිශ්චයත් නිදානකොට පවත්වන ලද බැවින් පඤ්චසතික විනය සංගීතිය නමින් එය හඳුන්වයි බුද්ධ වචනය නැතිනම් ශ්‍රී සද්ධර්මය පිටක වසයෙහි බෙදුවේන ඒ ඒ පිටක එක් එක් සඛ්‍ය පරම්පරාවලට දුන්නේත් මෙම සංගායනාවේ දීයි

ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවෙන් වසර සියයක් ඉක්ම ගිය පසු කලාශෛව්‍ය රජු දවස විශාල මහනුවර වැසි වජ්ජ භික්ෂුන් විසින් විනය විරෝධී වස්තු දහයක් විනයානුකූල කිරීමට උත්සාහයක් ගත්හි මෙම දස වස්තු පිළිවෙත නීතියට පටහැනි මෙන්ම සදාචාරාත්මක නොවන බවද

ප්‍රකාශිතයන්හි වජ්ජ භික්ෂුන්ගේ මෙම විනය විරෝධී උත්සාහයෙන් බුද්ධ ධර්මය රැක ගැනීම සඳහා දෙවැනි සංගායනාව පැවැත්වීම්

කාකණ්ඩ ප්‍රතන යස නම් මහරහතන් වහන්සේට සබ්බකාමීට රේවතට සාල්හට බුජ්ජ සෝභිත වාසභගාමීට සුමනට සාණවාසී සම්භුත යන රහතන් වහන්සේලා සාකඡ්ඡාකර මෙම සංගායනාව පවත්වන ලදී සත් සියයක් රහතන් වහන්සේලා විසින් මෙම සංගායනාව පවත්වන ලදහි සතක සතක විනය සංගීති නමින් යන නමින් හඳුන්වන මෙම සංගායනාවේදී වුල්ලවග්ගයේ සංගීති බන්ධ දෙකට මුණධරාජ සුත්‍රයට සෙරිස්සක විමාන කථා උත්තරවාදට ජේතවස්තු ආදිය පික පාලියට කතු කළහි

විවිධ නිකායන් හට ගැනීමත් ඒ ඒ නිකායයන්වල අයිතිවාසිකම්ට ඉගැන්වීම්ට හා වත් පිළිවෙත් මගින් බුදු දහම කිලිට්ටිමකී දුශ්ශීලයන් වැඩි වීමත් ඒ නිසාම සිල්වතුන් විනය කර්ම සිදු නොකර සිටීමකී විනයධර බහුශ්‍රැත සුපේශල භික්ෂාකාමී රහතන් වහන්සේලා ගම් දනවි අතහැර වනවාසී වීමත් යන අවස්ථා බුදුන් පිරිනිවී දෙසියපන්තිස් වසර වන විට දක්නට ලැබුනී මෙම තත්වයෙන් සම්බුද්ධ ධර්මය ආරක්ෂාකර ගැනීම සඳහා බුද්ධ වර්ෂ දෙසිය පන්තිස් වැන්නේ දී අශෝක අධිරාජයාගේ දායකත්වයෙන් පැළලුප් නුවර දී තුන්වන සංගායනාව පැවැත්වීයී මෙම සංගායනාව පවත්වන ලද්දේ මොග්ගලී ප්‍රතන තිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රහතුන් වහන්සේලා දාහක් සම්බන්ද වෙමින්ට අශෝකරාම යේදීයී කථා වස්තුපපකරණය මෙහිදී සංගීති විධි කථාවස්තුපපකරණය සංගායනා කර ඇත්තේ සම්මිතියට ගෝකුලික ආදී නිකායයන් විසින් වැරදි කරුණු ගෙන විග්‍රහ කරන ලද ධර්ම කරුණු නිවැරදි කොට පිරිසිදු බුද්ධ ධර්මය රැකගනු සඳහායී නව මසකින් නිම වූ මෙම සංගායනාව සාහස්සි ක නමින් හඳුන්වයි

උපාලි රහතන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍ය පරම්පරාව විසින් විනය පිටකය දට ආනන්ද පරපුරෙහි දීසභාණකට සාරිපුතන පරපුරෙහි මජ්ඣිම භාණකට මහාකාශ්‍යප පරපුරෙහි සංයුතන භාණක අනුරුද්ධ පරපුරෙහි අංගුත්තර භාක ආදීන් විසින් සූත්‍ර පිට කය දට ශාරිපුත්‍ර ශිෂ්‍ය පරපුරින් අභිධර්ම පිටකයද මෙම සංගායනාව වෙත පවත්වාගෙන ආහී

භාණකයන්ගේ ප්‍රභවය

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තෙමසකට පසු මහා කාශ්‍යප මහ රහතන්ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රජගහනුවර දී පවත්වන ලද ප්‍රථම සංගායනාවේදී ධර්මය කියාව පිටකවලට කොටස්වලට බෙදුනි ඒ එක් එක් ධර්ම කොට්ඨාශයක් එක් එක් භික්ෂු පිරිසකට භාර කිරීම උචිත යයි මෙහි දී කල්පනා කර ඇති කට පාඩමනේ තථාගත ධර්මය ආරක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාවය නිසා මෙලෙස වැඩ බෙදාගැනීමේ උවමනාව ඇතිවීයී ඒ ඒ ධර්ම කොටස් භාරදෙන ලද්දේ ඒ ඒ කොටස් පිළිබඳව ප්‍රවීනත්වයක් දැක් වූ භික්ෂු පිරිස් වලටයී උදාහරණ වසයෙන් විනය පිටකය භාරදෙන ලද්දේ විනය පිළිබඳ අග්‍රස්ථානය හෙබ වූ උපාලි රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ පරපුරටයී සූත්‍ර පිටකය භාරදී ඇත්තේ ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද

රහතන් වහන්සේගේ පිරිසටයි අභිධර්මය භාර දී ඇත්තේ ධර්ම සේනාපති සැරියුත් රහතන් වහන්සේගේ පරපුරටයි

දීස භාණක - මජ්ඣිම භාණක - සංයුක්ත භාණක - අංගුත්තර භාණකා ජාතක

භාණකට ධම්මපද භාණකට උභතෝ විභඛග භානකට මහා අරියවංස භාණක ආදී වසයෙන් මෙම ශිෂ්‍ය පරම්පරා දිගින් දිගටම පිරිසිදු බුද්ධ ධර්මය රැකගෙන ආහි මෙම භාණක පරම්පරාවල අවසාන පුරුක් ලංකාවේ විසූහි භාණක වසයෙන් ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය කට පාඩමින් රැකගෙන ආ මෙම පිරිස් අතර සුතතනතිකා - විනයධරා - අභිධම්මිකා - ධම්මධරා අට්ඨකථිකා - තිපිටකා - වතුනිකායිකා ආදී වශයෙන්ද ඒ ඒ ධර්ම කොටස් කට පාඩමින් ගෙන ආ හිඤ්ඤන් වහන්සේලා වූහි

තුන්වන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව දඹදිව ථේරවාදාවරිය පරම්පරාවේ අවසාන පුරුක් වූ මොගගලි පුත්ත තිස්ස මහරහතන් වහන්සේගේ පාදාවනන අග්‍ර ශිෂ්‍යයා වූ මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ විසින් සංගාහිත ථේරවාදී බුද්ධ ධර්මය ලක්දිවට ගෙන ආහි

ථේරවාද -

ථේර යනුවෙන් හැදින්වෙන පිරිස වැඩිමහල්ලන් ස්ථවිරයන් වසයෙන් ගැනේ එනම් වැඩිමහල්ලන්ගේ ආයතනයට ථේරවාදයට අයත් සාමාජිකයෝයි මෙහි ථේර යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ ප්‍රථම ද්විතීයට සංගායනාවලට සහභාගි වූ මහා කාශ්‍යපට උපාලි - යසට ආදී වූ මහරහතන් වහන්සේලා විසින් සංගායනා කළ පාලි ධර්මය ථේරවාද නම් වේ “දෙව සඛගීතයෝ ආරුළුහ පාලියේ වෙසු ථේරවාදො-ති බෙදිතබබං - සාහිමහා කසසප භුතීතං මහා ථේරානං වාදතතා ථේරවාදකොති වුවවති” යනුවෙන් සරසු දීපනී ටීකාවෙහි එයි ථේරිකා යනුවෙන් හඳුන්වන ථේරවාදීහු මගධ්‍ය සහ ජජයිනිය මූලස්ථාන කර ගත්හි මෙයින් ලංකාවට පැමිණියේ උජ්ජයිනී ශාඛාවයි ථේරවාද ශාසනයේ පීතෘවරු වූවෝ පෝරාණයෝ වෙති පෝරාණයෝ වූකලි සම්භාවනීය ආචාර්ය පිරිසක් වූ අතර ථේරවාද ශාසනය ඇතිවීමේදී හා තහවුරු කිරීමෙහි දී වැදගත් තැනක් ගත් බව පෙනේ

තුන්වන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව මිහිඳු හරහතන් වහන්සේ විසින් ලංකාවට ගෙන එන ලද්දේ ථේරවාදී ත්‍රිපිටකයයි මහින්දාගමනයෙන් පසුව ලංකාවේ ශ්‍රී ලාංකික හිඤ්ඤ පිරිසක් ඇති වූහි උන්වහන්සේලා ඒ ත්‍රිපිටකය හදාළහි සිංහලෙන් අටුවා උයූහි දේවානම්පියතිස්ස රජුගේ ප්‍රධාන අමාත්‍යයකු වූ අරිට්ඨ පෑවිදි වී රහත්වැ උන්වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් දේවානම් පියතිස්ස රාජ සමයේ (ක්‍රි.පූ 247-207) දී ලංකාවේ පළමුවන සංගායනාව කර ඇති මෙම සංගායනාවට සැටදහසක් රහතන් වහන්සේලා සහභාගි වූ බව සඳහන්යි සත්දෙනෙකුගේ යුත් ශිෂ්‍යහු ශිෂ්‍ය පරම්පරාවට අනුව මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රථම ශිෂ්‍යයා වූයේ අරිට්ඨ තෙරුන්යි අනුරාධපුරයෙහිට ථූපාරාමයේ මෙම සංගායනාව පවත්වා ඇති

ධර්මශෝක රජුගේ මෙහෙයවීමෙන් ලංකාවට බුදු සමය ගෙන ආ මිහිඳු හිමියන් උදෙසා අනුරාධ පුරයෙහි ඉදි වූ ඉතා වැදගත් වූද ඉතා විශාල වූද ආරාමය මහා විහාරයයි මෙම විහාරයෙහි වැඩ සිටි හික්කුන් වහන්සේලා සමාක් දෘෂ්ටික ථේරවාදීහු වූහි ථේරවාදය ආරක්ෂා වූයේ මෙම විහාරයේදීයි

ථේරවාදී බුද්ධශාසනයට ආ බලපෑම්

ථේරවාදී බුද්ධශාසනය කෙරෙහි වරින්වර යම් යම් මතවාදිවල බලපෑම් ද ඇතිවීයී එයින් එකක් නම් බුදුන් අතිමානුෂිකයයි විශ්වාස කළ ලෝකෝත්තර වාදයයි ශ්‍රේෂ්ඨ ශාස්තෘවරුන්ගේ අභාවයෙන් පසුව අනුගාමිකයන් විසින් ඔහුගේ මිනිස් බව අමතක කොට ඔහු දේවත්වයෙන් සැලකීම ස්වාභාවිකයි ඔවුන් එසේ කරන්නේ ශාස්තෘවරයා කෙරෙහි දැඩි භක්තිය නිසායි එහෙත් ථේරවාදීහු ඒ අතින් වැඩිදුර ගියේ නැති ඔවුන් බුද්ධ කාය දෙස යථා තත්වයෙන් බැලූ බව පෙනේ එයට අමතරව වෛකුලයවාදය නිලපට දර්ශනට ගුළහවාද ආදී නම්වලින් ථේරවාද ක්‍රිපිටකයට අයත් නොවූ විශේෂාංග බිහි වූවද ථේරවාද බුදු සමය විසින් ඒවා බැහැර කරන ලදී මේ ආදී වසයෙන් වෛකුලය වාදීන්ගෙන් ඇතිවුණු නොයෙක් උපද්‍රව වලින් ථේරවාදය මහා විහාරික හික්කුන් විසින් බලවත් දුෂ්කරතා මැද ආරක්ෂා කරන ලදී අන්‍යවාදී ධර්මයන් ථේරවාදයට ඇතුල්වනු වළක්වනු සඳහා ථේර වාදීහු හැම අයුරින්ම සටන් කළහි මහාසේන රාජ්‍ය සමයේදී මෙම සටහන ප්‍රකටව කෙරුණු විට ථේරවාදීහු ජය ගත්හි මෙම මහා විහාරය පිළිබඳව කීර්තිරාවය හැම තැනම පැතිර පැවතිණි නිර්මල ධර්මය ලබා ගැනීම සඳහා විදේශිකයෝ ලංකාවට ආහි විශාබ පිතිමල්ලට බුද්ධ ඝොෂ යන අය ඉන් සමහරෙකී

පොඤ්ඤා සංගීතිය

මිහිඳු හිමියන් විසින් ලංකාවට ගෙන එන ලද ක්‍රිපිටක ධර්මය වසර හාරසියයක් පමණ කට පාඩමින් පැමිණි මහා විහාරික හික්කුන් වහන්සේලා ඒ පිරිසිදු ථේරවාදය පරපුරෙන් පරපුරට ගෙනයාමේ උදාර වූ ද පවිත්‍ර වූද චේතනාවෙන් බුද්ධ වර්ෂ 440-454 අතර කාලයේ වළගම්බා රජු දවස පොත්වල ලියවීයී වළගම්බා රජු දවස ලේඛනාරූඪ කළේ රජගහ - වේසාලී - පාටලී පුත්‍ර - නගරවල පැවැත් වූ ධර්ම සංගායනාවන් හි දී තෝරා බේරාගෙන සංග්‍රහ කළ ක්‍රිපිටකයයි ලෝකයේ ප්‍රථම වරට සිංහල රහතුන් විසින් කරන ලද මෙම පොඤ්ඤා සංගීතියෙන් පසුවට බුද්ධ ශ්‍රාවකයන් අතුරෙන් ඉතා උසස් විනය ධරයා වූ උපාලී තෙරුන්ගෙන් පැවත එන්නේ යයි සලකන ථේරවාදී පාලී ක්‍රිපිටකය සියම්ම කාම්බෝජට බුරුම ආදී දකුණු දිග රටවල පැතිර ගියහි

වම්පා (වියට්නාමය)

ඉන්දු චීන අර්ධ ද්වීපයේ නැගෙනහිර ප්‍රාන්තයේ දකුණු කොටස වන වත්මන් වියට්නාමය ඇති අතීතයේ වම්පා නමින් හඳුන්වා ඇති බුදු සමය ක්‍රිවී 3 වැනිසිය වසේදී පමණ මෙහි තහවුරු වන්නට ඇතැයි සිතිය හැකියි ක්‍රිවී 605 දී වම්පා අග නගරය විනුන් විසින් ආක්‍රමණය කොට බෞද්ධ වස්තූන් විනයට ගෙනගිය බව චීන ලියවිලි වල සඳහන්ව ඇති මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ ක්‍රිවී 7 වන සියවස ට පෙර වර්තමාන වියට් නාමයේ බුදු දහම ප්‍රචලිතව පැවති බවයි වම්පාහි බෞද්ධයන් පොදු

වසයෙන් ආර්ය සම්මිතිය නිකායට අයත් වූ අතර සර්වාස්ති නිකායේ ස්වල්ප දෙනෙකු ද සිටි බවයි ක්‍රිවී 8 වැනි සියවසේ ශිලා ලේඛනයකින් පෙනී යන්නේ වම්පානි මහායාන බුදු දහම බලවත්ව පැවැති බවත් සමහර රජවරුන්ගේ ද ආශීර්වාදය ලද බවත්යි පසු කාලයක දී මහායානයෙන් කැඩී ආ තන්ත්‍රයානය ද එහි වූ බව පැහැදිලියි

ක්‍රිවී 15 වන සියවසේදී උතුරේ අන්තම්චරුන් විසින් රට අල්ලා ගන්නාතෙක් මහායාන ස්වරූපයේ බුද්ධාගම වම්පානි (වියට්නාමයේ) ජීවමාන බලවේගයක් වියි පසුව වම්පානි පැරණි ආගම වෙනුවට චීන ස්වරූපයෙන් යුත් බුදු සමය එහි බලපවත්වා ඇති

වියට්නාම ජාතික භික්ෂු ඉන්ධන්ධ

වියට්නාම ජාතික ඉන්ධන්ධ භික්ෂුන් වහන්සේ වසර කීපයකට පෙර ලංකාවට වැඩමවා කෝට්ටේ සිරි ජයවර්ධනාරාමයේ වැඩ සිටිමින් සිංහල භාෂාව කියවීමටද පාලිභාෂාවද හදාරා ඇති බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් මුද්‍රිත බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ සමූහය පරිශීලනය කළ මෙම භාමුදුරුවෝ පාලියෙන් ඇති ත්‍රිපිටකය සිංහලෙන් හදාරා වියට්නාමී භාසාවට පරිවර්තනය කර ඇති වියට්නාම ඉතිහාසය දෙසත් ත්‍රිපිටකයේ ඉතිහාසය දෙසත් බැලූ විට එය ඉතා වැදගත් ප්‍රාතිභාර්යමය කටයුත්තකි මුළු ථේරවාදී ත්‍රිපිටකයම වියට්නාම බසට පරිවර්තනය කිරීම උන්වහන්සේගේ උත්සාහයයි බලාපොරොත්තුවයි එය එසේ වූ විට එය වර්තමාන වියට් නාමයේ සමයක් දෘෂ්ටිය ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ප්‍රචලිත වී ථේරවාදී බෞද්ධයන් ඇති වීමට හේතුවක් වනු ඇති ඒ අනුව වියට්නාම දේශයට ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ගෙන ගිය ධර්මදූතයා ඉන්ධන්ධ භික්ෂුව වසයෙන් වියට්නාම ඉතිහාසයේත් ලංකා ඉතිහාසයේත් ඉතිහාස ගතවනු නියතයි

උන්වහන්සේ ගේ චේතනාව උදාරතරයි අප්‍රතිහත ධෛර්යය විශ්මය ජනකයි උන්වහන්සේගේ මෙම සත් ක්‍රියාවට ලංකාවේත් - වියට්නාමයේත් බෞද්ධයෝ සහයෝගය දැක්විය යුතුයි වියට්නාමයට ථේරවාදය ගෙනයන ධර්ම දූතයා උන්වහන්සේ වන බැවිනි

උන්වහන්සේ ඉටාගත් කාර්යය නිරූපිතව ඉටු කරන්නට ආරෝග්‍ය සුවයත් ආර්ථික සම්පතත් ලැබේවායි ! ඉති සිතින් පත්මිහි

කිරම විමලජෝති ස්ථවිර
අධ්‍යක්ෂ
බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
නැදිමාල
දෙහිවල
2550 නිකිණි මස

LỜI TỰA

(Lời dịch Việt của bản tiếng Sinhala)

--ooOoo--

Đức Phật của chúng ta sau khi trải qua vô số kiếp thực hành các pháp toàn hảo và lần lượt tiếp nhận sự thọ ký của hai mươi bốn vị Phật tiền nhiệm rồi đã chứng quả Toàn Giác vào năm 623 trước Tây Lịch. Ngài đã thuyết giảng bài Pháp đầu tiên, tức là bài Kinh Chuyển Pháp Luân, ở tại Migadāya thành Bārāṇasī. Lời giảng dạy của đức Phật được biết đến với nhiều tên gọi: Giáo Pháp, Chánh Pháp, Pháp và Luật, Phạm Hạnh là một số tên gọi đã được nói đến. Đức Phật đã nói với vị trưởng lão Ānanda rằng: “Sau khi ta Niết Bàn, chính các Pháp và Luật đã được ta giảng dạy sẽ là thầy của các người.” Điều ấy có nghĩa là Giáo Pháp của đức Phật sẽ là kim chỉ nam cho các vị tỳ khưu tu tập. Tuy nhiên, ngay sau sự ra đi của đức Phật vị tỳ khưu tên Subhadda đã có quan điểm rằng: “Bởi vì đức Phật đã không còn, các đệ tử của Ngài có thể sống cuộc sống theo như ước muốn của mình.” Và còn có những vị tỳ khưu khác như Devadatta, Sunakkhatta, Ariṭṭha ngay lúc đức Phật còn tại tiền cũng đã có các suy nghĩ như vị tỳ khưu Subhadda.

Tuy nhiên, khi vấn đề liên quan đến Giáo Pháp của đấng Toàn Giác vừa mới nảy sinh, các vị A-la-hán hộ trì Giáo Pháp như Ngài Mahā Kassapa và Ngài Upāli đã nghĩ đến sự cần thiết của việc bảo vệ tính chất thuần khiết của Giáo Pháp. Do đó, vào ngày thứ hai của tháng thứ tư sau khi đức Phật Niết Bàn, cuộc Kết Tập lần thứ nhất đã được thực hiện với sự tham dự của năm trăm vị A-la-hán tại hang động Sattapaṇṇī dưới sự bảo trợ của đức vua Ajātasattu (A-xà-thế). Cuộc Kết Tập Giáo Pháp được tiến hành bởi các vị tỳ khưu Mahā-kassapa, Ānanda, Upāli, và các vị Thánh A-la-hán khác đã là nền tảng cho các cuộc kết tập về sau. Chú Giải đề cập rằng cuộc Kết Tập Giáo Pháp này đã được tất cả các vị tỳ khưu thừa nhận. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhất này còn được gọi là Cuộc Kết Tập về Luật của năm trăm vị vì có liên quan đến các điều học nhỏ nhặt và ít quan trọng (khuddānukhuddakasikkhā). Giáo Pháp của đức Phật đã được phân chia thành Tạng (Piṭaka) trong cuộc kết tập này.

Cuộc Kết Tập lần thứ nhì đã được tổ chức vào khoảng một trăm năm sau lần thứ nhất vào thời trị vì của đức vua Kālasoka. Cuộc kết tập này dựa trên nền tảng của “Mười sự việc không được phép.” Các vị tỳ khưu xứ Vajjī đã ra sức vận động để hợp thức hóa mười sự việc xét ra có bản chất không đúng với Luật. Cuộc Kết Tập lần thứ nhì đã

được tiến hành bằng hình thức hội thảo giữa các vị tỳ khưu A-la-hán Sabbakāmi, Revata, Sālha, Ujjasobhita, Vāsabhagāmika, Sambhūta Sānavāsī, Yasa Kākaṇḍakaputta, và Sumana. Bảy trăm vị A-la-hán đã tham dự cuộc Kết Tập này. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhì này còn được gọi là Cuộc Kết Tập về Luật của bảy trăm vị. Trong cuộc Kết Tập này, hai chương về Kết Tập ở Cullavagga (Luật Tiểu Phẩm), bài kinh Muṇḍarājasutta, Serissaka Vimānakathā Uttaravāda, Petavatthu, v.v... đã được công nhận vào Chánh Tạng Pāli.

Do sự xuất hiện của nhiều bộ phái, tính chất đúng đắn về giáo lý và sở hành của các bộ phái chính bị suy giảm, các vị tỳ khưu chân chánh đều lui vào rừng ở ẩn. Nhằm bảo vệ phẩm chất của Giáo Pháp đức Phật trong tình trạng này, vào khoảng hai trăm ba mươi năm sau thời kỳ đức Phật Niết Bàn cuộc Kết Tập lần thứ ba đã được tổ chức ở tại Āsokārāma do đức vua Asoka. Cuộc Kết Tập này đã được tiến hành bởi vị tỳ khưu A-la-hán Moggaliputta Tissa cùng với một ngàn vị A-la-hán. Đặc biệt bộ Kathāvatthupakaraṇa đã được trùng tụng nhằm chỉnh đốn những sai lầm đang được thực hành bởi các bộ phái. Cuộc Kết Tập này đã hoàn tất sau chín tháng và đã được gọi là cuộc Kết Tập của một ngàn vị.

Sau cuộc Kết Tập lần thứ nhất, Tạng Luật đã được duy trì do các vị tỳ khưu thuộc nhóm của vị Thánh A-la-hán Upāli, Tạng Kinh gồm có Trường Bộ do nhóm của ngài Ānanda, Trung Bộ do nhóm của ngài Sāriputta, Tương Ứng do nhóm của ngài Kassapa, Tăng Chi do nhóm của ngài Anuruddha, và Tạng Vi Diệu Pháp do nhóm của ngài Sāriputta .

Sự thành lập các nhóm trì tụng (bhāṇaka):

Sau Cuộc Kết Tập lần thứ nhất, Giáo Pháp đã được phân chia thành nhiều phần và các phần chính yếu đã được giao cho các vị tỳ khưu tinh thông về lãnh vực ấy có nhiệm vụ duy trì và phổ biến. Một số nhóm trì tụng chính là nhóm Trì Tụng Trường Bộ (Dīghabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Trung Bộ (Majjhimbhāṇaka), nhóm Trì Tụng Tương Ứng (Saṃyutta-bhāṇaka), nhóm Trì Tụng Tăng Chi (Aṅguttarabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Kinh Bốn Sanh (Jātakabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Kinh Pháp Cú (Dhammapadabhāṇaka), nhóm Trì Tụng hai Bộ Luật (Uḥhato Vibhaṅgabhāṇaka), nhóm Trì Tụng bộ Đại Sử về Thánh Nhân (Mahā Ariyavaṃsa), v.v... Các vị đệ tử này đã làm phong phú và gìn giữ Giáo Pháp bằng phương tiện trùng tụng bằng trí nhớ. Nhóm cuối cùng của các vị trì tụng này đã sống tại Sri Lanka. Sau cuộc Kết Tập lần thứ ba, Giáo Pháp của đức Phật đã được truyền sang Sri Lanka do

công của Trưởng Lão Mahinda là vị đệ tử của ngài tỳ khuu A-la-hán Moggaliputta Tissa.

Theravāda: Ý nghĩa của từ “Thera” là “Trưởng Lão.” Các thành viên của Theravāda là các vị trưởng lão. Các vị tỳ khuu Mahākassapa, Upāli, Yasa, v.v... đã tham dự cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhất và thứ nhì đã trùng tụng Chánh Tạng, và các lời trùng tụng ấy được gọi là Theravāda. Sớ giải tên Sāratthadīpanī Tīkā có đề cập rằng: “Sabbam theravādanti dve saṅgītiyo āruḥhā pāliyevettha “theravādo”ti veditabbā. Sā hi mahākassapapabhutīnaṃ mahātherānaṃ vādattā “theravādo”ti vuccati.” Các vị Theravāda còn được gọi là Therika (thuộc về các vị Trưởng Lão). Các vị này sống chủ yếu ở Magadhya và Ujjayini. Trong số các vị này, nhóm Ujjayini đã đến Sri Lankā. Các vị trưởng thượng “Porāṇa” của Giáo Hội Theravāda là những vị thầy lỗi lạc và đã đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc thành lập Giáo Hội Theravāda.

Sau cuộc Kết Tập lần thứ ba, ngài tỳ khuu Mahinda đã đem Tam Tạng của Theravāda đến xứ sở Sri Lanka và đã chuyển hóa được rất đông người xuất gia theo Phật Giáo. Các vị ấy đã học tập Tam Tạng và đã viết Chú Giải bằng tiếng Sinhala. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp đầu tiên ở Sri Lanka đã được thực hiện bởi vị tỳ khuu A-la-hán Ariṭṭha trước đây là vị quan đại thần của đức vua Devānampiya Tissa (247-207 trước Tây Lịch). Đã có sáu mươi ngàn vị A-la-hán tham dự. Tỳ khuu Ariṭṭha chính là vị đệ tử đầu tiên của ngài Mahinda. Cuộc Kết Tập đã được tổ chức tại tu viện Thūpārāma ở Anurādhapura.

Tu viện Mahā Vihāra đã được xây dựng cho ngài Mahinda và đã có một vị trí vô cùng lớn lao và quan trọng đối với Giáo Hội Theravāda. Lúc bấy giờ đã xảy ra nhiều sự kiện có liên quan đến lời Giáo Huấn của đức Phật, sự kiện Lokuttaravāda là một. Mặc dầu có nhiều khó khăn phải đối phó nhưng các vị tỳ khuu ở Mahā Vihāra đã bảo vệ được sự thuần khiết của Giáo Pháp và đã được khắp nơi biết tiếng. Do đó, nhiều người ngoại quốc đã đến Sri Lanka để tiếp thu Phật Giáo, trong đó có Visākha, Pītimalla, Buddhaghosa, v.v...

Sự Kết Tập thành sách:

Tam Tạng Giáo Pháp do Ngài Mahinda đem đến và giảng dạy cho các vị tỳ khuu ở Mahā Vihāra đã được duy trì bằng trí nhớ trong bốn trăm năm. Vào thời trị vì của đức vua Vaḷagamba (440-454 theo Phật Lịch), Tam Tạng đã được ghi lại thành các tập sách. Sau đó, Tam Tạng Pāli này đã được truyền sang các nước như là Thái Lan, Cambodia, và Miến Điện.

Champa (Việt Nam):

Được biết Champa là vùng đất ở về phía đông nam của bán đảo Đông Dương, hiện nay là Việt Nam. Điều được phỏng đoán là triết học Phật Giáo đã được thiết lập tại xứ này vào khoảng thế kỷ thứ 3 sau Tây Lịch. Vào khoảng năm 605 sau Tây Lịch, thủ đô Champa đã bị chiếm đóng bởi người Trung Quốc và họ đã du nhập Phật Giáo vào Trung Quốc; điều này được ghi lại trong văn kiện của Trung Quốc. Điều rõ rệt là Phật Giáo đã được phổ biến tại Việt Nam trước thế kỷ thứ bảy sau Tây Lịch và Phật Giáo Champa là chánh yếu và được liệt kê vào bộ phái Arya Sammiti là một nhóm nhỏ thuộc bộ phái Sravasti. Tư liệu của thế kỷ thứ tám sau Tây Lịch được ghi lại trên bia đá chứng tỏ rằng Phật Giáo Mahāyāna đã hiện diện ở Việt Nam và Tantrayāna phát xuất từ Mahāyāna cũng có mặt.

Vào thế kỷ thứ 15 sau Tây Lịch, người Annam ở phía bắc đã kiểm soát xứ sở và Phật Giáo mang đặc điểm của Mahāyāna đã có sự tác động. Về sau, Phật Giáo mang đặc điểm của Trung Quốc đã tác động đến xứ sở này thay vì Phật Giáo Champa trước đây.

Vị tỳ khuu Indacanda người Việt Nam đã đến Sri Lanka trong những năm gần đây và đang ngụ tại tu viện Sri Jayawardhanaramaya khu vực Kotte. Vị này đã học Pāli và đã sử dụng Tam Tạng Pāli ấn bản Buddha Jayanti do Buddhist Cultural Centre ấn hành. Vị này đã học Tam Tạng và sau đó dịch sang tiếng Việt Nam. Khi xem xét đến lịch sử của nước Việt Nam và lịch sử của Tam Tạng, chúng tôi nhận thấy rằng sự nỗ lực và ước nguyện thực hiện Tam Tạng Song Ngữ của vị này thật là phi thường. Nếu việc làm ấy được thành tựu thì sự hiểu biết về Tam Tạng của Theravāda ở Việt Nam sẽ được phổ biến và Phật Giáo Theravāda ở Việt Nam sẽ thêm phần phát triển. Khi ấy, vị tỳ khuu Indacanda sẽ là người sứ giả có công đóng góp cho sự hoằng Pháp của Phật Giáo Theravāda ở Việt Nam và điều này sẽ được ghi nhận bởi lịch sử của hai nước, Việt Nam cũng như của Sri Lanka.

Ý định của vị tỳ khuu này thật lớn lao, và sự nỗ lực của vị này thật đáng khâm phục. Chư Phật tử sống ở Sri Lanka và Việt Nam hãy nên hỗ trợ tỳ khuu Indacanda trong công việc dẫn thân này.

Chúng tôi phúc chúc cho tỳ khuu Indacanda được sức khỏe, sống lâu, và đạt đến sự thành công đối với điều ước nguyện của mình.

Venerable Kirama Wimalajothi
Giám Đốc Buddhist Cultural Centre
Nedimala, Dehiwala, Sri Lanka
Tháng Nikini 2550.

ආගමික කටයුතු අමාත්‍යාංශය
 மத விவகார அமைச்சு
 MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS

මගේ අංකය }
 எனது இல }
 My No }

ඔබේ අංකය }
 உமது இல }
 Your No }

24th May, 2006

This is to certify that the bilingual Tripitaka in Pali and Sinhala in connection with the 2550th Buddha Jayanthi Commemoration is the correct version of the Pali Text. The Pali text in Roman Characters has its equivalence in content and validity to the original in Sinhala characters.

 B.N. Jinasena
 Secretary
 Ministry of Religious Affairs

115, විජේරාම මාවත, කොළඹ 07, ශ්‍රී ලංකාව. 115, வீஜேராம மாளிகை, கொழும்பு 07, ஸ்ரீ லங்கா. 115, Wijerama Mawatha, Colombo 07, Sri Lanka.

කාර්යාලය } සභාගාරය } Office }	94-11-2690896 94-11-2690896	தொலை } குகைகள் } Fax }	94-11-2690897 94-11-2690897	මහාමාත්‍ය අමාත්‍ය } பிரதி அமைச்சர் } Deputy Minister }	94-11-5375128 94-11-2690898	ලේකම් } செயலாளர் } Secretary }	94-11-2690736 94-11-2690736
-------------------------------------	--------------------------------	------------------------------	--------------------------------	--	--------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------

Ministry of Religious Affairs

--ooOoo--

Ngày 24 tháng 05 năm 2006

Xác nhận rằng Tam Tạng song ngữ Pali và Sinhala ấn tống vào dịp lễ kỷ niệm Buddha Jayanthi lần thứ 2550 là chính xác về phần Pali văn. Phần Pali văn được phiên âm sang mẫu tự Roman có giá trị tương đương về nội dung so với văn bản gốc bằng mẫu tự Sinhala.

B. N. Jinasena
Thư Ký
Chánh văn phòng

Địa Chỉ: 115 Wijerama Mawatha, Colombo 07, Sri Lanka

Office: 94-11-2690896

Fax: 94-11-2690897

Deputy Minister: 94-11-5375128, 94-11-2690898

Secretary: 94-11-2690736

THÀNH PHẦN NHÂN SỰ:

CỐ VẤN DANH DỰ:

Ven. Devahandiye Paññāsekara Nāyaka Mahāthera
President of the Thimbirigasyaya Religious Association
“Sasana Arakshaka Mandalaya”
Tu Viện Trưởng Tu Viện Sri Jayawardhanaramaya Colombo

CỐ VẤN THỰC HIỆN:

Ven. Kirama Wimalajothi Nāyaka Mahāthera
Giám Đốc nhà xuất bản Buddhist Cultural Centre

CỐ VẤN VI TÍNH:

Ven. Mettāvihārī (Đan Mạch)
Ban điều hành Mettānet Foundation
(www.metta.lk)

ĐIỀU HÀNH TỔNG QUÁT:

Tỳ Khưu Indacanda

PHỤ TRÁCH PHIÊN DỊCH:

- Tỳ Khưu Indacanda (Trương Đình Dũng)
- Tỳ Khưu Brahmāpalita (Thạch Long Thịnh)

PHỤ TRÁCH PHIÊN ÂM:

- Ven. CandraBangsha (Bangladesh)

PHỤ TRÁCH VI TÍNH:

- Tỳ Khưu Đức Hiền (Nguyễn Đăng Khoa)

TIPITAKAPĀḲI - TAM TẠNG PĀḲI

Piṭaka	Tạng	Tên PāḲi	Tựa Việt Ngữ	Số tt.
V I N A Y A	L U Ậ T	PārājikapāḲi	Phân Tích Giới Tỳ Khuru I	01
		PācittiyapāḲi bhikkhu	Phân Tích Giới Tỳ Khuru II	02
		PācittiyapāḲi bhikkhunī	Phân Tích Giới Tỳ Khuru Ni	03
		MahāvaggapāḲi I	Đại Phẩm I	04
		MahāvaggapāḲi II	Đại Phẩm II	05
		CullavaggapāḲi I	Tiểu Phẩm I	06
		CullavaggapāḲi II	Tiểu Phẩm II	07
		ParivārapāḲi I	Tập Yếu I	08
		ParivārapāḲi II	Tập Yếu II	09
S U T T A N T A	K I N H	Dīghanikāya I	Trường Bộ I	10
		Dīghanikāya II	Trường Bộ II	11
		Dīghanikāya III	Trường Bộ III	12
		Majjhimanikāya I	Trung Bộ I	13
		Majjhimanikāya II	Trung Bộ II	14
		Majjhimanikāya III	Trung Bộ III	15
		Saṃyuttanikāya I	Tương Ứng Bộ I	16
		Saṃyuttanikāya II	Tương Ứng Bộ II	17
		Saṃyuttanikāya III	Tương Ứng Bộ III	18
	Saṃyuttanikāya IV	Tương Ứng Bộ IV	19	
	Saṃyuttanikāya V (1)	Tương Ứng Bộ V (1)	20	
	Saṃyuttanikāya V (2)	Tương Ứng Bộ V (2)	21	
	Aṅguttaranikāya I	Tăng Chi Bộ I	22	
	Aṅguttaranikāya II	Tăng Chi Bộ II	23	
	Aṅguttaranikāya III	Tăng Chi Bộ III	24	
	Aṅguttaranikāya IV	Tăng Chi Bộ IV	25	
	Aṅguttaranikāya V	Tăng Chi Bộ V	26	
	Aṅguttaranikāya VI	Tăng Chi Bộ VI	27	

Piṭaka	Tạng	Tên Pāḷi	Tựa Việt Ngữ	Số tt.
S U T T A N T A	K I N H	K Khuddakapāṭha	Tiểu Tụng	28
		H Dhammapadapāḷi	Pháp Cú	-
		U Udānapāḷi	Phật Tự Thuyết	-
		D Itivuttakapāḷi	Phật Thuyết Như Vậy	-
		D Suttanipāṭapāḷi	Kinh Tập	29
		A Vimānavatthupāḷi	Chuyện Thiên Cung	30
		K Petavatthupāḷi	Chuyện Nga Quỷ	-
		A Theragathāpāḷi	Trưởng Lão Kệ	31
		N Therīgāthāpāḷi	Trưởng Lão Ni Kệ	-
		I Jātakapāḷi I	Bổn Sanh I	32
		K Jātakapāḷi II	Bổn Sanh II	33
		Ā Jātakapāḷi II	Bổn Sanh III	34
		Y Mahāniddesapāḷi	(chưa dịch)	35
		A Cullaniddesapāḷi	(chưa dịch)	36
		* Paṭisambhidāmagga I	(chưa dịch)	37
		* Paṭisambhidāmagga II	(chưa dịch)	38
		A Apadānapāḷi I	(chưa dịch)	39
		T Apadānapāḷi II	(chưa dịch)	40
		I Apadānapāḷi III	(chưa dịch)	41
		Ē Buddhavaṃsapāḷi	Phật Sử	42
		U Cariyāpiṭakapāḷi	Hạnh Tạng	-
B Nettipakaraṇa	(chưa dịch)	43		
B Peṭakopadesa	(chưa dịch)	44		
Ō Milindapañhāpāḷi	Mi Tiên Vấn Đáp	45		
A B H I D H A M M A	V I D U P H P	Dhammasaṅganipakaraṇa	Bộ Pháp Tự	46
		Vibhaṅgapakaraṇa I	Bộ Phân Tích I	47
		Vibhaṅgapakaraṇa II	Bộ Phân Tích II	48
		Kathāvatthu I	Bộ Ngữ Tông I	49
		Kathāvatthu II	Bộ Ngữ Tông II	50
		Kathāvatthu III	Bộ Ngữ Tông III	51
		Dhātukathā	Bộ Chất Ngữ	-
		Puggalapaññattipāḷi	Bộ Nhân Chế Định	52
		Yamapakaraṇa I	Bộ Song Đối I	53
		Yamapakaraṇa II	Bộ Song Đối II	54
		Yamapakaraṇa III	Bộ Song Đối III	55
		Patthānapakaraṇa I	Bộ Vị Trí I	56
Patthānapakaraṇa II	Bộ Vị Trí II	57		
Patthānapakaraṇa III	Bộ Vị Trí III	58		

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

BUDDHAVAMSA PĀḶI

&

CARIYĀPIṬAKA PĀḶI

TẠNG KINH - TIỂU BỘ

PHẬT SỬ

&

HẠNH TẠNG

Tāni ca sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva otaranti vinaye ca sandissanti, niṭṭham ettha gantabbaṃ: ‘Addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ, tassa ca therassa suggahitaṃ’.

(Dīghanikāya II, Mahāparinibbānasutta).

Các điều ấy (những lời đã được nghe thuyết giảng) cần được đối chiếu ở Kinh, cần được xem xét ở Luật, và chỉ khi nào chúng hiện diện ở Kinh và được thấy ở Luật, thì điều kết luận có thể rút ra ở đây là: “Điều này chắc chắn là lời giảng dạy của đức Thế Tôn và đã được vị trưởng lão ấy tiếp thu đúng đắn.

(Trường Bộ II, Kinh Đại Bát-Niết-Bàn).

LỜI GIỚI THIỆU

--ooOoo--

Buddhavaṃsa (Phật Sử) và Cariyāpiṭaka (Hạnh Tạng) là hai tập Kinh cuối cùng Tiểu Bộ (Khuddakanikāya). Chú Giải của tập Kinh Buddhavaṃsa (Phật Sử) có tên là Madhuratthavilāsini được thực hiện do công của Ngài Buddhadatta và Chú Giải của tập Kinh Cariyāpiṭaka (Hạnh Tạng) có tên là Paramatthadīpanī do công của Ngài Dhammapāla. Cả hai tập Chú Giải đã được thực hiện vào khoảng cuối thế kỷ thứ 5 sau Công Nguyên.

Về nội dung, tập Kinh Buddhavaṃsa (Phật Sử) trình bày quá trình tu tập và chứng đạt quả vị Toàn Giác của đức Phật Gotama (Cồ Đàm), tức là đức Phật Thích Ca đang được chúng ta thờ phượng hiện nay. Duyên khởi của tập Kinh bắt đầu với việc đấng Phạm Thiên thỉnh cầu đức Phật Gotama thuyết Pháp qua đó giới thiệu sơ lược về quá trình tế độ chúng sanh của Ngài từ lúc chuyển vận Pháp Luân cho đến lúc quay trở về thành Kapilavatthu để tế độ đức vua cha Suddhodana (Tịnh Phạn). Lúc ấy, ở bờ sông Rohiṇī Ngài đã sử dụng thần thông làm hiện ra con đường kinh hành được trang hoàng bằng châu báu ở trên không trung. Cũng vào lúc đó, ngài Sārīputta đang đứng ở núi Gijjhakūta (Linh Thú) tại thành Rājagaha (Vương Xá), tuy khoảng cách xa đến hàng trăm cây số, nhưng ngài Sārīputta vẫn có thể chiêm ngưỡng được đức Phật. Kế đó, ngài Sārīputta cùng năm trăm vị A-la-hán trong đó có các ngài Moggallāna, Mahākassapa, Anuruddha, Upāli, Puṇṇa đã dùng thần thông bay đến bên đức Phật để hỏi đức Phật về công hạnh nào đã được thực hiện trong quá khứ khiến Ngài có được oai lực cao quý như thế. Bằng trí tuệ hướng về các kiếp sống trước đây, đức Phật đã giảng giải về lịch sử của chư Phật nhằm mục đích đem lại điều lợi ích cho chư thiên và nhân loại.

Trong tập Kinh này, tên của hai mươi tám vị Phật Toàn Giác thuộc thời quá khứ đã được đề cập đến nhưng chỉ trình bày sự liệu của hai mươi lăm vị từ đức Phật Dīpaṅkara, là vị đầu tiên đã ban lời chú nguyện cho đức Bồ Tát Sumedha, cho đến đức Phật Gotama tức là Phật Thích Ca thời hiện tại gồm các chi tiết như sau: Thời điểm của vị Phật tính theo kiếp (*kappa*), tên của vị Phật, số lần của sự lãnh hội (*abhisamaya*), số lần của các cuộc hội tụ (*samāgama*), tên của thành phố, cha và mẹ, thời gian sống tại gia, tên của ba tòa lâu đài, số lượng người nữ hầu hạ, tên vợ, tên con trai, bốn điều báo hiệu, phương tiện di chuyển lúc ra đi, thời gian hành khổ hạnh, Phạm Thiên thỉnh cầu, địa điểm chuyển vận Pháp Luân, tên hai vị tỳ khưu Thinh Văn hàng đầu, tên vị thị giả, tên hai vị tỳ khưu ni Thinh Văn

hàng đầu, tên cội Bồ Đề, tên hai vị nam thí chủ hộ độ hàng đầu, tên hai vị nữ thí chủ hộ độ hàng đầu, chiều cao của đức Phật, hào quang, tuổi thọ của Ngài, việc tịch diệt Niết Bàn, bảo tháp và xá-lợi. Về phần bản thân đức Bồ Tát trong thời vị Phật ấy, có các sử liệu về nguồn gốc xuất thân, danh tánh, phẩm hạnh, hành động thù thắng đã được thực hiện, và lời chú nguyện của vị Phật đương thời.

Qua tập Kinh này, có một số điểm đáng được lưu ý như sau: Các vị Phật đều hiện khởi ở Jambudīpa (Ấn Độ). Đức Phật Gotama (Thích Ca) của chúng ta có nhiều điểm thua sút so với các vị Phật khác: Tuổi thọ ngắn nhất (80 năm), dài nhất là 100.000 năm của các vị Dīpaṅkara, Koṇḍañña, Anomadassī, Paduma, Padumuttara, Atthadassī, Dhammadassī, Siddhattha, Tissa. Thời gian hành khổ hạnh dài nhất (6 năm), ngắn nhất là 7 ngày của các vị Sobhita, Nārada, Padumuttara, Dhammadassī, Kassapa. Chiều cao, tuổi thọ, thời gian sống tại gia, hào quang phát ra đều thua sút tất cả các vị Phật khác. Về sự ra đi vĩ đại, trong số 25 vị Phật đã được trình bày chi tiết, có sáu vị sử dụng phương tiện voi, sáu vị khác sử dụng phương tiện cỗ xe, năm vị có cả đức Phật Gotama sử dụng phương tiện ngựa, bốn vị sử dụng phương tiện là tòa lâu đài, ba vị sử dụng phương tiện kiệu khiêng, và một vị đi bộ. Về xuất thân, chỉ có ba vị Phật xuất thân dòng Bà-la-môn là Kakusandha, Koṇāgamana, Kassapa, các vị còn lại đều xuất thân dòng Sát-đế-ly. Các yếu tố khác như là cội cây Bồ Đề, hành động thù thắng, số lần của các cuộc hội tụ, v.v... đều có sự khác biệt. Đặc biệt chương cuối cùng về việc phân chia xá-lợi của đức Phật Thích Ca chắc chắn là đã được thêm vào sau này, đặc biệt có nội dung phong phú hơn nếu so sánh với bài Kinh Mahāparinibbānasutta - Đại Bát-Niết-Bàn ở Trường Bộ.

Tập kinh thứ nhì là Cariyāpiṭaka (Hạnh Tạng) có tựa đề nêu bật được nội dung chứa đựng ở bên trong. Cụ thể tập Kinh này trình bày về 35 câu chuyện các tiền thân của đức Bồ-tát đã chuyên tâm thực hành các đức hạnh để đạt đến sự toàn hảo (*pāramitā*) của các đức hạnh ấy trong thời gian bốn a-tăng-kỳ và một trăm ngàn đại kiếp nhằm làm chín muồi quả vị Giác Ngộ. Nói về mười sự toàn hảo này, các dịch giả tiền bối đã dịch là mười pháp ba-la-mật hay thập độ. Điều đáng ngạc nhiên trong tập Kinh này là chỉ có bảy sự toàn hảo được đề cập đến thay vì mười, và số lượng các câu chuyện cho mỗi đức hạnh lại không thống nhất, không rõ do bị thất thoát trong việc truyền thừa hay là việc thực hiện tập Kinh chưa được hoàn tất. Sở dĩ chúng tôi có nhận xét như vậy vì tập Kinh này được chia làm ba chương: Chương I nói về bố thí có 10 chuyện, chương II nói về trì giới có 10 chuyện, và chương III bao gồm 15 chuyện còn lại: xuất ly 5 chuyện, quyết định 1 chuyện, chân thật 6 chuyện, từ ái 2 chuyện, và hành xả 1 chuyện. Muốn tìm hiểu rõ hơn về điểm này, chúng ta có

thể tham khảo chương Pakiṇṇakakathā thuộc Chú Giải của tập Kinh Cariyāpiṭaka (Hạnh Tạng) này vì có giảng đầy đủ về mười đức hạnh đồng thời có đầy đủ những chi tiết liên quan đến vị mong mỏi việc thực hành hạnh nguyện Bồ Tát (CpA. 276-332).

Xét về hình thức, hai tập Kinh Buddhavaṃsa (Phật Sử) và Cariyāpiṭaka (Hạnh Tạng) được thực hiện dựa theo lối trường thi (tương tự như thể *Mahā Kāvya* của ngôn ngữ Sanskrit) gồm nhiều câu kệ (*gāthā*) hợp thành. Mỗi câu kệ được ghi thành 2 dòng và được chia làm 4 *pāda*; thông thường mỗi câu kệ như vậy là một câu văn hoàn chỉnh về phương diện văn phạm.

Về kỹ thuật trình bày, tập Kinh Song Ngữ Pāli Việt này của chúng tôi được trình bày theo khuôn mẫu Tam Tạng Pāli-Sinhala, ấn bản Buddha Jayanti Tripitaka, của nước Sri Lanka (Tích Lan). Văn bản Pāli-Roman được trình bày ở đây đã được chúng tôi phiên âm lại từ văn bản Pāli-Sinhala của bộ Tam Tạng nói trên và đã giữ đúng theo số trang của văn bản gốc để tiện việc đối chiếu so sánh; tuy nhiên ở thư mục câu kệ Pāli, thư mục danh từ riêng, và thư mục từ đặc biệt các số trang trích lục đã được chúng tôi kiểm tra lại và bổ túc thêm. Riêng về phần Phụ Chú, trước đây chính là những cước chú đã được chúng tôi ghi lại trong quá trình phiên dịch nhưng do việc không thể trình bày trong khuôn khổ của trang Kinh bị hạn chế nên một số cước chú đành phải được tách ra và xếp thành mục Phụ Chú. Nhân đây, chúng tôi cũng xin thành tâm tán dương công đức của Ven. Mettāvihārī đã hoan hỷ cho phép chúng tôi sử dụng văn bản đã được phiên âm sẵn đang phổ biến trên mạng internet. Điều này đã tiết kiệm cho chúng tôi nhiều thời gian và công sức.

Về khía cạnh dịch thuật, cũng có một số điểm cần được nêu lên như sau: Về các thì của động từ, trong nguyên tác có nhiều hành động ở vào thời quá khứ nhưng lại được trình bày ở thì hiện tại và một vài hành động ở vào thời vị lai lại được trình bày ở thì quá khứ. Chúng tôi ghi lại các thì theo sát văn bản nghĩ rằng những điểm này dễ dàng nhận diện qua ngữ cảnh và không làm xáo trộn ý nghĩa. Bản tiếng Việt chúng tôi đã được phiên dịch trực tiếp từ nguyên bản Pāli của hai tập Kinh trên, một số từ dịch đã được dựa theo lời giải thích ở hai bản Chú giải Pāli là Madhuratthavilāsini và Paramatthadīpanī. Tuy có tham khảo bản dịch tiếng Anh của Cô I. B. Horner và bản dịch tiếng Sinhala ở Tam Tạng song ngữ của nước Sri Lanka nhưng lời dịch Việt này được ghi lại theo sự xét đoán của chúng tôi và không thể hiện quan điểm của hai bản dịch nói trên. Chúng tôi ghi lại lời dịch Việt theo tinh thần “hiểu văn bản như thế nào thì cố gắng ghi lại đúng như thế ấy;” đối với các bản văn cổ, chúng tôi không có tham vọng vươn đến các tiêu chuẩn phiên dịch cao hơn. Các sự sai sót

trong phiên dịch đương nhiên không thể tránh khỏi, chúng tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm về trình độ yếu kém. Tuy nhiên, điều khiến cho chúng tôi được hoan hỷ là chúng tôi đã tận dụng hết khả năng của bản thân cho công việc nghiên cứu, soạn thảo, và hoàn tất công việc in ấn tập Kinh này.

Trước khi chấm dứt, chúng tôi xin thành kính tri ân về sự nhiệt tâm hỗ trợ của hai Ngài Trưởng Lão: Ven. Devahandiye Paññāsekara Nāyaka Mahāthera đã quan tâm tạo điều kiện thuận tiện cho chúng tôi về mọi mặt, cũng như đã khuyến khích và cung cấp cho chúng tôi những văn bản Sinhala quan trọng, Ven. Kirama Wimalajothi Nāyaka Mahāthera trong cương vị giám đốc Buddhist Cultural Centre đã dành cho chúng tôi mọi ưu tiên về việc in ấn và đã hy sinh thời giờ quý báu của Ngài để viết phần Lời Tựa cho tập Kinh này. Không thể quên không đề cập đến Đại Đức Chánh Kiến là vị đã thường xuyên gợi ý đến chúng tôi những ý kiến đóng góp quý báu và những lời khích lệ chân thành, cũng như đã ra sức giải thích và vận động các thí chủ tham gia hỗ trợ. Nhân đây, chúng tôi cũng xin thành tâm ghi nhận công đức của các vị sau đây: Ông B. N. Jinasena, Thư Ký chánh văn phòng của Bộ Tôn Giáo Sri Lanka và Ông B. Nandasiri, quản trị viên của Buddhist Cultural Centre, phụ trách nhà sách chi nhánh tại Baudhaloka Mawatha, Colombo 07 đã nhiệt tình tiếp đón và cung cấp cho chúng tôi những thông tin cần thiết, chính hai vị là những người đã tạo nhân duyên cho chúng tôi quyết định tiến hành soạn thảo Bộ Tam Tạng Song Ngữ Pāli Việt này. Kế đến là các thí chủ tập thể và cá nhân đã nhiệt tâm hưởng ứng vào việc đóng góp tài chánh, đây là những người đã có công đức lớn tạo thành nền móng khởi đầu cho việc ấn tống Bộ Tam Tạng Song Ngữ Pāli - Việt này. Về phương diện in ấn, Ông Palita Liyanage quản trị viên phụ trách ấn loát của Buddhist Cultural Centre đã hướng dẫn và giúp đỡ cho chúng tôi trong mọi công việc về in ấn, và cuối cùng là các nhân viên nhà in của trung tâm đã dành mọi ưu tiên về kỹ thuật cũng như đã phối trí thời gian cho công việc ấn tống cuốn Kinh này được hoàn tất nhanh chóng. Mong sao phước báu ấy luôn dẫn dắt quý vị vào con đường tu tập đúng theo Phật Pháp.

Cuối cùng, ngưỡng mong phước báu phát sanh trong công việc soạn thảo và ấn tống tập Kinh này được thành tựu đến tất cả chúng sanh. Nguyên cho hết thấy đều được an vui, sức khỏe, có trí tuệ, và tinh tấn tu tập ngõ hầu thành đạt cứu cánh giải thoát, chấm dứt khổ đau.

Kính bút,
đêm rằm tháng bảy
ngày 08 tháng 08 năm 2006
Tỳ Khuru Indacanda (Trưởng đình Dũng)

CÁC CHỮ VIẾT TẮT:

Văn Bản Pāli:

- Machasaṃ. : Buruma Raṭa Chaṭṭhasaṅgāyanā Mudita Grantha
(Tặng Miến Điện kỳ kết tập lần thứ 6).
Manupa. : Mahanuvara Pattiruppuvaṭa Ayat Puskoḷa Pot.
Mavi. : Madhuratthavilāsini - Buddhavaṃsa-aṭṭhakathā
(Chú Giải Phật Sử: Madhuratthavilāsini).
Nā. : Nāgarākṣara Mudita Grantha (Tặng Ấn Độ).
Pa. : Paramatthadīpanī - Cariyāpiṭaka-aṭṭhakathā
(Chú Giải Hạnh Tạng: Paramatthadīpanī).
PTS. : Pali Text Society (Tặng Anh).
Pu. : Aṭṭhakathāgata Puraṇapāthāntara.
Sīmu. : Sinhalaṅkāra Mudita Buddhavaṃsaya,
Cariyāpiṭakapāḷi (Tặng Tích Lan).
Syā. : Syāma (Nāy)akṣara Mudita Grantha
(Tặng Thái Lan).

Văn Bản Tiếng Việt:

- BvA. : Buddhavaṃsa-aṭṭhakathā (PTS) - Chú Giải Phật Sử.
CpA. : Cariyāpiṭaka-aṭṭhakathā (PTS) - Chú Giải Hạnh Tạng.
ND : Chú thích của Người Dịch.
PTS : Nhà Xuất Bản Pali Text Society (Anh Quốc)

MĀU TṬ PĀLI - SINHALA

NGUYÊN ÂM

අ a ආ ā ඉ i ඊ ī උ u ඌ ū එ e ඔ o

PHỤ ÂM

ක ka	ඛ kha	ග ga	ඝ gha	ඞ ña
ච ca	ඡ cha	ජ ja	ඣ jha	ඤ ña
ට ṭa	ඨ ṭha	ඬ ḍa	ඬ ḍha	ථ ṇa
ත ta	ඵ tha	ද da	ධ dha	න na
ප pa	ඵ pha	ඞ ba	භ bha	ම ma

ය ya	ර ra	ල la	ව va	ස sa	හ ha	ළ ḷa	ං ṁ
ක ka	කා kā	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kū	කෙ ke	කො ko
ඛ kha	ඛා khā	ඛි khi	ඛී khī	ඛු khu	ඛූ khū	ඛෙ khe	ඛො kho
ග ga	ගා gā	ගි gi	ගී gī	ගු gu	ගූ gū	ගෙ ge	ගො go

PHỤ ÂM LIÊN KẾT

කක kka	කඤ්ඤ ñña	ත්‍ර tra	මඵ mpha
කඛ kkha	ණණ ṅha	දද dda	මඞ mba
කය kya	කඳුඵ ñca	දධ ddha	මභ mbha
කී kri	කඳුඡ ñcha	ද්‍ර dra	මම mma
කච kva	කඳුඡ ñja	දඵ dva	මභ mha
කය ක්‍යා khya	කඳුකධ ñjha	ධඵ dhva	යය, යය yya
කඞ khva	ටට ṭṭa	භභ nta	යභ yha
ගග gga	ටඨ ṭṭha	භඵ ntha	ලල lla
ගඝ gggha	ඞඞ ḍḍa	භ, ඳ ṅda	ලය lya
ඞඞ ñka	ඞඞ ḍḍha	භධ ndha	ලභ lha
ග්‍ර gra	ණණ ṅṅa	භභ nna	චය vha
ඞඞ ñkha	ණට ṅṭa	භභ nha	සස ssa
ඞග ñga	ණඨ ṅṭha	පප ppa	සම sma
ඞඝ ñgha	ණඞ ṅḍa	පඵ ppha	සඵ sva
චච cca	භභ tta	ඞඞ bba	භම hma
චඡ ccha	භඵ ttha	ඞභ bbha	භඵ hva
ඡඡ jja	භඵ tva	ඞු bra	ළභ ḷha
ඡක ජ්‍යා jjha		මප mpa	

-ඞ ā ඞ i ඞ ī ට u ට ū ම- e ම-ඞ o

VĀN BĀN ĐÓI CHIẾU
PĀḶI - SINHALA & PĀḶI - ROMAN

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස
Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

පාණාතිපාතා වේරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

අදින්නාදානා වේරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

කාමෙසුමිච්ඡාවාරා වේරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

මුසාවාදා වේරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

සුරාමෙරසමජ්ඣපමාදට්ඨානා වේරමණී සික්ඛාපදං
සමාදියාමි
Surāmerayamajjhapaṃsādanā veramaṇī sikkhāpadaṃ
samādiyāmi.

Buddhavaṃsa visayasūci - Mục Lục Phật Sử

Ratanakaṅkamanakaṇḍo -	
Con Đường Kinh Hành Bằng Châu Báu	2 - 19
Sumedhakathā - Phần Nói về Sumedha	20 - 53
1 Dīpaṅkarabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Dīpaṅkara	54 - 59
2 Koṇḍaññabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Koṇḍañña	60 - 67
3 Maṅgalabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Maṅgala	68 - 75
4 Sumanabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Sumana	76 - 83
5 Revatabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Revata	84 - 91
6 Sobhitabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Sobhita	92 - 99
7 Anomadassibuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Anomadassī	100 - 107
8 Padumabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Paduma	108 - 113
9 Nāradabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Nārada	114 - 121
10 Padumuttarabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Padumuttara	122 - 129
11 Sumedhabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Sumedha	130 - 137
12 Sujātabuddhavaṃso -	
Lịch Sử Đức Phật Sujāta	138 - 145

13	Piyadassibuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Piyadassī	146 - 151
14	Atthadassibuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Atthadassī	152 - 157
15	Dhammadassibuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Dhammadassī	158 - 163
16	Siddhatthabuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Siddhattha	164 - 169
17	Tissabuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Tissa	170 - 177
18	Phussabuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Phussa	178 - 183
19	Vipassibuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Vipassī	184 - 191
20	Sikhībuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Sikhī	192 - 199
21	Vessabhūbuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Vessabhū	200 - 207
22	Kakusandhabuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Kakusandha	208 - 215
23	Koṇāgamanabuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Koṇāgamana	216 - 223
24	Kassapabuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Kassapa	224 - 233
25	Gotamabuddhavaṃso - Lịch Sử Đức Phật Gotama	234 - 239
	Buddhapakiṇṇakakaṇḍo - Chương Tổng Hợp về Chư Phật	240 - 243
	Dhātubhājanīyakathā - Giảng Giải về Việc Phân Chia Xá-Lợi	244 - 247

Cariyāpiṭaka visayasūci - Mục Lục Hạnh Tạng

I. Dānapāramitā - Sự Toàn Hảo về Bố Thí:

1. Akitticariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Akitti 250 - 253
2. Saṅkhacariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Saṅkha 252 - 253
3. Kurudhammacariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Kurudhamma 254 - 255
4. Mahāsudassanacariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Mahāsudassana 254 - 257
5. Mahāgovindacariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Mahāgovinda 256 - 257
6. Nimirājacariyaṃ -
Hạnh của Đức Vua Nimi 258 - 259
7. Candakumāracariyaṃ -
Hạnh của Hoàng Tử Canda 258 - 259
8. Sivrājacariyaṃ -
Hạnh của Đức Vua Sivi 260 - 263
9. Vessantaracariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Vessantara 262 - 273
10. Sasapaṇḍitacariyaṃ -
Hạnh của Con Thỏ Hiền Trí 274 - 277
Akittivaggo paṭhamo - Phẩm Akitti là phần thứ nhất.

II. Silapāramitā - Sự Toàn Hảo về Giới:

1. Mātuposakacariyaṃ -
Hạnh của Vị Nuôi Dưỡng Mẹ 278 - 279

2. Bhūridattacariyaṃ -	
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Bhūridatta	280 - 281
3. Campeyyanāgacariyaṃ -	
Hạnh của Con Rồng Campeyya	282 - 283
4. Cullabodhicariyaṃ -	
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Cullabodhi	282 - 285
5. Mahisarājacariyaṃ -	
Hạnh của Con Trâu Chúa	284 - 287
6. Rurumigarājacariyaṃ -	
Hạnh của Con Nai Chúa Ruru	286 - 289
7. Mātaṅgacariyaṃ -	
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Mātaṅga	290 - 291
8. Dhammadevaputtacariyaṃ -	
Hạnh của Thiên Tử Dhamma	290 - 293
9. Alīnasattacariyaṃ -	
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Alīnasatta	292 - 295
10. Saṅkhapālacariyaṃ -	
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Saṅkhapāla	294 - 297

Hatthanāgavaggo dutiyo - Phẩm Con Long Tượng là phần thứ nhì

III. Nekkhamma pāramitā - Sự Toàn Hảo về Xuất Ly:

1. Yudhañjayacariyaṃ -	
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Yudhañjaya	298 - 299
2. Somanassacariyaṃ -	
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Somanassa	298 - 303
3. Ayogharacariyaṃ -	
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Ayoghara	302 - 305
4. Bhisacariyaṃ -	
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Bhisā	304 - 305
5. Soṇapaṇḍitacariyaṃ -	
Hạnh của vị Hiền Trí Soṇa	306 - 307

IV. Adhiṭṭhāna pāramitā - Sự Toàn Hảo về Quyết Định:

6. Temiyapaṇḍitacariyaṃ -
Hạnh của vị Hiền Trí Temiya 308 - 311

V. Sacca pāramitā - Sự Toàn Hảo về Chân Thật:

7. Kapiṛājacariyaṃ -
Hạnh của con Khi Chúa 312 - 313
8. Saccatāpasacariyaṃ -
Hạnh của Đạo Sĩ Sacca 312 - 313
9. Vaṭṭapotakacariyaṃ -
Hạnh của Chim Cút Con 312 - 315
10. Maccharājacariyaṃ -
Hạnh của Vua Cá 314 - 317
11. Kaṇhadīpāyanacariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Kaṇhadīpāyana 316 - 319
12. Sutasomacariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Sutasoma 320 - 321

VI. Mettā pāramitā - Sự Toàn Hảo về Từ Ái:

13. Suvanṇasāmacariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Suvanṇasāma 322 - 323
14. Ekarājacariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Ekarāja 322 - 323

VII. Upekkhā pāramitā - Sự Toàn Hảo về Hành Xả:

15. Mahālomahaṃsacariyaṃ -
Hạnh của (Đức Bồ-tát) Mahālomahaṃsa 324 - 325
- Uddānagāthā - Bài Kệ Tóm Tắt 324 - 327

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

BUDDHAVAMSA PĀḶI

&

PHẬT SỬ

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

BUDDHAVAMAṢAPĀḶI

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa

Ratanacaṅkamanakaṇḍo

1. Brahmā ca lokādhipatī sahampati¹
katañjalī anadhivaraṃ ayācatha
santīdha sattā apparajakkhajātikā²
desehi dhammaṃ anukampimaṃ pajamaṃ.
2. Sampannavijjācaraṇassa tādino
jutindharass'antimadehadhārino
tathāgatass'appatipuggalassa
uppajji kāruṇṇatā sabbasatte.
3. Na h'ete jānanti sadevamānusā
buddho ayaṃ kīdisako naruttamo
iddhibalaṃ paññābalañca kīdisaṃ
buddhibalaṃ lokahitassa kīdisaṃ.
4. Na h'ete jānanti sadevamānusā
buddho ayaṃ īdisako naruttamo
iddhibalaṃ paññābalañca īdisaṃ³
buddhabalaṃ lokahitassa īdisaṃ.³
5. Handāhaṃ dassayissāmi - buddhabalaṃ anuttaraṃ⁴
caṅkamaṃ māpayissāmi - nabhe ratanamaṇḍitaṃ.⁵

1. sahampatī - Machasaṃ, Sīmu, Mavi.

2. sattāpparajakkhajātikā - Machasaṃ,
Mavi.

3. edisaṃ - Machasaṃ, Mavi.

4. buddhabalamanuttaraṃ -
Machasaṃ, Mavi.

5. sabbaratanamaṇḍitaṃ - Mavi.

TẠNG KINH - TIÊU BỘ

PHẬT SỬ

Kính lễ đức Thế Tôn, bậc A-la-hán, đấng Chánh Biến Tri!

Chương Con Đường Kinh Hành Bằng Châu Báu:

1. Khi ấy, vị Phạm Thiên Sahampati chúa tể của thế gian đã chấp tay thỉnh cầu đức Phật rằng: “Ở đây có những chúng sanh có bản chất ít bị ô nhiễm,¹ xin Ngài hãy vì lòng bi mẫn thuyết giảng Giáo Pháp đến hạng chúng sanh này.
2. Ngài là vị đã thành tựu toàn vẹn trí tuệ và đức hạnh (Minh Hạnh Túc) như thế ấy, là đấng Quang Minh có thân mạng cuối cùng, là đức Như Lai không người sánh kịp; lòng bi mẫn đối với tất cả chúng sanh đã sanh khởi đến Ngài.”
3. (Đức Phật đã quán rằng:) “Bởi vì chư thiên và đám người này không biết được đức Phật đấng Tối Thượng Nhân này là như thế nào, (không biết được) năng lực của thần thông và năng lực của trí tuệ là như thế nào, (không biết được) Phật lực của đấng tể độ chúng sanh là như thế nào.
4. Bởi vì chư thiên và đám người này không biết được đức Phật đấng Tối Thượng Nhân này là như thế này, (không biết được) năng lực của thần thông và năng lực của trí tuệ là như thế này, (không biết được) Phật lực của đấng tể độ chúng sanh là như thế này.
5. Như vậy, ta sẽ thị hiện Phật lực tối thượng. Ta sẽ làm hiện ra con đường kinh hành được trang hoàng bằng châu báu ở trên không trung.”²

1. apparajakkha (appa-raja-akkha): ít bị ô nhiễm, dịch sát từ sẽ là “mắt có ít bụi.”

² Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 329.

6. Bhumṃā mahārājikā tāvatimsā
yāmā ca devā tusitā ca nimmitā
paranimmitā yepi ca brahmakāyikā
ānanditā vipulamakaṃsu ghosaṃ.
7. Obhāsītā ca paṭhavī sadevakā
puṭhū ca lokantarikā asaṃvutā
tamo ca tibbo vihato tadā ahū
disvāna accherakaṃ pāṭihīraṃ.
8. Sadevagandhabbamanussarakkhase
ābhā uḷārā vipulā ajāyatha
imasmim loke parasmiṅcobhayasmim¹
adho'pi uddhaṃ tiriyaṅca vitthataṃ.
9. Sattuttamo anadhivaro vināyako
satthā ahū devamanussapūjito
mahānubhāvo satapuññalakkhaṇo
dassesī accherakaṃ pāṭihīraṃ.
10. So yācito devavarena cakkhumā
atthaṃ samekkhitva tadā naruttamo
caṅkamaṃ tattha² māpayi lokanāyako
suniṭṭhitaṃ sabbaratananimmitaṃ.
11. Iddhi ca ādesanānusāsānī
tipāṭihire bhagavā vasī ahū
caṅkamaṃ māpayi lokanāyako
suniṭṭhitaṃ sabbaratananimmitaṃ.
12. Dasasahassī lokadhātuyā sinerupabbatuttame
thambhe'va dassesī paṭipāṭiyā caṅkame ratanāmaye.
13. Dasasahassī atikkamma caṅkamaṃ māpayī jino
sabbasoṇṇamayā³ passe caṅkame ratanāmaye.

1. parasmiṅcobhaye - Mavi; cūbhaye - Syā.

2. tattha iti - Machasaṃ natthi.

3. sabbasoṇṇamayā - Machasaṃ.

6. Chư thiên thuộc địa cầu, thuộc cõi Tứ Đại Thiên Vương, thuộc cõi Đạo Lợi, thuộc cõi Dạ Ma, thuộc cõi Đâu Suất, thuộc cõi Hóa Lạc Thiên, thuộc cõi Tha Hóa Tự Tại, luôn cả đoàn tùy tùng của đấng Brahma nữa cũng hoan hỷ và đã tạo nên tiếng hò reo vang dội.

7. Khi ấy, sau khi chứng kiến điều kỳ diệu phi thường, quả địa cầu cùng với các cõi trời đã được chiếu sáng, các khoảng không gian bao la ở giữa các cõi thế giới không còn bị bao trùm, và bóng tối đen dày đặc đã bị tiêu tan.

8. Ánh sáng chói lọi rực rỡ đã hiện ra bên dưới, bên trên, chiều ngang, và chiều dọc ở giữa các hạng thiên nhân, càn-thát-bà, nhân loại, và quý sứ ở cả hai nơi: ở thế gian này và ở thế giới khác.

9. Được chư thiên và nhân loại cúng dường, bậc Đạo Sư, đấng Tối Thượng của chúng sanh, nhà Lãnh Đạo không ai vượt trội, vị có đại oai lực, có trăm tướng mạo về phước báu đã thị hiện điều kỳ diệu phi thường.

10. Khi được thỉnh cầu bởi vị thiên nhân cao quý, bậc Hữu Nhân ấy, đấng Tối Thượng Nhân, vị Lãnh Đạo Thế Gian, sau khi quán xét về điều lợi ích đã làm hiện ra con đường kinh hành được hoàn thành khéo léo và được thực hiện bằng tất cả các loại châu báu.

11. Đức Thế Tôn đã thuần thục về ba điều kỳ diệu là: thần thông, tài thuyết giảng, và sự giáo hóa. Đấng Lãnh Đạo Thế Gian đã làm hiện ra con đường kinh hành được hoàn thành khéo léo và đã được thực hiện bằng tất cả các loại châu báu.

12. Ở tại mười ngàn thế giới, Ngài đã thị hiện theo tuần tự những con đường kinh hành làm bằng châu báu giống như các cột trụ ở ngọn núi Sineru tối thẳng.

13. Sau khi vượt qua mười ngàn thế giới, đấng Chiến Thắng đã tạo ra con đường kinh hành làm toàn bằng vàng ở bên cạnh con đường kinh hành làm bằng châu báu.

14. Tulāsaṅghāṭṭānuvaggā sovaṇṇaphalakatthataṭṭā
vedikā sabbasovaṇṇā¹ dubhato passesu nimmitā.
15. Maṇimuttā vālukākiṇṇā² nimmitā ratanāmayā
obhāseti disā sabbā sataraṃsī³va uggato.
16. Tasmiṃ caṅkamane dhīro dvattiṃsavaraḷakkhaṇo
virocamāno sambuddho caṅkame caṅkamī jino.
17. Dibbaṃ mandāravamaṃ pupphaṃ padumaṃ pāricchattakaṃ³
caṅkamane okiranti sabbe devā samāgatā.
18. Passanti taṃ devasaṅghā dasasahassī pamoditā
namassamānā nipatanti tuṭṭhahaṭṭhā pamoditā.
19. Tāvattiṃsā ca yāmā ca tusitā cā⁴pi devatā
nimmānaratino devā ye devā vasavattino
udaggacittā sumanā passanti lokanāyakaṃ.
20. Sadevagandhabbamanussarakkhasā
nāgā supaṇṇā athavā⁵pi rakkhasā
passanti taṃ lokahitānukampakaṃ
nabhe⁶va accuggatacandamaṇḍalaṃ.
21. Ābhassarā subhakiṇṇā
vehapphalā akaniṭṭhā ca devatā
susuddhasukkavatthavasanā⁴
tiṭṭhanti pañjalikatā.
22. Muñcanti pupphaṃ pana⁵ pañcavaṇṇikaṃ
mandāravamaṃ candanacuṇṇamissitaṃ
bhamenti celāni ca ambare tadā
aho jino lokahitānukampako.
23. Tuvaṃ sathā ca ketu ca dhajo yūpo ca pāṇinaṃ
parāyano patiṭṭhā⁶ ca dīpo ca dipaduttamo.⁷

1. sabbā sovaṇṇa - Sīmu.

2. vālikākiṇṇā - Machasaṃ, Mavi.

3. pāricchattakaṃ - Machasaṃ.

4. susuddhasukkavasanā - Pu.

5. pupphāni vā - Pu.

6. patiṭṭho - Sīmu.

7. dvīpaduttamo - Machasaṃ, Sīmu.

14. Cả hai con đường đều tương đương, được lót nền bằng vàng miếng. Các lan can đều toàn bằng vàng đã được thực hiện ở cả hai bên.

15. Được thực hiện bằng các loại châu báu, được rải rắc lớp cát là ngọc ma-ni và ngọc trai, con đường chiếu sáng khắp cả các phương giống như ánh mặt trời đã mọc lên.

16. Trong việc đi kinh hành ấy, bậc Toàn Giác, đấng Chiến Thắng sáng suốt rực rỡ với ba mươi hai tướng trạng cao quý, đã đi kinh hành ở con đường kinh hành.

17. Tất cả chư thiên đã tụ hội lại rải rắc xuống bông hoa Mạn-đà-la, hoa sen, hoa san hô thuộc cõi trời (tán thán) về việc đi kinh hành (của đức Phật).

18. Hội chúng chư thiên thuộc mười ngàn thế giới đã hoan hỷ chiêm ngưỡng đức Phật. Trong lúc kính lễ, họ hớn hờ, mừng rỡ, vui sướng, quỳ mọp người xuống.

19. Chư thiên ở cõi Đạo Lợi, cõi Dạ Ma, luôn cả cõi Đâu Suất, chư thiên ở cõi Hóa Lạc Thiên và chư thiên ở cõi Tha Hóa Tự Tại chiêm ngưỡng vị Lãnh Đạo Thế Gian với tâm phấn khởi hân hoan.

20. Cùng với chư thiên, các hạng Càn-thát-bà, nhân loại, quý sứ, các loài rồng, thiên điều, luôn cả loài Kim-si-điều,¹ nhìn thấy đấng tế độ chúng sanh có lòng bi mẫn ấy giống như mặt trăng tròn đã mọc lên ở ngay trên bầu trời.

21. Chư thiên ở các cõi Quang Âm Thiên, Biến Tịnh Thiên, Quảng Quả Thiên, và Vô Tướng Thiên với trang phục bằng vải vóc vô cùng tinh khiết thanh bạch đứng chấp tay.

22. Hơn nữa, các vị còn rải xuống bông hoa Mạn-đà-la năm màu được trộn lẫn với bột phấn gỗ đàn hương và vung vẩy các tấm vải ở trên không trung (ca ngợi rằng): “Ôi Đấng Chiến Thắng, bậc có lòng bi mẫn tế độ chúng sanh.

23. Ngài là vị thầy, là ngọn cờ, là biểu hiện, là trụ cột của chúng sanh, là nơi chốn nâng đỡ, là ngọn đèn (là hòn đảo),² là bậc tối thượng của loài hai chân.”

1. Kim-si-điều là nghĩa của từ *kinnarā* được thấy ở Tạng Thái, Miến, Anh thay vì *rakkhasā* ở dòng thứ nhì (vì có hai chữ *rakkhasā* được dùng ở câu kệ này).

2. Chú giải ghi nghĩa của *dīpa* theo cả hai cách: ngọn đèn và hòn đảo, BvA. 38

24. Dasasahassī lokadhātuyā devatāyo mahiddhikā
parivāretvā namassanti tuṭṭhahaṭṭhā pamoditā.
25. Devatā devakaññā ca pasannā tuṭṭhamānasā
pañcavaṇṇikapupphehi pūjayanti narāsabhaṃ.
26. Passanti taṃ devasaṅghā pasannā tuṭṭhamānasā
pañcavaṇṇikapupphehi pūjayanti narāsabhaṃ.
27. Aho acchariyaṃ loke abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ
na medisāṃ bhūtapubbaṃ accheraṃ lomahaṃsanaṃ.
28. Sakaṃ sakaṃ hi¹ bhavane nisīditvāna devatā
hasanti tā² mahāhasitaṃ disvānaccherakaṃ nabhe.
29. Ākāsaṭṭhā ca bhumaṭṭhā tiṇapanthanivāsino³
katañjalī namassanti tuṭṭhahaṭṭhā pamoditā.
30. Ye'pi dīghāyukā nāgā puññavanto mahiddhikā
pamoditā namassanti pūjayanti naruttamaṃ.
31. Saṅgītiyo pavattenti ambare anilañjase
cammanaddhāni vādentī disvānaccherakaṃ nabhe.
32. Saṅkhā ca paṇavā c'eva atho deṇḍimā⁴ bahū
antalikkhasmiṃ vajjenti⁵ disvānaccherakaṃ nabhe.
33. Abbhuto vata no ajja uppajji lomahaṃsano
dhuvaṃ atthasiddhiṃ⁶ labhāma khaṇo no paṭipādito.
34. Buddho'ti tesāṃ sutvāna pīti uppajji tāvade
buddho buddho'ti kathayantā tiṭṭhanti pañjalī katā.
35. Hiṅkāraṃ sādhu-kāraṇca⁷ ukkuṭṭhiṃ sampasādanaṃ⁸
pajā ca vividhā gagane vattenti⁹ pañjalīkatā.

1. sakasakamhi - Machasaṃ;
sakaṃ sakamhi - Sīmu, Mavi.
2. hasanti - Sīmu.
3. tiṇapiṭṭhanivāsano - Sīmu.
4. ḍiṇḍimā - Machasaṃ.
5. vajjanti - Machasaṃ.

6. dhuvamatthasiddhiṃ - Machasaṃ.
7. hiṅkāra, sādhu-kāra ca - Machasaṃ.
8. ukkuṭṭhisampahaṃsanaṃ -
Machasaṃ.
9. paṭākā vividhā gagane vattanti - Pu.

24. (Vớ vể) hớn hở, mừng rỡ, vui sướng, chư thiên có đại thần lực thuộc mười ngàn thế giới vây quanh lại tỏ sự tôn kính.

25. Vớ tâm tư hớn hở tín thành, các thiên nhân và các tiên nữ cúng dường những bông hoa ngũ sắc đến bậc Nhân Ngưu.

26. (Được) tín thành, có tâm tư hớn hở, hội chúng chư thiên chiêm ngưỡng vị ấy và cúng dường những bông hoa ngũ sắc đến bậc Nhân Ngưu (tán thán rằng):

27. *“Ôi thật là điều kỳ diệu, phi thường, khiến lông dựng đứng ở trên thế gian! Điều kỳ diệu khiến lông dựng đứng giống như việc này trước đây chưa từng xảy ra!”*

28. Sau khi nhìn thấy điều kỳ diệu ở trên bầu trời, các thiên nhân ấy đã ngồi xuống ở cung điện của chính mỗi một vị và nở nụ cười vang vang.

29. Các vị ngự ở không trung và ngự ở trên đất liền, các vị ngự ở các ngọn cỏ và đường đi chấp tay lên nghiêng mình kính lễ (vớ vể) hớn hở, mừng rỡ, vui sướng.

30. Ngay cả các loài rồng trường thọ có phước báu và đại thần lực cũng vui sướng lễ bái và cúng dường đến bậc Tối Thượng Nhân.

31. Sau khi nhìn thấy điều kỳ diệu ở trên bầu trời, các vị xướng lên những bài đồng ca ở khoảng không gian trên bầu trời và trình tấu những chiếc trống da.

32. Sau khi nhìn thấy điều kỳ diệu ở trên bầu trời, nhiều vị cũng đã biểu diễn các tù và vỗ ốc, có các phèng la nữa, và luôn cả những chiếc trống con ở trên không trung (tán thán rằng):

33. *“Quả nhiên, điều phi thường khiến lông dựng đứng đã sanh khởi đến chúng ta ngày hôm nay. Chúng ta đạt được sự thành tựu lợi ích bền vững. Thời điểm của chúng ta đã đến rồi.”*

34. Khi nghe rằng: *“Đức Phật!”* niềm phi lạc đã tức thời sanh khởi đến các vị ấy. Họ đã đứng yên, chấp tay, thốt lên rằng: *“Đức Phật! Đức Phật!”*

35. Và ở trên không trung, nhiều hạng chúng sanh chấp tay, thốt lên lời tán thán, ca ngợi, cổ vũ, reo hò.

36. Gāyanti selenti ca vādayanti ca
bhujāni poṭhenti¹ ca naccayanti ca
muñcanti pupphaṃ pana pañcavaṇṇikaṃ
mandāraṃ candanacuṇṇamissitaṃ.
37. Yathā tuyhaṃ mahāvīra pādesu cakkalakkhaṇaṃ
dhajavajirapatākā²vaḍḍhamānaṅkusācitaṃ.
38. Rūpe sīlasamādhimhi paññāya ca asādiso
vimuttiyā asamasamo dhammacakkappavattane.
39. Dasanāgabalaṃ kāye tuyhaṃ pākatikaṃ balaṃ
iddhibalena asamo dhammacakkappavattane.
40. Evaṃ sabbaguṇopetaṃ sabbaṅgasamupāgataṃ
mahāmuniṃ kārūnikaṃ lokanāthaṃ namassatha.
41. Abhivādanaṃ thomanañca vandanañca pasamsanaṃ
namassanañca pūjañca sabbhaṃ arahasī tuvaṃ.
42. Ye keci loke vandaneyyā
vandanaṃ arahanti ye
sabbasetṭho mahāvīra
sadiso te na vijjati.
43. Sāriputto mahāpañño samādhijjhānakovido
gijjhakūṭe ṭhitoyeva passati lokanāyakaṃ.
44. Suphullaṃ sālārājaṃ va³ candaṃva gagane yathā
majjhantike⁴va⁴ suriyaṃ oloketi narāsabhaṃ.
45. Jalantaṃ dīparukkhaṃ⁵va taruṇasuriyaṃ⁵va⁵ uggataṃ.
byāmapabbhānurañjitaṃ dhīraṃ passati nāyakaṃ.
46. Pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ katakiccānatādināṃ
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ khaṇena sannipātayi.

1. pothenti - Machasaṃ.

2. paṭākā - Machasaṃ.

3. suphullasālārājaṃva - Mavi.

4. majjhanahikeva - Machasaṃ

5. sūriyaṃ⁵va - Machasaṃ.

36. Các vị ca hát, hò hét, tấu nhạc, vỗ tay, và nhảy múa. Hơn nữa, các vị còn rắc xuống bông hoa ngũ sắc, bông hoa Mạn-đà-la được trộn lẫn với bột phấn gỗ đàn hương (tán dương rang):

37. “Hỡi đấng Đại Hùng, giống như dấu hiệu bánh xe ở hai bàn chân của Ngài là được tô điểm với ngọn cờ, lưỡi tâm sét, huy hiệu, hộp bột phấn, và gậy móc câu.

38. Không có ai tương đương về dáng vóc, về giới, về định, về tuệ. Ngài tương đương với các bậc không thể sánh bằng về sự giải thoát và về việc chuyển vận bánh xe Chánh Pháp.

39. Sức mạnh tự nhiên trong cơ thể của Ngài là sức mạnh của mười con voi. Không ai sánh bằng Ngài về năng lực thần thông trong việc chuyển vận bánh xe Chánh Pháp.

40. Các vị hãy kính lễ bậc Đại Hiên Triết, đấng Từ Bi, vị Chúa Tể Thế Gian đã được thành tựu tất cả các đức hạnh và đã đạt được toàn bộ các yếu tố như thế ấy.

41. Ngài xứng đáng tất cả các sự tôn kính, ca tụng, đánh lễ, tán dương, lễ bái, và cúng dường.

42. Bạch đấng Đại Hùng, bất cứ những ai nên được đánh lễ, những ai xứng đáng sự đánh lễ ở trên thế gian, Ngài là vị đứng đầu tất cả. Người bằng Ngài không có.”

43. Vị Sāriputta có đại trí tuệ, thông thạo về định và thiền, chiêm ngưỡng đấng Lãnh Đạo Thế Gian đang đứng ở núi Gijjhakūṭa (Linh Thứu).¹

44. Vị ấy nhìn thấy đấng Nhân Ngưu trông giống như cây *Sālā* chứa nở hoa đều khắp, tương tự như mặt trăng ở trên bầu trời, y như là mặt trời lúc chính ngọ.

45. Vị ấy nhìn thấy đấng Lãnh Đạo sáng suốt, rực rỡ ánh sáng hào quang trông giống như cây trụ đèn đang cháy rực, tương tự như mặt trời hừng đông đã lộ dạng.

46. Sāriputta đã tức thời tựu hội lại năm trăm vị tỳ khưu là những vị có các lậu hoặc đã tận, không còn ô nhiễm, có các phận sự đã được hoàn thành như thế ấy (nói rằng):

1. Ngài Sāriputta nhìn thấy đức Phật đang thị hiện thần thông ở Sāvattthi (khoảng cách giữa hai địa điểm ước lượng khoảng 650 ki-lô-mét).

47. Lokappasādanam¹ nāma pāṭihīram nidassayi
amhe'pi tattha gamissāma² vandissāma mayam jinaṃ.
48. Etha sabbe samāgantvā pucchissāma mayam jinaṃ
kaṅkham vinodayissāma passitvā lokanāyakaṃ.
49. Sādhūti te paṭissutvā nipakā samvutindiyā
pattacīvaramādāya taramānā upāgamuṃ.³
50. Khīṇāsavehi vimalehi dantehi uttame dame
sāriputto mahāpaṇṇo iddhiyā upasaṅkami.
51. Tehi bhikkhūhi parivuto sāriputto mahāgaṇī
jalanto devo gagane'va⁴ iddhiyā upasaṅkamī.
52. Ukkāsitaṅca khipitaṃ⁵ ajjupekkhitva⁶ subbatā
sagāravā sappatissā sambuddham upasaṅkamuṃ.
53. Upasaṅkamitvā passantī sayambhuṃ lokanāyakaṃ
nabhe accuggataṃ dhīram candam'va gagane yathā.
54. Jalantaṃ dīparukkham'va vijjūm'va⁷ gagane yathā
majjhantike'va suriyam passantī lokanāyakaṃ.
55. Pañcabhikkhusatā sabbe passantī lokanāyakaṃ
rahadamiva vippasannaṃ salilaṃ suphullapadumaṃ yathā.⁸
56. Añjaliṃ paggahetvāna tuṭṭhahaṭṭhā⁹ pamoditā
namassamānā nipatanti satthuno cakkalakkhaṇe.
57. Sāriputto mahāpaṇṇo koraṇḍasamasādiso
samādhijjhānakusalo vandati¹⁰ lokanāyakaṃ.

1. lokappasādakaṃ - pū.

2. gantvāna - Machasaṃ.

3. mūpāgamuṃ - Mavi.

4. laṅanetā, devo'va gagane -
Machasaṃ.

5. khipitaṅca - Syā.

6. ajjupekkhiya - Machasaṃ.

7. vijjūva - Sīmu.

8. suphullaṃ padumaṃ yathā -
Machasaṃ, Sīmu, Pu.

9. haṭṭhatuṭṭhā - Mavi.

10. vandate - Machasaṃ.

47. “Đức Phật đã làm hiện rõ điều kỳ diệu tên là ‘Sự phô bày thế giới.’ Chúng ta cũng sẽ đi đến nơi ấy và chúng ta sẽ đánh lễ đấng Chiến Thắng.

48. Hãy đến, tất cả chúng ta sẽ đi. Chúng ta sẽ hỏi đấng Chiến Thắng. Chúng ta sẽ xua tan mọi hoài nghi sau khi nhìn thấy đấng Lãnh Đạo Thế Gian.”

49. Sau khi đáp lại rằng: “Lành thay!” các vị thông thái ấy, có các căn được hộ trì, đã cầm lấy y và bình bát rồi mau chóng đi đến.

50. Cùng với các vị Lậu Tận đã được rèn luyện trong sự rèn luyện tối thượng, không còn ô nhiễm, bậc đại trí tuệ Sāriputta đã đi đến bằng thần thông.

51. Được tháp tùng bởi các vị tỳ khưu ấy, vị có hội chúng đông Sāriputta đã đi đến bằng thần thông, trông như vị thiên nhân đang chói sáng ở trên không trung.

52. Sau khi ngăn lại tiếng tăng hăng và sự khịt mũi, các vị có đức hạnh đã tiến đến gần bậc Toàn Giác với sự kính cẩn, thận trọng.

53. Sau khi đến gần, các vị nhìn thấy đấng Lãnh Đạo Thế Gian, bậc tự mình chứng ngộ, vị sáng suốt, đã ngự lên ở trên không trung trông tựa như mặt trăng ở trên bầu trời.

54. Các vị nhìn thấy đấng Lãnh Đạo Thế Gian tương tựa như là cây trụ đèn đang cháy rực, như là tia chớp ở trên không trung, như là mặt trời lúc chính ngọ.

55. Toàn bộ năm trăm vị tỳ khưu nhìn thấy đấng Lãnh Đạo Thế Gian giống như là hồ nước sâu thẳm không bị chao động, như là đóa hoa sen đang nở rộ.

56. Hớn hờ, mừng rỡ, vui sướng, các vị đã chấp tay lên và trong lúc kính lễ các vị quỳ xuống ở dấu hiệu bánh xe (nơi bàn chân) của bậc Đạo Sư.

57. Vị có đại trí tuệ Sāriputta, thiện xảo về định và thiền, được xem như tương đương với loài hoa *Koraṇḍa*, đánh lễ đấng Lãnh Đạo Thế Gian.

58. Gajjitā¹ kālamegho² va nīluppapasamasādiso
iddhibalena² asamo moggallāno mahiddhiko.
59. Mahākassapo³ pi ca thero uttattakanakasantibho
dhutaguṇe agganikkhitto thomito satthuvaṇṇito.
60. Dibbacakkhūnaṃ yo aggo anuruddho mahāgaṇī
ñātiseṭṭho bhagavato avidūre³ va tiṭṭhati.
61. Āpatti-anāpattiyā satekicchāya³ kovido
vinaye agganikkhitto upāli satthuvaṇṇito.
62. Sukhumanipuṇatthapaṭividdho kathikānaṃ pavaro gaṇī
isi mantāniyā putto puṇṇo nāmā³ ti vissuto.
63. Etesaṃ cittamaññāya opammakusalo muni
kaṅkhacchedo mahāvīro kathesi attano guṇaṃ.
64. Cattāro te asaṅkheyyā koṭi yesaṃ na ñāyati
sattakāyo ca ākāso cakkavālā ca nantakā
buddhaññaṃ appameyyaṃ na sakkā ete vijānituṃ.
65. Kiṃ etaṃ acchariyaṃ loke yaṃ me iddhivikubbanāṃ
aññe bahū acchariyā abbhutā lomahaṃsanā.
66. Yadā⁴ haṃ tusite kāye santusito nāmahaṃ tadā
dasasahassī samāgama yāvanti pañjalī mamaṃ.
67. Kālo⁴ yaṃ te mahāvīra uppajja mātukucchiyaṃ
sadevakaṃ tārayanto bujjhassu amataṃ padaṃ.

1. gajjito - Sīmu.

2. iddhivisaye - Mavi.

3. satikicchāya - Pu.

4. kālo kho te - Machasaṃ;

kālo deva - Sīmu;

kālo te - Pu.

58. Vị có đại thần lực Moggallāna, vang động như là đám mây đen, được xem như tương đương với đóa sen xanh, là không ai sánh bằng về năng lực thần thông.

59. Còn vị trưởng lão Mahākassapa tương tự vàng tinh luyện, được công nhận là vị đứng đầu trong đức hạnh đầu-đà, được (chư thiên và nhân loại) tán dương, đã được bậc Đạo Sư khen ngợi.

60. Đứng đầu trong số các vị có thiên nhãn là Anuruddha, có đờ chúng đông đảo, hạng nhất trong hàng quyến thuộc của đức Thế Tôn, đang đứng không xa.

61. Upāli là vị rành rẽ về sự phạm tội, về sự không phạm tội, về việc sám hối tội, được công nhận là vị đứng đầu về Luật, đã được bậc Đạo Sư khen ngợi.

62. Vị ẩn sĩ con trai của bà Mantānī, phân tích ý nghĩa vi tế và bén nhạy, đứng đầu các vị Pháp sư, có đờ chúng, được nổi tiếng với tên là Puṇṇa.¹

63. Biết được tâm của các vị ấy, đấng Mâu Ni là vị thiện xảo về sự so sánh, là đấng Đại Hùng, là vị dứt trừ sự nghi hoặc, đã thuyết giảng về đức hạnh của bản thân:

64. *“Có bốn điều không thể tính đếm được và không biết được điểm tận cùng của các điều ấy: Tập hợp các chúng sanh, bầu không gian, các cõi thế giới vô biên, trí tuệ vô lượng của chư Phật; những điều này là không thể biết rõ.*

65. *Có phải sự biến hóa thần thông của ta là điều kỳ diệu ở thế gian? Còn có nhiều sự việc khác nữa là kỳ diệu, phi thường, khiến lòng dựng đứng.*

66. *Vào lúc ta ở tại cung trời Đâu Suất, khi ấy ta có tên là Santusita. Các vị thuộc mười ngàn thế giới đã tụ hội lại chấp tay thỉnh cầu ta rằng:*

67. *‘Hỡi bậc Đại Hùng, giờ là thời điểm của Ngài. Hãy sanh vào bụng mẹ. Trong khi giúp cho thế gian luôn cả chư thiên vượt qua, Ngài sẽ giác ngộ đạo lộ Bất Tử.’*

1. Puṇṇa Mantāniputta, con trai nữ Bà-la-môn Mantānī, BvA. 51; là vị đệ nhất về thuyết Pháp (xem Kinh Trạm Xe, Trung Bộ Kinh I, bài kinh 24).

68. Tusitā kāyā cavitvāna yadā okkamī¹ kucchiyaṃ
dasasahassilokadhātu kampittha dharaṇī tadā.
69. Yadā'haṃ mātukucchito sampajāno'va nikkhamiṃ
sādhukāraṃ pavattenti² dasasahassī pakampatha.³
70. Okkanti⁴ me samo natthi jātito abhinikkhame
sambodhiyaṃ ahaṃ seṭṭho dhammacakkappavattane.
71. Aho acchariyaṃ loke buddhānaṃ guṇamahantatā
dasasahassilokadhātu chappakāraṃ pakampatha
obhāso ca mahā āsi accheraṃ lomahaṃsanam.
72. Bhagavā ca tamhi samaye lokajetṭho narāsabho
sadevakaṃ dassayanto iddhiyā caṅkamī jino.
73. Caṅkame caṅkakamanto'va kathesi lokanāyako
antarā na nivatteti catuhatthe caṅkame yathā.⁵
74. Sāriputto mahāpaṇṇo samādhijjhānakovido
paṇṇāya pāramippatto⁶ pucchati lokanāyakaṃ.
75. Kīdiso te mahāvīra abhinhāro narāsabha
kamhi kāle tayā dhīra patthitā bodhimuttamā.
76. Dānaṃ sīlaṃ ca nekkhammaṃ paṇṇāviriyaṃ ca kīdisaṃ
khantisaccamadhiṭṭhānaṃ mettupekkhā ca kīdisā.

1. okkami - Sīmu.

2. pavattenti - Machasaṃ.

3. pakamapittha - Mavi.

4. okkantiṃ - Machasaṃ.

5. tadā - Sīmu.

6. pārapatto'pi, Sīmu.

68. Lúc ta hạ sanh vào bụng (mẹ) sau khi đã mạng chung từ cõi trời Đâu Suất, khi ấy mười ngàn thế giới và quả đất rung động.

69. Khi ta rời khỏi bụng mẹ với sự giác tỉnh, mười ngàn thế giới đã rung động, thốt lên tiếng ‘Lành thay!’

70. Không gì sánh bằng việc nhập thai của ta. Từ việc sanh ra, trong việc ra đi cao cả, trong việc tự mình giác ngộ, và trong việc chuyên vận bánh xe Chánh Pháp, ta là vị đứng đầu.”

71. (Chư thiên đã thốt lên rằng): “Ôi Tính chất vĩ đại về đức hạnh của chư Phật là điều kỳ diệu ở trên đời!” Khi ấy, mười ngàn thế giới đã rung động sáu cách.¹ Và có ánh sáng vĩ đại đã xuất hiện. Là điều phi thường khiến lòng dựng đứng!

72. Và vào khoảng thời gian ấy, trong lúc hiện ra cho thế gian luôn cả chư thiên chiêm ngưỡng, đức Thế Tôn, bậc Tối Thượng của thế gian, đấng Nhân Ngưu, bậc Chiến Thắng đã đi kinh hành bằng thần thông.

73. Ngay trong lúc đang đi kinh hành ở đường kinh hành, đấng Lãnh Đạo Thế Gian đã thuyết giảng. Như thế (đang đi) ở trên con đường kinh hành (có chiều dài) bốn cánh tay, Ngài không quay ngược trở lại (khi đang) ở vào khoảng giữa (con đường).²

74. Sāriputta, là vị có đại trí tuệ, thiện xảo về định và thiên, đã đạt đến sự toàn hảo về trí tuệ, hỏi bậc Lãnh Đạo Thế Gian rằng:

75. “Bạch đấng Đại Hùng, bậc Nhân Ngưu, lời phát nguyện của Ngài là như thế nào? Bạch đấng Sáng Suốt, sự giác ngộ tối thượng đã được Ngài mong mỏi vào thời gian nào?”

76. Bồ thí, (trì) giới, xuất ly, trí tuệ, tinh tấn là như thế nào? Nhẫn nại, chân thật, quyết định, từ ái, hành xả là như thế nào?

1. Sáu cách là: trái đất ở trong mười ngàn thế giới đã nghiêng từ đông sang tây, từ tây sang đông, từ bắc qua nam, từ nam qua bắc, từ trung tâm ra bên ngoài, từ bên ngoài vào trung tâm, BvA. 56.

2. Con đường kinh hành này nối dài từ thế giới ở phía đông sang đến thế giới ở phía tây. Và đức Phật đã đi kinh hành từ đầu đường phía bên này sang đến điểm cuối con đường ở phía bên kia chứ không quay ngược trở lại lúc đang đi ở vào khoảng giữa, BvA. 57.

77. Dasapāramī tayā dhīra kīdisā¹ lokanāyaka
kathaṃ upapāramī puṇṇā paramatthapāramī kathaṃ.
78. Tassa puṭṭho viyākāsi² karavīkamadhuraṃ giro³
nibbāpayanto hadayaṃ hāsayinganto sadevakaṃ.
79. Atītabuddhānaṃ jinānaṃ desitaṃ
nikīlitaṃ⁴ buddhaparamparāgataṃ
pubbenivāsānugatāya buddhiyā
pakāsayī lokahitaṃ sadevake.
80. Pītipāmojjajanaṃ sokasallavinodanaṃ
sabbasampattiṭṭhānaṃ cīttikatvā suṇoṭha⁵ me.
81. Madanimmadanaṃ sokanudaṃ saṃsāraparimocanaṃ⁶
sabbadukkhakkhayaṃ maggaṃ sakkaccaṃ paṭipajjathā'ti.

Ratanacaṅkamanakaṇḍo niṭṭhito.

--ooOoo--

1. kīdisi - Machasaṃ.
2. vyākāyi - Sīmu.
3. karavīkamadhuragiro - Machasaṃ.
4. nikīlitaṃ - Machasaṃ.

5. punātha - Machasaṃ.
6. saṃsāramochanaṃ - Sīmu;
saṃsārasamatikkamaṃ - Pu.

77. Bạch đấng Lãnh Đạo thế gian sáng suốt, theo Ngài mười pháp toàn hảo là như thế nào? Thế nào là pháp toàn hảo bậc trên được tròn đủ? Thế nào là pháp toàn hảo bậc tối thượng?”

78. Được vị ấy hỏi, Ngài đã trả lời với giọng nói ngọt ngào (như giọng hót) của loài chim Karavīka (ca-lăng-tần-già) làm mát mẻ con tim, làm hoan hỷ thế gian luôn cả chư thiên.

79. Bằng trí tuệ hướng về các kiếp sống trước đây, Ngài đã giảng giải về Pháp đã được chư Phật quá khứ là các đấng Chiến Thắng thuyết giảng, về lịch sử đã được truyền thừa theo tuần tự chư Phật, là điều lợi ích cho thế gian luôn cả chư thiên.

80. (Đức Phật đã nói rằng:) “(Lịch sử ấy) là điều làm sanh lên niềm hoan hỷ vui mừng, là sự nở lên mũi tên sâu muộn, là việc thành tựu tất cả các sự chứng đạt, các người hãy chú tâm lắng nghe ta.

81. (Lịch sử ấy) là điều làm tiêu tan các sự đắm say, là sự xua đi các nỗi buồn rầu, là việc hoàn toàn thoát khỏi luân hồi, là đạo lộ tiêu diệt tất cả khổ đau, các người hãy nghiêm trang theo dõi.”

Dứt Chương Con Đường Kinh Hành Bằng Châu Báu.

--ooOoo--

Sumedhakathā

1. Kappe ca satasahassee ca caturo ca asaṅkhiye
amaraṃ nāma nagaraṃ dassaneyyaṃ manoramaṃ.
2. Dasahi saddehi avivittaṃ annapānasamāyutaṃ
hatthisaddaṃ assasaddaṃ bherisaṅkharathāni ca¹
khādatha pivatha c'eva annapānena ghositaṃ.
3. Nagaraṃ sabbaṅgasampannaṃ sabbakammamupāgataṃ
sattaratanasampannaṃ nānājanasamākulaṃ
samiddhaṃ devanagaraṃva āvāsaṃ puññakammaṃ.
4. Nagare amaravatiyā sumedho nāma brāhmaṇo
anekakoṭinīcayo pahūtaḍḍhanadhaññavā.
5. Ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṃ vedānapāragu
lakkhaṇe itihāse ca sadhamme pāramiṃ gato.
6. Rahogato nisīditvā evaṃ cintesahaṃ tadā
dukkho punabbhavo nāma sarīrassa ca bhedaṇaṃ
(sammohamaṇaṃ dukkhaṃ jarāya abhimaddanaṃ).*
7. Jātidhammo jarādhammo vyādhidhammo ca'haṃ sadā
ajaraṃ amaraṃ khemaṃ pariyesissāmi nibbutiṃ.
8. Yannūnimaṃ pūtikāyaṃ nānā kuṇapapūritaṃ
chaḍḍhayitvāna gaccheyyaṃ anapekko² anattiko.
9. Atthi hehiti so maggo na so sakkā na hetuye
pariyesissāmi taṃ maggaṃ bhavato parimuttiyā.
10. Yathā'pi dukkhe vijjante sukhaṃ nāma'pi vijjatī
evaṃ bhava vijjamāne vibhavo'pi icchitabbako.

1. bherisaṅkarathāna ca - Asā.

* gāthaddhamidaṃ sammohavinodaniyā aṭṭhakathāya dissate.

2. anapekkho - Machasaṃ.

Phần Nói về Sumedha:

1. Vào thuở bốn a-tăng-kỳ và một trăm ngàn kiếp,¹ có thành phố tên Amara là đáng nhìn, xinh xắn.
2. (Thành phố này) dồi dào thức ăn nước uống và nhộn nhịp với mười loại âm thanh như tiếng voi, tiếng ngựa, tiếng trống, tiếng tù và vỗ ốc, tiếng xe cộ, và còn được giới thiệu về thức ăn nước uống: “*Xin hãy nhai, xin hãy uống.*”
3. Thành phố được đầy đủ về mọi yếu tố và thành tựu tất cả hoạt động về nghề nghiệp, có đầy đủ bảy loại châu báu, đông đảo với đủ hạng người, thịnh vượng tựa như thành phố của chư thiên, là nơi cư ngụ của những người có được thiện nghiệp.
4. Vị Bà-la-môn tên Sumedha ở thành phố Amaravatī là có được nhiều *koṭi* tiền tích lũy, có dồi dào về tài sản và lúa gạo.
5. Là vị chuyên về phúng tụng, nắm vững chú thuật, thông thạo ba bộ Vệ Đà, đã đạt đến sự toàn hảo về khoa tướng số, về truyền thuyết, và về phận sự chánh yếu.
6. Khi ấy, sau khi ngồi xuống ở nơi thanh vắng ta đã suy nghĩ như vậy: “*Sự tái sanh, sự tiêu hoại của xác thân là khô. Sự mê mờ, sự chết, sự đày đọa của sự già là khô.*”
7. *Và trong khi luôn có trạng thái sanh, trạng thái già, trạng thái bệnh hoạn, ta sẽ tìm cầu sự không già, sự không chết, sự an ổn, Niết Bàn.*
8. *Hay là ta nên từ bỏ tấm thân hôi thối chứa đầy các loại chất phế thải này và trở thành người không vướng bận, không mong cầu?*
9. *Đạo lộ ấy là có và sẽ xuất hiện. Đạo lộ ấy không thể không có gốc gác. Ta sẽ tìm cầu đạo lộ ấy để hoàn toàn giải thoát khỏi hữu.*
10. *Cũng giống như khi khô đau được tìm thấy thì điều gọi là an lạc cũng được tìm thấy, tương tự như thế khi hữu được tìm thấy thì phi hữu cũng là điều nên được mong mỏi.*

¹ Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 329.

11. Yathā'pi uṇhe vijjante aparaṃ vijjati sītalaṃ
evaṃ tividhaggi vijjante nibbānaṃ icchitabbakaṃ.
12. Yathā'pi pāpe vijjante kalyāṇampi vijjati
evameva jāti vijjante ajāti'p'icchitabbakā.¹
13. Yathā gūthagato puriso taḷākaṃ disvāna pūritaṃ
na gavesati taṃ taḷākaṃ na doso taḷākassa so.
14. Evaṃ kilesamaladhovaṃ² vijjante amatantaḷe
na gavesati taṃ taḷākaṃ na doso amatantaḷe.
15. Yathā arihi pariruddho vijjante gamanaṃpathe³
na palāyati so puriso na doso añjasassa so.
16. Evaṃ kilesapariruddho vijjamāne sive pathe
na gavesati taṃ maggaṃ na doso sivamañjase.
17. Yathā'pi byādhito puriso vijjamāne tikicchake
na tikicchāpeti taṃ vyādhiṃ na so doso tikicchake.
18. Evaṃ kilesavyādhīhi dukkhito paripīlito⁴
na gavesati taṃ ācariyaṃ na so doso⁵ vināyake.
19. Yathā'pi kuṇapaṃ puriso kaṇthe baddhaṃ jigucchiya
mocayitvāna gaccheyya sukhī serī sayamaṃ vasī.
20. Tathevimaṃ pūtikāyaṃ nānā kuṇapasañcayaṃ⁶
chaḍḍayitvāna⁷ gaccheyyaṃ anapekko⁸ anattiko.
21. Yathā uccāraṭhānamhi⁹ karīsaṃ naranāriyo
chaḍḍayitvāna⁷ gacchanti anapekhā anattikā.

1. ajātipicchitabbakaṃ - Sīmu.
2. kilesamaladhove - Dha. A. Sīmu,
kilesamaladhova - Machasaṃ.
3. gamane pathe - Sīmu, Asā.
4. patipīlito - Mavi.

5. na doso so - Sīmu, Machasaṃ.
6. nānā kuṇapapūritaṃ - Pu.
7. chaḍḍhayitvā - Sīmu.
8. anapekkho - Sīmu, Machasaṃ, Asā.
9. ussāsaṭhānamhi - Pu.

11. Cũng giống như khi sự nóng được tìm thấy thì điều khác là sự lạnh cũng được tìm thấy, tương tự như thế khi ba loại lửa (tham, sân, si) được tìm thấy thì Niết Bàn cũng là điều nên được mong mỏi.
12. Cũng giống như khi điều ác được tìm thấy thì điều thiện cũng được tìm thấy, tương tự y như thế khi sanh được tìm thấy thì vô sanh cũng là điều nên được mong mỏi.
13. Giống như người bị dính phân nhìn thấy hồ nước đầy mà không tìm đến hồ nước ấy, thì việc sai trái ấy không phải là của hồ nước.
14. Tương tự như vậy, khi hồ nước Bất Tử được tìm thấy cho việc gột rửa bợn nhơ phiền não, người không tìm đến hồ nước ấy thì điều sai trái không phải là của hồ nước Bất Tử.
15. Giống như người bị vây hãm xung quanh bởi những kẻ đối nghịch, khi con đường thoát ra được tìm thấy, người ấy không tẩu thoát thì việc sai trái ấy không phải là của con đường.
16. Tương tự như vậy, người bị vây hãm toàn diện bởi phiền não, khi đạo lộ thánh thiện được tìm thấy, người không chịu tìm đến đạo lộ ấy thì điều sai trái không phải là của đạo lộ thánh thiện.
17. Cũng giống như người bị bệnh, khi vị thầy thuốc được tìm thấy, người không để cho (vị thầy thuốc) chữa trị căn bệnh ấy thì việc sai trái ấy không phải là của vị thầy thuốc.
18. Tương tự như vậy, người bị khổ đau, bị hành hạ toàn diện bởi những căn bệnh phiền não (nhưng) không chịu tìm đến vị thầy thì điều sai trái ấy không phải là của vị thầy hướng dẫn.
19. Cũng giống như người sau khi rũ bỏ thân chết ghê tởm vướng ở cổ có thể đạt đến an lạc, sống tự tại, theo ý muốn.
20. Tương tự y như thế, sau khi từ bỏ tấm thân hôi thối tập hợp đủ loại chất phế thải này, ta có thể trở thành người không vướng bận, không mong cầu.
21. Giống như những người nam hoặc nữ sau khi thái bỏ phần ở nhà tiêu rồi ra đi không vướng bận, không mong cầu.

22. EvamEvāhaṃ imaṃ kāyaṃ nānā kuṇapapūritaṃ
chaḍḍayitvāna gacchissaṃ vaccaṃ katvā yathā kuṭiṃ.
23. Yathā'pi jajjaraṃ nāvaṃ paluggaṃ udakagāhiniṃ¹
sāmī chaḍḍetva² gacchanti anapekhā anattikā.
24. Evamevāhaṃ imaṃ kāyaṃ navacchiddaṃ dhuvassavaṃ
chaḍḍayitvāna gacchissaṃ chinnanāvaṃ'va sāmikā.
25. Yathā'pi puriso corehi gacchanto bhaṇḍamādiya
bhaṇḍacchedahayaṃ disvā chaḍḍayitvāna gacchati.
26. Evamevamayaṃ kāyo mahācorasamo viya
pahāyimaṃ gamissāmi kusalacchedanā bhayā.
27. Evāhaṃ cintayitvāna nekakoṭṭisataṃ dhanaṃ
nāthānāthānaṃ datvāna himavantamupāgamiṃ.
28. Himavantassa avidūre³ dhammako nāma pabbato
assamo sukato mayhaṃ paṇṇasālā sumāpitā.
29. Caṅkamaṃ tattha māpesi pañcadosavivajjitaṃ
atṭhaguṇasamupetaṃ abhiññābalamāharim.
30. Sāṭakaṃ pajahim tattha navadosamupāgataṃ
vākacīraṃ nivāsesim dvādasaguṇamupāgataṃ.⁴
31. Atṭhadosasamākiṇṇaṃ pajahim paṇṇasālakaṃ
upāgamiṃ rukkhamaṃ gūṇedasahupāgataṃ.⁵
32. Vāpitaṃ ropitaṃ dhaññaṃ pajahim niravasesato
anekaguṇasampannaṃ pavattaphalamādiyim.
33. Tattha padhānaṃ⁶ padahim nisajjattāhānacaṅkame
abbhantaramhi sattāhe abhiññābalamapāpuṇim.⁷

1. paluggaṃ udagāhiniṃ - Machasaṃ; paluggaṃ udakavāhiniṃ - Sī.

2. chaḍḍetvā - Machasaṃ, Mavi.

3. himavanatasasāvidūre - Machasaṃ.

4. dvādasaguṇupāgataṃ - Sīmu.

5. guṇe dasamupagataṃ - Sīmu; guṇehi dasahupāgataṃ - Asā.

6. tathappadhānaṃ - Machasaṃ.

7. abhiññā balapāpuṇim - Machasaṃ

22. Tương tự y như thế, sau khi từ bỏ tấm thân được chất chứa đủ loại phế thải này ta sẽ ra đi giống như người sau khi đã đi tiêu thì (rời khỏi) nhà xí.

23. Cũng giống như những chủ nhân sau khi quăng bỏ con thuyền cũ kỹ, rã rời, có sự rò rỉ nước, thì ra đi không còn vướng bận, không mong cầu.

24. Tương tự y như thế, sau khi từ bỏ tấm thân có chín khiêu thường xuyên tiết ra chất dơ này, ta sẽ ra đi giống như những chủ nhân quăng bỏ con thuyền đã bị vỡ tan.

25. Giống như người mang theo hàng hóa đi cùng bọn trộm cướp, sau khi nhận thấy nỗi lo sợ bởi việc cướp giật hàng hóa, liền tách biệt ra đi.

26. Tương tự y như thế, thân này được ví tương đương với kẻ cướp lớn, ta sẽ chối bỏ thân này và ra đi, thoát khỏi nỗi sợ hãi về việc bị cướp đoạt thiện pháp.”

27. Sau khi suy nghĩ như thế, ta đã bố thí của cải hàng trăm *koṭi*¹ đến những người có nơi nương tựa lẫn những người không nơi nương tựa rồi đã đi đến Hy-mã-lạp sơn.

28. Ở không xa Hy-mã-lạp sơn, có ngọn núi tên Dhammaka là khu ẩn cư khéo được tạo lập dành cho ta có ngôi nhà lá khéo được xây dựng.²

29. Nơi ấy ta đã tạo ra đường kinh hành không phạm vào năm điều sai trái.³ Ta đã đạt được năng lực của thắng trí hội đủ tám đức tính.⁴

30. Ở nơi ấy ta đã quăng bỏ tấm vải choàng liên quan đến chín điều sai trái.⁵ Ta đã mặc y phục vô cây có được mười hai đức tính.⁶

31. Ta đã từ bỏ ngôi nhà lá dính líu tám điều sai trái.⁷ Ta đi đến ngụ ở gốc cây có được mười đức tính.⁸

32. Ta đã hoàn toàn từ bỏ mẽ cốc đã được gieo đã được trồng. Ta đã thọ dụng trái cây rơi rụng được hội đủ vô số đức tính.

33. Tại nơi ấy, ta đã ra sức nỗ lực trong việc ngồi, đứng, đi kinh hành. Ta đã đạt được năng lực của thắng trí trong thời gian bảy ngày.

1. 1 *koṭi* = 10 triệu, 100 *koṭi* = 1 tỷ, hàng trăm *koṭi* = nhiều tỷ.

2. Do thiên tử Vissakamma thực hiện theo lệnh của Chúa Trời Sakka, BvA. 75.

3-8. Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 330.

34. Evaṃ me siddhippattassa vasībhūtassa sāsane
dīpaṅkaro nāma jino uppajji lokanāyako.
35. Uppajjante ca jāyante bujjhante dhammadesane
caturo nimitte nāddasaṃ jhānaratisamappito.
36. Paccantadesavisaye nimantetvā tathāgataṃ
tassa āgamaṃ maggaṃ sodhenti tuṭṭhamānasā.
37. Ahaṃ tena samayena nikkhamitvā sakassamā
dhunanto vākacīrāni gacchāmi ambare tadā.
38. Vedajātaṃ jaṇaṃ disvā tuṭṭhahaṭṭhaṃ pamoditaṃ
orohitvāna gaganā mānuse pucchiṃ tāvade.
39. Tuṭṭhahaṭṭho pamudito vedajāto mahājano
kassa sodhīyati maggo añjasaṃ vaṭumāyanaṃ.
40. Te me puṭṭhā byākariṃsu¹ buddho loke anuttaro
dīpaṅkaro nāma jino uppajji lokanāyako
tassa sodhīyate maggo² añjasaṃ vaṭumāyanaṃ.
41. Buddho'ti mama sutvāna pīti uppajji tāvade
'buddho buddho'ti kathayanto somanassaṃ pavedayiṃ.
42. Tattha ṭhatvā vicintesiṃ tuṭṭho saṃviggamānaso
idha bījāni ropissaṃ khaṇo ce mā upaccagā.
43. Yadi buddhassa sodhetha ekoḷāsaṃ dadātha me
ahampi sodhayissāmi añjasaṃ vaṭumāyanaṃ.
44. Adaṃsu te mamokāsaṃ sodhetuṃ añjasaṃ tadā
'buddho buddho'ti cintento maggaṃ sodhem'ahaṃ tadā.

1. viyākāsuṃ - Sīmu; viyākāsuṃ - Machasaṃ.

2. sodhīyati patho - Pu; sodhīyati maggo - Sīmu, Machasaṃ.

34. Như thế, khi ta đạt được sự thành tựu (năm thắng trí, ngũ thông) và trở nên tự tại trong pháp tu tập (của đạo sĩ), thì đấng Chiến Thắng tên Dīpaṅkara, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đã hiện khởi.

35. Đắm chìm trong sự thỏa thích của thiền, ta đã không chứng kiến bốn điều báo hiệu về sự nhập thai, đản sanh, giác ngộ, và thuyết giảng Giáo Pháp.

36. (Những người dân) ở khu vực biên địa, sau khi thỉnh mời đức Như Lai, đã dọn sạch sẽ con đường ngự đến của Ngài với tâm trí hớn hờ.

37. Vào lúc bấy giờ, sau khi rời khỏi khu ẩn cư của bản thân, ta, khi ấy, vừa đi ở trên không trung vừa chinh lại bộ y phục bằng vỏ cây.

38. Nhìn thấy dân chúng tràn ngập niềm phấn khởi, hớn hờ, mừng rỡ, vui sướng, ta đã từ không trung đáp xuống rồi lập tức hỏi mọi người rằng:

39. *“Đông đảo dân chúng được hớn hờ, mừng rỡ, vui sướng, tràn ngập niềm phấn khởi. Đạo lộ, con đường, lối đi, ngõ vào được dọn sạch sẽ cho ai vậy?”*

40. Được ta hỏi, họ đã đáp rằng: *“Đức Phật, bậc Tối Thượng ở thế gian, đấng Chiến Thắng, vị Lãnh Đạo Thế Gian tên là Dīpaṅkara đã hiện khởi. Đạo lộ, con đường, lối đi, ngõ vào được dọn sạch sẽ cho vị ấy.”*

41. Khi nghe rằng: *“Đức Phật,”* pháp hỷ đã sanh khởi đến ta ngay lập tức. Ta đã bày tỏ tâm hoan hỷ, thốt lên rằng: *“Đức Phật! Đức Phật!”*

42. Đứng tại nơi ấy, với tâm trí phấn chấn, hớn hờ, ta đã suy nghĩ: *“Ta sẽ gieo các nhân lành ở nơi đây (đức Phật). Đương nhiên chớ để thời khắc trôi đi”* (rồi nói rằng):

43. *“Nếu các người dọn sạch sẽ vì đức Phật. Xin các người hãy nhường cho tôi một khu vực. Tôi cũng sẽ dọn sạch sẽ con đường, lối đi, ngõ vào.”*

44. Rồi họ đã nhường cho ta dọn sạch sẽ con đường ở một khu vực. Khi ấy, ta làm sạch sẽ con đường trong lúc nghĩ tưởng đến *“Đức Phật! Đức Phật!”*

45. Anitṭhite mamokāse dīpaṅkaro mahāmuni
catūhi satahassehi chaḷabhiññehi tādihi
khīṇāsavehi vimalehi paṭipajji añjasam jino.
46. Paccuggamanā vattanti vajjanti bheriyo bahū
āmoditā naramarū sādhuḷkāraṃ pavattayum.
47. Devā manusse passanti manussāpi ca devatā
ubho'pi te pañjalikā anuyanti tathāgataṃ.
48. Devā dibbehi turiyehi manussā mānusehi¹ ca
ubho'pi te vajjayantā anuyanti tathāgataṃ.
49. Dibbaṃ mandāravam pupphaṃ padumaṃ pāricchattaṃ
diso disaṃ okiranti ākāsanabhagatā marū.
50. Campakaṃ salalaṃ nīpaṃ nāgapunnāgaketakaṃ
diso disaṃ ukkhipanti bhūmitalagatā narā.
51. Kese muñciv'ahaṃ tattha vā kavirañca cammakaṃ
kalale pattharivāna avakujjo nipajj'ahaṃ.
52. Akkamitvāna maṃ buddho saha sissehi gacchatu
mā naṃ kalale akkamittho hitāya me bhavissati.
53. Paṭhaviyaṃ² nipannassa evaṃ me āsi cetaso
icchamāno ahaṃ ajja kilese jhāpaye mamaṃ.
54. Kiṃ me aññātavesena dhammaṃ sacchikatenidha
sabbaññūtaṃ pāpuṇitvā buddho hessaṃ sadevake.
55. Kiṃ me ekena tiṇṇena purisena thāmadassinā
sabbaññūtaṃ pāpuṇitvā santāressaṃ sadevake.
56. Iminā me adhikārena katena purisuttame
sabbaññūtaṃ pāpuṇitvā³ tāremi janataṃ bahum.

1. mānusekehi - Sīmu.

2. pathaviyaṃ - Machasaṃ; puthuviyā - Pu.

3. pāpuṇāmi - Mavi.

45. Khi khu vực của ta còn chưa hoàn tất, bậc Đại Hiền Triết, đấng Chiến Thắng Dīpaṅkara, cùng với bốn trăm ngàn vị Lậu Tận không còn ô nhiễm có sáu thẳng trí (lục thông) như thế ấy, đã bước lên con đường.

46. Nhiều người di chuyển từ phía đối diện, họ vỗ kêu những chiếc trống. Chư thiên và nhân loại vui mừng đã thốt lên tiếng “Lành thay!”

47. Chư thiên ngăm nhìn loài người. Và loài người cũng nhìn ngăm chư thiên. Cả hai nhóm ấy cũng đã chấp tay lên đi theo sau đức Như Lai.

48. Chư thiên với nhạc khí cõi trời, loài người với nhạc khí của nhân gian, cả hai nhóm ấy vừa trình tấu vừa đi theo sau đức Như Lai.

49. Chư thiên di chuyển trên bầu trời ở trong không gian rải rắc hoa Mạn-đà-la, hoa sen, hoa san hô của cõi trời xuống hướng này hướng nọ.

50. Loài người di chuyển ở trên bề mặt trái đất ném các bông hoa Chăm-pa, bông hoa *Salala*, bông hoa *Nīpa*, bông hoa *Nāga*, *Punnāga*, và *Ketaka* tỏa khắp các phương.

51. Tại nơi ấy, sau khi xõa tóc, ta đã trải ra bộ y phục vỏ cây và da thú ở trên bãi bùn lầy, rồi ta đã nằm sấp xuống (nói rằng):

52. “Xin đức Phật hãy bước lên (người) con. Xin Ngài cùng các đệ tử hãy tiến bước. Xin các vị chớ bước đi ở chỗ ấy trong bùn lầy; (việc này) sẽ đem lại sự lợi ích cho con.”

53. Khi đang nằm ở trên mặt đất, tư tưởng như vậy đã khởi đến ta: “(Nếu) mong muốn, ta có thể thiêu đốt các phiền não của ta trong ngày hôm nay.

54. Ta có được gì ở đây khi chứng đắc Giáo Pháp theo phương thức không được tiếng tăm? Ta nên thành tựu quả vị Toàn Tri và trở thành đức Phật ở thế gian có cả chư thiên.

55. Ta có được gì khi là người biết được sức mạnh (của bản thân) lại vượt qua chỉ một mình? Ta nên thành tựu quả vị Toàn Tri và giúp cho thế gian luôn cả chư thiên vượt qua.

56. Với hành động hướng thượng này của ta đã được thực hiện đến bậc Tối Thượng Nhân, ta sẽ thành tựu quả vị Toàn Tri và sẽ giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.

57. Saṃsārasotaṃ chinditvā viddhaṃsetvā tayo bhava
dhammanāvāṃ samāruyha santāressaṃ sadevake.
58. Manussattaṃ liṅgasampatti hetu satthāradassanaṃ
pabbajjāguṇasampatti adhikāro ca chandatā
atṭhadhammasamodhānā abhinīhāro samijjhati.
59. Dīpaṅkaro lokavidū āhutīnaṃ paṭiggaho
ussīsake maṃ ṭhatvāna idaṃ vacanamabrūvi.
60. Passatha imaṃ tāpasāṃ jaṭilaṃ uggatāpanaṃ
aparimeyye ito kappe buddho loke bhavissati.
61. Ahu¹ kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.*
62. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato*
tatta pāyāsamaggayha² nerañjaramupehiti.
63. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya³ so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
64. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro⁴
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
65. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
66. Anāsavā vītarāgā⁵ santacittā samāhitā
kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā.
67. Ānando nāma upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ
khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā.
68. Anāsavā vītarāgā⁵ santacittā samāhitā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.

1. atha - Sīmu.

* pādadvayamidaṃ sīhaḷakkhara muddita potthake na dissate.

2. pāyasamaggayha - Sīmu; pasāsaṃ paggayha - Syā.

3. pāyasaṃ adā - Sīmu; pāyāsa - adī - Machasaṃ, Syā.

4. naruttaro - Sīmu; anuttaraṃ - Syā.

5. vītamalā - Sīmu.

57. Sau khi cắt đứt giòng chảy luân hồi và phá hủy ba cõi (tái sanh), ta sẽ ngự lên con thuyền Chánh Pháp và sẽ giúp cho thế gian luôn cả chư thiên vượt qua.”

58. Sự phát nguyện được thành tựu nhờ vào sự tổng hợp của tám pháp: Bản thân là loài người, thành tựu nam căn, có chủng tử, nhìn thấy bậc Đạo Sư, là vị xuất gia, hội đủ đức hạnh, có hành động hướng thượng, và lòng ước muốn.¹

59. Đấng Thông Suốt Thế Gian Dīpaṅkara, vị thọ nhận các vật cúng dường, đã đứng kề cận đỉnh đầu của ta và đã nói lời này:

60. “Các người hãy nhìn người đạo sĩ tóc bện có khổ hạnh cao tột này. Trong vô lượng kiếp tính từ thời điếm này, (người này) sẽ trở thành vị Phật ở thế gian.

61. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).

62. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).

63. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.

64. Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha (*).

65. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.

66. Kolita và Upatissa không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm an tịnh và định tĩnh, sẽ là (hai vị) Thịnh Văn hàng đầu.

67. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thịnh Văn hàng đầu.

68. (Hai vị) không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm an tịnh và định tĩnh. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’

1. Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 331. Từ câu kệ 60-69 là lời chú nguyện của đức Phật Dīpaṅkara cho Bồ Tát Sumedha. Lời chú nguyện này sẽ được 23 vị Phật kế tiếp lập lại để chú nguyện cho vị Bồ Tát tiền thân của đức Phật Gotama.

69. Citto ca hatthālavako aggā hessantūpaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
70. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
71. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti¹ apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
72. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
73. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭitthaṃ virajjhiya
hetṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
74. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmiṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
75. Dīpaṅkaro lokavidū āhutinaṃ paṭiggaho
mama kammaṃ pakittetvā dakkhiṇaṃ padamuddhari.
76. Ye tathāsuṃ jinaputtā padakkhiṇamakamsu maṃ
devā manussā asurā ca abhivādetvāna pakkamuṃ.
77. Dassanaṃ me atikkante sasaṅghe lokanāyake
sayanā vuṭṭhahitvāna pallaṅkamābhujim tadā.
78. Sukhena sukhito homi pāmojjena pamodito
pītiyā ca abhissanno pallaṅkaṃ ābhujim tadā.
79. Pallaṅkena nisīditvā evaṃ cintesahaṃ tadā
vasībhūto ahaṃ jhāne abhiññāpāramiṃ gato.
80. Sahassiyamhi lokamhi isayo natthi me samā
asamo iddhidhammesu alabhiṃ īdisaṃ sukhaṃ.
81. Pallaṅkābhūjena mayhaṃ dasasahassādhivāsino
mahānādaṃ pavattesuṃ dhuvaṃ buddho bhavissasi.

1. ukkuṭṭhī saddā - Sīmu.

69. *Citta và Hatthālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.*¹

70. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “*Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.*”

71. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

72. “*Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.*”

73. *Giống như những người băng ngang giòng sông không đạt được bên bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bên bờ ở bên dưới.*

74. *Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.*”

75. Đấng Thông Suốt Thế Gian Dīpaṅkara, vị thọ nhận các vật cúng dường, đã công bố về hành động của ta rồi đã đi nhiều quanh ta.²

76. Các vị Thích tử hiện diện ở tại nơi ấy đã đi nhiều quanh (ta). Chư thiên, nhân loại, và các A-tu-la đã đánh lễ (ta) rồi ra đi.

77. Khi vị Lãnh Đạo Thế Gian cùng hội chúng đã đi khỏi tầm nhìn của ta, khi ấy ta đã từ chỗ nằm vươn dậy rồi xếp vào thế kiết già.

78. Khi ấy, ta được an lạc với sự an lạc, được vui sướng với sự vui sướng, và trong khi được tràn ngập với pháp hỷ, và ta đã xếp vào tư thế kiết già.

79. Sau khi ngồi xuống với tư thế kiết già, khi ấy ta đã suy nghĩ như vậy: “*Được tự tại trong pháp thiên, ta đã đạt đến sự toàn hảo về thắng trí.*”

80. *Ở trong (mười) ngàn thế giới, các ẩn sĩ ngang bằng với ta là không có. Không có vị nào bằng về các phép thân thông. Ta đã đạt được sự an lạc như thế ấy.*”

81. Với tư thế kiết già của ta, cư dân ở mười ngàn thế giới đã phát ra lời nói vang dội rằng: “*Chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.*”

1. Dịch theo từ sẽ là: “Tuổi thọ của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.” Vì tuổi thọ của đức Phật Gotama chỉ là tám mươi năm nên đã được dịch như trên.

2. Dịch theo từ sẽ là “rồi đã nâng bàn chân phải lên” thay vì “đã hưởng vai phải nhiều quanh.” Chú Giải đề cập cả hai cách dịch, BvA. 99.

82. Yā pubbe bodhisattānaṃ pallaṅkavaramābhujē
nimittāni padissanti tāni ajja padissare.
83. Sītaṃ vyapagataṃ hoti uṇhañca upasammati
tāni ajja padissanti dhūvaṃ buddho bhavissasi.
84. Dasasahassī lokadhātu nissaddā hoti nirākulā
tāni ajja padissanti dhūvaṃ buddho bhavissasi.
85. Mahāvātā na vāyanti na sandanti savantiyo
tāni ajja padissanti dhūvaṃ buddho bhavissasi.
86. Thalajā dakajā pupphā sabbe pupphanti tāvade
te'p'ajja pupphitā sabbe dhūvaṃ buddho bhavissasi.
87. Latā vā yadi vā rukkhā phalabhārā honti tāvade
te'p'ajja phalitā sabbe dhūvaṃ buddho bhavissasi.
88. Ākāsaṭṭhā ca bhummaṭṭhā ratanā jotanti tāvade
te'p'ajja ratanā jotanti dhūvaṃ buddho bhavissasi.
89. Mānusakā ca dibbā ca turiyā vajjanti tāvade
te'p'ajjubho abhiravanti dhūvaṃ buddho bhavissasi.
90. Vicittapupphā gaganā abhivassanti tāvade
te'pi ajja padissanti dhūvaṃ buddho bhavissasi.
91. Mahāsamuddo ābhujati dasasahassī pakampati
te'p'ajjubho abhiravanti dhūvaṃ buddho bhavissasi.

82. Trước đây, những đêm báo hiệu nào đã được thể hiện khi các vị Bồ Tát xếp vào tư thế kiết già cao quý, những điều ấy được thể hiện ngày hôm nay.

83. Sự lạnh lẽo được biến đi và sự nóng nảy được lắng dịu. Những điều ấy được thể hiện ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

84. Mười ngàn thế giới không có tiếng động và không bị chộn rộn. Những điều ấy được thể hiện ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

85. Các cơn gió lớn ngừng thổi, các giong nước ngừng chảy. Những điều ấy được thể hiện ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

86. Các bông hoa mọc ở trên đất và mọc ở trong nước, tất cả lập tức nở hoa. Tất cả những bông hoa ấy cũng được nở ra ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

87. Và nếu là những dây leo hay là những cây cối thì lập tức trở thành trĩu nặng những quả. Tất cả các cây ấy cũng được kết trái ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

88. Ở trên không trung và ở đất liền, các châu báu lập tức rực sáng. Các châu báu ấy cũng rực sáng ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

89. Các loại nhạc cụ của loài người và của cõi trời lập tức tấu nhạc. Cả hai loại nhạc cụ ấy cũng trình tấu ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

90. Những bông hoa các loại đã lập tức rơi xuống từ bầu trời. Chúng cũng được thể hiện ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

91. Đại dương lùi ra xa, mười thế giới rung động. Cả hai việc ấy cũng âm ỉ ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

92. Nirayesu dasasahassī¹ aggī nibbanti tāvade
te'p'ajja nibbutā aggī dhuvaṃ buddho bhavissasi.
93. Vimalo hoti suriyo sabbā² dissanti tārakā
te'pi ajja padissanti dhuvaṃ buddho bhavissasi.
94. Anovaṭṭhena udakaṃ mahiyā ubbhijji tāvade
tamp'ajj'ubbhijjate mahiyā dhuvaṃ buddho bhavissasi.
95. Tārāgaṇā virocanti nakkhattā gaganamaṇḍale
visākhā candimayuttā dhuvaṃ buddho bhavissasi.
96. Khilāsayā darīsayā nikkhamanti sakāsayā
te'p'ajja āsayā chuddhā dhuvaṃ buddho bhavissasi.
97. Na hoti arati sattānaṃ santuṭṭhā honti tāvade.
te'p'ajja sabbe santuṭṭhā dhuvaṃ buddho bhavissasi.
98. Rogā tanupasammanti jighacchā ca vinassati
tāni ajja padissanti dhuvaṃ buddho bhavissasi.
99. Rāgo tadā tanu hoti doso moho vinassati
te' p'ajja vigatā sabbe dhuvaṃ buddho bhavissasi.
100. Bhayaṃ tadā na bhavati ajja'p'etaṃ padissati
tena liṅgena jānāma dhuvaṃ buddho bhavissasi.
101. Rajonuddhaṃsati uddhaṃ ajja'p'etaṃ padissati
tena liṅgena jānāma dhuvaṃ buddho bhavissasi.
102. Anitṭhagandho pakkamati dibbagandho pavāyati
so'p'ajja vāyati gandho dhuvaṃ buddho bhavissasi.

1. nirayepi dasasahassesa - Machasaṃ, Asā;
nirayesu dasasahassīsu - Mavi.
2. sabbe - Sīmu.

92. Mười ngàn ngọn lửa ở các địa ngục lập tức được dập tắt. Các ngọn lửa ấy cũng được dập tắt ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

93. Mặt trời không bị u ám, tất cả các ngôi sao được nhìn thấy. Các việc ấy cũng được thể hiện ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

94. Dầu không có mưa nhưng nước lập tức được phun lên từ mặt đất. Nước ấy cũng được phun lên từ mặt đất ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

95. Các chòm sao, các vì tinh tú chiếu sáng ở trên vòm trời. Chòm sao Visākhā được liên kết với mặt trăng; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

96. Các loài thú ở hang, các loài thú ở hốc rời khỏi chỗ ngụ của chúng. Chúng cũng chỗi từ chỗ ngụ ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

97. Không có sự không vui thích ở các chúng sanh, họ lập tức trở nên hơn hởi. Tất cả bọn họ cũng hơn hởi ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

98. Tật bệnh được giảm thiểu và nạn đói được tiêu trừ. Các điều ấy cũng được thể hiện ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

99. Khi ấy, tham dục trở nên nhỏ nhoi, sân hận si mê được tiêu trừ. Tất cả các điều ấy cũng đã biến mất ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

100. Khi ấy, nỗi sợ hãi không hiện diện. Điều ấy cũng được thể hiện ngày hôm nay. Với hiện tượng ấy, chúng tôi biết được chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

101. Bụi bặm không bốc lên phía bên trên. Điều ấy cũng được thể hiện ngày hôm nay. Với hiện tượng ấy, chúng tôi biết được chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

102. Mùi khó chịu biến đi. Mùi hương của cõi trời tỏa đến. Hương thơm ấy cũng tỏa ra ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

103. Sabbe devā padissanti ṭhapayitvā arūpino
te'p'ajja sabbe dissanti dhuvaṃ buddho bhavissasi.
104. Yāvatā nirayā nāma sabbe dissanti tāvade
te'p'ajja sabbe dissanti dhuvaṃ buddho bhavissasi.
105. Kuḍḍā kavāṭā selā ca na hontāvaraṇā¹ tadā
ākāsabhūtā te'p'ajja dhuvaṃ buddho bhavissasi.
106. Cutī ca upapatti ca khaṇe tasmim na vijjati
tāni ajja padissanti dhuvaṃ buddho bhavissasi.
107. Daḷhaṃ paggaṇha viriyaṃ mā nivatti² abhikkama
mayamp'etaṃ pajānāma dhuvaṃ buddho bhavissasīti.
108. Buddhassa vacanaṃ sutvā dasasahassīna cūbhayaṃ
tuṭṭhahaṭṭho³ pamudito evaṃ cintesahaṃ tadā.
109. Advejjhavacanā buddhā amoghavacanā jinā
vitathaṃ natthi buddhānaṃ dhuvaṃ buddho bhavāmaṃ.
110. Yathā khittaṃ nabhe leḍḍu dhuvaṃ patati bhūmiyaṃ
tathe'va buddhaseṭṭhānaṃ vacanaṃ dhuvasassataṃ
vitathaṃ natthi buddhānaṃ dhuvaṃ buddho bhavāmaṃ.
111. Yathā'pi sabbasattānaṃ maraṇaṃ dhuvayassataṃ
tathe'va buddhaseṭṭhānaṃ vacanaṃ dhuvasassataṃ
vitathaṃ natthi buddhānaṃ dhuvaṃ buddho bhavāmaṃ.
112. Yathā rattikkhaye patte suriyassuggamaṃ dhuvaṃ
tathe'va buddhaseṭṭhānaṃ vacanaṃ dhuvasassataṃ
vitathaṃ natthi buddhānaṃ dhuvaṃ buddho bhavāmaṃ.

1. hontāvaraṇaṃ - Sīmu.

2. mā nivatta - Machasaṃ.

3. haṭṭhatuṭṭhā - Sīmu.

103. Tất cả chư thiên đều hiện ra ngoại trừ các vị ở cõi vô sắc. Tất cả các vị ấy cũng được nhìn thấy ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

104. Cho đến các nơi gọi là địa ngục, toàn bộ lập tức được nhìn thấy. Tất cả các nơi ấy cũng được nhìn thấy ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

105. Khi ấy, các bức tường thành, các cánh cửa, và các tầng đá không còn là các vật chướng ngại. Ngày hôm nay, chúng cũng đều trở thành những khoảng không; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

106. Sự chết và sự tái sinh không xảy ra vào thời khắc ấy. Chúng không được nhìn thấy ngày hôm nay; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.

107. Hãy nỗ lực tinh tấn một cách bền bỉ. Chớ có quay lui, hãy tiến bước. Chúng tôi cũng biết rõ điều này; chắc chắn ngài sẽ trở thành đức Phật.”

108. Nghe được lời nói của cả hai là của đức Phật và của (chư thiên) mười ngàn thế giới, khi ấy ta trở nên hơn hớn, mừng rỡ, vui sướng, và đã suy nghĩ như vậy:

109. “Chư Phật, các đấng Chiến Thắng không có nói hai lời, không có lời nói rồ dại. Chư Phật không có sự dối trá, chắc chắn ta sẽ trở thành vị Phật.

110. Giống như cục đất được ném ở khoảng không thì chắc chắn rơi xuống đất, tương tự y như thế lời nói của chư Phật là chắc chắn và có cơ sở. Chư Phật không có sự dối trá, chắc chắn ta sẽ trở thành vị Phật.

111. Cũng giống như sự chết của tất cả chúng sanh là chắc chắn và có cơ sở, tương tự y như thế lời nói của chư Phật tối thượng là chắc chắn và có cơ sở. Chư Phật không có sự dối trá, chắc chắn ta sẽ trở thành vị Phật.

112. Giống như khi đêm tàn đã đến thì có sự mọc lên của mặt trời là điều chắc chắn, tương tự y như thế lời nói của chư Phật tối thượng là chắc chắn và có cơ sở. Chư Phật không có sự dối trá, chắc chắn ta sẽ trở thành vị Phật.

113. Yathā nikkhantasayanassa sīhassa nadanaṃ dhuvanṃ
tatheva buddhaseṭṭhānaṃ vacanaṃ dhuvasassataṃ
vitathaṃ natthi buddhānaṃ dhuvanṃ buddho bhavāmaṃ.
114. Yathā āpannasattānaṃ bhāramoropanaṃ dhuvanṃ
tatheva buddhaseṭṭhānaṃ vacanaṃ dhuvasassataṃ
vitathaṃ natthi buddhānaṃ dhuvanṃ buddho bhavāmaṃ.
115. Handa buddhakare dhamme vicināmi ito cito
uddhaṃ adho dasadisā yāvata dhammadhātuyā.
116. Vicinanto tadā dakkhiṃ¹ paṭhamaṃ dānapāramiṃ
pubbakehi mahesihi anuciṇṇaṃ mahāpathaṃ.
117. Imaṃ tvam paṭhamaṃ tāva daḷhaṃ katvā samādiya
dānapāramitaṃ gaccha yadi bodhiṃ pattumicchasi.
118. Yathā'pi kumbho sampuṇṇo yassa kassaci adhokato
vamate udakaṃ nissesam na tattha parirakkhati.
119. Tath'eva yācake disvā hīnamukkaṭṭhamajjhime
dadāhi dānaṃ nissesam kumbho viya adhokato.
120. Na h'ete ettakāyeva buddhadhammā bhavissare
aññe'pi vicinissāmi ye dhammā bodhipācanā.
121. Vicinanto tadā dakkhiṃ¹ dutiyaṃ sīlapāramiṃ
pubbakehi mahesihi asevitānisevitaṃ.
122. Imaṃ tvam dutiyaṃ tāva daḷhaṃ katvā samādiya
sīlapāramitaṃ gaccha yadi bodhiṃ pattumicchasi.
123. Yathāpi camarī vālaṃ² kismiñci³ patilaggitaṃ
upeti maraṇaṃ tattha na vikopeti vāladhiṃ.
124. Tatheva tvam catusu bhūmisu sīlāni paripūraya
parirakkha sabbadā sīlaṃ camarī viya vāladhiṃ.

1. tadādakkhi - Sīmu, Machasaṃ.

2. vālaṃ - Sīmu.

3. kismiñci - Machasaṃ.

113. Giống như tiếng rống của con sư tử khi rời khỏi chỗ nằm là điều chắc chắn, tương tự y như thế lời nói của chư Phật tối thượng là chắc chắn và có cơ sở. Chư Phật không có sự dối trá, chắc chắn ta sẽ trở thành vị Phật.

114. Giống như việc hạ sanh của các sản phụ là điều chắc chắn, tương tự y như thế lời nói của chư Phật tối thượng là chắc chắn và có cơ sở. Chư Phật không có sự dối trá, chắc chắn ta sẽ trở thành vị Phật.

115. Vậy, ta hãy xem xét các pháp tạo thành quả vị Phật từ nơi này và từ nơi này, ở bên trên (cõi trời), ở bên dưới (cõi nhân loại), và các phương hướng cho đến tận bản thể của các pháp ấy.”

116. Khi ấy, trong lúc xem xét ta đã nhận ra pháp thứ nhất là sự toàn hảo về bố thí (bố thí ba-la-mật), là đạo lộ thăng thang đã được thực hành bởi các vị đại ẩn sĩ tiền bối.

117. Người hãy củng cố và thọ trì cho được pháp thứ nhất này. Người hãy đạt đến sự toàn hảo về bố thí nếu người muốn đạt được quả vị Giác Ngộ.

118. Cũng giống như cái chum được chứa đầy đã bị úp ngược lại bởi bất cứ người nào thì tuôn nước ra không còn dư sót, hoàn toàn không giữ lại ở trong đó.

119. Tương tự y như thế, khi nhìn thấy những người cầu xin dầu hèn, sang, hay trung bình, người hãy cho ra vật thí không chừa lại ví như cái chum đã được úp ngược.

120. Nhưng các pháp tu thành Phật sẽ không chỉ có chừng ấy, ta sẽ xem xét các điều khác cũng là các pháp làm chín muồi sự giác ngộ.

121. Khi ấy, trong lúc xem xét ta đã nhận ra pháp thứ nhì là sự toàn hảo về giới đã được các vị đại ẩn sĩ tiền bối thực hành, gấn bó.

122. Người hãy củng cố và thọ trì cho được pháp thứ nhì này. Người hãy đạt đến sự toàn hảo về giới nếu người muốn đạt được Giác Ngộ.

123. Cũng giống như con bò mộng có cái đuôi bị vướng vào bất cứ vật gì thì chấp nhận cái chết ở tại nơi ấy chứ không làm đứt cái đuôi.

124. Tương tự y như thế, người hãy làm tròn đủ các giới luật trong bốn lãnh vực,² hãy luôn luôn gìn giữ vẹn toàn giới luật giống như là con bò mộng hộ trì cái đuôi vậy.

2. Bốn lãnh vực của giới là: thu thúc trong giới bốn *Pātimokkha*, thu thúc các giác quan, nuôi mạng thanh tịnh, và liên quan đến các vật dụng, BvA. 106.

125. Na h'ete ettakāyeva buddhadhammā bhavissare
aññe'pi vicinissāmi ye dhammā bodhipācanā.
126. Vicinanto tadā dakkhiṃ tatiyaṃ nekkhammapāramiṃ
pubbakehi mahesihi āsevanisevitaṃ.
127. Imaṃ tvaṃ tatiyaṃ tāva daḷhaṃ katvā samādiya
nekkhammapārami¹ gaccha yadi bodhiṃ pattumicchasi.
128. Yathā andughare puriso ciravuttho dukhaddito
na tattha rāgaṃ abhijaneti muttiṃ yeva gavesati.
129. Tatheva tvaṃ sabbabhava passa andughare viya
nekkhammābhimukho hohi bhavato parimuttiyā.
130. Na h'ete ettakāyeva, buddhadhammā bhavissare
aññe'pi vicinissāmi ye dhammā bodhipācanā.
131. Vicinanto tadā dakkhiṃ catutthaṃ paññāpāramiṃ
pubbakehi mahesihi āsevanisevitaṃ.
132. Imaṃ tvaṃ catutthaṃ tāva daḷhaṃ katvā samādiya
paññāpāramitaṃ² gaccha yadi bodhiṃ pattumicchasi.
133. Yathā'pi³ bhikkhu bhikkhanto hīnamukkaṭṭhamajjhime
kulāni na vivajjento evaṃ labhati yāpanaṃ.
134. Tatheva tvaṃ sabbakālaṃ paripucchanto budhaṃ janaṃ
paññāpāramitaṃ² gantvā sambodhiṃ pāpuṇissasi.
135. Na h'ete ettakāyeva buddhadhammā bhavissare
aññe'pi vicinissāmi ye dhammā bodhipācanā.
136. Vicinanto tadā dakkhiṃ pañcamīṃ viriyapāramiṃ⁴
pubbakehi mahesihi āsevanisevitaṃ.

1. nekkhammapāramitaṃ - Syā, Machasaṃ.

2. paññāya pāramiṃ - Mavi.

3. yathāhi - Mavi.

4. viriya pāramiṃ - Machasaṃ.

125. Nhưng các pháp tạo thành quả vị Phật sẽ không chỉ có chùng ấy, ta sẽ xem xét các điều khác nữa cũng là các pháp làm chín muồi sự giác ngộ.

126. Khi ấy, trong lúc xem xét ta đã nhận ra pháp thứ ba là sự toàn hảo về xuất ly đã được các vị đại ẩn sĩ tiền bối thực hành, gấn bó.

127. Người hãy củng cố và thọ trì cho được pháp thứ ba này. Người hãy đạt đến sự toàn hảo về xuất ly nếu người muốn đạt được quả vị Giác Ngộ.

128. Giống như người sống đã lâu ở trong nhà tù, bị hành hạ khổ sở, không khởi lên lòng ái luyến đối với nơi ấy mà tìm cầu chỉ mỗi sự tự do.

129. Tương tự y như thế, người hãy nhìn tất cả các cõi tái sanh (dục giới, sắc giới, vô sắc giới) như là các nhà tù. Hãy hướng về xuất ly nhằm đến sự hoàn toàn giải thoát khỏi các cõi.

130. Nhưng các pháp tạo thành quả vị Phật sẽ không chỉ có chùng ấy, ta sẽ xem xét các điều khác nữa cũng là các pháp làm chín muồi sự giác ngộ.

131. Khi ấy, trong lúc xem xét ta đã nhận ra pháp thứ tư là sự toàn hảo về trí tuệ đã được các vị đại ẩn sĩ tiền bối thực hành, gấn bó.

132. Người hãy củng cố và thọ trì cho được pháp thứ tư này. Người hãy đạt đến sự toàn hảo về trí tuệ nếu người muốn đạt được quả vị Giác Ngộ.

133. Cũng giống như vị tỳ khưu trong khi đi khất thực không bỏ qua các gia đình đầu hèn, sang, hay trung lưu, và đạt được phương tiện sinh sống như thế ấy.

134. Tương tự y như thế, trong khi vấn hỏi người có trí tuệ vào mọi thời điểm, người sẽ đạt đến sự toàn hảo về trí tuệ và sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

135. Nhưng các pháp tạo thành quả vị Phật sẽ không chỉ có chùng ấy, ta sẽ xem xét các điều khác nữa cũng là các pháp làm chín muồi sự giác ngộ.

136. Khi ấy, trong lúc xem xét ta đã nhận ra pháp thứ năm là sự toàn hảo về tinh tấn đã được các vị đại ẩn sĩ tiền bối thực hành, gấn bó.

137. Imaṃ tvam pañcamaṃ tāva daḷhaṃ katvā samādiya
viriyapāramitaṃ gaccha yadi bodhiṃ pattumicchasi.
138. Yathā'pi sīho migarājā nisajjaṭṭhānacānkame
alīnaviriyo hoti paggahitamano tadā.
139. Tatheva tvam¹ sabbabhava paggaṇha viriyaṃ daḷhaṃ
viriyapāramitaṃ gantvā sambodhiṃ pāpuṇissasi.
140. Na hete ettakāyeva buddhadhammā bhavissare
aññe'pi vicinissāmi ye dhammā bodhipācanā.
141. Vicinanto tadā dakkhiṃ chaṭṭhamaṃ khantipāramiṃ
pubbakehi mahesihi āsevitānisevitaṃ.
142. Imaṃ tvam chaṭṭhamaṃ tāva daḷhaṃ katvā samādiya
tattha advejjhamanaso² sambodhiṃ pāpuṇissasi.
143. Yathā'pi paṭhavī³ nāma sucimpi asucimpi ca
sabbam sahati nikkhepaṃ na karoti paṭighaṃ dayaṃ.⁴
144. Tathe'va tvampi sabbesaṃ sammānāvamaṇakkhamo⁵
khantipāramitaṃ gantvā sambodhiṃ pāpuṇissasi.
145. Na h'ete ettakāyeva buddhadhammā bhavissare
aññe'pi vicinissāmi ye dhammā bodhipācanā.
146. Vicinanto tadā dakkhiṃ sattamaṃ saccapāramiṃ
pubbakehi mahesihi āsevitānisevitaṃ.
147. Imaṃ tvam sattamaṃ tāva daḷhaṃ katvā samādiya
tattha advejjhavacano sambodhiṃ pāpuṇissasi.

1. tvampi - Sīmu.

2. advajjhamānaso - Machasaṃ.

3. pathavī - Machasaṃ.

4. tayā - Pu.

5. sammānanāvamaṇakkhamo - Mavi;
sabbabhava sammānanacimāna kakkhamo - Pu.

137. Người hãy củng cố và thọ trì cho được pháp thứ năm này. Người hãy đạt đến sự toàn hảo về tinh tấn nếu người muốn đạt được quả vị Giác Ngộ.

138. Cũng giống như con sư tử, vua các loài thú, trong khi ngồi, đứng, đi tới lui, có sự tinh tấn không uể oải và có tâm cảnh giác vào khi ấy.

139. Tương tự y như thế, ở tại tất cả các cõi tái sinh người hãy nỗ lực sự tinh tấn bền vững, sau khi đạt đến sự toàn hảo về tinh tấn người sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

140. Nhưng các pháp tạo thành quả vị Phật sẽ không chỉ có chừng ấy, ta sẽ xem xét các điều khác nữa cũng là các pháp làm chín muồi sự giác ngộ.

141. Khi ấy, trong lúc xem xét ta đã nhận ra pháp thứ sáu là sự toàn hảo về nhân nại đã được các vị đại ẩn sĩ tiền bối thực hành, gắn bó.

142. Người hãy củng cố và thọ trì cho được pháp thứ sáu này. Với tâm trí không chao động ở trong pháp ấy, người sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

143. Cũng giống như trái đất chịu đựng tất cả các vật quăng bỏ, cả sạch sẽ lẫn dơ dáy, không tỏ ra bực bội hay thích thú.

144. Tương tự y như thế, người cũng hãy chấp nhận sự trọng vọng hoặc khinh khi của tất cả, sau khi đạt đến sự toàn hảo về nhân nại người sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

145. Nhưng các pháp tạo thành quả vị Phật sẽ không chỉ có chừng ấy, ta sẽ xem xét các điều khác nữa cũng là các pháp làm chín muồi quả vị Giác Ngộ.

146. Khi ấy, trong lúc xem xét ta đã nhận ra pháp thứ bảy là sự toàn hảo về chân thật đã được các vị đại ẩn sĩ tiền bối thực hành, gắn bó.

147. Người hãy củng cố và thọ trì cho được pháp thứ bảy này. Không có nói hai lời trong pháp này (thì) người sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

148. Yathā'pi osadhī nāma tulābhūtā sadevake
samaye utuvasse¹ vā nevokkamati² vīthito.
149. Tathe'va tvampī saccesu mā okkami hi³ vīthito
saccapāramitaṃ gantvā sambodhiṃ pāpuṇissasi.
150. Na h'ete ettakāyeva buddhadhammā bhavissare
aññe'pi vicinissāmi ye dhammā bodhipācanā.
151. Vicinanto tadā dakkhiṃ aṭṭhamaṃ adhiṭṭhānapāramiṃ
pubbakehi mahesīhi āsevanisevitaṃ.
152. Imaṃ tvaṃ aṭṭhamaṃ tāva daḷhaṃ katvā samādiya
tatta tvaṃ acalo hutvā sambodhiṃ pāpuṇissasi.
153. Yathā'pi pabbato selo acalo suppatiṭṭhito
na kampati bhusavātehi sakatṭhāne'va tiṭṭhati.
154. Tathe'ca tvampī adhiṭṭhāne sabbadā acalo bhava
adhiṭṭhānapāramiṃ⁴ gantvā sambodhiṃ pāpuṇissasi.
155. Na h'ete ettakāyeva buddhadhammā bhavissare
aññe'pi vicinissāmi ye dhammā bodhipācanā.
156. Vicinanto tadā dakkhiṃ navamaṃ mettāpāramiṃ
pubbakehi mahesīhi āsevanisevitaṃ.
157. Imaṃ tvaṃ navamaṃ tāva daḷhaṃ katvā samādiya
mettāya asamo hohi yadi bodhiṃ pattumicchasi.
158. Yathā'pi udakaṃ nāma kalyāṇe pāpake jane
samaṃ pharati sītena pavāheti rajomalaṃ.⁵

1. utuvaṭṭe - Pu.

2. na vokkamati - Sīmu, Machasaṃ, Syā; na okkamati - Asā.

3. nātikkama hi - Sīmu; mā vokkama hi - Machasaṃ; mā vokkami hi - Mavi; mā vokkamasi - Syā.

4. adhiṭṭhāna pāramitaṃ - Sīmu, Machasaṃ.

5. rajaṃ malaṃ - Pu.

148. Cũng giống như (ngôi sao) Osadhī, có trạng thái cân bằng ở tại thế gian luôn cả các cõi trời, không đi lệch ra ngoài quỹ đạo vào thời điểm trong năm hoặc mùa tiết.

149. Tương tự y như thế, chớ đi lệch ra khỏi đường lối của các sự thật, sau khi đạt đến sự toàn hảo về chân thật người sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

150. Nhưng các pháp tạo thành quả vị Phật sẽ không chỉ có chừng ấy, ta sẽ xem xét các điều khác nữa cũng là các pháp làm chín muồi sự giác ngộ.

151. Khi ấy, trong lúc xem xét ta đã nhận ra pháp thứ tám là sự toàn hảo về quyết định đã được các vị đại ẩn sĩ tiền bối thực hành, gắn bó.

152. Người hãy củng cố và thọ trì cho được pháp thứ tám này. Sau khi trở nên không còn giao động trong pháp này người sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

153. Cũng giống như hòn núi đá bền vững, khéo được kết cấu, đứng yên tại chính vị trí của nó, không rung động vì những cơn gió dữ dội.

154. Tương tự y như thế, người cũng hãy luôn luôn không chao đảo trong sự quyết định, sau khi đạt được sự toàn hảo về quyết định người sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

155. Nhưng các pháp tạo thành quả vị Phật sẽ không chỉ có chừng ấy, ta sẽ xem xét các điều khác nữa cũng là các pháp làm chín muồi sự giác ngộ.

156. Khi ấy, trong lúc xem xét ta đã nhận ra pháp thứ chín là sự toàn hảo về từ ái đã được các vị đại ẩn sĩ tiền bối thực hành, gắn bó.

157. Người hãy củng cố và thọ trì cho được pháp thứ chín này. Hãy là người không ai sánh bằng về lòng từ ái nếu người muốn đạt được quả vị Giác Ngộ.

158. Cũng giống như nước tẩy sạch bụi bặm cấu ghét, và đem lại sự mát mẻ cho những người hiền và những kẻ ác một cách bình đẳng.

159. Tatthe'va tvampi hitāhite¹ samaṃ mettāya bhāvaya
mettāpāramitaṃ gantvā sambodhiṃ pāpuṇissasi.
160. Na h'ete ettakāyeva buddhadhammā bhavissare
aññe'pi vicinissāmi ye dhammā bodhipācanā.
161. Vicinanto tadā dakkhiṃ dasamaṃ upekkhāpāramiṃ
pubbakehi mahesihi āsevitānisevitaṃ.
162. Imaṃ tvaṃ dasamaṃ tāva daḷhaṃ katvā samādiya
tulābhūto daḷho hutvā sambodhiṃ pāpuṇissasi.
163. Yathā'pi paṭhavī² nāma nikkhittaṃ asuciṃ suciṃ
upekkhati ubhopete kopānunayavajjitā.
164. Tatthe'va tvampi sukhadukkhe tulābhūto sadā bhava
upekkhāpāramiṃ gantvā sambodhiṃ pāpuṇissasi.
165. Ettakāye'va te loke ye dhammā bodhipācanā
tatuddhaṃ natthi aññatra daḷhaṃ tattha patiṭṭhaha.
166. Ime dhamme sammasato sabhāvasarasalakkhaṇā³
dhammatejena vasudhā dasasahassī pakampatha.
167. Calati ravati paṭhavī⁴ ucchuyantaṃ va pīḷitaṃ⁵
telayante yathā cakkamaṃ evaṃ kampaṭi medinī.
168. Yāvatā parisā⁶ āsī buddhassa parivesane
pavedhamānā sā tattha mucchitā seti bhūmiyaṃ.
169. Ghaṭānekasahassāni kumbhīnañca satā bahū
sañcuṇṇā mathitā tattha aññamaññaṃ paghaṭṭitā.⁷
170. Ubbiggā tasitā bhītā bhantā byādhitamānasā
mahājanā samāgama dīpaṅkaramupāgamuṃ.

1. tvaṃ hitāhite - Syā - Machasaṃ; tvaṃ ahitahite - Sīmu, Mavi.
2. pathavi - Machasaṃ.
3. sabhāva sarasalakkhaṇe - Syā; Machasaṃ, Mavi.
4. calatī ravatī pathavī - Machasaṃ; calatī ravatī puthūvī - Mavi.
5. guḷayantaṃva pīḷitaṃ - Pu.
6. sā tadā parisā - Pu.
7. aññamaññapaghaṭṭitā - Asā.

159. Tương tự y như thế, người hãy phát triển tâm từ ái một cách bình đẳng đối với người thân hay kẻ nghịch. Sau khi đạt được sự toàn hảo về từ ái người sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

160. Nhưng các pháp tạo thành quả vị Phật sẽ không chỉ có chùng ấy, ta sẽ xem xét các điều khác nữa cũng là các pháp làm chín muồi sự giác ngộ.

161. Khi ấy, trong lúc xem xét ta đã nhận ra pháp thứ mười là sự toàn hảo về hành xả đã được các vị đại ẩn sĩ tiền bối thực hành, gắn bó.

162. Người hãy củng cố và thọ trì cho được pháp thứ mười này. Được cân bằng và trở nên vững chắc, người sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

163. Cũng giống như trái đất bình thản đối với vật dơ vật sạch đã được ném xuống, không phạm vào cả hai điều là giận dữ hay ưu đãi ấy.

164. Tương tự y như thế, người hãy luôn luôn giữ trạng thái cân bằng đối với lạc và khổ, sau khi đạt đến sự toàn hảo về hành xả người sẽ thành tựu quả vị Toàn Giác.

165. Các pháp làm chín muồi sự giác ngộ ở thế gian chỉ có chùng ấy, không có pháp nào khác hơn thế nữa. Người hãy thiết lập bền vững trong các pháp ấy.

166. Trong khi ta đang suy nghiệm các pháp này về bản thể, tính chất, và đặc điểm, do oai lực của các pháp quả đất và mười ngàn thế giới đã rung động.

167. Quả đất lay động gào thét như là máy ép mía bị khuấy rối. Máy ép dầu có bánh xe rung chuyển như thế nào thì trái đất rung động như thế ấy.

168. Cho đến nhóm người ở tại nơi dâng cúng vật thực đến đức Phật, trong lúc run rẩy họ bị choáng váng rồi nằm dài trên mặt đất tại nơi ấy.

169. Hàng ngàn hũ đựng nước và nhiều trăm chiếc lu va chạm lẫn nhau bị vỡ tan, bị nghiền nát ở tại nơi ấy.

170. Với tâm trí lo âu, sợ hãi, hoảng hốt, hồi hộp, bối rối, dân chúng đã tụ hội lại rồi đi đến gặp (đức Phật) Dīpaṅkara (hỏi rằng):

171. Kiṃ bhavissati lokassa kalyāṇamatha pāpakam
sabbo upadduto loko taṃ vinodehi cakkhuma.
172. Tesam tadā saññāpesi dīpaṅkaro mahāmuni
vissatthā hotha mā bhātha¹ imasmim paṭhavikampane.
173. Yamahaṃ ajja byākāsim buddho loke bhavissati
eso sammasati dhammaṃ pubbakaṃ jinasevitaṃ.
174. Tassa sammasato dhammaṃ buddhabhūmiṃ asesato
tenāyaṃ kampitā paṭhavī² dasasahassī sadevake.
175. Buddhassa vacanaṃ sutvā mano nibbāyi tāvade
sabbe maṃ upasaṅkamma punāpi abhivādayuṃ.³
176. Samādiyitvā buddhaguṇaṃ daḷhaṃ katvāna mānasam
dīpaṅkaraṃ namassitvā āsanā utṭhahiṃ tadā.
177. Dibbaṃ mānusakam pupphaṃ devā mānusakā ubho
samokiranti pupphehi vuṭṭhahantassa āsanā.
178. Vedayanti ca te sotthim devā mānusakā ubho
mahantaṃ patthitaṃ tuyhaṃ taṃ labhassu yathicchitaṃ.
179. Sabbītiyo vivajjantu soko rogo⁴ vinassatu
mā te bhavatvantarāyo⁵ phusa khippaṃ bodhimuttamaṃ.
180. Yathā'pi samaye patte pupphanti pupphino dumā
tatheva tvaṃ buddhavīra buddhañāṇena pupphasi.
181. Yathā ye keci sambuddhā pūrayuṃ dasapāramī
tatheva tvaṃ mahāvīra pūraya dasapāramī.

1. bhagatha - Machasaṃ.

2. pathavī - Machasaṃ; puthuvī - Sīmu.

3. punapi maṃ abhivandisuṃ - Sīmu, Mavi;
punāpi abhivandisuṃ - Machasaṃ, Syā.

4. sabbarogo - Sīmu.

5. bhavantvantarāyā - Machasaṃ.

171. “Điều gì sẽ xảy ra ở thế gian? Là điều tốt hay điều xấu? Toàn bộ thế gian bị khuấy động, xin bậc Hữu Nhãn hãy xua tan điều ấy.”

172. Khi ấy, bậc Đại Hiền Triết Dīpaṅkara đã giải thích rõ cho họ rằng: “Hãy yên tâm. Chớ có hoảng hốt về việc động đất này.”

173. Người mà hôm nay ta đã công bố sẽ trở thành vị Phật ở thế gian, người ấy suy nghiệm về pháp đã được thực hành bởi các đấng Chiến Thắng thời quá khứ.

174. Trong khi vị ấy đang suy nghiệm về pháp là nền tảng của chư Phật không có thiếu sót, vì thế trái đất này với mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên đã rung động.”

175. Sau khi lắng nghe lời nói của đức Phật, lập tức tâm (mọi người) được lắng dịu. Tất cả đã đến gần ta rồi cũng đã đánh lễ lần nữa.

176. Sau khi đã thọ trì đức hạnh của chư Phật và lập tâm kiên cố, khi ấy ta đã cúi lạy (đức Phật) Dīpaṅkara và đã từ chỗ ngồi đứng dậy.

177. Với những bông hoa, cả hai hạng chư thiên và nhân loại rải rắc bông hoa của cõi trời và của loài người xuống Sumedha đang từ chỗ ngồi đứng dậy.

178. Và cả hai hạng chư thiên và nhân loại ấy phát biểu lời chúc tốt lành rằng: “Lời phát nguyện của ngài thật vĩ đại. Mong rằng ngài sẽ đạt được điều ấy theo như ước muốn.

179. Mong rằng tất cả các điều rủi ro được xa lánh. Mong rằng sâu não, bệnh tật được tiêu trừ. Mong rằng sự nguy hiểm đừng xảy đến cho ngài. Ngài hãy mau mau đạt đến quả vị Giác Ngộ tối thượng.

180. Cũng giống như cây cho hoa nở hoa khi đến mùa, tương tự y như thế, hỡi Đức Phật Anh Hùng, xin ngài hãy trở hoa với trí tuệ của vị Phật.

181. Giống như bất cứ những vị nào là Toàn Giác đều đã làm tròn đủ sự toàn hảo của mười pháp, tương tự y như thế, hỡi đấng Đại Hùng, xin ngài hãy làm tròn đủ sự toàn hảo của mười pháp.

182. Yathā ye keci sambuddhā bodhimaṇḍamhi bujjhare
tatheva tvaṃ mahāvīra bujjhassu jinabodhiyaṃ.
183. Yathā ye keci sambuddhā dhammacakkaṃ pavattayaṃ
tatheva tvaṃ mahāvīra dhammacakkaṃ pavattaya.
184. Puṇṇamāse yathā cando parisuddho virocati
tatheva tvaṃ puṇṇamano viroca dasasahassiyaṃ.
185. Rāhumutto yathā suriyo tāpena abhirocati¹
tatheva lokā muñcitvā viroca siriyā tvaṃ.
186. Yathā yā kāci nadiyo osaranti mahodadhiṃ
evaṃ sadevakā lokā osarantu² tavantike.
187. Tehi thutappasattho³ so dasadhamme samādiya
te dhamme paripūrento pavanaṃ pāvisi⁴ tadāti.

Sumedhakathā niṭṭhitā.

--ooOoo--

1. atirocati - Machasaṃ.
2. osaranti - Sīmu.
3. thutippasattho - Sīmu.
4. pāvisi - Machasaṃ.

182. Giống như bất cứ những vị nào là Toàn Giác đã giác ngộ ở khuôn viên cội Bồ Đề, tương tự y như thế, hỡi đấng Đại Hùng, xin ngài hãy giác ngộ ở cội Bồ Đề của đấng Chiến Thắng.

183. Giống như bất cứ những vị nào là Toàn Giác đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp, tương tự y như thế, hỡi đấng Đại Hùng, xin ngài hãy chuyển vận bánh xe Chánh Pháp.

184. Giống như mặt trăng vào ngày rằm là thanh khiết và chiếu sáng, tương tự y như thế, ngài đã được vẹn toàn, xin ngài hãy chiếu sáng mười ngàn thế giới.

185. Giống như mặt trời được thoát khỏi thân Rāhu¹ thì vô cùng rạng rỡ với nguồn năng lượng, tương tự y như thế sau khi thoát ra khỏi thế gian xin ngài hãy tỏa sáng với sự vinh quang.

186. Giống như mọi con sông đều chảy xuôi về biển cả, tương tự như thế các thế gian luôn cả chư thiên xuôi dòng trong sự hiện diện của Ngài.”

178. Khi ấy, được họ tán dương và ca ngợi, vị ấy đã thọ trì mười pháp. Và trong khi làm tròn đủ các pháp ấy, vị ấy đã tiến vào khu rừng thẳm.

Dứt phần nói về Sumedha.

--ooOoo--

1. Hiện tượng nhật thực được giải thích theo truyền thuyết Ấn Độ là mặt trời bị thần Rāhu nuốt lấy (ND).

1. Dīpaṅkarabuddhavaṃso

1. Tadā te bhojayitvāna sasaṅghaṃ lokanāyakaṃ
upagañchumaṃ saraṇaṃ tassa¹ dīpaṅkarassa satthuno.
2. Saraṇāgamane kañci niveseti² tathāgato
kañci pañcasu silesu sīle dasavidhe paraṃ.
3. Kassaci deti sāmaññaṃ caturo phalamuttame
kassaci asame dhamme deti so paṭisambhidā.
4. Kassaci varasamāpattiyo aṭṭha deti narāsabho
tisso kassaci vijjāyo chaḷabhiññā paveccati.
5. Tena yogena janakāyaṃ ovadi so mahāmuni
tena vitthārikaṃ āsi lokanāthassa sāsanaṃ.
6. Mahāhanūsabhakkhandho³ dīpaṅkarasanāma⁴
bahū jane tārayati parimoceti duggatiṃ.
7. Bodhaneyyaṃ janaṃ disvā satasahassepī yojane
khaṇena upagantvāna bodheti taṃ mahāmuni.
8. Paṭhamābhisamaye buddho koṭisatamabodhayi
dutiyaḥhisamaye nātho navutikoṭimabodhayi.
9. Yadā ca devabhavanamhi buddho dhammadesayi
navutikoṭisahassānaṃ tatiyaḥhisamayo ahu.
10. Sannipātā tayo āsumaṃ dīpaṅkarassa satthuno
koṭisatasahassānaṃ paṭhamo āsi samāgamo.

1. tattha - Pu.

2. nivesesi - Machasaṃ; nivāsesi - Sīmu.

3. mahāhanu usabhakkhandho - Mavi.

4. dīpaṅkarassa nāma - Machasaṃ.

1. Lịch Sử Đức Phật Dīpaṅkara:

1. Lúc bấy giờ, sau khi đã dâng vật thực đến đấng Lãnh Đạo Thế Gian cùng với hội chúng (tỳ khưu), họ đã đi đến nương nhờ (quy y) bậc Đạo Sư Dīpaṅkara ấy.
2. Đức Như Lai đã an trú người này vào việc đi đến nương nhờ (quy y), người kia vào năm giới, người khác vào mười giới.
3. Ngài ban cho vị này tư cách Sa-môn trong bốn quả vị tối thượng. Ngài ban cho vị kia tuệ phân tích thuộc về các pháp không gì sánh kịp.
4. Đấng Nhân Ngưu ban cho người này tám tầng thiên quý báu, ban tặng cho người kia ba minh, sáu thắng trí (lục thông).
5. Bậc Đại Hiền Triết ấy đã giáo huấn đám đông bằng phương thức ấy. Nhờ vậy, Giáo Pháp của đấng Lãnh Đạo Thế Gian đã được phổ biến rộng rãi.
6. Vị có tên Dīpaṅkara, có quai hàm lớn vai rộng, giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua, giúp cho họ hoàn toàn thoát khỏi khổ cảnh.
7. Sau khi nhìn thấy chúng sanh có thể giác ngộ đầu ở cách trăm ngàn do-tuần, bậc Đại Hiền Triết đi đến trong khoảnh khắc và giác ngộ người ấy.
8. Trong sự lãnh hội lần thứ nhất, đức Phật đã giác ngộ một trăm *koṭi* (1 tỷ) vị. Trong sự lãnh hội lần thứ nhì, bậc Lãnh Đạo đã giác ngộ chín mươi *koṭi* (chín trăm triệu) vị.
9. Và khi đức Phật thuyết giảng Giáo Pháp ở tại cung trời, đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của chín mươi ngàn *koṭi* (chín trăm tỷ) vị.
10. Bậc Đạo Sư Dīpaṅkara có ba lần tụ hội. Cuộc tụ hội lần thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* (một ngàn tỷ, một triệu triệu) vị.

11. Puna nāradakūṭamhi pavivekagate jine
khīṇāsavā vītamalā samiṃsu satakoṭṭiyo.
12. Yamhi kāle mahāvīro sudassanasiluccaye
navutikoṭṭisahasseehi pavāresi¹ mahāmuni.
13. [Ahaṃ tena samayena jaṭilo uggatāpano
antalikkhamhi caraṇe pañcābhiññāsu pāragū.]*
14. Dasavīsasahasānaṃ dhammābhisamayo ahu
ekadvinnaṃ abhisamayā gaṇanāto asaṅkhiyā.
15. Vitthārikaṃ bāhujaññaṃ iddhaṃ phītaṃ ahū tadā
dīpaṅkarassa bhagavato sāsanaṃ suvisodhitaṃ.
16. Cattārisatasahasāni chaḷabhiññā mahiddhikā
dīpaṅkaraṃ lokaviduṃ parivārenti sabbadā.
17. Ye keci tena samayena jahanti mānusaṃ bhavaṃ
appattamānasā sekhā garahitā va² bhavanti te.
18. Supupphitaṃ pāvacaṇaṃ arahantehi tādihi
khīṇāsavehi vimalehi upasobhati sabbadā.³
19. Nagaraṃ rammavati nāma sudevo nāma khattiyo
sumedhā nāma jānikā dīpaṅkarassa satthuno.
20. Dasavassasahasāni agāramajjhaso⁴ vasī
haṃsā koñcā mayūrā ca tayo pāsādamuttamā.
21. Tīṇi satasahasāni nāriyo samalaṅkatā
padumā nāma sā nārī usabhakkhandho nāma atrajo.
22. Nimitte caturo disvā hatthiyānena nikkhami
anūnadasamāsāni padhānaṃ padahi jino.

1. parivāresi - Sīmu.

2. garahitā - Machasaṃ.

3. upasobhati sadevake - Pu.

4. agāraṃ ajjhaso - Sīmu. - Machasaṃ; agāraṃ ajjhāvasi jino - Syā.

* ayaṃ gāthā atthasāliniyā dhammasaṅgaṇi - aṭṭhakathā nidānavañṇanāya dīpaṅkara buddhavaṃse likhitā imasmiṃ pana buddhavaṃse natthibhāvo yeva panassā yuttataro. Kasmāti ce? Heṭṭhaṃ, sumedhakathāsu kathitā hi. (aṭṭhakathā).

11. Hơn nữa, khi đấng Chiến Thắng sống biệt cư tại đỉnh núi Nārada, một trăm *koṭi* bậc lậu Tận không còn ô nhiễm đã tụ hội lại.
12. Vào thời gian đấng Đại Hùng ngự ở ngọn núi Sudassana, bậc Đại Hiền Triết đã hành lễ *Pavāraṇā*¹ với chín mươi ngàn *koṭi* vị.
13. Vào lúc bấy giờ, ta là đạo sĩ bện tóc có khổ hạnh cao tột, đi lại ở trên không trung, toàn hảo về năm thắng trí.
14. Đã có sự lãnh hội Giáo Pháp của mười ngàn, hai mươi ngàn vị. Sự lãnh hội của một hai vị là không kể đến theo cách thức tính toán.
15. Khi ấy, Giáo Pháp vô cùng thanh tịnh của đức Thế Tôn Dīpaṅkara đã được phát triển, thành công, và phổ biến rộng rãi đến số đông người.
16. Bốn trăm ngàn vị Lục Thông có đại thần lực luôn luôn tề tựu xung quanh bậc Thông Suốt Thế Gian Dīpaṅkara.
17. Vào lúc bấy giờ, những ai từ bỏ bản thể nhân loại còn là những bậc Hữu Học có tâm trí chưa được thành đạt, những người ấy bị chê trách.
18. Nhờ vào các vị A-la-hán có các lậu hoặc đã tận không còn ô nhiễm như thế ấy, lời tuyên thuyết được khéo léo đơm hoa luôn luôn sáng chói.
19. Thành phố có tên là Rammavati, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Sudeva, người mẹ của đấng Đạo Sư Dīpaṅkara tên là Sumedhā.
20. Đấng Chiến Thắng đã ở giữa gia đình trong mười ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời gọi tên là Haṃsā, Koñcā, và Mayūrā.
21. Có ba trăm ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Padumā. Con trai tên là Usabhakkhandha.
22. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện voi và đã ra sức nỗ lực mười tháng không thiếu sót.

¹ Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 332.

23. Padhānacāraṃ caritvāna abujjhi mānaṣaṃ¹ muni
brahmunā yācito santo dīpaṅkaro mahāmuni.
24. Vatti cakkam² mahāvīro nandārāme sirīghare³
nisinno sirīsamūlamhi akā titthiyamaddanaṃ.
25. Sumaṅgalo ca tisso ca ahesuṃ aggasāvakā
sāgato nām’upaṭṭhāko dīpaṅkarassa satthuno.
26. Nandā c’eva sunandā ca ahesuṃ aggasāvīkā
bodhi tassa bhagavato pippalīti pavuccati.
27. Tapussabhallikā⁴ nāma ahesuṃ aggupaṭṭhakā
sirimā soṇā upaṭṭhikā dīpaṅkarassa satthuno.
28. Asīti hatthamubbedho dīpaṅkaro mahāmuni
*sobhati dīparukkho’va sālārājā’va phullito.
29. Satavassasahassāni⁵ āyu⁶ tassa mahesino
tāvātā tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
30. Jotayitvāna saddhammaṃ santāretvā mahājanaṃ⁷
jalitvā aggikkhandho’va nibbuto so sasāvako.
31. Sā ca iddhi so ca yaso tāni ca pādesu cakkaratanāni
sabbam samantarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārāti.
32. Dīpaṅkaro jino satthā nandārāmamhi nibbuto
tatth’eva tassa jinathūpo chatṭiṃsubbedhayojanoti.

Dīpaṅkarabuddhavaṃso paṭhamo.

--ooOoo--

1. mānasā - Syā.

2. vattacakko - Syā.

3. siridhare - Sīmu; vaṣi jino - Syā.

4. tapassubhallikā - Sīmu.

* “pabhā niddhāvātī tassa samantā dasayojane” - Syāmā potthake idampi
gāthaddhamṃ dissati.

5. satahassa vassani - Sīmu, Machasaṃ, Mavi.

6. āyuṃ - Sīmu.

7. santāretvā sadevakaṃ - Pu.

23. Sau khi thực hành hạnh nỗ lực, bậc Hiền Triết đã giác ngộ bằng tâm. Bậc Đại Hiền Triết Dīpaṅkara đã được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu.
24. Bậc Đại Hùng, đấng Chiến Thắng oai lực, có bánh xe (Chánh Pháp) được chuyển vận tại tu viện Nandā. Ngồi ở gốc cây Sirisa, Ngài đã khuất phục hàng ngoại đạo.
25. Sumaṅgala và Tissa đã là (hai vị) Thỉnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đạo Sư Dīpaṅkara tên là Sāgata.
26. Nandā và luôn cả Sunandā đã là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là “Pipphalī.”
27. Tapussa và Bhallika đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Sirimā và Soṇā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ của bậc Đạo Sư Dīpaṅkara.
28. Cao tám mươi cánh tay,¹ vị Đại Hiền Triết Dīpaṅkara sáng ngời như cây cột đèn, như là cây *Sālā* chúa đã được trở hoa.
29. Tuổi thọ của vị Đại Ẩn Sĩ ấy là một trăm ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
30. Ngài đã làm rạn vỡ Chánh Pháp và đã giúp cho dân chúng vượt qua. Sau khi rục rịch như là khối lửa, Ngài cùng với các vị Thỉnh Văn đã Niết Bàn.
31. Thần thông ấy, danh tiếng ấy, và các bánh xe châu báu ấy ở hai bàn chân, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
32. Đấng Chiến Thắng, bậc Đạo Sư Dīpaṅkara đã Niết Bàn tại tu viện Nandā. Bảo tháp của đấng Chiến Thắng dành cho vị ấy có chiều cao ba mươi sáu do-tuần là ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Dīpaṅkara là phần thứ nhất.

--ooOoo--

1. 80 *hattha* (cánh tay) = 40 mét (1 *hattha* = 0.50 mét, ND).

2. Koṇḍaññabuddhavaṃso

1. Dīpaṅkarassa aparena koṇḍañño nāma nāyako
anantatejo amitayaso appameyyo durāsado.
2. Dharaṇupamo¹ khamanena sīlena sāgarūpamo
samādhinā merūsamo² ñāṇena gaganūpamo.
3. Indriyabalabojjhaṅga-maggasaccappakāsaṇaṃ
pakāsesi sadā buddho hitāya sabbapāṇinaṃ.
4. Dhammacakkaṃ pavattente³ koṇḍaññe lokanāyake
koṭṭisatasahassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
5. Tato parampi desente naramarūnaṃ samāgame
navutikoṭṭisahasassānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
6. Titthiye abhimaddanto yadā dhammamadesayi
asitikoṭṭisahasassānaṃ dhammābhisamayo⁴ ahu.
7. Sannipātā tayo āsuṃ koṇḍaññassa mahesino
khiṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
8. Koṭṭisatasahasassānaṃ paṭhamo āsi samāgamo
dutiyo koṭṭisahasassānaṃ tatiyo navutikoṭṭinaṃ.
9. Ahaṃ tena samayena vijitāvī nāma khattiyo
samuddaṃ antamantena⁵ issariyaṃ⁶ vattayāmaṃ.
10. Koṭṭisatasahasassānaṃ vimalānaṃ mahesinaṃ
saha lokaggānāthena paramannena tappayim.

1. dharaṇūpamo so - Sīmu, Syā.

2. merūpamo - Machasaṃ, Syā.

3. dhammacakkappavattane - Mavi.

4. tatiyābhisamayo - Machasaṃ, Syā.

5. samudda antamantena - Syā.

6. issaraṃ - Sīmu.

2. Lịch Sử Đức Phật Koṇḍañña:

1. Sau (đức Phật) Dīpaṅkara, vị Lãnh Đạo tên Koṇḍañña có vinh quang vô tận, danh tiếng vô cùng, không thể đo lường, khó thể đạt đến.
2. Vị ấy được ví như trái đất về sự kham nhẫn, như biển cả về giới hạnh, như núi Meru về thiên định, như bầu trời về trí tuệ.
3. Vì lợi ích của tất cả chúng sanh, đức Phật luôn luôn giảng giải bài giảng về Căn Quyền, về Lực, về các Chi Phần đưa đến Giác Ngộ, về Đạo Lộ, về Chân Lý.
4. Trong khi đấng Lãnh Đạo Thế Gian Koṇḍañña đang chuyển vận bánh xe Chánh Pháp, đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
5. Về sau vào lúc khác, trong khi thuyết giảng ở cuộc tụ hội của loài người và chư thiên, đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của chín chục ngàn *koṭi* vị.
6. Trong khi khuất phục các ngoại đạo, lúc ấy đức Phật đã thuyết giảng Giáo Pháp; đã có sự lãnh hội Giáo Pháp của tám chục ngàn *koṭi* vị.
7. Bậc Đại Ẩn Sĩ Koṇḍañña đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lậu Tận, không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
8. Cuộc hội tụ thứ nhất gồm có một trăm ngàn *koṭi* vị, thứ nhì gồm có một ngàn *koṭi* vị, thứ ba gồm có chín mươi *koṭi* vị.
9. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Sát-đế-ly tên Vijitāvī. Ta thể hiện quyền thống trị từ đâu này đến đâu kia của biển cả.
10. Ta đã làm hài lòng một trăm ngàn *koṭi* vị đại ẩn sĩ không còn ô nhiễm cùng với đấng Lãnh Đạo Tối Thắng của thế gian bằng vật thực tuyệt hảo.

11. So'pi maṃ buddho vyākāsi koṇḍañṇo lokanāyako
aparimeyye ito¹ kappe buddho loke bhavissati.
12. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
13. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
14. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
15. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
16. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
17. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
18. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
19. Citto ca hatthālavako aggāhessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca² aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
20. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabījānkuro ayaṃ.
21. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
22. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.

1. aparimeyyato - Machasaṃ.

2. nandamātā ca uttarā - Machasaṃ.

11. Đức Phật ấy, đấng Lãnh Đạo Thế Gian Koṇḍañña, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “Trong vô lượng kiếp tính từ thời điểm này, (người này) sẽ trở thành vị Phật ở thế gian.
12. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khô hạo).
13. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
14. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
15. Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
16. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
17. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
18. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
19. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
20. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”
21. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):
22. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.

23. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭittham virajjhiya
hetthā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
24. Evameva mayam sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
25. Tassāham vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
tameva attham sādheṃto mahārajjaṃ jine adama
mahārajjaṃ cajitvāna pabbajiṃ tassa santike.
26. Suttantaṃ vinayañcāpi navaṅgaṃ satthusāsaṃ
sabbam pariyāpuṇitvāna sobhayiṃ jinasāsaṃ.
27. Tathappamatto viharanto nisajjaṭṭhānacaṅkame
abhiññāpāramiṃ¹ gantvā brahmalokamagacchamaṃ.
28. Nagaram rammavati nāma sunando nāma khattiyo
sujātā nāma janikā koṇḍañṇassa mahesino.
29. Dasavassasahassāni agāramajjhaso vasī
suci suruci subho ca tayo pāsādamuttamā.²
30. Tīṇi satahassāni nāriyo samalaṅkatā
rucidevī nāma nārī vijitaseno nāma atrajo.
31. Nimitte caturo disvā rathayānena nikkhami
anūnadasamāsāni padhānaṃ padahī jino.
32. Brahmunā yācito santo koṇḍañṇo dipaduttamo³
vatti cakkamaṃ mahāvīro devānaṃ nagaruttame.
33. Bhaddo c'eva subhaddo ca ahesuṃ aggasāvakā
anuruddho nām'upaṭṭhāko koṇḍañṇassa mahesino.

1. abhiññāsu pāramī - Mavi.

2. pāsādavaramuttamā - Simu.

3. dvīpaduttamo - Machasaṃ.

23. Giống như những người đang băng ngang dòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua dòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.

24. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”

25. Sau khi nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Trong khi làm hoàn mỹ cho chính mục đích ấy,¹ ta đã dâng lên đấng Chiến Thắng vương quốc rộng lớn. Sau khi từ bỏ vương quốc rộng lớn, ta đã xuất gia trong sự chứng minh của vị ấy.

26. Sau khi học tập toàn bộ Kinh và luôn cả Luật tức là Giáo Pháp của bậc Đạo Sư gồm chín thể loại, ta đã làm rạng rỡ Giáo Pháp của đấng Chiến Thắng.

27. Trong khi sống không xao lãng trong Giáo Pháp ấy trong khi ngồi, đứng, đi kinh hành, sau khi làm toàn hảo các thắng trí, ta đã đi đến thế giới của Phạm Thiên.

28. Thành phố có tên là Rammavati, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Sunanda, người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Koṇḍañña tên là Sujātā.

29. Vị ấy đã ở giữa gia đình mười ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Suci, Suruci, và Subha.

30. Có ba trăm ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Rucidevī. Con trai tên là Vijitasena.

31. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện cỗ xe và đã ra sức nỗ lực mười tháng không thiếu sót.

32. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, bậc Tối Thượng Nhân, đấng Đại Hùng Koṇḍañña đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở khu rừng lớn của chư thiên.

33. Bhadda và luôn cả Subhadda đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giá của bậc Đại Ấn Sĩ Koṇḍañña tên là Anuruddha.

1. Là tròn đủ pháp toàn hảo về bố thí nhằm mục đích thành tựu quả vị Phật, BvA. 139.

34. Tissā ca upatissā ca ahesuṃ aggasāvikā
sālakalyāṇiko bodhi koṇḍañṇassa mahesino.
35. Soṇo ca upasoṇo ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
nandā c'eva sirimā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
36. So aṭṭhāsīti hatthāni accuggato mahāmuni
sobhati¹ uḷurājāva suriyo majjhantike² yathā.
37. Vassasatasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvata tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
38. Khīṇāsavehi vimalehi vicittā āsi medinī
yathāhi gaganam uḷūhi evaṃ so upasobhatha.
39. Te'pi nāgā appameyyā asaṅkhobhā durāsadā
vijjupātaṃva dassetvā nibbutā te mahāyasā.
40. Sā ca atuliyā jinassa iddhi ñāṇaparibhāvito ca samādhi
sabbaṃ samantarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā'ti.
41. Koṇḍañṇo pavaro buddho candārāmamhi nibbuto
tatt'eva cetiyo citto sattayojanamussito'ti.

Koṇḍañṇabuddhavaṃso dutiyo.

--ooOoo--

1. sobhate - Machasaṃ.
2. majjhantike - Machasa.

34. Tissā và Upatissā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của vị Đại Ấn Sĩ Koṇḍañña là giống cây *Sālā* tốt lành (*sāla-kalyāṇika*).
35. Soṇa và Upasoṇa đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Nandā và luôn cả Sirimā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
36. Cao tám mươi tám cánh tay (40 mét), bậc Đại Hiền Triết ấy sáng ngời tựa như mặt trăng,¹ giống như mặt trời lúc chính ngọ.
37. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến một trăm ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
38. Trái đất được điểm tô với những bậc Lậu Tận không còn ô nhiễm giống như là bầu trời được tô điểm bởi các vì tinh tú, và vị ấy đã rạng rỡ như thế.
39. Các bậc long tượng ấy là vô lượng, không bị dao động, khó thể đạt đến. Sau khi thị hiện giống như là tia chớp, các vị có danh tiếng vĩ đại ấy đã Niết bàn.
40. Thần thông ấy và (thiền) định đã được phát triển toàn diện bằng trí tuệ của đấng Chiến Thắng là vô song, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
41. Đức Phật Koṇḍañña, bậc có niềm vinh quang, đã Niết Bàn tại tu viện Canda. Ngôi bảo tháp đẹp đẽ (dành cho vị ấy) đã được dựng lên cao bảy do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Koṇḍañña là phần thứ nhì.

--ooOoo--

1. *uḷurāja*: vị vua của các vì tinh tú, tức là mặt trăng (ND).

3. Maṅgalabuddhavaṃso

1. Koṇḍaññaṃsā aparena maṅgalo nāma nāyako
tamaṃ loke nihantvāna dhammukkamabhīdhārayi.¹
2. Atulā'si² pabhā tassa jineh'aññehi uttariṃ
candasuriyapabhaṃ³ hantvā dasasahassī virocati.⁴
3. So'pi buddho pakāsesi caturo saccavaruttame⁵
te te saccarasamaṃ pītvā vinodenti mahātamaṃ.
4. Patvāna bodhimatulaṃ paṭhame dhammadesane
koṭṭisatasahassānaṃ paṭhamābhisamayo⁶ ahu.
5. Surindadevabhavane buddho dhammadesayi⁷
navakoṭṭisahasānaṃ⁸ dutiyābhisamayo ahu.
6. Yadā sunando cakkavatti sambuddhaṃ upasaṅkami
tadā ahaṇi sambuddho dhammabheriṃ varuttamaṃ.⁹
7. Sunandassānucarā janatā tadāsumaṃ navutikoṭṭiyo
sabbe'pi te niravasesā ahesumaṃ ehibhikkhukā.
8. Sannipātā tayo āsumaṃ maṅgalassa mahesino
koṭṭisatasahassānaṃ paṭhama āsi samāgamo.
9. Dutiyō koṭṭisahasānaṃ tatiyō navuti koṭṭiṇaṃ
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ tadā āsi samāgamo.

1. dhammukkamabhīdhārayī - bahūsu; dhammukkaṃ abhīdhārayi - Sīmu.
2. atulāpi - Sīmu.
3. candasūriyapabhaṃ - Machasaṃ.
4. virocayīti - Sīmu.
5. catusacca varuttame - Sīmu; cattāro saccavaruttame - Pu.
6. dhammābhisamayo - Machasaṃ.
7. dhamme adesayi - Manupa, yadā buddho pakāsayi -
8. tadākoṭṭi sahasānaṃ - Machasaṃ, Manupa.
9. varuttamo - Manupa.

3. Lịch Sử Đức Phật Maṅgala:

1. Sau (đức Phật) Koṇḍañña, vị Lãnh Đạo tên là Maṅgala đã hủy diệt bóng tối ở thế gian và nâng cao ngọn đuốc Chánh Pháp.
2. Hào quang của vị ấy là vô song, vượt trội các đấng Chiến Thắng khác, tiêu diệt ánh sáng mặt trăng mặt trời, và rọi sáng mười ngàn thế giới.
3. Đức Phật ấy cũng đã giảng giải về bốn Chân Lý cao quý tối thượng. Những ai đã uống chất tinh túy của Chân Lý, những vị ấy xua tan bóng tối mịt mù.
4. Sau khi đạt đến quả vị Giác Ngộ vô song, trong buổi thuyết giảng Giáo Pháp lần đầu tiên, đã có sự lãnh hội lần thứ nhất của một trăm ngàn *koṭi* vị.
5. Đức Phật đã thuyết giảng Giáo Pháp ở cung điện của vị Chúa Trời. Khi ấy đã có sự lãnh hội lần thứ nhì của chín trăm ngàn *koṭi* vị.
6. Khi đức Chuyển Luân Vương Sunanda đi đến gặp đấng Toàn Giác, khi ấy đấng Toàn Giác đã giống tiếng trống cao quý tối thượng của Giáo Pháp.
7. Và khi ấy, những người tùy tùng của (đức vua) Sunanda gồm có chín mươi *koṭi* vị. Tất cả những người ấy không thiếu sót ai đã trở thành tỳ khưu theo hình thức gọi đến.¹
8. Vị Đại Ấn Sĩ Maṅgala đã có ba lần tụ hội. Cuộc hội tụ thứ nhất gồm có một trăm ngàn *koṭi* vị.
9. Lần thứ nhì gồm có một ngàn *koṭi* vị. Lần thứ ba gồm có chín mươi *koṭi* vị. Khi ấy, là cuộc hội tụ của các bậc Lậu Tận không còn ô nhiễm.

1. Đức Phật chỉ gọi “*ehi bhikkhu* = Này tỳ khưu hãy đến” thì vị được gọi tự nhiên có tóc được cạo sạch, mặc y mang bình bát, tướng mạo giống như các vị tỳ khưu đã tu lâu năm vậy. Nhiều vị sẽ được gọi là “*etha bhikkhavo* = Này các tỳ khưu hãy đến” (ND).

10. Ahaṃ tena samayena surucī nāma brāhmaṇo
ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṃ vedāna pāragū.
11. Tamahaṃ upasaṅkamma saraṇaṃ gantvāna satthuno
sambuddhapamukhaṃ saṅghaṃ gandhamālena pūjayaṃ
pūjetvā gandhamālena gavapānena tappayaṃ.
12. So'pi maṃ buddho vyākāsi maṅgalo dipaduttamo
aparimeyye ito¹ kappe ayaṃ buddho bhavissati.
13. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.²
14. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
15. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
16. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
17. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
18. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
19. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
20. Citto ca hatthāḷavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassa satamaṃ tassa gotamassa yasassino.
21. Imaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.

1. aparimeyyato - Machasaṃ.

2. dukkarakāriyaṃ - PTS.

10. Vào lúc bấy giờ, ta là Bà-la-môn tên Suruci, là vị trì tụng, nắm vững chú thuật, thành thạo ba bộ Vệ Đà.
11. Ta đã đi đến gặp và đã quy y bậc Đạo Sư ấy. Ta đã cúng dường hương thơm và tràng hoa đến hội chúng có bậc Toàn Giác đứng đầu. Sau khi cúng dường hương thơm và tràng hoa, ta đã làm hài lòng (các vị) với món *gavapāna*.¹
12. Vị Phật ấy, đấng Tối Thượng Nhân Maṅgala, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “Trong vô lượng kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.
13. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
14. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
15. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
16. Kế đó, sau khi nhiều quanh quôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
17. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
18. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
19. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
20. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
21. Sau khi nghe được lời nói này của bậc Đại Ân Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”

1. *ganapāna* được thực hiện từ bốn thứ mật ong, đường mật, bột, và bơ lỏng nấu chung lại, còn được gọi tên là *catumadhurabhojana* = món ăn gồm bốn thứ mật, BvA. 149-50.

22. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphotenti¹ hasanti ca
katañjalī namassanti dassasahassī sadevakā.
23. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
24. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭititthaṃ virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti² mahānadiṃ.
25. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
26. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ² vatamadhiṭṭhāsīṃ³ dasa pāramipūriyā.
27. Tadā pītim⁴anubrūhanto sambodhivarapattiyā
buddhe datvāna maṃ gehaṃ pabbajiṃ⁵ tassa santike.
28. Suttantaṃ vinayañcāpi navaṅgaṃ satthusāsanaṃ
sabbam pariyāpuṇitvāna⁶ sobhayiṃ⁷ jinasāsanaṃ.
29. Tathappamatto viharanto brahmaṃ bhāvetva⁸ bhāvanaṃ
abhiññā pāramiṃ gantvā brahmalokamagacchahaṃ.⁹
30. Nagaraṃ uttaraṃ nāma¹⁰ uttaro nāma khattiyo
uttarā nāma janikā maṅgalassa mahesino.
31. Navavassasahassāni agāramajjhaso vasi
yasavā sucimā sirimā tayo pāsādamuttamā.
32. Samatiṃsasahassāni nāriyo samalaṅkatā
yasavatī nāma nārī sīvalo nāma atrajo.

1. appotenti - Machasaṃ.

2. uttari - Manupa.

3. vattamadhiṭṭhāsīṃ - Syā.

4. tadāpi - Manupa.

5. pabbaji - Manupa.

6. pariyāpuṇitvā - Machasaṃ.

7. sobhati - Manupa.

8. bhāvetvā - Manupa, Machasaṃ.

9. brahmaloka agacchahaṃ - Manupa.

10. uttaraṃ nāma nagaraṃ - Machasaṃ, Manupa.

22. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

23. *“Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”*

24. *Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.*

25. *Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”*

26. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

27. Khi ấy, trong lúc đang tăng trưởng niềm hoan hỷ đối với việc đạt đến quả vị Toàn Giác cao quý, ta đã cúng dường ngôi nhà của ta đến đức Phật và đã xuất gia trong sự chứng minh của vị ấy.

28. Sau khi học tập toàn bộ Kinh và luôn cả Luật tức là Giáo Pháp của bậc Đạo Sư gồm chín thể loại, ta đã làm rạn vỡ Giáo Pháp của đấng Chiến Thắng.

29. Trong khi sống không xao lãng trong Giáo Pháp ấy, sau khi tu tập pháp hành của Phạm Thiên và làm toàn hảo các thắng trí, ta đã đi đến thế giới của Phạm Thiên.

30. Thành phố có tên là Uttara, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Uttara, người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Maṅgala tên là Uttarā.

31. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong chín ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Yasavā, Sucimā, và Sirimā.

32. Có đây đủ ba mươi ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Yasavatī. Con trai tên là Sīvala.

33. Nimitte caturo disvā assayānena nikkhami
anūnakaṃ aṭṭhamāsaṃ¹ padhānaṃ padahī jino.
34. Brahmunā yācito santo maṅgalo lokanāyako²
vatti cakkamaṃ mahāvīro vane siri varuttame.
35. Sudevo dhammaseno ca ahesuṃ aggasāvaka
pālito nāma'upaṭṭhāko maṅgalassa mahesino.
36. Sīvalā³ ca asokā ca ahesuṃ aggasāvika
bodhi tassa bhagavato nāgarukkhoti vuccati.
37. Nando c'eva visākho⁴ ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
anulā c'eva sutanā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
38. Aṭṭhāsīti ratanāni accuggato mahāmuni
tato niddhāvanti⁵ raṃsī anekasatasahassīyo.
39. Navutivassasahasāni⁶ āyu vijjati tāvade
tāvatā tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
40. Yathā'pi sāgare ūmi na sakkā tā gaṇetuye
tathe'va sāvaka tassa na sakkā te gaṇetuye.
41. Yāva aṭṭhāsī⁷ sambuddho maṅgalo lokanāyako
na tassa sāsane atthi saṃkilesa⁸ maraṇaṃ tadā.
42. Dhammukkaṃ⁹ dhārayitvāna santāretvā mahājanaṃ
jalitvā¹⁰ dhūmaketūva nibbuto so mahāyaso.¹¹
43. Saṅkhārānaṃ sabhāvantaṃ dassayitvā sadevake
jalitvā aggikkhandho'va suriyo atthaṅgato yathā.
44. Uyyāne vessare¹² nāma buddho nibbāyi maṅgalo
tatth'eva tassa jinathūpo tiṃsa yojanamuggato'ti.

Maṅgalabuddhavaṃso tatiyo.

--ooOoo--

1. anunakaṭṭhamāsāni - Manupa;
anūna aṭṭhamāsāni - Machasaṃ,
Syā.
2. maṅgalo nāma nāyako - Ma,
Machasaṃ.
3. sīlā - Manupa.
4. visākhā - Manupa.
5. nidhāvati - Mavi.
6. navutivasasatasahasāni - Manupa.

7. yāvadaṭṭhāsī - Sīmu.
8. sakilesa - Machasaṃ.
9. dhammekkaṃ - Machasaṃ, Syā,
Sīmu.
10. jāletvā - Sīmu.
11. sasāvako - Sīmu.
12. vassatarā - Ma; yevatanā - Vumu;
yevatano - Manupa.

33. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện ngựa và đã ra sức nỗ lực tám tháng không thiếu sót.
34. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng Maṅgala, đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở khu rừng Siri cao quý tối thượng.
35. Sudeva và Dhammasena đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Maṅgala tên là Pālita.
36. Sīvalā và Asokā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là “Cây Nāga.”
37. Nanda và luôn cả Visākha đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Anulā và luôn cả Sutanā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
38. Bậc Đại Hiền Triết cao tám mươi tám *ratana*.¹ Từ thân vị ấy phát ra hàng trăm ngàn ánh hào quang.
39. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến chín mươi ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
40. Cũng giống như sóng ở biển, không thể nào tính đếm chúng được; tương tự y như thế, các Thinh Văn của Ngài không thể nào tính đếm các vị ấy được.
41. Trong khi bậc Toàn Giác, đấng Lãnh Đạo Thế Gian Maṅgala còn hiện tiền, vào khi ấy không có cái chết vẫn còn phiền não ở trong Giáo Pháp của vị ấy.
42. Sau khi đã nâng đỡ ngọn đuốc Chánh Pháp, sau khi đã giúp cho đại chúng vượt qua, sau khi rực cháy như là cây cột khói, vị có danh tiếng lớn lao ấy đã Niết Bàn.
43. Sau khi đã chỉ cho thế gian luôn cả chư thiên thấy được bản chất cơ bản của các hành, (vị ấy) đã phát cháy như là khối lửa, tương tự như mặt trời đã lặn.
44. Đức Phật Maṅgala đã Niết Bàn tại công viên tên là Vessara. Ngôi bảo tháp của đấng Chiến Thắng dành cho vị ấy đã được dựng lên cao ba mươi do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Maṅgala là phần thứ ba.

--ooOoo--

1. 22 mét, 1 *ratana* = 25cm (ND).

4. Sumanabuddhavamsa

1. Maṅgalassa aparena sumano nāma nāyako
sabbadhammehi asamo sabbasattānamuttamo.
2. So'pi tadā amatabheriṃ¹ ahanī² mekhale pure
dhammasaṅkhasamāyuttaṃ navaṅgaṃ jinasāsaṇaṃ.
3. Nijjinitvā³ kilese so⁴ patvā sambodhimuttamaṃ
māpesi nagaraṃ satthā⁵ saddhammapuravaruttamaṃ.⁶
4. Nirantaraṃ akuṭilaṃ ujum⁷ vipula vitthataṃ
māpesi so mahāvīthiṃ satipaṭṭhānavaruttamaṃ.
5. Phale cattāri sāmāññe catasso paṭisambhidā
chaḷabhiññāṭṭhasamāpatti pasāresi tattha vīthiyaṃ.
6. Ye appamattā akhilā hiriviriyehupāgatā
te te ime guṇavare ādiyanti yathā sukhaṃ.
7. Evametena yogena uddharanto mahājanaṃ
bodhesi paṭhamaṃ satthā koṭisatasahassiya.
8. Yamhi kāle mahāvīro ovadi⁸ titthiye gaṇe
koṭisahasābhisamiṃsu⁹ dutiye dhammadesane.
9. Yadā devā manussā ca samaggā ekamānasā
nirodhapañhaṃ pucchiṃsu saṃsayañcāpi mānaṃ.¹⁰
10. Tadāpi dhammadesane¹¹ nirodha paridīpane¹²
navutikoṭisahasānaṃ tatiyābhisamayo¹³ ahu.

1. tadāamatabheriṃ so - Machasaṃ.
2. āhani - Machasaṃ; āhari - Manupa.
3. nijjinitvā - Manupa; vicinitvā - Sīmu;
nijjinitvā - PTS.
4. kilesehi - Pu.
5. tattha - Sīmu.
6. dhammapuravaruttame - Sīmu.
7. uca - Manupa, Ma, PTS.

8. ovadati - Sīmu.
9. koṭisatasahasānaṃ abhisamiṃsu -
Manupa.
10. mānaso - Mavi.
11. dhammaṃ desente - Mavi.
12. paridīpanaṃ - Mavi.
13. dhammābhisamayo - Mavi.

4. Lịch Sử Đức Phật Sumana:

1. Sau (đức Phật) Maṅgala, vị Lãnh Đạo tên Sumana là bậc Tối Thượng của tất cả chúng sanh, không ai sánh bằng về tất cả các pháp (giới, định, tuệ).
2. Khi ấy ở thành phố Mekhala, Ngài đã gióng lên tiếng trống bất tử được liên kết với những hồi tù và Giáo Pháp là lời giáo huấn của đấng Chiến Thắng gồm chín thể loại.
3. Sau khi chiến thắng các phiến não, đấng Đạo Sư ấy đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng và đã tạo lập thành phố là thành phố Chánh Pháp cao quý tối thượng.
4. Vị ấy đã tạo ra con đường lớn không bị cách khoảng, không khúc khuỷu, thẳng tắp, dài và rộng, (ấy là) Tứ Niệm Xứ cao quý tối thượng.
5. Nơi đó, ở tại con đường Ngài đã trưng bày bốn quả vị Sa-môn, bốn tuệ phân tích, sáu thẳng trí, và tám thiền chứng.
6. Những ai không dễ duôi, (tâm) không bị ngăn trở, có được sự hỗ thẹn tội lỗi và sự tinh tấn, chính những người ấy đạt được các đức hạnh cao quý này một cách dễ dàng.
7. Như thế bằng phương thức ấy, bậc Đạo Sư, trong lúc nâng đỡ đại chúng, đã giác ngộ trước tiên một trăm ngàn *koṭi* vị.
8. Trong thời điểm đấng Đại Hùng đã giáo huấn các đồ chúng ngoại đạo, là lúc thuyết giảng Giáo Pháp lần thứ nhì, một trăm ngàn *koṭi* người đã lãnh hội.
9. Vào lúc chư thiên và nhân loại có sự đồng lòng nhất trí đã vấn câu hỏi về sự Tịch Diệt và luôn cả sự nghi ngờ ở trong tâm nữa.
10. Khi ấy, cũng vào dịp thuyết giảng Giáo Pháp giải thích rõ ràng về sự Tịch Diệt, đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của chín mươi ngàn *koṭi* vị.

11. Sannipātā tayo āsuṃ sumanassa mahesino
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
12. Vassaṃ vutthassa bhagavato abhighuṭṭhe¹ pavāraṇe
koṭisatasahasseehi pavāresi tathāgato.
13. Tato paraṃ sannipāte vimale kañcana pabbate
navutikoṭisahassānaṃ dutiyo āsi samāgamo.
14. Yadā sakko devarājā buddhadassan'upāgami
asītikotiṭisahassānaṃ tatiyo āsi samāgamo.
15. Ahaṃ tena samayena nāgarājā mahiddhiko
atulo nāma nāmena ussannakusalasañcayo.²
16. Tadā'haṃ nāgabhavanā nikkhamitvā sa ñātihi
nāgānaṃ dibbaturiyehi sasaṅghaṃ jinamupaṭṭhahim.
17. Koṭi sata sahasānaṃ annapānena tappayim³
paccekam⁴ dussayugaṃ datvā saraṇaṃ taṃ upāgamim.
18. Sopi maṃ buddho vyākāsi sumano lokanāyako
aparimeyye ito kappe ayaṃ buddho bhavissati.
19. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
20. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjara mupehiti.
21. Nerañjarāya tīraṃhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
22. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattha rukkhamaṇḍamhi bujjhissati mahāyaso.

1. abhisāṅghuṭṭhe - Syā.

2. ussannakusalapaccayo - Sīmu;
uppannakusalasañcayo - Syā.

3. tappayi - Dhasu, Vumu.

4. sacceka - Mūa, PTS.

11. Bậc Đại Ấn Sĩ Sumana đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lậu Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
12. Khi đức Thế Tôn đã trải qua mùa (an cư) mưa, vào ngày lễ *Pavāraṇā* đã được công bố, đức Như Lai đã hành lễ *Pavāraṇā* cùng với một trăm ngàn *koṭi* vị.
13. Sau đó vào lúc khác, khi các vị không còn ô nhiễm đã tụ hội ở ngọn núi Kañcana, đã có cuộc hội tụ thứ nhì của chín mươi ngàn *koṭi* vị.
14. Khi Chúa Trời Sakka đi đến chiêm ngưỡng đức Phật, đã có cuộc hội tụ thứ ba của tám mươi ngàn *koṭi* vị.
15. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Long Vương tên Atula, có đại thần lực, có sự tích lũy các thiện pháp được dồi dào.
16. Khi ấy, sau khi rời khỏi long cung ta đã cùng thân quyến phục vụ đấng Chiến Thắng cùng với hội chúng bằng các nhạc cụ thiên đình của loài rồng.
17. Ta đã làm hài lòng một trăm ngàn *koṭi* vị với thức ăn và nước uống. Sau khi dâng mỗi một vị hai xấp vải, ta đã quy y vị ấy.
18. Đức Phật ấy, đấng Lãnh Đạo Thế Gian Sumana, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “*Trong vô lượng kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.*”
19. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
20. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
21. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
22. Kế đó, sau khi nhiễu quanh khuôn viên của cội Bồ Đề tối thắng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.

23. Imassa janitā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
24. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
25. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
26. Citto ca hatthālavako aggā hessant'upaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessant'upaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
27. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddha bījaṅkuro ayaṃ.
28. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
29. Yadimassa loka nāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
30. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭittham virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
31. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
32. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
33. Mekhalaṃ nāma¹ nagaraṃ sudatto nāma khattiyo
sirimā nāma janikā sumanassa mahesino.
34. Navavassasahassāni agāramajjhaso vasi²
cando sucando vaṭaṃso ca tayo pāsādamuttamā.

1. nagaraṃ mekhalaṃ nāma - Machasaṃ.

2. agāraṃ ajjha so vasi - Machasaṃ.

23. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.

24. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ananda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.

25. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’

26. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”

27. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”

28. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

29. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.

30. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.

31. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”

32. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

33. Thành phố có tên là Mekhala, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Sudatta, người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Sumana tên là Sirimā.

34. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình chín ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Canda, Sucanda, và Vaṭaṃsa.

35. Te saṭṭhisahassāni¹ nāriyo samalaṅkatā
vaṭaṃsikā² nāma nārī anupamo nāma atrajo.
36. Nimitte caturo disvā hatthiyānena nikkhami
anūnadasamāsāni padhānaṃ padahī jino.
37. Brahmunā yācito santo sumano lokanāyako
vatti cakkmaṃ mahāvīro mekhale puramuttame.³
38. Saraṇo bhāvitatto ca ahesuṃ aggasāvakā
udeno nāma'upaṭṭhāko sumanassa mahesino.
39. Soṇā ca upasoṇā ca ahesuṃ aggasāvikā
so'pi buddho amitayaso nāgamūle abujjhatha.
40. Varuṇo ca saraṇo ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
cālā ca upacālā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
41. Uccattanena⁴ so buddho navutihatthasamuggato
kañcanagghiya saṅkāso dasasahassī virocati.⁵
42. Navutivassasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvataṃ tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
43. Tāraṇīye tārayitvā bodhaniye ca bodhayī
parinibbāyi sambuddho uḷurājā'va atthamī.⁶
44. Te'pi khiṇāsavā bhikkhū so ca buddho asādiso
atulaṃ pabhaṃ dassayitvā nibbutā te mahāyasā.
45. Tañca nāṇaṃ atuliyāṃ tāni cātuliyāni ratanāni
sabbhaṃ samantarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
46. Sumano yasadharo buddho aṅgāramamhi nibbuto
tatth'eva tassa jinathūpo catuyojanamuggato'ti.

Sumanabuddhavaṃso catuttho.

--ooOoo--

1. tesatṭhisata sahasāni - Machasaṃ.
2. vaṭaṃsakā - Sīmu, Syā; vaṭaṃsakā - Mavi; vaṭaṃsikā - PTS.
3. puravaruttame - Sīmu, Mavi, Syā.
4. uccatarena - Sīmu.
5. virocatha - Sīmu.
6. atṭhavi - Sīmu.

35. Có sáu mươi ba trăm ngàn (sáu triệu ba trăm ngàn) phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Vataṃsikā. Con trai tên là Anupama.
36. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện voi và đã ra sức nỗ lực mười tháng không thiếu sót.
37. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng Sumana đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở thành phố Mekhala cao quý tối thượng.
38. Saraṇa và Bhāvitatta đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Sumana tên là Udena.
39. Soṇā và Upasonā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Đức Phật ấy, vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, cũng đã giác ngộ cũng ở cội cây Nāga.
40. Varuṇa và Saraṇa đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Cālā và Upacālā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
41. Vươn lên đến chín mươi cánh tay (45 mét) về chiều cao, đức Phật ấy tỏa sáng mười ngàn thế giới tựa như kim loại vàng quý giá.
42. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến chín mươi ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
43. Sau khi đã giúp cho vượt qua những người xứng đáng được vượt qua và đã giác ngộ những người xứng đáng được giác ngộ, đấng Toàn Giác đã Vô Dư Niết Bàn ví như mặt trăng (vua của các vì sao) đã lặn.
44. Đức Phật ấy là không gì sánh được và các vị tỳ khưu ấy là các bậc Lậu Tận. Sau khi thị hiện ánh sáng vô song, các vị có danh tiếng lớn lao ấy đã Niết Bàn.
45. Trí tuệ vô song ấy và các châu báu không gì so sánh ấy, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
46. Đức Phật Sumana, bậc có danh tiếng, đã Niết Bàn tại tu viện Aṅgāra. Ngôi bảo tháp của đấng Chiến Thắng dành cho vị ấy đã được dựng lên cao bốn do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Sumana là phần thứ tư.

--ooOoo--

5. Revatabuddhavaṃso

1. Sumanassa aparena revato nāma nāyako
anupamo asadiso atulo uttamo jino.
2. So'pi dhammaṃ pakāsesi brahmunā abhiyācito
khandhadhātuvavatthānaṃ appavattaṃ bhavābhave.
3. Tassābhisamayā tīṇi ahesuṃ dhammadesane
gaṇanāya na vattabbo paṭhamābhisamayo ahu.
4. Yadā arindamaṃ rājaṃ vinesi revato muni
tadā koṭisahasānaṃ¹ dutiyābhisamayo ahu.
5. Sattāhaṃ paṭisallānā vuṭṭhahitvā narāsabho
koṭisataṃ naramarūnaṃ² vinesi uttame phale.
6. Sannīpātā tayo āsuṃ revatassa mahesino
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ suvimuttāna tādinaṃ.³
7. Atikkattā gaṇanapathaṃ⁴ paṭhamaṃ ye samāgatā
koṭisatasahasānaṃ dutiyo āsi samāgamo.
8. Yo'pi⁵ paññāya asamo tassa cakkānuvattako
so tadā vyādhitto āsi patto jīvitasamṣayaṃ.
9. Tassa gilānapucchāya⁶ ye tadā upagatā muni
koṭisatasahasā⁷ arahanto tatiyo āsi samāgamo.
10. Ahaṃ tena samayena atidevo nāma brāhmaṇo
upagantvā revataṃ buddhaṃ saraṇaṃ tassa gacchahaṃ.
11. Tassa sīlaṃ samādhiṅca paññāguṇamanuttamaṃ⁸
thomayitvā yathāthāmaṃ uttariyamadās'ahaṃ.
12. So'pi maṃ buddho vyākāsi revato lokanāyako
aparimeyye ito kappe ayaṃ buddho⁹ bhavissati.

1. koṭisatasahasānaṃ - Sīmu.

2. naravarā - Machasaṃ.

3. suvimuttānaṃ tādinaṃ - Khasu,
Sīmu. PTS.

4. atikkantagaṇanapathā - Khaya,
Mæmu, PTS.

5. yoso - Machasaṃ, Mæmu, PTS.

6. gilāni - Mavi.

7. koṭisahasahassa - Machasaṃ;
koṭisatasahasānaṃ - Syā.

8. guṇavaruttamaṃ - Sīmu.

9. sambuddhe - Sīmu.

5. Lịch Sử Đức Phật Revata:

1. Sau (đức Phật) Sumana, có vị Lãnh Đạo, đấng Chiến Thắng tên Revata là vô song, tối thượng, không có tương đương, không gì sánh được.
2. Được thỉnh cầu bởi đấng Phạm Thiên, vị ấy cũng đã giảng giải Giáo Pháp, định nghĩa về (năm) Uẩn, (mười tám) Giới chưa từng được chuyển vận ở tam giới.
3. Trong sự thuyết giảng Giáo Pháp của vị ấy, đã có ba lần lãnh hội. Sự lãnh hội lần thứ nhất là không thể nói được bằng cách tính đếm.
4. Vào lúc bậc Hiền Triết Revata chỉ dạy đức vua Arindama, khi ấy đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của một ngàn *koṭi* vị.
5. Sau khi xuất ra khỏi thiền tịnh bảy ngày, đấng Nhân Ngưu đã chỉ dạy về các quả vị tối thượng cho một trăm *koṭi* chư thiên và nhân loại.
6. Bậc Đại Ấn Sĩ Revata đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lậu Tận không còn ô nhiễm, đã khéo giải thoát như thế ấy.
7. Các vị đi đến vào lần đầu tiên là vượt quá phương thức tính đếm. Cuộc hội tụ thứ nhì gồm có một trăm ngàn *koṭi* vị.
8. Người phụ trợ trong việc chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) của đức Phật là không ai sánh bằng về trí tuệ. Lúc bấy giờ, vị ấy bị bệnh và đã đạt đến tình trạng bấp bênh về mạng sống.
9. Khi ấy, các vị hiền triết đã đi đến để thăm hỏi bệnh tình của vị ấy; đã có cuộc hội tụ thứ ba của một trăm ngàn *koṭi* vị A-la-hán.
10. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Bà-la-môn tên Atideva. Ta đã đi đến gặp đức Phật Revata. Ta đã quy y vị ấy.
11. Sau khi ca tụng giới, định, và đức hạnh tối thắng về tuệ của vị ấy, ta đã dâng lên thượng y phù hợp với khả năng.
12. Đức Phật ấy, đấng Lãnh Đạo Thế Gian Revata, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “*Trong vô lượng kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.*”

13. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
14. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
15. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
16. Tato padakkhīnaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
17. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
18. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
19. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
20. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
21. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
22. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca katañjali namassanti dasasahassī sadevakā.
23. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
24. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭitthaṃ virajjhiya heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
25. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.

13. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khô hạnh).
14. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
15. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
16. Kế đó, sau khi nhiều quanh quôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
17. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
18. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
19. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
20. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
21. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”
22. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):
23. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.
24. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.
25. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”

26. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
27. Tadāpi maṃ¹ buddhadhammaṃ saritvā anubrūhayiṃ
āharissāmi taṃ dhammaṃ yaṃ mayhaṃ² abhipatthitaṃ.
28. Nagaraṃ sudhaññavati³ nāma vipulo nāma khattiyo
vipulā nāma janikā revatassa mahesino.
29. Chabbassasahassāni⁴ agāramajjhaso vasī
sudassano ca ratanagghi⁵ āveḷo⁶ ca vibhūsito
puññakammābhiniḃbattā tayo pāsādamuttamā.
30. Tettiṃsasahassāni⁷ nāriyo samalaṅkatā
sudassanā nāma devī varuṇo nāma atrajo.
31. Nimitte caturo disvā rathayānena nikkhami
anūnasattamāsāni padhānaṃ padahī jino.
32. Brahmunā yācito santo revato lokanāyako
vatti cakkhaṃ mahāvīro varuṇārāme sirīghare.⁸
33. Varuṇo brahmadevo ca ahesuṃ aggasāvakā
sambhavo nāma upaṭṭhāko revatassa mahesino.
34. Bhaddā c'eva subhaddā ca ahesuṃ aggasāvikā
so'pi buddho asamasamo nāgamūle abujjhatha.
35. Padumo kuñjaro c'eva ahesuṃ aggupaṭṭhakā
sirimā c'eva yasavatī ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
36. Uccattanena⁹ so buddho asītihatthamuggato
obhāseti disā sabbā indaketūva uggato.

1. taṃ - Machasaṃ.

2. mayhaṃ - Manupa.

3. sudhammakāṃ - Sīmu; sudhaññakāṃ - PTS, Syā.

4. cha ca vassasahassāni - Machasaṃ.

5. sudassane, ratanagghi - Machasaṃ.

6. avelo - Sīmu.

7. tettiṃsa ca sahasāni - Machasaṃ.

8. sirīghane - Sīmu; vattacakko mahāvīro varuṇārāme vasī jino - Syā.

9. uccatarena - Sīmu.

26. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

27. Cũng vào khi ấy, ta đã nhớ lại và làm cho tăng trưởng pháp của chư Phật (nghĩ rằng): “Điều gì ta đã phát nguyện thì ta sẽ đem lại điều ấy.”¹

28. Thành phố có tên là Sudhaññavati, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Vipula, người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Revata tên là Vipulā.

29. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong sáu ngàn năm. Ba tòa lâu đài tuyệt vời đã được trang hoàng Sudassana, Ratanagghi, và Āveḷa là đã được phát sanh lên do thiện nghiệp.

30. Có ba mươi ba ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân (người vợ) tên là Sudassanā. Con trai tên là Varuṇa.

31. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện xe và đã ra sức nỗ lực bảy tháng không thiếu sót.

32. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Chiến Thắng, bậc Đại Hùng Revata có oai lực đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở tại khu vườn Varuṇa.

33. Varuṇa và Brahmadeva đã là (hai vị) Thịnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Maṅgala tên là Sambhava.

34. Bhaddā và luôn cả Subhaddā đã là (hai vị) nữ Thịnh Văn hàng đầu. Khi ấy, đức Phật ấy, vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, cũng đã giác ngộ ở cội cây Nāga.

35. Paduma và luôn cả Kuñjara đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Sirimā và luôn cả Yasavatā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.

36. Vươn lên đến tám mươi cánh tay (40 mét) về chiều cao, đức Phật ấy tỏa sáng khắp cả các phương như là cây cờ hiệu của thần Indra đã được dựng lên.

1. Ý nói đến quá vị Phật, BvA. 165.

37. Tassa sarīre nibbattā pabhā mālā anuttarā
divā vā yadivā rattiṃ samantā pharati¹ yojanaṃ.²
38. Saṭṭhivassasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvataṃ tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
39. Dassayitvā buddhabalaṃ amataṃ loke pakāsayāṃ
nibbāyi anupādāno yath'agg'upādānasaṅkhayā.
40. So ca kāyo ratananibho so ca dhammo asādiso
sabbāṃ samantarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
41. Revato yasadharo buddho nibbuto so mahāmuni³
dhātuvitthārikaṃ āsī tesu tesu padesato'ti.

Revatabuddhavaṃso pañcama.

--ooOoo--

1. phari - Sīmu.

2. Tassa dehābhinibbattaṃ pahājālamannuttaraṃ
divā ceva tadā rattiṃ niccaṃ pharati yojanaṃ.
Dhātuyo mama sabbāpi vikirantuti so jino
adhiṭṭhāsi mahā vīro sabbasattānukampako.
Mahāsāre panuyyāne mahato nagarassa yojane
pūjito nara sārehi parinibbāyi revato. - Khua.

3. mahāpure - Machasaṃ.

37. Vòm hào quang tối trắng phát xuất từ cơ thể của vị ấy tỏa ra xung quanh một do-tuần đầu là ban ngày hay ban đêm.

38. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến sáu mươi ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.

39. Sau khi thị hiện Phật lực, Ngài đã giảng giải pháp Bất Tử ở thế gian và đã Niết Bàn không còn chấp thủ tự như ngọn lửa đã cạn nguồn nhiên liệu.

40. Và thân thể như là châu báu ấy, Giáo Pháp không gì tương đương ấy, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?

41. Đức Phật Revata, bậc có danh tiếng, vị Đại Hiền Triết ấy đã Niết Bàn. Đã có sự phân tán xá-lợi từ xứ sở ấy đến khắp các nơi.

Lịch sử đức Phật Revata là phần thứ năm.

--ooOoo--

6. Sobhitabuddhavaṃso

1. Revatassa aparena sobhito nāma nāyako
samāhito santacitto asamo appaṭipuggalo.
2. So jino sakagehamhi mānasaṃ vinivattayī¹
patvāna kevalaṃ bodhiṃ dhammacakkaṃ pavattavī.²
3. Yāva heṭṭhā avīcito bhavaggā cā'pi uddhato³
etthantare ekaparisā ahosi dhammadesane.
4. Tāya parisāya sambuddho dhammacakkaṃ pavattayī
gaṇanāya na vattabbo paṭhamābhisamayo ahu.
5. Tato parampi desente⁴ marūnaṃ ca⁵ samāgame
navutikoṭisahassānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
6. Punāparaṃ rājaputto jayaseno nāma khattiyo
ārāmaṃ ropayitvāna buddhe niyādayi tadā.
7. Tassa yāgaṃ pakittento dhammaṃ desesi cakkhumā
tadā koṭisahassānaṃ tatiyābhisamayo ahu.
8. Sannipātā tayo āsuṃ sobhitassa mahesino
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
9. Uggato nāma so rājā dānaṃ deti naruttame
tamhi dāne samāgañchuṃ arahantā satakoṭiyo.
10. Punāparaṃ puragaṇo⁶ deti dānaṃ naruttame
tadā navutikoṭinaṃ dutiyo āsi samāgamo.

1. vinivattayī - PTS, Machasaṃ, Syā.

2. cakkappavattayī - Sīmu.

3. yāva uddhaṃ avīcito bhavaggā cāpi heṭṭhato - Syā.

4. desento - Mavi.

5. naramarūnaṃ - Sīmu, Syā.

6. pūgagaṇo - Syā.

6. Lịch Sử Đức Phật Sobhita:

1. Sau (đức Phật) Revata, vị Lãnh Đạo tên Sobhita là định tĩnh, có tâm thanh tịnh, không kẻ sánh bằng, không người đối thủ.
2. Ở tại ngôi nhà của mình, đấng Chiến Thắng ấy đã chuyển đổi tâm trí, đã đạt đến sự Giác Ngộ hoàn toàn, và đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp.
3. Từ phía dưới là từ địa ngục Avīci và từ phía trên là từ cõi trời cao nhất, trong cuộc thuyết giảng Giáo Pháp đã có một tập thể (tụ hội) ở khoảng giữa của hai nơi này.
4. Đấng Toàn Giác đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp ở tại hội chúng ấy. Đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là không thể nói được bằng cách tính đếm.
5. Về sau vào lúc khác, trong khi thuyết giảng ở cuộc hội tụ của chư thiên, đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của chín chục ngàn *koṭi* vị.
6. Vào lần khác nữa, có vị vương tử dòng Sát-đế-ly tên Jayasena sau khi cho trồng trọt khu vườn đã cống hiến đến đức Phật trong dịp ấy.
7. Trong khi công bố sự hiến dâng của vị ấy, bậc Hữu Nhãn đã thuyết giảng Giáo Pháp. Khi ấy, đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của một ngàn *koṭi* vị.
8. Bậc Đại Ẩn Sĩ Sobhita đã có ba lần tụ hội gồm có các vị Lậu Tận, không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
9. Đức vua tên Uggata ấy dâng cúng vật thí đến đấng Tối Thượng Nhân. Trong lần cúng dường ấy, một trăm *koṭi* vị A-la-hán đã tụ hội lại.
10. Vào lần khác nữa, có nhóm người thuộc đoàn thể dâng cúng vật thí đến đấng Tối Thượng Nhân. Khi ấy, đã có cuộc hội tụ thứ nhì của chín mươi *koṭi* vị.

11. Devaloke vasitvāna yadā orohatī jino
tadā asītikoṭīnaṃ tatiyo āsi samāgamo.
12. Ahaṃ tena samayena sujāto nāma brāhmaṇo
tadā sasāvakaṃ buddhaṃ annapānena tappayim.
13. So'pi maṃ buddho vyākāsi¹ sobhito lokanāyako
aparimeyye ito kappe ayaṃ buddho bhavissati.
14. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
15. Ajapārukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato
tatha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
16. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
17. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
18. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
19. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
20. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
21. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassa satamaṃ tassa gotamassa yasassino.
22. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.

1. viyākāsi - Mavi.

11. Vào lúc đấng Chiến Thắng giáng trần sau khi đã cư ngụ ở cõi trời, khi ấy đã có cuộc hội tụ thứ ba của tám mươi *koṭi* vị.
12. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Bà-la-môn tên Sujāta. Khi ấy, ta đã làm hài lòng đức Phật cùng các vị Thinh Văn bằng thức ăn nước uống.
13. Đức Phật ấy, đấng Lãnh Đạo Thế Gian Sobhita, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “Trong vô lượng kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.
14. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
15. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiền).
16. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
17. Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
18. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
19. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
20. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
21. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
22. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”

23. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
24. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
25. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭititthaṃ virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
26. Evameva mayaṃ sabbe yadimuñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
27. Tassāpi vacanaṃ sutvā haṭṭho saṃviggamānaso
tamevatthamanuppattiyā uggaṃ dhitimakāsaṃ.
28. Sudhammaṃ nāma nagaraṃ sudhammo nāma khattiyo
sudhammā nāma janikā sobhitassa mahesino.
29. Navavassasahassāni agāramajjhaso vasi
kumudo kalīro¹ padumo tayo pāsādamuttamā.
30. Sattati sahasāni² nāriyo samalaṅkatā
Makhilā³ nāma sā nārī sīho nāmā'si atrajo.
31. Nimitte caturo disvā pāsādenābhi nikkhami
sattāhaṃ padhānācāraṃ caritvā purisuttamo
bujjhamāno ca so buddho nāgamūle abujjhatha.*
32. Brahmunā yācito santo sobhito lokanāyako
vatti cakkam⁴ mahāvīro sudhamamuyyānamuttame.
33. Asamo ca sunetto ca ahesuṃ aggasāvakā
anomo⁵ nām'upaṭṭhāko sobhitassa mahesino
nakulā ca sujātā ca ahesuṃ aggasāvikā.

1. nāḷino - Machasaṃ.

2. sattatiṃsa sahasāni - Machasaṃ;
ticattāri sahasāni - Syā;
chasattati sahasāni - Sīmu.

3. maṇḍiā - Machasaṃ; makilā - Syā.

* gāthaddho'yaṃ, Machasaṃ, Syāma potthakesu na vijjati.

4. vattacakko - Syā.

5. anumo - Sīmu.

23. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

24. *“Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.”*

25. *Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.*

26. *Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.”*

27. Lắng nghe lời nói của vị ấy, ta trở nên mừng rỡ, có tâm trí phấn chấn. Ta đã thực hiện sự nỗ lực tích cực nhằm theo đuổi chính mục đích ấy.

28. Thành phố có tên là Sudhamma, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Sudhamma, người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Sobhita tên là Sudhammā.

29. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình chín ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Kumuda, Kalira, và Paduma.

30. Có bảy mươi ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Makhilā. Con trai tên là Siha.

31. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, bậc Tối Thượng Nhân đã ra đi bằng tòa lâu đài¹ và đã thực hành sự nỗ lực bảy ngày. Và khi ấy trong lúc giác ngộ, đức Phật ấy đã giác ngộ ở cội cây Nāga.

32. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng Sobhita đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở vườn thượng uyển Sudhamma tuyệt vời.

33. Asama và Sunetta đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Sobhita tên là Anoma. Nakulā và Sujātā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu.

1. Tòa lâu đài bay lên không trung đưa vị Bồ Tát đến gần cội cây Bồ Đề để thực hành khổ hạnh và sau đó chứng đắc quả vị Toàn Giác, BvA. 166-7.

34. Rammo c'eva sudatto ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
nakulā c'eva cittā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
35. Aṭṭhapaññāsa ratanaṃ accuggato mahāmuni
obhāseti disā sabbā sataraṃsī'va uggato.
36. Yathā suphullaṃ pavanaṃ nānāgandhehi dhūpitaṃ
tath'eva tassa pāvacaṇaṃ silagandhehi dhūpitaṃ.
37. Yathāpi sāgaro nāma dassanena atappiyo
tathe'va tassa pāvacaṇaṃ savaṇena atappiyaṃ.
38. Navutivassasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvataṃ tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
39. Ovādaṃ anusitṭhiñca datvāna sesake jane
hūtāsanova tāpetvā nibbuto so sa sāvako.
40. So ca buddho asamasamo te ca¹ sāvakā balappattā
sabbhaṃ samantarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
41. Sobhito varasambuddho sīhārāmamhi nibbuto
dhātu vitthārikaṃ āsi tesu tesu padesato'ti.

Sobhitabuddhavaṃso chaṭṭho.

--ooOoo--

1. tepi ca - Sīmu; tepi - Machasaṃ.

34. Ramma và luôn cả Sudatta đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Nakulā và luôn cả Cittā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
35. Cao năm mươi tám *ratana* (14 mét rưỡi), vị Đại Hiền Triết chiếu sáng tất cả các phương như là mặt trời mọc.
36. Giống như khu rừng lớn nở rộ hoa tỏa hương với các hương thơm khác loại, tương tự y như thế lời tuyên thuyết của vị ấy tỏa hương với các hương thơm của giới.
37. Cũng giống như biển cả không thể được thỏa mãn bởi sự ngắm nhìn, tương tự y như thế lời tuyên thuyết của vị ấy không thể được thỏa mãn bởi sự lắng nghe.
38. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến chín mươi ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
39. Sau khi đã ban lời giáo huấn và nhắc nhở các chúng sanh còn lại,¹ vị ấy cùng với các bậc Thinh Văn đã phát cháy giống như ngọn lửa rồi đã Niết Bàn.
40. Đức Phật ấy là vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, và các vị Thinh Văn ấy là đã thành tựu các năng lực, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
41. Đức Phật Sobhita, đấng Toàn Giác cao quý đã Niết Bàn tại tu viện Sīha. Đã có sự phân tán xá-lợi từ xứ sở ấy đến khắp các nơi.

Lịch sử đức Phật Sobhita là phần thứ sáu.

--ooOoo--

1. Nghĩa là chưa đạt đến sự thấu triệt Chân Lý, BvA. 171.

7. Anomadassibuddhavaṃso

1. Sobhitassa aparena sambuddho dipaduttamo
anomadassī amitayaso tejassī¹ duratikkamo.
2. So chetvā bandhanaṃ sabbaṃ viddhaṃsetvā tayo bhava
anivattigamaṇaṃ maggaṃ desesi devamānuse.
3. Sāgaro'va asaṅkhobho² pabbato'va durāsado
ākāso'va ananto so sālārājāva phullito.
4. Dassanena'pi taṃ buddhaṃ tositā honti pāṇino
byāharantaṃ giraṃ sutvā amataṃ pāpuṇanti te.
5. Dhammābhisamayo tassa iddho phīto tadā ahu
koṭṭisatāni abhisamiṃsu paṭhame dhammadesane.
6. Tato paramhi samaye³ vassante dhammavuṭṭhiyo
asītikotiyo abhisamiṃsu dutiye dhammadesane.
7. Tato parampi vassante tappayante ca pāṇinaṃ
aṭṭhasattatikoṭīnaṃ tatiyābhisamayo ahu.
8. Sannipātā tayo āsuṃ tassāpi ca mahesino
abhiññābalappattānaṃ pupphitānaṃ vimuttiyā.
9. Aṭṭhasatasahassānaṃ sannipāto tadā ahu
pahīnamadamohānaṃ santacittāna⁴ tādinaṃ.
10. Sattasatasahassānaṃ dutiyo āsi samāgamo
anaṅgaṇānaṃ virajānaṃ upasantāna tādinaṃ.

1. tejassī - Sīmu, Syā.

2. asaṅkhobbho - Mavi.

3. tato paraṃ abhisamaye - Machasaṃ, Syā; tato parampi abhisamaye - Sīmu.

4. santacittānaṃ - Ma.

7. Lịch Sử Đức Phật Anomadassī:

1. Sau (đức Phật) Sobhita, đấng Toàn Giác Anomadassī là đấng Tối Thượng Nhân có danh tiếng vô lường, có oai lực khó mà vượt trội.
2. Sau khi cắt đứt tất cả các sự trói buộc và hủy diệt (nghiệp tái sanh ở) ba cõi, vị ấy đã thuyết giảng cho chư thiên và loài người về Đạo Lộ đưa đến việc không còn luân hồi.
3. Vị ấy không chao động ví như biển cả, khó thể đạt đến như là ngọn núi, không có điểm cuối cùng ví như bầu không gian, và đã nở hoa như là cây *Sālā* chúa.
4. Chỉ với sự nhìn thấy đức Phật ấy là chúng sanh khởi lên hoan hỷ. Sau khi lắng nghe lời nói đang diễn giải, họ đạt được Bất Tử.
5. Khi ấy, sự lãnh hội về Giáo Pháp của vị ấy là thành công và đạt được số lượng. Hàng trăm *koṭi* (chúng sanh) đã lãnh hội trong cuộc thuyết giảng Giáo Pháp lần thứ nhất.
6. Về sau vào lúc khác, trong khi đang đổ xuống những cơn mưa Giáo Pháp trong cuộc thuyết giảng Giáo Pháp lần thứ nhì, tám chục *koṭi* (chúng sanh) đã lãnh hội.
7. Về sau vào lúc khác, khi đang đổ xuống cơn mưa (Giáo Pháp) và ngay trong lúc đang làm hài lòng chúng sanh, đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của bảy mươi tám *koṭi* vị.
8. Và bậc Đại Ấn Sĩ ấy cũng đã có ba lần tụ hội gồm các vị đã đạt đến năng lực của các tầng trí và đã được đơm hoa trong sự giải thoát.
9. Khi ấy, đã có cuộc tụ hội của tám trăm ngàn vị có sự tham đắm si mê đã được đoạn tận và có tâm thanh tịnh như thế ấy.
10. Lần hội tụ thứ nhì là của bảy trăm ngàn vị không còn ô nhiễm, thoát khỏi bụi trần, có sự an tịnh như thế ấy.

11. Channaṃ satasahassānaṃ tatiyo āsi samāgamo
abhiññābalappattānaṃ¹ nibbutānaṃ tapassinaṃ.
12. Ahaṃ tena samayena yakkho āsiṃ mahiddhiko
nekānaṃ yakkhakoṭīnaṃ vasavattīmahissaro.²
13. Tadāpi taṃ buddhavaraṃ upagantvā mahesinaṃ
annapānena tappesiṃ sasaṅghaṃ lokanāyakaṃ.
14. So'pi maṃ tadā vyākāsi³ visuddhanayano muni
aparimeyye ito kappe ayaṃ buddho⁴ bhavissati.
15. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
16. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
17. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
18. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
19. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
20. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
21. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.

1. balapattānaṃ - Mavi.

2. vasavattimhi - Sīmu, Machasaṃ, Syā.

3. vyākāsi - Sīmu.

4. sambuddho - Sīmu.

11. Lần hội tụ thứ ba là của sáu trăm ngàn vị đã đạt đến năng lực của các thăng trí, có sự nỗ lực cao, đã chứng Niết Bàn.
12. Vào lúc bấy giờ, ta là loài Dạ-xoa có đại thần lực, là chúa tể cai quản nhiều *koṭi* dạ-xoa.
13. Khi ấy, ta cũng đã đi đến gặp bậc Đại Ấn Sĩ, đức Phật cao quý ấy, và đã làm hài lòng đấng Lãnh Đạo Thế Gian cùng hội chúng bằng cơm nước.
14. Khi ấy, bậc Hiền Triết ấy, có nhãn quan thanh tịnh, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “*Trong vô lượng kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.*”
15. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
16. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
17. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
18. Kế đó, sau khi nhiều quanh quôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
19. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
20. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
21. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’

22. Citto ca hatthāḷavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
23. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijānkuro ayaṃ.
24. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī samassanti dasasahassī sadevakā.
25. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
26. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭitthaṃ virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
27. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
28. Tassāpi vacanaṃ sutvā haṭṭho saṃviggamānaso
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
29. Nagaraṃ candavatī¹ nāma yasavā nāma khattiyo
mātā yasodharā nāma anomadassissa satthuno.
30. Dasavassasahassāni agāramajjhaso vasī
siri upasiri sirivaḍḍho tayo pāsādamuttamā.
31. Tevīsatisahassāni nāriyo samalaṅkatā
sirimā nāma nāri ca upavāno² nāma atrajo.
32. Nimitte caturo disvā sivikāyābhinikkhami
anūnadasamāsāni padhānaṃ padahī jino.
33. Brahmunā yācito santo anomadassī mahāmuni
vatti cakkmaṃ mahāvīro uyyāne so sudassane.

1. bandhumatī - Dhammapada-aggasāvaka 53.

2. upavāraṇo - Mavi.

22. *Citta và Hatthālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.*”

23. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “*Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.*”

24. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

25. “*Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.*”

26. *Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.*

27. *Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.*”

28. Nghe được lời nói của vị ấy, ta trở nên mừng rỡ, có tâm trí phấn chấn, đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

29. Thành phố có tên là Candavatī, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Yasavā, người mẹ của bậc Đạo Sư Anomadassī tên là Yasodharā.

30. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong mười ngàn năm. Có ba tòa lầu đài tuyệt vời là Siri, Upasiri, và Sirivaḍḍha.

31. Có hai mươi ba ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Sirimā. Con trai tên là Upavāna.

32. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng kiệu khiêng và đã ra sức nỗ lực mười tháng không thiếu sót.

33. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Đại Hiền Triết, đấng Đại Hùng Anomadassī ấy, đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở tại công viên Sudassana.

34. Nisabho ca¹ anomo² ca ahesuṃ aggasāvakaṃ
varuṇo nāma'upaṭṭhāko anomadassissa satthuno.
35. Sundarī³ ca sumanā ca ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato ajjuno'ti pavuccati.
36. Nandivaḍḍho sirivaḍḍho ahesuṃ aggupaṭṭhakā
uppalā c'eva padumā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
37. Aṭṭhapaññāsa ratanaṃ accuggato mahāmuni
pabhā niddhāvati tassa sataraṃsī'va uggato.
38. Vassasatasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvatā tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
39. Supupphitaṃ pāvacaṇaṃ arahantehi tādihi
vītarāgehi vimalehi sobhittha jinasāsaṇaṃ.
40. So ca satthā amitayaso yugāni tāni⁴ atuliyāni
sabbāṃ samantarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
41. Anomadassī jino satthā dhammārāmaṃhi nibbuto
tatth'eva tassa jinathūpo ubbedho pañcavīsati'ti.

Anomadassibuddhavaṃso sattamo.

--ooOoo--

1. nipako - Manupa.

2. asoko - Sīmu.

3. sundarā - Dhammapadaṭṭhakathā 53.

4. tiṇi - Sīmu.

34. Nisabha và Anoma đã là (hai vị) Thỉnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đạo Sư Anomadassī tên là Varuṇa.
35. Sundarī và Sumanā đã là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là “Ajjuna.”
36. Nandivaddha và Sirivaddha đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Uppalā và luôn cả Padumā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
37. Bậc Đại Hiền Triết cao năm mươi tám *ratana* (14 mét rưỡi). Hào quang của vị ấy phát ra như là ánh mặt trời mọc.
38. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến một trăm ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
39. Giáo Pháp của đấng Chiến Thắng đã được rạng rỡ, lời tuyên thuyết khéo được đơm hoa nhờ vào các vị A-la-hán đã ly tham ái, không còn ô nhiễm như thế ấy.
40. Bậc Đạo Sư có danh tiếng vô lượng ấy và hai vị (Thỉnh Văn hàng đầu) vô song ấy, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
41. Đấng Chiến Thắng, bậc Đạo Sư Anomadassī đã Niết Bàn tại tu viện Dhamma. Ngôi bảo tháp của đấng Chiến Thắng dành cho vị ấy có chiều cao hai mươi lăm (do-tuần) ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Anomadassī là phần thứ bảy.

--ooOoo--

8. Padumabuddhavaṃso

1. Anomadassissa aparena sambuddho dipaduttamo
padumo nāma nāmena asamo appaṭipuggalo.
2. Tassāpi asamaṃ sīlaṃ samādhi'pi anantako
asaṅkheyyaṃ ñāṇavaraṃ vimutti ca anūpamā.
3. Tassāpi atulatejassa dhammacakkappavattane
abhisamayā tayo āsuṃ mahātamaṃ pavāhanā.
4. Paṭhamābhisamaye buddho koṭisatamabodhayī
dutiyaṃ abhisamaye dhīro navutikoṭimabodhayī.
5. Yadā ca padumo buddho ovaḍi sakama'trajaṃ
tadā asitikoṭiṇaṃ tatiyaṃ abhisamayo ahu.
6. Sannipātā tayo āsuṃ padumassa mahesino
koṭisatasahassānaṃ paṭhamo āsi samāgamo.
7. Kaṭhinatthārasamaye uppanne kaṭhina¹civare
dhammasenāpat'atthāya² bhikkhū sibiṃsu cīvaraṃ.³
8. Tadā te vimalā bhikkhū chaḷabhiññā mahiddhikā
tīṇi satasahassāni samiṃsu aparājitā.
9. Punāparaṃ so narāsabho⁴ pavane vāsaṃ upāgato⁵
tadā samāgamo āsi dvinnaṃ satasahassānaṃ.⁶
10. Ahaṃ tena samayena siho āsiṃ migādhībhū⁷
pavivekamanubrūhantaṃ pavane addasaṃ jinaṃ.⁸
11. Vanditvā siraṣā pāde katvāna taṃ padakkhiṇaṃ
tikkhattaṃ abhināditvā sattāhaṃ jinamupaṭṭhahaṃ.⁹
12. Sattāhaṃ varasamāpattiyā utṭhahitvā tathāgato
manasā cintayitvāna koṭibhikkhū samānayī.

1. kathina - Machasaṃ.

2. dhammasenāpatitthāya -
Machasaṃ.

3. civare - Mavi.

4. narasabho - Syā.

5. upāgami - Machasaṃ, Syā, PTS.

6. satasahassānaṃ - Machasaṃ.

7. migādhībhū - Syā.

8. vivekamanubrūhanataṃ pavane
vāsaṃ upāgataṃ - Simu.

9. jinamupaṭṭhahaṃ - Machasaṃ,
Mavi.

8. Lịch Sử Đức Phật Paduma:

1. Sau (đức Phật) Anomadassī, đấng Toàn Giác, bậc Tối Thượng Nhân tên Paduma là không kẻ sánh bằng, không người đối thủ.
2. Giới của vị ấy là không ai sánh bằng, định là không có giới hạn, trí tuệ cao quý là không thể tính đếm, và giải thoát là không có tương đương.
3. Cũng vào lúc chuyển vận bánh xe Chánh Pháp của vị có oai lực vô song ấy, đã có ba cuộc lãnh hội là sự xua đuổi đi bóng đêm mù mịt.
4. Ở sự lãnh hội lần thứ nhất, đức Phật đã giác ngộ một trăm *koṭi* vị. Ở sự lãnh hội lần thứ nhì, bậc Thông Minh đã giác ngộ chín mươi *koṭi* vị.
5. Và vào lúc đức Phật Paduma giáo huấn người con trai của mình, khi ấy đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của tám chục *koṭi* vị.
6. Bậc Đại Ẩn Sĩ Paduma đã có ba lần tụ hội. Cuộc hội tụ thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
7. Vào dịp tiến hành lễ *Kaṭhina*, khi y *Kaṭhina* được phát sanh, các vị tỳ khưu đã may y để giao cho vị Tướng Quân Chánh Pháp.
8. Khi ấy, ba trăm ngàn vị đã tụ hội lại. Các vị tỳ khưu ấy là không còn ô nhiễm, có sáu thẳng trí, có đại thần lực, không bị khuất phục.
9. Cũng vào dịp khác, đấng Nhân Ngư ấy đã vào mùa (an cư) mưa ở trong rừng. Khi ấy, đã có cuộc hội tụ của hai trăm ngàn vị.
10. Vào lúc bấy giờ, ta là con sư tử chúa tể của các loài thú. Ta đã nhìn thấy đấng Chiến Thắng đang thực hành hạnh độc cư ở trong rừng.
11. Ta đã dê đầu đánh lễ ở chân (của đức Phật) rồi đã đi nhiều quanh vị ấy, sau đó đã rống lên ba lần rồi đã phục vụ đấng Chiến Thắng bảy ngày.
12. Sau khi xuất khỏi bảy ngày nhập thiền cao quý, đức Như Lai dụng tâm suy xét rồi đã triệu tập một *koṭi* (mười triệu) vị tỳ khưu.

13. Tadāpi so mahāvīro tesam majjhe viyākari
aparimeyye ito kappe ayaṃ buddho bhavissati.
14. Ahu kapilamhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
15. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
16. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
17. Tato padakkhīnaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlaṃhi bujjhissati mahāyaso.
18. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
19. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
20. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
21. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassa satam tassa gotamassa yasassino.
22. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
23. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭhenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
24. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
25. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭititthaṃ virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
26. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.

13. Khi ấy, ở giữa các vị (tỳ khưu) ấy, đấng Đại Hùng ấy cũng đã chú nguyện rằng: “Trong vô lượng kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.
14. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
15. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
16. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
17. Kế đó, sau khi nhiễu quanh khuôn viên của cội Bồ Đề tối thắng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
18. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
19. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ananda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
20. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
21. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
22. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”
23. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):
24. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.
25. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.
26. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”

27. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
28. Campakaṃ nāma nagaraṃ asamo nāma khattiyo
asamā nāma janikā padumassa mahesino.
29. Dasavassasahassāni agāramajjhaso vasi
uttaravasuyasuttarā¹ tayo pāsādamuttamā.
30. Tettiṃsa satasahassāni nāriyo samalaṅkatā
uttarā nāma sā nāri rammo nāmā'si atrajo.
31. Nimitte caturo disvā rathayānena nikkhamī
anūna-aṭṭhamāsāni² padhānaṃ padahī jino.
32. Brahmunā yācito santo padumo lokanāyako
vatti cakkaṃ mahāvīro dhanañjayuyyānamuttame.
33. Sālo ca upasālo ca ahesuṃ aggasāvaka
varuṇo nām'upaṭṭhāko padumassa mahesino.
34. Rādhā c'eva surādhā ca ahesuṃ aggasāvika
bodhi tassa bhagavato mahāsoṇo'ti vuccati.
35. Bhiyyo c'eva asamo ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
rucī ca nandarāmā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
36. Aṭṭhapaññāsaratanaṃ accuggato mahāmuni
pabhā niddhāvati tassa asamā sabbato disā.
37. Candappabhā suriyappabhā ratanaggi-maṇippabhā³
sabbā'pi tā hatā honti patvā jinapabhuttamaṃ.
38. Vassasatasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvata tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
39. Paripakkamānase satte bodhayitvā asesato
sesaññe⁴ anusāsivā nibbuto so sasāvako.
40. Uragova tacamaṃ jiṇṇamaṃ vaddhamaṃ⁵ pattaṃ'va pādapo
jahitvā sabbasaṅkhāre nibbuto so yathā sikhī.
41. Padumo jinavaro satthā dhammārāmaṃhi nibbuto
dhātuvitthārikaṃ āsi tesu tesu padesato.

Padumabuddhavaṃso aṭṭhama.

--ooOoo--

1. nandā vasu yasuttarā - Machasaṃ;
nandā ca suyasā uttarā - Sīmu;
nando vasu yasuttaro - Syā.
2. anūnakaṭṭhamāsāni - Machasaṃ;

anūnakamaḍḍhamāsamaṃ - Sīmu, PTS.
3. ratanagghi - Sīmu.
4. sesake - Sīmu, Machasaṃ.
5. vuḍḍhamaṃ - Sīmu, PTS.

27. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.
28. Thành phố có tên là Campaka, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Asama, người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Paduma tên là Asamā.
29. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong mười ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Uttara, Vasu, và Yasuttara.
30. Và có ba mươi ba ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Uttarā. Con trai tên là Ramma.
31. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện xe và đã ra sức nỗ lực tám tháng không thiếu sót.
32. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng Paduma đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở tại công viên Dhanañja tuyệt vời.
33. Sāla và Upasāla đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Paduma tên là Varuṇa.
34. Rādhā và luôn cả Surādhā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là “Soṇa vĩ đại.”
35. Bhiyya và luôn cả Asama đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Ruci và Nandirāmā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
36. Vị Đại Hiền Triết ấy cao năm mươi tám *ratana* (14.5 mét). hào quang không gì sánh bằng của vị ấy chiếu sáng tất cả các phương.
37. Ánh sáng của mặt trăng, ánh sáng của mặt trời, ánh sáng của châu báu và ngọc ma-ni đắt giá, tất cả các loại ánh sáng ấy đều bị tiêu tan khi sánh cùng hào quang tối thượng của đấng Chiến Thắng.
38. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến một trăm ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
39. Sau khi đã giác ngộ những chúng sanh có tâm trí đã được chín mười không thiếu sót (người nào), sau khi chỉ dạy những người còn lại vị ấy cùng các vị Thinh Văn đã Niết Bàn.
40. Ví như con rắn bỏ đi lớp da già cỗi, ví như cây cối rũ bỏ lá úa tàn, vị ấy sau khi buông bỏ các hành đã Niết Bàn tương tự như ngọn lửa đã được dập tắt.
41. Bậc Đạo Sư Paduma, đấng Chiến Thắng cao quý đã Niết Bàn tại tu viện Dhamma. Đã có sự phân tán xá-lợi từ xứ sở ấy đến khắp các nơi.

Lịch sử đức Phật Paduma là phần thứ tám.

--ooOoo--

9. Nāradabuddhavaṃso

1. Padumassa aparena sambuddho dipaduttamo
nārado nāma nāmena asamo appaṭipuggalo.
2. So buddho cakkavattissa jeṭṭho dayita-oraso
āmuttamālābharaṇo¹ uyyānaṃ upasaṅkami.
3. Tatthā'si² rukkho yasavipulo abhirūpo brahā sucī
tamajjhappatvā upanisīdi mahāsoṇassa heṭṭhato
4. Tattha ñāṇavaruppajji anantaṃ vajirūpamaṃ
tena vicini saṅkhāre ukkujjamavakujjakaṃ.
5. Tattha sabbakilesāni asesamabhivāhayī
pāpuṇi kevalaṃ bodhiṃ buddhañāṇe ca cuddasa.
6. Pāpuṇitvāna sambodhiṃ dhammacakkaṃ pavattayī
koṭisatasahassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
7. Mahādoṇaṃ nāgarājaṃ vinayanto mahāmuni
pāṭiheraṃ tadākāsi dassayanto sadevake.
8. Tadā devamanussānaṃ tamhi dhammappakāsane
navutikoṭisahassāni tarimsu sabbasaṃsayamaṃ.
9. Yamhi kāle mahāvīro ovadi sakamatrajaṃ
asītikotiśahassānaṃ tatiyābhisamayo ahu.
10. Sannipātā tayo āsuma nāradassa mahesino
koṭisatasassānaṃ paṭhamo āsi samāgamo.
11. Yadā buddho buddhagaṇaṃ sanidānaṃ pakāsaya
navutikoṭisahassāni samimsu vimalā tadā.

1. āmuttamālyābharaṇo - Sīmu, PTS; āmuttamaṇyābharaṇo - Syā.

2. tatrāsi - Sīmu; tatthāpi - Manupa.

9. Lịch Sử Đức Phật Nārada:

1. Sau (đức Phật) Paduma, có đấng Toàn Giác, bậc Tối Thượng Nhân tên Nārada là không kẻ sánh bằng, không người đối thủ.
2. Đức Phật ấy, người con trai trưởng yêu quý của vị Chuyển Luân Vương, có sự trang sức với vòng hoa bằng ngọc trai đã đi (bộ) đến công viên.
3. Ở tại nơi ấy có cội cây lầy lừng danh tiếng, tuyệt đẹp, to lớn, thanh khiết. Sau khi đi đến nơi ấy, vị ấy đã ngồi xuống ở dưới cội cây Soṇa vĩ đại.
4. Ở tại nơi ấy, trí tuệ cao quý, vô biên, (sắc bén) tợ kim cương đã được sanh khởi. Nhờ đó, vị ấy đã khảo sát các hành theo lối ngửa lên và theo lối úp xuống.
5. Ở tại nơi ấy, vị ấy đã xua đi tất cả phiền não không còn dư sót, đã đạt đến quả vị hoàn toàn Giác Ngộ và mười bốn trí tuệ của vị Phật.¹
6. Sau khi đạt đến quả vị Toàn Giác, vị ấy đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp. Đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* (một ngàn tỷ, một triệu triệu) vị.
7. Trong lúc huấn luyện Long Vương Mahādoṇa, bậc Đại Hiền Triết đã thể hiện điều kỳ diệu ấy (song thông) cho thế gian luôn cả chư thiên nhìn thấy.
8. Lúc bấy giờ, trong lần giảng giải Giáo Pháp ấy cho chư thiên và nhân loại, chín chục ngàn *koṭi* (chín trăm tỷ) vị đã vượt qua tất cả các mối nghi hoặc.
9. Vào thời điểm đấng Đại Hùng giáo giới người con trai của mình, đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của tám chục ngàn *koṭi* (tám trăm tỷ) vị.
10. Bậc Đại Ẩn Sĩ Nārada đã có ba lần tụ hội. Cuộc hội tụ thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
11. Vào lúc đức Phật giảng giải về đức hạnh của chư Phật có cả phần duyên khởi, khi ấy chín chục ngàn *koṭi* vị không còn ô nhiễm đã tụ hội lại.

1. Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 332.

12. Yadā Verocano nāgo dānaṃ dadāti satthuno
tadā samiṃsu jinaputtā asītisatasahassiyo.¹
13. Ahaṃ tena samayena jaṭilo uggatāpano
antalikkhacaro āsiṃ pañcābhiññāsu pāragū.
14. Tadā'p'ahaṃ² asamasamaṃ sasaṅghaṃ saparijjanam
annapānena tappetvā candanenābhipūjayiṃ.
15. So'pi maṃ buddho³ vyākāsi nārado lokanāyako
aparimeyye ito kappe ayaṃ buddho bhavissati.
16. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
17. Ajapālarukkhamūlasmi nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
18. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
19. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
20. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
21. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
22. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
23. Citto ca hatthāḷavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarānandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.

1. asītisatasahassino - Syā.

2. tadāpāhaṃ - Machasaṃ, Syā, Sīmu, Manupa.

3. sambuddho - Sīmu.

12. Vào lúc con rồng Verocana dâng cúng vật thí đến bậc Đạo Sư, khi ấy tám mươi trăm ngàn (tám triệu) người con trai của đấng Chiến Thắng đã tụ hội lại.
13. Vào lúc bấy giờ, ta là đạo sĩ tóc bện, có khổ hạnh cao tột, đi lại ở trên không trung, toàn hảo về năm thắng trí.
14. Khi ấy, sau khi làm hài lòng vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng cùng với hội chúng và đoàn tháp tùng bằng cơm nước, ta đã cúng dường gỗ đàn hương.
15. Đức Phật, đấng Lãnh Đạo Thế Gian Nārada ấy cũng đã chú nguyện cho ta rằng: *“Trong vô lượng kiếp tính từ thời điểm này, (người này) sẽ trở thành vị Phật ở thế gian.*
16. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
17. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
18. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
19. Kế đó, sau khi nhiễu quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
20. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
21. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
22. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
23. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”

24. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
25. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
26. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgataṃhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
27. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭititthaṃ virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
28. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgataṃhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
29. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo hāvetva¹ mānasaṃ
adhiṭṭhahiṃ vataṃ uggaṃ dasapāramipūriyā.
30. Nagaraṃ dhaññavatī nāma sudevo nāma khattiyo
anomā nāma janikā nāradassa mahesino.
31. Navavassasahassāni agāramajjhaso vasī
jito vijito vijitābhirāmo² tayo pāsāda muttamā.
32. Ticattārisasahassāni nāriyo samalaṅkatā
vijitasenā³ nāma nārī nanduttaro nāma atrajo.
33. Nimitte caturo disvā padasā⁴ gamanena nikkhami
sattāhaṃ padhānacariyaṃ⁵ acari lokanāyako.

1. bhāsetva - Sīmu, Machasaṃ, Syā; bhāsetvā - PTS.

2. jino vijitābhirāmo - Machasaṃ, Syā.
jitā vijitā bhūrimā - Sīmu.

3. jitasenā - Sīmu.

4. pāsāda - Sīmu.

5. padhānacāraṃ - Machasaṃ, Syā.

24. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “*Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.*”

25. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

26. “*Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.*”

27. *Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.*

28. *Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.*”

29. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã khiến tâm được mừng rỡ bội phần. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

30. Thành phố có tên là Dhaññavatī, vị vua dòng Sát-đế-lỵ tên là Sudeva, người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Nārada tên là Anomā.

31. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình chín ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Jita, Vijita, và Vijitābhirāma.

32. Có bốn mươi ba ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Vijitasenā. Con trai tên là Nanduttara.

33. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, vị Lãnh Đạo thế gian đã ra đi bằng sự đi bộ (sự đi bằng bàn chân) và đã thực hành hạnh nỗ lực bây ngày.

34. Brahmunā yācito santo nārado lokanāyako
vatti cakkmaṃ mahāvīro dhanañjayuyyānamuttame.
35. Bhaddasālo jitamitto ahesuṃ aggasāvakā
vāseṭṭho nāma'upaṭṭhāko nāradassa mahesino.
36. Uttarā phaggunī c'eva ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato mahāsono'ti vuccati.
37. Uggarindo ca vasabho ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
indivārī ca undī ca¹ ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
38. Aṭṭhāsīti ratanāni accuggato mahāmuni
kañcanagghiyasaṅkāso dasasahassī virocati.²
39. Tassa byāmapabbhā kāyā niddhāvati disodisaṃ
nirantaraṃ divārattim yojanaṃ pharate tadā.³
40. Na keci tena samayena samantā yojane janā
ukkā padīpe ujjāḷenti⁴ buddharaṃsena otthaṭā.
41. Navutivassasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvatā tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
42. Yathā uḷūhi gaganam vicittam upasobhati
tath'eva sāsanaṃ tassa arahantehi sobhati.
43. Saṃsārasotaṃ taraṇāya sesake paṭipannake
dhammasetaṃ daḷhaṃ katvā nibbuto so narāsabho.
44. So'pi buddho asamasamo te'pi khīṇāsavā atulatejā
sabbam samantarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
45. Nārado jinavasabho nibbuto sudassane pure
tatt'eva jinathūpavaro catuyojanamuggato'ti.

Nāradabuddhavaṃso navamo.

--ooOoo--

1. indāvārī ca caṇḍī ca - Machasaṃ; indavārī ca gaṇḍī ca - Syā.
2. viroatha - Sīmu.
3. disā - Sīmu; sadā - Syā, Machasaṃ.
4. ujjāḷenti - PTS.

34. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng Nārada đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở công viên Dhanañjaya tuyệt vời.
35. Bhaddasāla và Jitamitta đã là (hai vị) Thỉnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Nārada tên là Vāseṭṭha.
36. Uttarā và luôn cả Phaggunī đã là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là “Soṇa vĩ đại.”
37. Uggarinda và Vasabha sẽ là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Indivārī và Undī sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
38. Cao tám mươi tám *ratana* (22 mét), bậc Đại Hiền Triết ấy chiếu sáng mười ngàn thế giới tương tự như cột trụ bằng vàng có gắn tràng hoa.
39. Khi ấy, thân thể có ánh sáng hào quang của vị ấy chiếu ra các phương liên tục ngày đêm và tỏa sáng (xung quanh) một do-tuần.
40. Vào lúc bấy giờ, được tràn ngập bởi hào quang của đức Phật, những người ở xung quanh một do-tuần không ai thắp sáng các ngọn đèn đuốc.
41. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến chín mươi ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
42. Giống như bầu trời được trang điểm và chói sáng bởi các vì sao, tương tự như thế ấy Giáo Pháp của vị ấy rạng rỡ nhờ vào các vị A-la-hán.
43. Sau khi đã thiết lập vững chắc cây cầu Chánh Pháp để giúp vượt qua dòng chảy luân hồi đối với số người còn lại đã đạt được (đạo quả Hữu Học), đấng Nhân Ngưu ấy đã Niết Bàn.
44. Đức Phật ấy là vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, và các bậc Lậu Tận ấy là có oai lực vô song, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
45. Đấng Chiến Thắng hàng đầu Nārada đã Niết Bàn tại thành phố Sudassana. Ngôi bảo tháp cao quý của đấng Chiến Thắng đã được dựng lên cao bốn do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Nārada là phần thứ chín.

--ooOoo--

10. Padumuttarabuddhavaṃso

1. Nāradassa aparena sambuddho dipaduttamo¹
padumuttaro nāma jino akkhobho² sāgarūpamo.
2. Maṇḍakappo'va so āsi yamhi buddho³ ajāyatha
ussannakusalā janatā tamhi kappe⁴ ajāyatha.
3. Padumuttarassa bhagavato paṭhame dhammadesane
koṭisatasahassānaṃ dhammābhisamayo ahu.
4. Tato parampi vassante tappayante ca pāṇino
sattatiṃsatasahassānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
5. Yamhi kāle mahāvīro ānandaṃ upasaṅkami
pitasantikamupāgantvā ahani⁵ amatadundubhiṃ.
6. Āhate⁶ amatabherimhi⁷ vassante dhammavutṭhiyā⁸
paññāsasatasahassānaṃ tatiyābhisamayo ahu.
7. Ovādako viññāpako tārako sabbapāṇinaṃ
desanākusalo buddho tāresi janataṃ bahuṃ.
8. Sannipātā tayo āsuṃ padumuttarassa satthuno
koṭisatasahassānaṃ paṭhamo āsi samāgamo.
9. Yadā buddho asamasamo vasī vebhārapabbate
navutikoṭisahassānaṃ dutiyo āsi samāgamo.
10. Puna cārikaṃ pakkante gāmanigamaratṭhato
asītikoṭisahassānaṃ tatiyo āsi samāgamo.
11. Ahaṃ tena samayena jaṭilo nāma ratṭhiko
sambuddhapamukhaṃ saṅghaṃ sabhattaṃ dussamadās'ahaṃ.

1 dvīpaduttamo - Sīmu.
2 akkhobho - Mavi, PTS.
3 buddhā - Sīmu.
4 kāle - Sīmu.
5 āhani - Machasaṃ.

6 ahate - Sīmu.
7 dhammabherimhi - Sīmu;
amatadundubhiṃ - PTS.
8 vutṭhiyo - Sīmu.

10. Lịch Sử Đức Phật Padumuttara:

1. Sau (đức Phật) Nārada, có đấng Toàn Giác, bậc Tối Thượng Nhân tên Padumuttara là không bị chao động, tương tự như biển cả.
2. Và đức Phật đã sanh lên vào kiếp *Maṇḍa* ấy. ¹ Chúng sanh đã sanh lên trong kiếp ấy là vô cùng tốt lành.²
3. Trong khi đức Thế Tôn Padumuttara thuyết giảng Giáo Pháp lần thứ nhất, đã có sự lãnh hội Giáo Pháp của một trăm ngàn *koṭi* vị.
4. Về sau vào lúc khác nữa, trong lúc đổ xuống cơn mưa (Pháp) khiến cho các hạng chúng sanh được hài lòng, đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của ba mươi bảy trăm ngàn *koṭi* (ba triệu bảy trăm ngàn) vị.
5. Vào thời điểm đấng Đại Hùng đi đến gặp (người cha là) Ānanda, Ngài đã đi đến trong sự hiện diện của người cha và đã gióng lên tiếng trống Bất Tử.
6. Khi tiếng trống Bất Tử đã được gióng lên và trong khi cơn mưa Pháp Bảo đang rơi xuống, đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của năm mươi trăm ngàn *koṭi* (năm triệu) vị.
7. Đức Phật là vị giáo giới, là vị làm cho hiểu rõ, là vị giúp cho tất cả chúng sanh vượt qua, là vị thiện xảo về thuyết giảng; Ngài đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
8. Bậc Đạo Sư Padumuttara đã có ba lần tụ hội. Cuộc hội tụ thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
9. Khi đức Phật, vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, cư ngụ ở tại ngọn núi Vebhāra, đã có cuộc hội tụ thứ nhì của chín mươi ngàn *koṭi* vị.
10. Hơn nữa, trong khi ra đi du hành từ các làng mạc, thị trấn, và quốc độ, đã có cuộc hội tụ thứ ba của tám mươi ngàn *koṭi* vị.
11. Vào lúc bấy giờ, ta là vị lãnh chúa tên Jaṭṭila. Ta đã cúng dường vải cùng với bữa ăn đến hội chúng (tỳ khưu) có bậc Toàn Giác đứng đầu.

1. Đức Phật Padumuttara sanh vào *sāraḥkappa* (kiếp chỉ có một vị Phật), nhưng có tánh chất như là *maṇḍakappa* (kiếp có hai vị Phật) vì thành tựu nhiều đức hạnh; do đó được gọi là *maṇḍakappa*, BvA. 191. Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 332.

2. Chú Giải ghi như sau: *ussannakusalāti upacitapuññā* = “vô cùng tốt lành” nghĩa là “đã tích lũy được nhiều phước báu,” BvA. 191.

12. So'pi maṃ buddho¹ vyākāsi saṅghamajjhe nisīdiya
satasahassee ito kappe ayaṃ buddho bhavissati.
13. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
14. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
15. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
16. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
17. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
18. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
19. Khemā uppalavaṇṇā ca aggāhessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
20. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
21. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
22. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.

1. tadā - Simu.

12. Đức Phật ấy, ngồi giữa hội chúng, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “Trong một trăm ngàn kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.
13. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
14. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
15. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
16. Kế đó, sau khi nhiễu quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
17. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
18. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
19. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
20. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
21. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”
22. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

23. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
24. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭittham virajjhiya
hetthā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
25. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
26. Tassāpi vacanaṃ sutvā uttariṃ vatamadhiṭṭhahiṃ
akāsimuggaṃ dalhadhiṭṭhaṃ dasapāramipūriyā.
27. Vyāhatā¹ titthiyā sabbe vimaṇā dummanā tadā
na tesam keci paricaranti raṭṭhato nicchubhanti te.
28. Sabbe tattha samāgantvā upagañchum² buddhasantike
tuvaṃ nātho mahāvīra saraṇaṃ hohi cakkhuma.³
29. Anukampako kāruṇiko hitesī sabbapāṇinaṃ
samppatte titthiye sabbe pañcasīle paṭiṭṭhahi.
30. Evaṃ nirākulaṃ āsi suññakaṃ titthiyehi taṃ
vicittaṃ arahantehi vasībhūtehi tādihi.
31. Nagaraṃ haṃsavatī nāma⁴ ānando nāma khattiyo
sujātā nāma janikā padumuttarassa mahesino.
32. Dasa⁵vassasahassāni agāramajjhaso vasī
naravāhano yaso vasavatti tayo pāsādamuttamā.
33. Ticattārīsasahassāni nāriyo samalaṅkatā
vasudattā nāma nārī uttaro nāma atrajo.
34. Nimitte caturo disvā pāsādenābhinikkhami
sattāhaṃ padhānacāraṃ acari purisuttamo.

1. byāhatā - Machasaṃ.
2. upagacchum - Sīmu.
3. cakkhumā - Sīmu.
4. hemavatī - Sīmu.
5. navaṃ - Manupa.

23. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.

24. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đổi diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.

25. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.”

26. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã quyết định sự thực hành tối thắng. Ta đã thực hiện sự nỗ lực vô cùng bền bỉ để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

27. Khi ấy, tất cả các người ngoại đạo bị ruồng bỏ trở nên hốt hoảng, có tâm trí chán nản. Đối với bọn họ, không còn có người nào phục vụ. Mọi người xua đuổi họ ra khỏi quốc độ.

28. Tất cả đã tụ hội lại tại nơi ấy và đã đi đến gặp đức Phật (nói rằng): “Bạch đấng Đại Hùng, ngài là vị lãnh đạo. Hỡi bậc Hữu Nhân, ngài hãy là chốn nương nhờ.”

29. Bậc có lòng thương xót, đấng Bi Mãn, vị tâm cầu lợi ích cho tất cả chúng sanh đã an trú vào năm giới cấm cho tất cả những người ngoại đạo đã đi đến (với Ngài).

30. Như thế, Giáo Pháp đã không bị pha trộn, không còn các ngoại đạo, và được tô điểm bởi các vị A-la-hán ở vào trạng thái thu thúc như thế ấy.

31. Thành phố có tên là Hamsavatī, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Ānanda, người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Padumuttama tên là Sujātā.

32. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình mười ngàn năm. Có ba tòa lầu đài tuyệt vời là Naravāhana, Yasa, và Yasavatti.

33. Có bốn mươi ba ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Vasuladattā. Con trai tên là Uttara.

34. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, bậc Tối Thượng Nhân đã ra đi bằng tòa lầu đài và đã thực hành hạnh nỗ lực bảy ngày.

35. Brahmunā yācito santo padumuttaro vināyako¹
vatti cakkam mahāvīro mithiluyyānamuttame.
36. Devalo ca sujāto ca ahesuṃ aggasāvakā
sumano nām'upaṭṭhāko padumuttarassa satthuno.²
37. Amitā asamā c'eva ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato salalo'ti pavuccati.
38. Vitiṇṇo c'eva tisso ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
hatthā c'eva vicittā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
39. Aṭṭhapaññāsarataṇaṃ³ accuggato mahāmuni
kañcanagghiya⁴ saṅkāso dvattiṃsavaraḷakkhaṇo.
40. Kuḍḍā kavāṭā bhittī ca rukkhā nagasiluccayā
na tassāvaraṇaṃ atthi samantā dvādasayoJane.
41. Vassasatasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvatā tiṭṭhamāno so tāresi Janataṃ bahuṃ.
42. Santāretvā bahujanaṃ chinditvā sabbasaṃsaṃsaṃ
jalitvā aggikkhandho'va nibbuto so sasāvako.
43. Padumuttaro jino buddho nandārāmaṃhi nibbuto
tath'eva tassa⁵ thūpavaro dvādasubbedha yoJane'ti.

Padumuttarabuddhavaṃso dasamo.

--ooOoo--

1. padumuttaranāyako - Manupa.
2. mahesino - Mavi, PTS.
3. aṭṭhapaṇṇasaṃ - Machasaṃ.
4. kañcanagghika - Simu.
5. tath'evassa - Machasaṃ.

35. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Hưởng Đạo, đấng Đại Hùng Padumuttara đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở công viên tuyệt vời Mithila.
36. Devala và Sujāta đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đạo Sư Padumuttara tên là Sumana.
37. Amitā và luôn cả Asamā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là “Salala.”
38. Vitiṇṇa và luôn cả Tissa đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Haṭṭhā và luôn cả Vicittā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
39. Đạt đến năm mươi tám *ratana* (14 mét rưỡi) về chiều cao, đấng Đại Hiền Triết với ba mươi hai tướng trạng cao quý tương tự như cột trụ bằng vàng có gắn tràng hoa.
40. Các tường thành, cửa lớn, vách đất, cây cối, mòm đá ở xung quanh mười hai do-tuần không có che khuất vị ấy.
41. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến một trăm ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
42. Sau khi đã giúp cho nhiều người vượt qua, sau khi đã cắt đứt tất cả các điều nghi hoặc, vị ấy đã rực cháy như là khối lửa rồi đã Niết Bàn cùng với các vị Thinh Văn.
43. Đức Phật, đấng Chiến Thắng Padumuttara đã Niết Bàn tại tu viện Nandā. Ngôi bảo tháp cao quý dành cho vị ấy có chiều cao mười hai do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Padumuttara là phần thứ mười.

--ooOoo--

11. Sumedhabuddhavaṃso

1. Padumuttarassa aparena sumedho nāma nāyako durāsado uggatejo sabbalokuttamo¹ muni.
2. Pasannanetto sumukho brahā uju patāpavā hitesī sabbasattānaṃ bahū mocesi bandhanā.
3. Yadā buddho pāpuṇitvā kevalaṃ bodhimuttamaṃ sudassanaṃhi nagare dhammacakkaṃ pavattayi.
4. Tassābhisamayā tīṇi ahesuṃ dhammadesane koṭisatasahassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
5. Punāparaṃ kumbhakaṇṇaṃ yakkhaṃ so damaṃyī jino navuti koṭisahassānaṃ dutiyābhi samayo ahu.
6. Punāparaṃ amitayaso catusaccaṃ pakāsayi asīti koṭisahassānaṃ tatiyābhisamayo ahu.
7. Sannipātā tayo āsuṃ sumedhassa mahesino khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.²
8. Sudassanaṃ nagaravaraṃ upagañchi jino yadā tadā khīṇāsavā bhikkhū samīṃsu satakoṭiyo.
9. Punāparaṃ devakūṭe bhikkhūnaṃ kaṭhinatthate tadā navutikoṭīnaṃ dutiyo āsi samāgamo.
10. Punāparaṃ dasabalo yadā carati cārikaṃ tadā asītikotiṇaṃ tatiyo āsi samāgamo.
11. Ahaṃ tena samayena uttaro nāma māṇavo asītikotiyo mayhaṃ ghare sannicitaṃ dhanam.

1. lokuttaro - Sīmu.

2. cittānatādinaṃ - Manupa.

11. Lịch Sử Đức Phật Sumedha:

1. Sau (đức Phật) Padumuttara, có bậc Lãnh Đạo tên Sumedha là đấng Hiền Triết tối thượng của toàn thể thế giới, có oai lực nổi bật, khó thể đạt đến.
2. Có cặp mắt an tịnh, khuôn mặt đầy đặn, (thân hình) cao lớn, ngay thẳng, hùng dũng, là người tâm cầu lợi ích cho tất cả chúng sanh, (vị ấy) đã giúp cho nhiều người thoát khỏi sự trói buộc.
3. Khi đã thành tựu toàn vẹn quả vị Giác Ngộ tối thượng, đức Phật đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp ở tại thành phố Sudassana.
4. Trong việc thuyết giảng Giáo Pháp của vị ấy, đã có ba sự lãnh hội. Sự lãnh hội lần thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
5. Hơn nữa vào lần khác, đấng Chiến Thắng ấy đã thuận phục Dạ-xoa Kumbhakaṇṇa. Đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của chín chục ngàn *koṭi* (chín trăm tỷ) vị.
6. Hơn nữa vào lần khác, bậc có danh tiếng vô hạn đã giảng giải về bốn Chân Lý. Đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của tám chục ngàn *koṭi* (tám trăm tỷ) vị.
7. Bậc Đại Ấn Sĩ Sumedha đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lậu Tận không còn ô nhiễm có tâm thanh tịnh như thế ấy.
8. Vào lúc đấng Chiến Thắng ngự đến thành phố Sudassana, khi ấy một trăm *koṭi* (một tỷ) vị tỳ khưu là các bậc Lậu Tận đã tụ hội lại.
9. Hơn nữa vào lần khác, lúc tiến hành lễ (dâng y) *Kaṭhina* cho các vị tỳ khưu ở tại Devakūṭa, khi ấy đã có cuộc hội tụ thứ nhì của chín chục *koṭi* vị.
10. Hơn nữa vào lần khác, lúc đấng Thập Lực đi du hành, khi ấy đã có cuộc hội tụ thứ ba của tám chục *koṭi* vị.
11. Vào lúc bấy giờ, ta là người thanh niên Bà-la-môn tên Uttara. Tài sản đã được tích lũy trong nhà của ta là tám mươi *koṭi* (tám trăm triệu).

12. Kevalaṃ sabbaṃ datvāna sasaṅghe lokanāyake¹
saraṇaṃ tass'upāgañchiṃ pabbajjañcābhirocayi.²
13. So'pi maṃ buddho³ vyākāsi karonto anumodanaṃ
tiṃsakappasahassamhi ayaṃ buddho bhavissati.
14. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
15. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato
tatta pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
16. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
17. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
18. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
19. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
20. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvakā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
21. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhākā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
22. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
23. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.

1. sasaṅghaṃ lokanāyakaṃ - PTS.

2. abhirocayiṃ - PTS.

3. tadā - Mavi.

12. Sau khi đã cúng dường toàn bộ tất cả đến đấng Lãnh Đạo Thế Gian cùng với hội chúng (tỳ khuru), ta đã đi đến nương nhờ vị ấy và đã hứng thú với việc xuất gia.
13. Trong khi thể hiện sự tùy hỷ (phước báu), đức Phật ấy cũng đã chú nguyện cho ta rằng: *“Trong ba chục ngàn kiếp, người này sẽ trở thành vị Phật.”*
14. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
15. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
16. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
17. Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
18. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
19. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
20. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
21. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
22. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): *“Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”*
23. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

24. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
25. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭittham virajjhiya
hetthā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
26. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
27. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
28. Suttantaṃ vinayañcāpi navaṅgaṃ satthusāsanaṃ
sabbam pariyāpuṇitvāna sobhayiṃ jinasāsanaṃ.
29. Tathappamatto viharanto nisajjaṭṭhānacaṅkame
abhiññāsu pāramiṃ gantvā brahmalokamagañchahaṃ.¹
30. Sudassanaṃ nāma nagaraṃ sudatto nāma khattiyo
sudattā nāma janikā sumedhassa mahesino.
31. Navavassasahassāni agāramajjhaso vasī
sucandanaka koṅca sirivaḍḍhā² tayo pāsāda muttamā.
32. Tisoḷasasahassāni nāriyo samalaṅkatā
sumanā nāma sā nārī punabbasumitto³ nāma atrajo.
33. Nimitte caturo disvā hatthiyānena nikkhami
anūnakaṃ aṭṭhamāsaṃ⁴ padhānaṃ padahī jino.
34. Brahmunā yācito santo sumedho lokanāyako
vatti cakkam mahāvīro sudassanuyyānamuttame.
35. Saraṇo sabbakāmo ca ahesuṃ aggasāvakā
sāgaro nām'upaṭṭhāko sumedhassa mahesino.

1. brahmalokamagacchahaṃ - Sīmu.

2. sucanda kañcana sirivaḍḍhā - Machasaṃ;
sucando kañcano sirivaḍḍho - Syā.

3. punabbasu - Machasaṃ;
punabbo - Syā.

4. aḍḍhamāsaṃ - Machasaṃ, Manupa.

24. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đổi điện vị kia trong tương lai xa vời.

25. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đổi điện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.

26. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đổi điện vị kia trong tương lai xa vời.”

27. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

28. Sau khi học tập toàn bộ Kinh và luôn cả Luật tức là Giáo Pháp của bậc Đạo Sư gồm chín thể loại, ta đã làm rạn vỡ Giáo Pháp của đấng Chiến Thắng.

29. Trong khi sống không xao lãng trong Giáo Pháp ấy vào lúc ngồi, đứng, đi kinh hành, sau khi làm toàn hảo các thắng trí, ta đã đi đến thế giới của Phạm Thiên.

30. Thành phố có tên là Sudassana, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Sudatta, người mẹ của bậc Đại Ấn Sĩ Sumedha tên là Sudattā.

31. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong chín ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Sucandanaka, Koñca, và Sirivaḍḍha.

32. Có ba lần mười sáu ngàn (bốn mươi tám ngàn) phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Sumanā. Con trai tên là Punabbasumitta.

33. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện voi và đã ra sức nỗ lực tám tháng không thiếu sót.

34. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng Sumedha, đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở tại công viên Sudassana tuyệt vời.

35. Saraṇa và Sabbakāma đã là (hai vị) Thịnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Sumedha tên là Sāgara.

36. Rāmā c'eva surāmā ca ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato mahānīpoti¹ vuccati.
37. Uruvelo ca yasavo ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
yasodharā sirimā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
38. Aṭṭhāsīti ratanāni accuggato mahāmuni
obhāsesi² disā sabbā cando tārāgaṇe³ yathā.
39. Cakkavattimaṇi nāma yathā tapati yojanaṃ
tathe'va tassa ratanaṃ samantā pharati yojanaṃ.
40. Navutivassasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvatā tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
41. Tevijjachaḷabhiññehi balappattehi tādihi
samākulamidaṃ āsi arahantehi sādhuhi.⁴
42. Te'pi sabbe amitayasā vippamuttā nirūpadhī
ñāṇālokaṃ dassayitvā nibbutā te mahāyasā.
43. Sumedho jinavaro buddho medhārāmamhi nibbuto
dhātuvitthārikaṃ āsi tesu tesu padesato'ti.

Sumedhabuddhavaṃso.

--ooOoo--

1. nimboti - Sīmu; nimbarukkhoti - Syā.
2. pahāseti - Mavi; obhāseti - Syā.
3. tārāgaṇe - Mavi.
4. tādihi - PTS; sāsanaṃ - Syā.

36. Rāmā và luôn cả Surāmā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là “Cây Nīpa vĩ đại.”
37. Uruvela và luôn cả Yasava đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Yasodharā và Sirimā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
38. Cao tám mươi tám *ratana* (22 mét), bậc Đại Hiền Triết chiếu sáng tất cả các phương tợ như mặt trăng ở giữa tập thể các vì sao.
39. Giống như viên ngọc ma-ni của vị Chuyển Luân Vương chiếu sáng một do tuần, tương tợ y như thế, ngọc quý của vị ấy tỏa sáng một do-tuần ở xung quanh.¹
40. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến chín chục ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
41. (Giáo Pháp) này đã được hưng thịnh nhờ vào các vị A-la-hán tốt lành, đã thành tựu tam minh, sáu thẳng trí, và năng lực như thế ấy.
42. Tất cả các vị ấy đều có danh tiếng vô hạn, đã được giải thoát, không còn tái sanh. Sau khi thị hiện ánh sáng của trí tuệ, tất cả các vị có danh tiếng lớn lao ấy đã Niết Bàn.
43. Đức Phật, đấng Chiến Thắng cao quý Sumedha đã Niết Bàn tại tu viện Medha. Đã có sự phân tán xá-lợi từ xứ sở ấy đến khắp các nơi.

Lịch sử đức Phật Sumedha là phần thứ mười một.

--ooOoo--

1. Nghĩa là hào quang từ cơ thể của vị ấy tỏa sáng khoảng không gian có bán kính là một do-tuần ở chung quanh, BvA. 201-2.

12. Sujātabuddhavaṃso

1. Tatth'eva maṇḍakappamhi sujāto nāma nāyako
sihahanūsabhakkhandho appameyyā durāsado.
2. Cando'va vimalo suddho sataraṃsī'va patāpavā¹
evaṃ sobhati sambuddho jalanto siriya sadā.²
3. Pāpuṇitvāna sambuddho kevalaṃ bodhimuttamaṃ
sumaṅgalamhi nagare dhammacakkaṃ pavattayī.
4. Desente pavaraṃ dhammaṃ sujāte lokanāyake
asītikoṭi abhisamiṃsu paṭhame dhammadesane.
5. Yadā sujāto amitayaso deve vassaṃ upāgamī
sattatiṃsasahassānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
6. Yadā sujāto asamasamo upagañchi³ pitusantikaṃ
saṭṭhisatasahassānaṃ tatiyābhisamayo ahu.
7. Sannipātā tayo āsuṃ sujātassa mahesino
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
8. Abhiññābalattānaṃ appattānaṃ⁴ bhavābhava
saṭṭhisatasahassāni⁵ paṭhamaṃ sannipatiṃsu te.
9. Punāparaṃ sannipāte tidivorohane jine
paññāsasatasahassānaṃ dutiyo āsi samāgamo.
10. Upasaṅkamanto naravasabhaṃ⁶ tassa yo aggasāvako
catūhi satasahasseehi sambuddhaṃ upasaṅkami.

1. tāpavā - Sīmu.

2. pabhā - Sīmu.

3. upagacchi - Sīmu, Manupa.

4. appamattānaṃ - Sīmu;
appavattā, - Pu.

5. saṭṭhisata sahassānaṃ - Sīmu.

6. narāsabhaṃ - Machasaṃ; naravusabhaṃ - Syā.

12. Lịch Sử Đức Phật Sujāta:

1. Cũng chính trong kiếp *Maṇḍa* ấy,¹ có vị Lãnh Đạo tên Sujāta là có hàm sư tử, vai rộng, không thể đo lường, khó thể đạt đến.
2. Không bợn nhơ và tinh khiết như mặt trăng, huy hoàng như mặt trời, luôn chói sáng với sự vinh quang, đấng Toàn Giác rạng rỡ như thế ấy.
3. Sau khi thành tựu toàn vẹn quả vị Giác Ngộ tối thượng, đấng Toàn Giác đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp ở tại thành phố Sumaṅgala.
4. Trong khi đấng Lãnh Đạo Thế Gian Sujāta thuyết giảng Giáo Pháp cao quý vào dịp thuyết giảng Giáo Pháp lần thứ nhất, tám mươi *koṭi* (tám trăm triệu) vị đã lãnh hội.
5. Khi vị có danh tiếng vô lượng Sujāta vào mùa (an cư) mưa ở cõi trời, đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của ba mươi bảy trăm ngàn (ba triệu bảy trăm ngàn).
6. Vào lúc (đức Phật) Sujāta, vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, đi đến gặp người cha, đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của sáu mươi tám ngàn (sáu triệu).
7. Bậc Đại Ấn Sĩ Sujāta đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lậu Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
8. Trong số các vị đã đạt đến năng lực của các tầng trí, không còn tái sinh vào cõi này cõi khác, các vị ấy (với số lượng) sáu trăm ngàn đã tụ hội lại là lần thứ nhất.
9. Vào lần khác nữa, trong cuộc tụ hội vào dịp đấng Chiến Thắng từ cõi trời hạ thế, đã có cuộc hội tụ lần thứ nhì của năm chục trăm ngàn (năm triệu) vị.
10. Vị Thinh Văn hàng đầu của vị ấy, khi đi đến gặp đấng Nhân Ngưu bậc Toàn Giác, đã đi đến với bốn trăm ngàn vị (là lần thứ ba).

1. Kiếp *Maṇḍa* (*maṇḍakappa*) là kiếp có hai vị Phật xuất hiện. Trường hợp này là đức Phật Sumedha và đức Phật Sujāta, BvA. 202.

11. Ahaṃ tena samayena catudīpamhi issaro
antalikkhacaro āsiṃ cakkavatti mahabbalo.
12. Loke acchariyaṃ disvā abbhutaṃ lomahaṃsanam
upagantvāna vandiṃ so sujātaṃ lokanāyakaṃ.
13. Catudīpe mahārajjam ratane satta uttame
buddhe niyyādayitvāna pabbajiṃ tassa santike.
14. Arāmikā jānapadā¹ utthānaṃ paṭiṇḍiya²
upanenti bhikkhusaṅghassa paccayaṃ sayanāsanam.
15. So'pi maṃ buddho³ vyākāsi dasasahassimhi issaro
tiṃsakappasahassamhi ayaṃ buddho bhavissati.
16. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
17. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato.
tattha pāyāsamaggayha nerañjamupehiti.
18. Nerañjarāya tīramhi pāyāsam ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
19. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
20. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
21. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
22. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
23. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.

1. janapade - Sīmu, Syā.

2. paṭiṇḍiyaṃ - PTS.

3. tadā - Mavi.

11. Vào lúc bảy giờ, ta là vị lãnh chúa ở bốn hòn đảo, là vị Chuyển Luân Vương có năng lực lớn lao, di chuyển ở trên không trung.
12. Sau khi chúng kiến điều kỳ diệu ở thế gian, (là việc) phi thường, khiến lòng dựng đứng, ta đã đi đến và đánh lễ đấng Lãnh Đạo Thế Gian Sujāta ấy.
13. Sau khi đã dâng lên vương quốc rộng lớn gồm bốn hòn đảo và bảy vật báu tối thắng đến đức Phật, ta đã xuất gia trong sự chứng minh của vị ấy.
14. Những người hộ tự ở trong xứ sở, sau khi gom góp phẩm vật đã đem lại đồ dùng thiết yếu, vật trái nằm lót ngồi, dâng lên hội chúng tỳ khưu.
15. Khi ấy, vị Chúa Tể trong mười ngàn thế giới cũng đã chú nguyện cho ta rằng: *“Trong ba mươi ngàn kiếp, người này sẽ trở thành vị Phật.*
16. *Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).*
17. *Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).*
18. *Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.*
19. *Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.*
20. *Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.*
21. *Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.*
22. *Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’*
23. *Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”*

24. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
25. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjaliṃ namassanti dasasahassī sadevakā.
26. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
27. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭitthaṃ virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
28. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmiṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
29. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo hāsaṃ* janes'ahaṃ
adhiṭṭhahiṃ vataṃ uggaṃ dasapāramipūriyā.
30. Suttantaṃ vinayañcāpi navaṅgaṃ satthusāsanaṃ
sabbhaṃ pariyāpuṇitvāna sobhayiṃ jinasāsanaṃ.
31. Tatth'appamatto viharanto brahmaṃ bhāvetva bhāvanaṃ
abhiññāpāramiṃ gantvā brahmalokamagacch'ahaṃ.
32. Sumaṅgalaṃ nāma nagaraṃ uggato nāma khattiyo
mātā pabhāvatī nāma sujātassa mahesino.
33. Navavassasahassāni agāramajjhaso vasī
sirī upasirī nandā tayo pāsādamuttamā.
34. Tevisatisahassāni nāriyo samalaṅkatā
sirinandā nāma nārī upaseno nāma atrajo.
35. Nimitte caturo disvā assayānena nikkhami
anūnanavamāsāni padhānaṃ padahī jino.

* bhiyyohāvetva mānasaṃ.
9 Buddhavaṃso 26 gā.

24. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “*Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.*”
25. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):
26. “*Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.*”
27. *Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.*
28. *Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.*”
29. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã sanh khởi niềm hoan hỷ bội phần. Ta đã quyết định sự thực hành tốt bậc để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.
30. Sau khi học tập toàn bộ Kinh và luôn cả Luật tức là Giáo Pháp của bậc Đạo Sư gồm chín thể loại, ta đã làm rạn vỡ Giáo Pháp của đấng Chiến Thắng.
31. Trong khi sống không xao lãng trong Giáo Pháp ấy, sau khi tu tập thiền Phạm Thiên và đạt đến sự toàn hảo trong các thắng trí, ta đã đi đến thế giới của Phạm Thiên.
32. Thành phố có tên là Sumaṅgala, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Uggata, người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Sujāta tên là Pabhāvati.
33. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình chín ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tụyệt vời là Sirī, Upasirī, và Nandā.
34. Có hai mươi ba ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Sirinandā. Con trai tên là Upasena.
35. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện ngựa và đã ra sức nỗ lực chín tháng không thiếu sót.

36. Brahmunā yācito santo sujāto lokanāyako
vatti cakkmaṃ mahāvīro sumañgal'uyyānamuttame.
37. Sudassano ca devo¹ ca ahesuṃ aggasāvakā
nārado nām'upaṭṭhāko sujātassa mahesino.
38. Nāgā ca nāgasamālā ca ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato mahāvelū'ti vuccati.
39. So ca rukkho jātaruciro² acchiddo hoti pattako³
ujvuṃso brahā hoti dassaniyo manoramo.
40. Ekakkhandho pavaṭṭhitvā⁴ tato sākḥā pabhijjatha⁵
yathā subaddho morahattho evaṃ sobhati so dumo.
41. Na tassa kaṇṭakā⁶ honti nāpi chiddaṃ mahā ahu
vitthiṇṇasākho aviralo sandacchāyo manoramo.
42. Sudatto c'eva citto ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
subhaddā c'eva padumā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
43. Paññāsa ratano āsi uccattanena⁷ so jino
sabbākāravarūpeto sabbaguṇamupāgato.
44. Tassappabhā asamasamā niddhāvati samantato
appamāṇo atuliyō ca opammehi anūpamo.
45. Navutivassasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvatā tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
46. Yathāpi sāgare ūmi gagane tārakā yathā
evaṃ tadā pāvacaṇaṃ arahantehi cittitaṃ.⁸
47. So ca buddho asamasamo guṇāni ca tāni atuliyāni
sabbam samantarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
48. Sujāto jinavaro buddho silārāmaṃhi nibbuto
tatth'eva tassa cetiyo tīṇi gāvutamuggato'ti.

Sujātabuddhavaṃso dvādasamo.

--ooOoo--

1. sudevo - Sīmu.
2. ghanaruciro - Sīmu, PTS;
ghanakkhandho - Syā, Machasaṃ.
3. chaddaṃ hoti parittakaṃ - Pu;
acchaddo hoti pattiko - Machasaṃ.

4. pavaḍḍhetvā - Sīmu, PTS.
5. pabhijjati - Mavi; abhijjati - Sīmu.
6. kaṇḍakā - Sīmu.
7. uccatarena - Sīmu.
8. vicittitaṃ - PTS.

36. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng Sujāta đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở công viên tuyệt vời Sumaṅgala.
37. Sudassana và Sudeva đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Sujāta tên là Nārada.
38. Nāgā và Nāgasamālā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là Mahāvelu (cây tre vĩ đại).
39. Và cây tre ấy có thân đặc, không có bông, rậm lá, là loại cây thẳng đuột, to lớn, đáng nhìn, xinh xắn.
40. Giống cây ấy có một thân, khi đã phát triển thì được phân thành các nhánh từ thân ấy như là chùm lông đuôi của chim công được buộc chặt lại; giống cây ấy xinh đẹp như thế.
41. Không có các gai ở cây ấy và cũng không có lỗ bông lớn, cành cây xòe rộng, không thưa thớt, bóng râm dày đặc, xinh xắn.
42. Sudatta và luôn cả Citta đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Subhaddā và luôn cả Padumā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
43. Với chiều cao năm mươi *ratana* (12.5 m), đấng Chiến Thắng ấy đạt đến sự cao quý về mọi mặt và thành tựu tất cả các đức hạnh.
44. Tương đương với các loại hào quang không thể sánh bằng, hào quang của vị ấy tỏa sáng xung quanh. Vị ấy là vô lượng, vô song, với các sự so sánh đối chiếu không có người tương tự.
45. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến chín mươi ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
46. Cũng giống như các làn sóng ở biển cả, giống như các vì sao ở bầu trời, tương tự như thế, lúc bấy giờ lời tuyên thuyết (của đức Phật ấy) được tô điểm nhờ vào các vị A-la-hán.
47. Đức Phật ấy, vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, và các đức hạnh vô song ấy, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
48. Đức Phật, đấng Chiến Thắng cao quý Sujāta đã Niết Bàn tại tu viện Sīla. Ngôi bảo tháp được dựng lên cao ba *gāvuta* (tương đương 12 km) dành cho bậc Đạo Sư ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Sujāta là phần thứ mười hai.

--ooOoo--

13. Piyadassibuddhavaṃso

1. Sujātassa aparena sayambhū¹ lokanāyako
durāsado asamasamo piyadassī mahāyaso.
2. So'pi buddho amitayaso ādicco'va virocati
nihantvāna tamaṃ sabbaṃ² dhammacakkaṃ pavattayī.
3. Tassāpi atulatejassa ahesuṃ abhisamayā tayo
koṭisatasahassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
4. Sudassano devarājā micchādiṭṭhimarocayī
tassa diṭṭhiṃ vinodento sathā dhammamadesayī.
5. Janasannipāto atulo mahāsannipatī tadā
navutikoṭisahasassānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
6. Yadā doṇamukhaṃ hatthiṃ vinesi naraśārathi
asītkoṭisahasassānaṃ tatiyābhisamayo ahu.
7. Sannipātā tayo āsuṃ tassāpi piyadassino
koṭisatasahasassānaṃ paṭhamo āsi samāgamo.
8. Tato paraṃ navutikoṭī samiṃsu ekato muni
tatiye sannipātamhi asītkoṭiyo ahu.
9. Ahaṃ tena samayena kassapo nāma brāhmaṇo
ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṃ vedānapāragū.
10. Tassa dhammaṃ suṇitvāna pasādaṃ janayiṃ ahaṃ
koṭisatasahasasehi saṅghārāmaṃ amāpayiṃ.
11. Tassa datvāna ārāmaṃ haṭṭho saṃviggamānaso
sareṇa pañcasīle ca³ daḷhaṃ katvā samādiyīṃ.⁴
12. So'pi maṃ buddho vyākāsi saṅghamajjhe nisīdiya
aṭṭhārase kappasate ayaṃ buddho bhavissati.

1. sambuddho - Sīmu.

2. sabbaṃ tamaṃ nihantvāna - Machasaṃ.

3. saraṇaṃ pañcasīlaṅca - Sīmu.

4. samādayi - Manupa.

13. Lịch Sử Đức Phật Piyadassī:

1. Sau (đức Phật) Sujāta, đấng Lãnh Đạo Thế Gian Piyadassī là vị tự mình chứng ngộ, khó thể đạt đến, tương đương với các vị không thể sánh bằng, có danh tiếng vĩ đại.
2. Có danh tiếng vô hạn, đức Phật ấy cũng chiếu sáng tựa như mặt trời. Sau khi hủy diệt tất cả bóng tối, Ngài đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp.
3. Đối với vị có oai lực vô song ấy, cũng đã có ba sự lãnh hội. Sự lãnh hội lần thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
4. Thiên Vương Sudassana đã thuận theo tà kiến. Trong khi xua tan tà kiến của vị ấy, bậc Đạo Sư đã thuyết giảng Chánh Pháp.
5. Cuộc tụ hội của các hạng chúng sanh là vô song. Khi ấy, đám đông đã tụ hội lại. Đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của chín mươi ngàn *koṭi* vị.
6. Vào lúc bậc Điều Khiển nhân loại huấn luyện con voi Doṇamukha, đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của tám mươi ngàn *koṭi* vị.
7. Vị Piyadassī ấy cũng đã có ba lần tụ hội. Cuộc hội tụ thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
8. Sau đó vào lúc khác, chín mươi *koṭi* vị hiền triết đã hội họp chung lại với nhau. Ở cuộc hội tụ thứ ba, đã có tám mươi *koṭi* vị.
9. Vào lúc bấy giờ, ta là người thanh niên Bà-la-môn tên Kassapa, là vị trì tụng, nắm vững chú thuật, thành thạo ba bộ Vệ Đà.
10. Sau khi lắng nghe Giáo Pháp của vị (Phật) ấy, ta đã sanh khởi niềm tin. Với một trăm ngàn *koṭi* (đồng tiền) ta đã tạo lập tu viện cho hội chúng.
11. Sau khi dâng cúng tu viện đến vị ấy, ta trở nên mừng rỡ, có tâm trí phấn chấn, đã tạo lập sự vững chãi trong việc nương nhờ và đã thọ trì năm giới.
12. Đức Phật ấy, ngồi giữa hội chúng, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “Trong mười tám trăm (một ngàn tám trăm) kiếp, người này sẽ trở thành vị Phật.

13. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
14. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
15. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
16. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
17. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
18. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
19. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
20. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
21. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
22. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
23. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
24. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭitthaṃ virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
25. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.

13. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khô hạo).
14. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
15. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
16. Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
17. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
18. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ananda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
19. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là 'Assattha.'
20. Citta và Hatthālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm."
21. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): "Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật."
22. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):
23. "Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.
24. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.
25. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời."

26. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsi dasapāramipūriyā.
27. Sudhaññaṃ nāma nagaraṃ sudatto nāma khattiyō
sucandā nāma¹ janikā piyadassissa satthuno.
28. Navavassasahassāni agāramajjhaso vasī
sunimmalavimalagiribrahā² tayo pāsādamuttamā.
29. Tettiṃsatisahassāni nāriyo samalaṅkatā
vimalā nāma nārī ca kañcanāvelo³ nāma atrajo.
30. Nimitte caturo disvā rathayānena nikkhami
chamāsaṃ padhānacāraṃ acari purisuttamo.
31. Brahmunā yācito santo piyadassī mahāmuni
vatti cakkmaṃ mahāvīro usabhuyyāne manorame.
32. Pālito sabbadassī⁴ ca ahesuṃ aggasāvakā
sobhito nāma upaṭṭhāko piyadassissa satthuno.
33. Sujātā dhammadinnā ca ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato kakudho'ti pavuccati.
34. Sandhako⁵ dhammako⁶ c'eva ahesuṃ aggupaṭṭhakā
visākhā⁷ dhammadinnā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
35. So'pi buddho amitayaso dvattiṃsavalarakkhaṇo
asītihamubbedho sālārājā'va dissati.
36. Aggī candasuriyānaṃ natthi tādisikā pabhā
yathā ahu⁸ pabhā tassa asamassa mahesino.
37. Tassāpi devadevassa āyu tāvatakaṃ ahu
navutivassasahassāni loke aṭṭhāsi cakkhumā.
38. So'pi buddho asamasamo yugāni'pi tāni atuliyāni
sabbamaṃ samantarāhitamaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
39. So piyadassī munivaro assatthārāmaṃhi nibbutō
tatth'eva tassa jinathūpo tīṇi yojanamuggato'ti.

Piyadassibuddhavaṃso terasamo.

--ooOoo--

1. candānamāsi - Machasaṃ.
2. giriguhā - Machasaṃ.
3. kañcanacelo - Sīmu.
4. piyadassi - Sīmu, Manupa.

5. santako - Sīmu; sandako - Syā.
6. dhammiko - Sīmu.
7. visikho - Sīmu.
8. āsum - Mavi.

26. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.
27. Thành phố có tên là Sudhañña, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Sudatta, người mẹ của đấng Đạo Sư Piyadassī tên là Sucandā.
28. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong chín ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Sunimmala, Vimala, và Giribrahā.
29. Có ba mươi ba ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Vimalā. Con trai là Kañcanāvela.
30. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, bậc Tối Thượng Nhân đã ra đi bằng phương tiện xe và đã thực hành sự nỗ lực sáu tháng.
31. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, bậc Đại Hiền Triết, đấng Đại Hùng Piyadassī đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) tại công viên Usabha xinh đẹp.
32. Pālita và Sabbadassī đã là (hai vị) Thỉnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của đấng Đạo Sư Piyadassī tên là Sobhita.
33. Sujātā và Dhammadinnā đã là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là “Kakudha.”
34. Sandhaka và Dhammaka đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Visākha và Dhammadinnā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
35. Có danh tiếng vô hạn, với ba mươi hai tướng trạng cao quý, và chiều cao tám mươi cánh tay (80 x 0.5 = 40 m), đức Phật ấy được nhìn thấy như là cây *Sālā* chúa.
36. Không có ánh sáng của ngọn lửa, của mặt trăng hay mặt trời, tương tự như hào quang của bậc Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng ấy.
37. Tuổi thọ của vị ấy cũng dài như là (tuổi thọ) của các hàng thiên nhân. Bậc Hữu Nhân đã tồn tại ở thế gian chín mươi ngàn năm.
38. Đức Phật ấy, vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, luôn cả các đức hạnh vô song ấy, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
39. Đấng Hiền Triết cao quý Piyadassī ấy đã Niết Bàn tại tu viện Assattha. Ngôi bảo tháp của đấng Chiến Thắng dành cho vị ấy đã được dựng lên cao ba do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Piyadassī là phần thứ mười ba.

--ooOoo--

14. Atthadassibuddhavamsō

1. Tatth'eva maṇḍakappamhi atthadassī narāsabho¹
mahā tamaṃ nihantvāna patto sambodhimuttamaṃ.
2. Brahmunā yācito santo dhammacakkaṃ pavattayī
amatena tappayī lokaṃ dasasahassī sadevakaṃ.
3. Tassāpi lokanāthassa ahesuṃ abhisamayā tayo
koṭisatasahassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
4. Yadā buddho atthadassī carati devacārikaṃ
koṭisatasahassānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
5. Punāparaṃ yadā buddho desesi pitusantike
koṭisatasahassānaṃ tatiyābhisamayo ahu.
6. Sannipātā tayo āsuṃ tassāpi ca mahesino
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
7. Aṭṭhanavutisahasānaṃ paṭhamo āsi samāgamo
atṭhāsītisahasānaṃ dutiyo āsi samāgamo.
8. Aṭṭhasattatisahasānaṃ tatiyo āsi samāgamo
anupādāvimuttānaṃ vimalānaṃ mahesinaṃ.
9. Ahaṃ tena samayena jaṭilo uggatāpano
susimo² nāma nāmena mahiyā seṭṭhasammato.
10. Dibbaṃ mandāravaṃ pupphaṃ padumaṃ pāricchattakaṃ
devalokā haritvāna³ sambuddhaṃ abhipūjayiṃ.
11. Sopi maṃ buddho⁴ vyākāsi atthadassī mahāmuni
atṭhārase kappasate ayaṃ buddho bhavissati.

1. mahāyaso - Mavi.

2. supino - Manupa; susimo - PTS.

3. devalokato āharitvā.

4. tadā - Bu.A

14. Lịch Sử Đức Phật Atthadassī:

1. Cũng chính trong kiếp Maṇḍa ấy,¹ bậc Nhân Nguru Atthadassī sau khi hủy diệt bóng đêm mịt mù đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng.
2. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị ấy đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp và đã làm hài lòng thế gian mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên bằng sự Bất Tử.
3. Đối với đấng Lãnh Đạo Thế Gian ấy, cũng đã có ba sự lãnh hội. Sự lãnh hội lần thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
4. Vào lúc đức Phật Atthadassī đi du hành ở cõi trời, đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
5. Vào dịp khác nữa, khi đức Phật thuyết giảng trong sự hiện diện của người cha, đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
6. Và bậc Đại Ấn Sĩ ấy đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lậu Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
7. Cuộc hội tụ thứ nhất là của chín mươi tám ngàn *koṭi* vị. Cuộc hội tụ thứ nhì là của tám mươi tám ngàn *koṭi* vị.
8. Cuộc hội tụ thứ ba là của bảy mươi tám ngàn *koṭi* (bảy trăm tám mươi tỷ) vị đại ấn sĩ đã hoàn toàn giải thoát khỏi chấp thủ, không còn ô nhiễm.
9. Vào lúc bấy giờ, ta là vị đạo sĩ tóc bện có sự khổ hạnh cao tột tên là Susima, được xem là hạng nhất ở trên trái đất.
10. Sau khi mang từ thế giới chư thiên bông hoa Mạn-đà-la, hoa sen, hoa san hô của cõi trời, ta đã cúng dường đến đấng Toàn Giác.
11. Đức Phật ấy, bậc đại hiền triết Atthadassī, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “*Trong mười tám trăm (một ngàn tám trăm) kiếp, người này sẽ trở thành vị Phật.*”

1. *Maṇḍakappa* là kiếp có hai vị Phật xuất hiện. Kiếp này có đến ba vị Phật xuất hiện là Piyadassī, Atthadassī, và Dhammadassī lẽ ra phải gọi là *varakappa*; điều này đã được đề cập ở phần Chú Giải Lịch Sử Đức Phật Padumuttara, BvA. 216.

12. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
13. Ajapālarukkhamulasmiṃ nisīditvā tathāgato tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
14. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
15. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
16. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
17. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
18. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
19. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā āyu vassa sataṃ tassa gotamassa yasassino.
20. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
21. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
22. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
23. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭititthaṃ virajjhiya heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
24. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.

12. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
13. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
14. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
15. Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
16. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
17. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
18. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
19. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
20. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”
21. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):
22. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.
23. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.
24. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”

25. Tassāpi vacanaṃ sutvā haṭṭho saṃviggamānaso
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
26. Sobhanaṃ nāma nagaraṃ sāgaro nāma khattiyō
sudassanā nāma janitā atthadassissa satthuno.
27. Dasavassasahassāni agāramajjhaso vasī
amaragirisuragirivāhanā¹ tayo pāsādamuttamā.
28. Tettiṃsatisahassāni² nāriyo samalaṅkatā
visākhā nāma sā nārī selo³ nāmāsi atrajo.
29. Nimitte caturō disvā assayānena nikkhamī
anūna-aṭṭhamāsāni padhānaṃ padahī jino.
30. Brahmunā yācito santo atthadassī mahāyaso
vatti cakkmaṃ mahāvīro anomuyyāne narāsabho.
31. Santo ca upasanto ca ahesuṃ aggasāvakā
abhayo nām'upaṭṭhāko atthadassissa satthuno.
32. Dhammā c'eva sudhammā ca ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato campako'ti pavuccati.
33. Nakulo ca nisabho ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
makilā ca sunandā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
34. So'pi buddho asamasamo asīti ratanuggato⁴
sobhati sālārājā'va uḷurājā'va pūrito.
35. Tassa pākatikā raṃsi⁵ anekasatakoṭiyo
uddhamṃ adho dasadisā pharanti yojanaṃ tadā.⁶
36. So'pi buddho narāsabho sabbasatt'uttamo muni
vassasatasahassāni loke aṭṭhāsi cakkhumā.
37. Atulaṃ dassetvā obhāsaṃ virocetvā sadevake
so'pi aniccataṃ patto yath'agg'upādānasaṅkhayā.
38. Atthadassī jinavaro anomārāmamhi nibbutō
dhātuvitthārikaṃ āsi tesu tesu padesato'ti.

Atthadassibuddhavaṃso cuddasamo.

--ooOoo--

1 aparagirisugirivāhano - Machasaṃ.

2 tettiṃsaṃca - Sīmu.

3 sono - Sīmu; seno - PTS.

4 Buddhavaṃse 26 gā.

5 rasmi - Sīmu.

6 sadā - Machasaṃ.

25. Nghe được lời nói của vị ấy, ta trở nên mừng rỡ, có tâm trí phấn chấn, đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.
26. Thành phố có tên là Sobhana, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Sāgara, người mẹ của bậc Đạo Sư Atthadassī tên là Sudassanā.
27. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình mười ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Amaragiri, Suragiri, và Girivāhana.
28. Có ba mươi ba ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Visākhā. Con trai tên là Sela.
29. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện ngựa và đã ra sức nỗ lực trong tám tháng không thiếu sót.
30. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị có danh tiếng lớn lao, đấng Đại Hùng, bậc Nhân Ngưu Atthadassī đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở công viên Anoma.
31. Santa và Upasanta đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đạo Sư Atthadassī tên là Abhaya.
32. Dhammā và luôn cả Sudhammā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là “Campaka.”
33. Nakula và luôn cả Nisabha đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Makilā và Sunandā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
34. Cao tám mươi *ratana* (20 mét), được vẹn toàn như là mặt trăng (chúa của các vì sao), đức Phật ấy, vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, sáng chói như là cây *Sālā* chúa.
35. Hàng trăm *koṭi* hào quang tự nhiên của vị ấy luôn luôn tỏa rộng một do-tuần ở khắp mười phương, bên trên và bên dưới.
36. Đức Phật ấy, bậc Nhân Ngưu, đấng Hiền Triết tối thượng của tất cả chúng sanh, bậc Hữu Nhân cũng đã tồn tại ở thế gian một trăm ngàn năm.
37. Sau khi thị hiện hào quang vô song và đã chiếu sáng thế gian luôn cả chư thiên, vị ấy cũng đạt đến hiện trạng vô thường tương tự như ngọn lửa cạn nguồn nhiên liệu.
38. Đấng Chiến Thắng cao quý Atthadassī đã Niết Bàn tại tu viện Anoma. Đã có sự phân tán xá-lợi từ xứ sở ấy đến khắp các nơi.

Lịch sử đức Phật Atthadassī là phần thứ mười bốn.

--ooOoo--

15. Dhammadassibuddhavaṃso

1. Tatth'eva maṇḍakappamhi dhammadassī mahāyaso
tama'ndhakāraṃ vidhametvā atirocati sadevake.
2. Tassāpi atulatejassa dhammacakkappavattane
koṭisatasahassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
3. Yadā buddho dhammadassī vinesi sañjayam isim
tadā navutikoṭīnaṃ dutiyābhisamayo ahu.
4. Yadā sakko upagañji sahapariso¹ vināyakaṃ
tadā asītkoṭīnaṃ tatiyābhisamayo ahu.
5. Tassāpi devadevassa sannipātā tayo ahū²
khiṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
6. Yadā buddho dhammadassī saraṇe vassaṃ upāgamī
tadā koṭisahasānaṃ³ paṭhamo āsi samāgamo.
7. Punāparaṃ yadā buddho devato eti mānusaṃ⁴
tadāpi satakoṭīnaṃ dutiyo āsi samāgamo.
8. Punāparaṃ yadā buddho pakāsesi dhute guṇe
tadā asītkoṭīnaṃ tatiyo āsi samāgamo.
9. Ahaṃ tena samayena sakko āsim purindado
dibbena gandhamālena⁵ turiyena abhipūjayim.
10. So'pi maṃ buddho vyākāsi devamajjhe nisīdiya
atthārase kappasate ayaṃ buddho bhavissati.
11. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkakārikaṃ.
12. Ajapālarukkhamūlasmiṃ nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.

1 saporiso - Sīmu, Machasaṃ.

2 āsuṃ - Mavi, ahuṃ - Machasaṃ.

3 koṭisatasahassānaṃ - Sīmu, Machasaṃ.

4 mānuse - Sīmu.

5 dibbagandhenamālena - Manupa.

15. Lịch Sử Đức Phật Dhammadassī:

1. Cũng chính trong kiếp Maṇḍa ấy, vị có danh tiếng lớn lao Dhammadassī đã xua tan bóng đêm tăm tối và chiếu sáng thế gian luôn cả các cõi trời.
2. Cũng trong việc chuyển vận bánh xe Chánh Pháp của vị có oai lực vô song ấy, đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
3. Vào lúc đức Phật Dhammadassī hướng dẫn vị ẩn sĩ Sañjaya, khi ấy đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của chín chục *koṭi* vị.
4. Vào lúc (Chúa Trời) Sakka cùng với tùy tùng đi đến gặp bậc Hưởng Đạo, khi ấy đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của tám chục *koṭi* vị.
5. Đấng Thiên Nhân của chư thiên ấy cũng đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lậu Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
6. Lúc đức Phật Dhammadassī vào mùa (an cư) mưa ở Saraṇa, khi ấy đã có cuộc hội tụ thứ nhất của một ngàn *koṭi* vị.
7. Vào lần khác nữa, lúc đức Phật từ cõi trời đi đến cõi nhân loại, khi ấy cũng đã có cuộc hội tụ thứ nhì của một trăm *koṭi* vị.
8. Vào lần khác nữa, lúc đức Phật giảng giải về các đức hạnh là các pháp đầu-đà, khi ấy đã có cuộc hội tụ thứ ba của tám mươi *koṭi* vị.
9. Vào lúc bảy giờ, ta là (Chúa Trời) Sakka, (có danh hiệu là) Purindada. Ta đã cúng dường hương thơm của cõi trời, tràng hoa, nhạc cụ (đến đức Phật).
10. Lúc bảy giờ, đức Phật ấy ngồi ở giữa chư thiên cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “*Trong mười tám trăm (một ngàn tám trăm) kiếp, người này sẽ trở thành vị Phật.*”
11. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
12. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).

13. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
14. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
15. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
16. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
17. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
18. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
19. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
20. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
21. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
22. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭititthaṃ virajhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
23. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
24. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
25. Saraṇaṃ nāma nagaraṃ saraṇo nāma khattiyo
sunandā nāma janikā dhammadassissa satthuno.

13. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
14. Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
15. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
16. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
17. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
18. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
19. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”
20. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):
21. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.
22. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.
23. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”
24. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã thực hiện sự nỗ lực tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.
25. Thành phố có tên là Saraṇa, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Saraṇa, người mẹ của bậc Đạo Sư Dhammadassī tên là Sunandā.

26. Aṭṭhavassasahassāni agāramajjhaso vasī
arajo virajo sudassano tayo pāsādamuttamā.
27. Ticattārīsasahassāni nāriyo samalaṅkatā
vicitolī nāma nārī atrajo puñṇavaḍḍhano.
28. Nimitte caturo disvā pāsādenābhikkhami
sattāhaṃ padhānacāraṃ acari purisuttamo.
29. Brahmunā yācito santo dhammadassī narāsabho
vatti cakkhaṃ mahāvīro migadāye naruttame.
30. Padumo phussadevo ca ahesuṃ aggasāvakā
sunetto nām’upaṭṭhāko dhammadassissa satthuno.
31. Khemā ca saccanāmā ca ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato bimbijālo¹ ti vuccati.
32. Subhaddo kaṭisaho c’eva ahesuṃ aggupaṭṭhakā
sāliyā ca valiyā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
33. So’pi buddho asamasamo asītihatthamuggato
atirocati tejena dasasahassimhi dhātuyā.
34. Suphullo sālārājā’va vijjū’va gagane yathā
majjhantike’va suriyo evaṃ so upasobhatha.²
35. Tassāpi atulatejassa samakaṃ āsi jīvitam
vassatasahassāni loke aṭṭhāsi cakkhumā.
36. Obhāsaṃ dassayitvāna vimalaṃ katvāna sāsanaṃ
ravizando’va gagane nibbuto so sasāvako’ti.
37. Dhammadassī mahāvīro kesārāmamhi³ nibbuto
tatt’ev’assa⁴ thūpavaro tiyojana samuggatoti.

Dhammadassibuddhavaṃso paṇṇarasamo.

--ooOoo--

1. bimbajālo - Sīmu.
2. upasobhittha - PTS.
3. sālārāmamhi - Machasaṃ.
4. so - Sīmu, PTS.

26. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình tám ngàn năm. Có ba tòa lầu đài tuyệt vời là Araja, Viraja, và Sudassana.
27. Có bốn mươi ba ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Vicitoli. Con trai tên là Puññavaḍḍhana.
28. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, bậc Tối Thượng Nhân đã ra đi bằng tòa lầu đài và đã thực hành hạnh nỗ lực bảy ngày.
29. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, bậc Nhân Ngưu, đấng Đại Hùng, vị Tối Thượng Nhân Dhammadassī đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở Migadāya (vườn nai).
30. Paduma và Phussadeva đã là (hai vị) Thỉnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đạo Sư Dhammadassī tên là Sunetta.
31. Khemā và Saccanāmā đã là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là “Bimbijāla.”
32. Subhadda và luôn cả Kaṭissaha sẽ là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Sāliyā và Valiyā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
33. Cao tám mươi cánh tay (40 mét), đức Phật ấy, vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, nổi bật trong mười ngàn thế giới nhờ vào oai lực.
34. Tợ như cây *Sālā* chúa nở rộ bông, giống như tia sét ở trên bầu trời, như là mặt trời lúc chính ngọ, khi ấy vị ấy đã chiếu sáng như thế.
35. Mạng sống (tuổi thọ) của vị có oai lực vô song ấy cũng tương tợ (như loài người), bậc Hữu Nhân đã tồn tại ở thế gian một trăm ngàn năm.
36. Sau khi đã thị hiện hào quang và làm cho Giáo Pháp không còn ô nhiễm, vị ấy cùng với các Thỉnh Văn đã Niết Bàn tương tợ như mặt trăng đã lặn ở trên bầu trời.
37. Đấng Đại Hùng Dhammadassī đã Niết Bàn tại tu viện Kesa. Ngôi bảo tháp cao quý được dựng lên cao ba do-tuần dành cho chính vị ấy ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Dhammadassī là phần thứ mười lăm.

--ooOoo--

16. Siddhatthabuddhavaṃso

1. Dhammadassissa aparena siddhattho lokanāyako¹
nihanitvā tamaṃ sabbaṃ suriyo abbhuggato yathā.²
2. So'pi patvāna sambodhiṃ³ santārento⁴ sadevakaṃ
abhivassi dhammameghena nibbāpento sadevakaṃ.
3. Tassāpi atulatejassa ahesuṃ abhisamayā tayo
koṭisatasahassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
4. Punāparaṃ bhīmarathe⁵ yadā ahani dundubhiṃ⁶
tadā navutikoṭīnaṃ dutiyābhisamayo ahu.
5. Yadā buddho dhammaṃ desesi vebhāre so puruttame
tadā navutikoṭīnaṃ tatiyābhisamayo ahu.
6. Sannipātā tayo āsuṃ tasmimpi dipaduttame
khiṇāsavānaṃ vamaḷānaṃ santacittāna tādīnaṃ.
7. Koṭisatānaṃ navutīnaṃ asītiyā ca koṭīnaṃ
ete āsuṃ tayo ṭhānā vimalānaṃ samāgame.
8. Ahaṃ tena samayena maṅgalo nāma tāpaso
uggatejo duppasaho abhiññābalasamāhito.
9. Jambuto phalamānetvā⁷ siddhatthassa adās'ahaṃ
paṭiggahetvā sambuddho idaṃ vacanamabruvi.
10. Passatha imaṃ tāpasam jaṭilaṃ uggatāpanaṃ
catunavute ito kappe ayaṃ buddho bhavissati.
11. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
12. Ajapālarukkhamūlamhi nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.

1 nāmanāyako - Sīmu.

2 suriyovabbhuggato tadā - Mavi.

3 sambuddhaṃ - Sīmu.

4 santāretvā - Mavi.

5 bhīmaratṭho - Sīmu, PTS, Syā.

6 yadi-āhanidundubhiṃ - PTS.

7 phalamāhatvā - Sīmu, PTS.

16. Lịch Sử Đức Phật Siddhattha:

1. Sau (đức Phật) Dhammadassī, bậc Lãnh Đạo Thế Gian Siddhattha đã tiêu diệt tất cả tám tối như là mặt trời đã mọc lên ở không trung.
2. Sau khi đạt được quả vị Toàn Giác, vị ấy cũng đã làm cơn mưa với đám mây Chánh Pháp giúp cho thế gian luôn cả chư thiên vượt qua, và tế độ thế gian luôn cả chư thiên chúng ngộ Niết Bàn.
3. Đối với vị có oai lực vô song ấy, cũng đã có ba sự lãnh hội. Sự lãnh hội lần thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
4. Cũng vào dịp khác nữa, vào lúc Ngài gióng lên tiếng trống ở Bhīmaratha (quốc độ của sự kinh hoàng), khi ấy đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của chín mươi *koṭi* vị.
5. Vào lúc đức Phật, bậc Tối Thượng Nhân ấy, thuyết giảng Giáo Pháp ở Vebhāra, khi ấy đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của chín mươi *koṭi* vị.
6. Và bậc Tối Thượng của loài người ấy cũng đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lộ Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy:
7. Đây là ba số liệu về việc hội tụ của các vị không còn ô nhiễm: của một trăm *koṭi* vị, của chín mươi (*koṭi*) vị, và của tám mươi *koṭi* vị.
8. Vào lúc bấy giờ, ta là vị đạo sĩ khổ hạnh tên Maṅgala có oai lực cao tột, khó có ai vượt trội, đã thành tựu thiên định và năng lực của các thắng trí.
9. Sau khi mang lại trái cây từ cây Jambu,¹ ta đã dâng đến (đức Phật) Siddhattha. Sau khi nhận lãnh, bậc Toàn Giác đã nói lên lời này:
10. *“Các người hãy nhìn vị đạo sĩ khổ hạnh tóc bện có khổ hạnh cao tột này. Trong chín mươi bốn kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật”*
11. *Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).*
12. *Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiền).*

1. Trái Jambu là trái mận đỏ, đào đỏ (ND)

13. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
14. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
15. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
16. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
17. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
18. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
19. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
20. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassi sadevakā.
21. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
22. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭititthaṃ virajhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
23. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
24. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
25. Vebhāraṃ nāma nagaraṃ udeno nāma khattiyo
suphassā nāma janikā siddhatthassa mahesino.

13. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
14. Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
15. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
16. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thỉnh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
17. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
18. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
19. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”
20. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):
21. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.
22. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.
23. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”
24. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.
25. Thành phố có tên là Vebhāra, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Udena, người mẹ của bậc Đại Ấn Sĩ Siddhattha tên là Suphassā.

26. Dasavassasahassāni agāramajjhaso vasī
kokāsappalakokanadā tayo pāsādamuttamā.
27. Tisoḷasasahassāni nāriyo samalaṅkatā
sumanā nāma sā nārī anupamo nāma atrajo.
28. Nimitte caturo disvā sivikāyānena nikkhami
anūnadasamāsāni padhānaṃ padahī jino.
29. Brahmunā yācito santo siddhattho lokanāyako
vatti cakkam mahāvīro migadāye naruttamo.¹
30. Sambalo ca sumitto ca ahesuṃ aggasāvakā
revato nām'upaṭṭhāko siddhatthassa mahesino.
31. Sīvalā ca surāmā ca ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato kaṇikāroti vuccati.
32. Suppiyo ca samuddo ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
rammā c'eva surammā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
33. So buddho saṭṭhī ratanaṃ ahosi nabhamuggato
kañcanagghiya²sankāso dasasahassī virocāti.
34. So'pi buddho asamasamo atulo appaṭipuggalo
vassasatasahassāni loke aṭṭhāsi cakkhumā.
35. Vipulaṃ³ pabhaṃ dassayitvā pupphāpetvāna sāvake
vilāsetvā ca samāpatyā⁴ nibbuto so sāsavako.
36. Siddhattho munivaro buddho anomārāmamhi nibbuto
tatt'ev'assa thūpavaro catuyojanamuggato'ti.

Siddhatthabuddhavaṃso soḷasamo.

--ooOoo--

1. puruttame - Sīmu.

2. kañcanagghika - Sīmu.

3. vimalaṃ - Sīmu.

4. samāpattiyā - Sīmu, PTS.

26. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong mười ngàn năm. Có ba tòa lầu đài tuyệt vời là Kokā, Suppalā, và Kokanadā.
27. Có ba lần mười sáu ngàn (bốn mươi tám ngàn) phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Sumanā. Con trai tên là Anupama.
28. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện kiêu khiêng và đã ra sức nỗ lực mười tháng không thiếu sót.
29. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng, bậc Tối Thượng Nhân Siddhattha đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở tại Migadāya (vườn nai).
30. Sambala và Sumitta đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Siddhattha tên là Revata.
31. Sīvalā và Surāmā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là “Kaṇikāra.”
32. Suppiya và Samudda đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Rammā và luôn cả Surammā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
33. Vươn lên bầu trời (chiều cao) sáu mươi *ratana* (15 mét), đức Phật ấy chiếu sáng mười ngàn thế giới tương tự như cột trụ bằng vàng có gắn tràng hoa.
34. Đức Phật ấy, vị tương đương với các bậc không thể sánh bằng, là bậc vô song, không người đối địch. Bậc Hữu Nhân cũng đã tồn tại ở thế gian một trăm ngàn năm.
35. Sau khi thị hiện hào quang tuyệt vời và giúp cho các môn đồ đơm hoa kết trái. Sau khi đã được rạng rỡ với sự chứng ngộ, vị ấy cùng với các Thinh Văn đã Niết Bàn.
36. Đức Phật Siddhattha, đấng Hiền Triết cao quý đã Niết Bàn tại tu viện Anoma. Ngôi bảo tháp cao quý dành cho vị ấy đã được dựng lên cao bốn do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Siddhattha là phần thứ mười sáu.

--ooOoo--

17. Tissabuddhavaṃso

1. Siddhattha aparena assamo appaṭipuggalo
anantatejo¹ amitayaso tisso lokagganāyako.
2. Tamandhakāraṃ vidhametvā obhāsetvā sadevakaṃ²
anukampako mahāvīro loke uppajji cakkhumā.
3. Tassāpi atulā iddhi atulaṃ sīlaṃ samādhi ca
sabbattha pāramiṃ gantvā dhammacakkaṃ pavattayī.
4. So buddho dasasahassimhi viññāpesi giraṃ sucim
koṭṭisatāni abhisamiṃsu paṭhame dhammadesane.
5. Dutiyo navutikoṭṭinaṃ³ tatiyo satṭhikoṭṭiyo⁴
bandhanāto⁵ pamocesi⁶ sampatte naramarū tadā.
6. Sannipātā tayo āsum tisse lokagganāyake
khīṇāsavaṇaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
7. Khīṇāsavasatasahassānaṃ⁷ paṭhamo āsi samāgamo
navutisatasahassānaṃ dutiyo āsi samāgamo.
8. Asītisatasahassānaṃ tatiyo āsi samāgamo
khīṇāsavaṇaṃ vimalānaṃ pupphitānaṃ vimuttiyā.
9. Ahaṃ tena samayena sujāto nāma khattiyo
mahābhogaṃ chaḍḍhayitvā pabbajim isipabbajaṃ.
10. Mayi pabbajite sante uppajji lokanāyako
buddho'ti saddaṃ sutvāna pīti me upapajjatha.
11. Dibbaṃ mandāraṃ pupphaṃ padumaṃ pāricchattaṃ
ubho hatthehi paggayha dhunamāno upāgamiṃ.

1. anantasilo - Mavi, PTS.

2. sadevake - Mavi.

3. dutiye navutikoṭṭiyo - Sīmu.

4. tatiyo sattakoṭṭiyo - Sīmu.

5. bandhanāso - Sīmu.

6. vimocesi - PTS.

7. khīṇāsava sahasānaṃ - Sīmu.

17. Lịch Sử Đức Phật Tissa:

1. Sau (đức Phật) Siddhattha, bậc Lãnh Đạo hàng đầu của thế gian Tissa là không ai sánh bằng, không người đối địch, có oai lực vô biên, có danh vọng vô lường.
2. Sau khi đã xua tan bóng đen tăm tối và chiếu sáng thế gian luôn cả các cõi trời, vị có lòng thương xót, đấng Đại Hùng, bậc Hữu Nhân đã hiện khởi ở thế gian.
3. Cũng có thần thông vô song, giới và định vô song, sau khi đạt đến sự toàn hảo về mọi phương diện, vị ấy đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp.
4. Đức Phật ấy đã công bố lời diễn thuyết thanh tịnh ở trong mười ngàn thế giới. Hàng trăm *koṭi* vị đã lãnh hội trong cuộc thuyết giảng Giáo Pháp lần thứ nhất.
5. Lần thứ nhì là của chín mươi ngàn *koṭi* vị. Lần thứ ba là của sáu mươi ngàn *koṭi* vị. Khi ấy, Ngài đã giúp cho nhân loại và chư thiên đã tê liệt lại được giải thoát khỏi các sự trói buộc.
6. Bậc Lãnh Đạo hàng đầu của thế gian Tissa cũng đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lậu Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
7. Đã có cuộc hội tụ thứ nhất của một trăm ngàn bậc Lậu Tận. Đã có cuộc hội tụ thứ nhì của chín chục trăm ngàn (chín triệu) vị.
8. Đã có cuộc hội tụ thứ ba của tám chục trăm ngàn (tám triệu) bậc Lậu Tận, không còn ô nhiễm, đã nở hoa trong sự giải thoát.
9. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Sát-đế-ly tên Sujāta. Sau khi buông bỏ tài sản lớn lao, ta đã xuất gia làm ẩn sĩ.
10. Khi ta đã xuất gia, đấng Lãnh Đạo Thế Gian đã xuất hiện. Sau khi nghe được tiếng nói rằng: “Đức Phật!” khi ấy phi lạc đã phát khởi ở ta.
11. Sau khi nắm lấy hoa Mạn-đà-la, hoa sen, hoa san hô của cõi trời bằng cả hai tay, ta đã vội vã đi đến.

12. Cātuvaṇṇaparivutaṃ tissaṃ lokaggaṇāyakaṃ
tamahaṃ pupphaṃ gaheTvāna matthake dhārayiṃ jinaṃ.
13. So'pi buddho¹ vyākāsi janamajjhe nisīdiya
dvenavute ito kappe ayaṃ buddho bhavissati.
14. Ahu kapilavhayā rammaṃ nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
15. Ajapālarukkhamūlamhi nisīditvā tathāgato
tatthapāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
16. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
17. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
18. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
19. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
20. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
21. Citto ca hatthāḷavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
22. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
23. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjaliṃ namassanti dasasahassī sadevakā.

1. tadā - Simu.

12. Ta đã cầm lấy bông hoa ấy và đặt lên đỉnh đầu của đấng Chiến Thắng, bậc Lãnh Đạo hàng đầu của thế gian Tissa đang được vây quanh bởi bốn thành phần.¹
13. Khi ấy, ngồi giữa mọi người đức Phật ấy cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “*Trong chín mươi hai kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.*”
14. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
15. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
16. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
17. Kế đó, sau khi nhiễu quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
18. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Siddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
19. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
20. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
21. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
22. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “*Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.*”
23. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

1. Bốn thành phần là Sát-đế-ly, Bà-la-môn, gia chủ, và Sa-môn, BvA. 236.

24. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
25. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭittham virajhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
26. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
27. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
28. Khemakaṃ nāma nagaraṃ janasandho nāma khattiyo
padumā nāma janikā tissassa ca mahesino.
29. Sattavassasahassāni agāramajjhaso vasī
guhā selanāri nisabhā tayo pāsādamuttamā.
30. Samatiṃsasahassāni nāriyo samalaṅkatā
subhaddā nāma sā nāri ānando nāma atrajo.
31. Nimitte caturo disvā assayānena nikkhami
anūnakaṃ aṭṭhamānaṃ padhānaṃ padahī jino.
32. Brahmunā yācito santo tisso lokagganāyako
vatti cakkam mahāvīro yasavatīdāyamuttame.
33. Brahmadevo ca udayo ca ahesuṃ aggasāvakā
samaṅgo¹ nām'upaṭṭhāko tissassa ca mahesino.
34. Phussā c'eva ca sudattā ca ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato asano'ti pavuccati.
35. Sambalo ca sirī c'eva ahesuṃ aggupaṭṭhakā
kisāgotamī upasenā ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

1. samāho - Mavi; samago - Syā; sumaṅgalo - Sīmu.

24. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đổi điện vị kia trong tương lai xa vời.

25. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.

26. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đổi điện vị kia trong tương lai xa vời.”

27. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

28. Thành phố có tên là Khemaka, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Janasandha, người mẹ của bậc Đại Ấn Sĩ Tissa tên là Padumā.

29. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình bảy ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Guhā, Selanāri, Nisabhā.

30. Có đầy đủ ba mươi ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Subhaddā. Con trai tên là Ānanda.

31. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện ngựa và đã ra sức nỗ lực tám tháng không thiếu sót.

32. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, bậc Lãnh Đạo hàng đầu của thế gian Tissa, đấng Đại Hùng đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở khu rừng tuyệt vời Yasavatī.

33. Brahmadeva và Udaya đã là (hai vị) Thỉnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Tissa tên là Samaṅga.

34. Phussā và luôn cả Sudattā đã là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là “Asana.”

35. Sambala và luôn cả Sirīsē là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Kisāgotamī và Upasenā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.

36. So'pi buddho saṭṭhīratano ahu uccattane¹ jino
anupamo asadiso himavā viya dissati.
37. Tassāpi atulatejassa āyu āsi anuttaro
vassasatasahassāni loke aṭṭhāsi cakkhumā.
38. Uttamaṃ pavaraṃ seṭṭhaṃ anubhotvā mahāyasaṃ
jalitvā aggikkhandho'va nibbuto so sasāvako.
39. Valāhakova anilena suriyena viya ussāvo
andhakāro'va dīpena nibbuto so sasāvako.
40. Tisso jinavaro buddho nandārāmaṃhi nibbuto
tath'eva tassa jinathūpo tiṇi yojanamussito'ti.

Tissabuddhavaṃso sattarasamo.

--ooOoo--

1. uccatarena - Sīmu.

36. Cao sáu mươi *ratana* (15 mét), đức Phật, đấng Chiến Thắng ấy, không có vị tương đương, không có ai sánh bằng, được nhìn thấy như là núi Hy-mã-lạp.

37. Tuổi thọ của vị có oai lực vô song ấy là tối thắng.¹ Bạc Hữu Nhân đã tồn tại ở thế gian một trăm ngàn năm.

38. Sau khi đã thọ hưởng danh vọng lớn lao, tối thượng, cao quý, nhất hạng, vị ấy đã rục cháy như là khối lửa rồi đã Niết Bàn cùng với các vị Thinh Văn.

39. Tương tự như đám mây (biến mất) bởi làn gió, như là làn sương (biến mất) bởi mặt trời, như là bóng tối (biến mất) bởi ngọn đèn, vị ấy cùng với các Thinh Văn đã Niết Bàn.

40. Đức Phật, đấng Chiến Thắng cao quý Tissa đã Niết Bàn tại tu viện Nanda. Ngôi bảo tháp của đấng Chiến Thắng dành cho vị ấy đã được dựng lên cao ba do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Tissa là phần thứ mười bảy.

--ooOoo--

1. Tuổi thọ là một trăm ngàn năm, không quá dài và không quá ngắn, BvA. 231.

18. Phussabuddhavamsa

1. Tatth'eva maṇḍakappamhi ahu satthā anuttaro anupamo asadiso¹ phusso lokagganāyako.
2. So'pi sabbaṃ tamaṃ hantvā vijaṭetvā mahājaṭaṃ sadevakaṃ tappayanto abhivassī amatambunā.
3. Dhammacakkaṃ pavattente phusse nakkhattamaṅgale koṭisatasahassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
4. Navutisatasahassānaṃ dutiyābhisamayo ahu asītisatasahassānaṃ tatiyābhisamayo ahu.
5. Sannipātā tayo āsuṃ phussassa'pi mahesino khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
6. Saṭṭhisatasahassānaṃ paṭhamo āsi samāgamo paññāsasatasahassānaṃ dutiyo āsi samāgamo.
7. Cattārīsasatasahassānaṃ tatiyo āsi samāgamo anupādā vimuttānāṃ vocchinnapaṭisandhinaṃ.
8. Ahaṃ tena samayena vijitāvi nāma khattiyo chaḍḍayitvā² mahārajjaṃ pabbajijṃ tassa santike.
9. So'pi maṃ buddho vyākāsi phusso lokagganāyako ito dvenavuti³ kappe ayaṃ buddho bhavissati.
10. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
11. Ajapālarukkhamūlamhi nisīditvā tathāgato tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.

1. asamasamo - Sīmu.

2. chāḍḍayitvāna - Sīmu.

3. dvānavute - Mavi; dvenavute - Sīmu.

18. Lịch Sử Đức Phật Phussa:

1. Cũng chính trong kiếp Maṇḍa ấy, đã có bậc Đạo Sư Phussa, là đấng Vô Thượng, không có vị tương tợ, không có ai sánh bằng, là bậc Lãnh Đạo hàng đầu của thế gian.
2. Sau khi đã hủy diệt tất cả bóng tối và tháo gỡ mạng lưới khổng lồ, trong lúc làm hài lòng thế gian luôn cả chư thiên, vị ấy cũng đã đổ cơn mưa bằng nước Bất Tử.
3. Trong khi (đức Phật) Phussa đang chuyển vận bánh xe Chánh Pháp ở lễ hội tinh tú, đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
4. Đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của chín chục trăm ngàn *koṭi* (chín triệu) vị. Đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của tám chục trăm ngàn (tám triệu) vị.
5. Và bậc Đại Ấn Sĩ Phussa cũng đã có ba lần tụ hội gồm các bậc Lưu Tận không còn ô nhiễm có tâm thanh tịnh như thế ấy.
6. Đã có cuộc hội tụ thứ nhất của sáu chục trăm ngàn (sáu triệu). Đã có cuộc hội tụ thứ nhì của năm chục trăm ngàn (năm triệu).
7. Đã có cuộc hội tụ thứ ba của bốn chục trăm ngàn (bốn triệu) vị đã được giải thoát, không còn chấp thủ, có sự tái sinh đã được đoạn tận.
8. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Sát-đế-ly tên Vijitāvi. Sau khi buông bỏ vương quốc rộng lớn, ta đã xuất gia trong sự chứng minh của vị ấy.
9. Bậc Lãnh Đạo hàng đầu của thế gian Phussa ấy cũng đã chú nguyện cho ta rằng: *“Trong chín mươi hai kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.”*
10. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
11. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiền).

12. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlaṃ hi ehiti.
13. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlaṃhi bujjhissati mahāyaso.
14. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
15. Kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
16. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
17. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
18. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
19. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
20. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgataṃhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
21. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭitthaṃ virajhiya
heṭṭhā titthe¹ gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
22. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgataṃhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
23. Tassāpi vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
24. Suttantaṃ vinayañcāpi navaṅgaṃ satthusāsanaṃ
sabbhaṃ pariyāpuṇitvāna sobhayiṃ jinasāsanaṃ.

1. titthaṃ - Mu-A.

12. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
13. Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
14. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
15. Kolita và Upatissa sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng ấy.
16. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
17. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
18. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”
19. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):
20. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.
21. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.
22. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”
23. Nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.
24. Sau khi học tập toàn bộ Kinh và luôn cả Luật tức là Giáo Pháp của bậc Đạo Sư gồm chín thể loại, ta đã làm rạng rỡ Giáo Pháp của đấng Chiến Thắng.

25. Tatt' appamatto viharanto brahmaṃ bhāvetva¹ bhāvanaṃ
abhiññāsu pāraṃ gantvā brahmalokamagacch'ahaṃ.
26. Kāsikaṃ nāma nagaraṃ jayaseno nāma khattiyo
sirimā nāma janikā phussassāpi mahesino.
27. Navavassasahassāni agāramajjhaso vasī
garuḷapakkhahaṃsasuvaṇṇabhārā² tayo pāsādamuttamā.
28. Tiṇidasasahassāni³ nāriyo samalaṅkatā
kisāgotamī nāma nāri anupamo⁴ nāma atrajo.
29. Nimitte caturo disvā hatthiyānena nikkhami
chamāsaṃ padhānacāraṃ acari purisuttamo.
30. Brahmunā yācito santo phusso lokagganāyako
vatti cakkhaṃ mahāvīro migadāye naruttamo.
31. Surakkhito⁵ dhammaseno ca ahesuṃ aggasāvaka
sabhiyo nām'upaṭṭhāko phussassa ca mahesino.
32. Cālā ca upacālā ca ahesuṃ aggasāvika
bodhi tassa bhagavato āmaṇḍo'ti pavuccati.
33. Dhanañjayo visākho ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
padumā c'eva nāgā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
34. Aṭṭhapaññāsaratanaṃ so'pi accuggato muni
sobhati sataraṃsīva ulurājāva pūrito.⁶
35. Navutivassasahassāni āyu vijjati tāvade
tāvatā tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
36. Ovaditvā bahū satte santāretvā mahājane
so'pi satthā atulayaso nibbuto so sasāvako.⁷
37. Phusso jinavaro satthā senārāmamhi⁸ nibbuto
dhātuvitthārikaṃ āsī tesu tesu padesato'ti.

Phussabuddhavaṃso aṭṭhārasamo.

--ooOoo--

1. bhāvetvā - PTS.

2. garuḷapakkhahaṃsasuvaṇṇa-
bhārā - Machasaṃ;
garuḷa haṃsa suvaṇṇatārā - Syā.

3. tevīsatisahassāni - Sīmu.

4. ānando - Sīmu.

5. sukhito - Sīmu.

6. ulurājāva pūjito - Mavi.

7. nibbutovasaṃsāko - Mavi.

8. sotārāmamhi - Sīmu;
senārāmamhi - Syā, Machasaṃ.

25. Trong khi sống không xao lãng trong Giáo Pháp ấy, sau khi tu tập thiền Phạm Thiên và làm toàn hảo các thăng trí, ta đã đi đến thế giới của Phạm Thiên.
26. Thành phố có tên là Kāsika, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Jayasena, và người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Phussa tên là Sirimā.
27. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình chín ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Garuḷapakka, Haṃsa, và Suvaṇṇabhārā.
28. Có ba mươi ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Kisāgotamī. Con trai tên là Anupama.
29. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, bậc Tối Thượng Nhân đã ra đi bằng phương tiện voi và đã thực hành hạnh nỗ lực sáu tháng.
30. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, bậc Lãnh Đạo hàng đầu của thế gian Phussa, đấng Đại Hùng, bậc Tối Thượng Nhân đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở Migadāya (vườn nai).
31. Surakkhita và Dhammasena đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Phussa tên là Sabhiya.
32. Cālā và Upacālā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là “Āmaṇḍa.”
33. Dhanañcaya và Visākha đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Padumā và luôn cả Nāgā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
34. Đạt đến chiều cao năm mươi tám *ratana* (14.5 m), được vẹn toàn như là mặt trăng (chúa của các vì sao), bậc Hiền Triết ấy cũng chiếu sáng tương tự mặt trời.
35. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến chín mươi ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
36. Sau khi đã giáo giới nhiều chúng sanh và đã giúp cho nhiều người vượt qua, bậc Đạo Sư có danh tiếng vô song ấy cùng với các vị Thinh Văn đã Niết Bàn.
37. Đấng Chiến Thắng cao quý, bậc Đạo Sư Phussa đã Niết Bàn tại tu viện Sena. Đã có sự phân tán xá-lợi từ xứ sở ấy đến khắp các nơi.

Lịch sử đức Phật Phussa là phần thứ mười tám.

--ooOoo--

19. Vipassibuddhavamsō

1. Phussassa ca aparena sambuddho dipaduttamo
vipassī nāma nāmena loke uppajji cakkhumā.¹
2. Avijjaṃ sabbam padāletvā patto sambodhimuttamaṃ
dhammacakkaṃ pavattetuṃ pakkāmi bandhumatiṃ puram.
3. Dhammacakkaṃ pavattetvā ubho bodhesi nāyako
gaṇanāya na vattabbo paṭhamābhisamayo ahu.
4. Punāparaṃ amitayaso tattha saccaṃ pakāsaya
caturāsītisahassānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
5. Caturāsītisahassāni sambuddhaṃ anupabbajum
tesamārāmapattānaṃ dhammaṃ desesi cakkhumā.
6. Sabbākārena bhāsato sutvā upanisādino²
te'pi dhammaṃ varam gantvā tatiyābhisamayo ahu.
7. Sannipātā tayo āsum vipassissa mahesino
khiṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
8. Aṭṭhasaṭṭhisatasahassānaṃ³ paṭhamo āsi samāgamo
bhikkhusatasahassānaṃ dutiyo āsi samāgamo.
9. Asītibhikkhusahassānaṃ tatiyo āsi samāgamo
tattha bhikkhugaṇamajjhe sambuddho atirocati.
10. Ahaṃ tena samayena nāgarājā mahiddhiko
atulo nāma nāmena puñṇavanto jutindharo.
11. Nekānaṃ nāgakoṭīnaṃ parivāretvān'ahaṃ tadā
vajjento dibbaturiyehi lokajetṭhaṃ upāgamiṃ.

1. nāyako - Sīmu.

2. bhāsate sutvā upanissa jine - Sīmu.

3. aṭṭhasaṭṭhisahasassānaṃ - Sīmu.

19. Lịch Sử Đức Phật Vipassī:

1. Sau (đức Phật) Phussa, bậc Toàn Giác, đấng Tối Thượng Nhân, vị Hữu Nhân tên Vipassī đã sanh lên ở thế gian.
2. Sau khi làm vỡ tung toàn bộ vô minh và đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng, Ngài đã đi đến thành phố Bandhumatī để chuyển vận bánh xe Chánh Pháp.
3. Bậc Lãnh Đạo đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp và đã giác ngộ cả hai người.¹ Đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là không thể nói được bằng cách tính đếm.
4. Vào lần khác nữa, bậc có danh tiếng vô hạn đã giảng giải về Chân Lý ở tại nơi ấy. Đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của tám mươi bốn ngàn vị.
5. Tám mươi bốn ngàn người đã xuất gia theo đấng Toàn Giác. Khi những người ấy đi đến tu viện, bậc Hữu Nhân đã thuyết giảng Giáo Pháp đến họ.
6. Sau khi lắng nghe và an trú vào (đức Phật) đang thuyết giảng theo nhiều phương thức, các vị ấy cũng đã đạt đến Giáo Pháp cao quý; (đây) là sự lãnh hội lần thứ ba.
7. Bậc Đại Ấn Sĩ Vipassī đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lậu Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
8. Cuộc hội tụ thứ nhất là của sáu mươi tám trăm ngàn (sáu triệu tám trăm ngàn) vị. Cuộc hội tụ thứ nhì là của một trăm ngàn vị tỳ khưu.
9. Cuộc hội tụ thứ ba là của tám mươi ngàn vị tỳ khưu. Tại nơi ấy, ở giữa tập thể tỳ khưu, đấng Toàn Giác đã chói sáng.
10. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Long Vương tên Atula có đại thần lực, có phước báu, có luồng hào quang.
11. Khi ấy, trong lúc đang vây quanh (đức Phật) với vô số *koṭi* con rồng và đang trình tấu bằng các nhạc cụ của cõi trời, ta đã đi đến gặp đấng Tối Cao của thế gian.

1. Là hoàng tử Khaṇḍa người em trai cùng cha khác mẹ và Tissa con trai của viên quan tế tự. Hai người này đã trở thành hai vị Thánh Văn hàng đầu của vị Phật này, BvA. 237.

12. Upasaṅkamtivā sambuddhaṃ vipassiṃ lokanāyakaṃ
maṇimuttaratanakhacitaṃ sabbābharaṇabhūsitāṃ
nimantetvā dhammarājassa suvaṇṇapīṭhamadās'ahaṃ.
13. So'pi maṃ buddho vyākāsi saṅghamajjhe nisīdiya
ekavute ito kappe ayaṃ buddho bhavissati.
14. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
15. Ajapālarukkhamūlamhi nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
16. Nerañjarānadītīre pāyāsaṃ asati jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlamupehiti.
17. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍamanuttaraṃ
assatthamūle sambodhiṃ bujjhissati mahāyaso.
18. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
19. Anāsavā vītarāgā¹ santacittā samāhitā
kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānandonām'upaṭṭhāko² upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
20. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assatthoti pavuccati.
21. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
22. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.

1. vītamalā - Sīmu.

2. ānando nāma nāmena - Mavi.

12. Sau khi đi đến gặp đấng Toàn Giác, bậc Lãnh Đạo Thế Gian Vipassī, ta đã thỉnh cầu rồi đã dâng lên đấng Pháp Vương chiếc ghế bằng vàng được gắn ngọc ma-ni, ngọc trai, châu báu, và được trang điểm với tất cả các đồ trang sức.
13. Đức Phật ấy, ngồi giữa hội chúng, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: *“Trong chín mươi một kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.”*
14. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).
15. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
16. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
17. Kế đó, sau khi nhiễu quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
18. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
19. Kolita và Upatissa không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm an tịnh và định tĩnh sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng này.
20. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
21. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
22. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): *“Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”*

23. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭhenti hasanti ca katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
24. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ anāgataṃhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
25. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭitthaṃ virajjhiya heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
26. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmiṃ jinaṃ anāgataṃhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
27. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasa pāramipūriyā.
28. Nagaraṃ bandhumatī nāma bandhumā nāma khattiyo mātā bandhumatī nāma vipassissa mahesino.
29. Aṭṭhavassasahassāni agāramajjhaso vasī nando sunando sirimā tayo pāsādamuttamā.
30. Ticattārīsasahassāni nāriyo samalaṅkatā sutanā nāma sā nārī samavattakkhandho nāma atrajo.
31. Nimitte caturo disvā rathayānena nikkhami anūna-aṭṭhamāsāni padhānaṃ padahī jino.
32. Brahmunā yācito santo vipassī lokanāyako vatti cakkam mahāvīro migadāye naruttamo.
33. Khaṇḍo¹ ca tissanāmo ca ahesuṃ aggasāvakā asoko nām'upaṭṭhāko vipassissa mahesino.
34. Candā ca candamittā ca ahesuṃ aggasāvika bodhi tassa bhagavato pāṭalī¹ti pavuccati.

1. khandho - Sīmu.

23. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

24. *“Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.”*

25. *Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.*

26. *Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.”*

27. Sau khi nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

28. Thành phố có tên là Bandhumatī, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Bandhumā, người mẹ của vị Đại Ấn Sĩ Vipassī tên là Bandhumatī.

29. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong tám ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Nanda, Sunanda, và Sirimā.

30. Có bốn mươi ba ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Sutanā. Con trai là Samavattakkhandha.

31. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện xe. Bậc Tối Thượng Nhân đã ra sức nỗ lực tám tháng không thiếu sót.

32. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng, bậc Tối Thượng Nhân Vipassī đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở Migadāya (vườn nai).

33. Khaṇḍa và vị tên Tissa đã là (hai vị) Thịnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Vipassī tên là Asoka.

34. Candā và Candamittā đã là (hai vị) nữ Thịnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là Pāṭalī.

35. Punabbasumitto nāgo ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
sirimā uttarā c'eva ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
36. Asītihatthamubbedho¹ vipassī lokanāyako
pabhā niddhāvati tassa samantā sattayojane.
37. Asītivassasahassāni āyu buddhassa tāvade
tāvataṃ tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
38. Bahū deve manusse ca bandhanā parimocayī
maggāmaggañca ācikkhi avasesaputhujjane.
39. Ālokaṃ dassayitvāna desetvā² amataṃ padaṃ
jalitvā aggikkhandho'va nibbuto so sasāvako.
40. Iddhivaraṃ puññavaraṃ lakkhaṇaṃ ca kusumitaṃ
sabbhaṃ samantarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
41. Vipassījīnavaro buddho³ sumittārāmaṃhi nibbuto
tatth'eva tassa thūpavaro sattayojanamussito'ti.

Vipassibuddhavaṃso ekūnavīsatiṃ.

--ooOoo--

1. asītihatthubbedho - Mavi.
2. desetvā - Simu.
3. dhīro - Simu.

35. Punabbasumitta và Nāga đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Sirimā và luôn cả Uttarā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
36. Đấng Lãnh Đạo Thế Gian Vipassī có chiều cao tám mươi cánh tay (40 mét). Hào quang của vị ấy tỏa sáng bảy do-tuần ở xung quanh.
37. Tuổi thọ được biết là kéo dài đến tám mươi ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
38. Vị ấy đã giải thoát sự trói buộc cho nhiều chư thiên và nhân loại. Ngài đã chỉ ra đạo lộ và không phải đạo lộ cho các phạm nhân còn lại.
39. Sau khi đã thị hiện ánh sáng và giảng giải về trạng thái Bất Tử, vị ấy đã rực cháy như là khối lửa rồi đã Niết Bàn cùng với các vị Thịnh Vãn.
40. Thần thông cao quý, phước báu cao quý, và (các) tướng trạng đã được đơm hoa, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
41. Đức Phật, bậc Chiến Thắng cao quý Vipassī đã Niết Bàn tại tu viện Sumitta. Ngôi bảo tháp cao quý dành cho vị ấy đã được dựng lên cao bảy do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Vipassī là phần thứ mười chín.

--ooOoo--

20. Sikhībuddhavamaṃso

1. Vipassissa aparena sambuddho dipaduttamo
sikhīvhayo¹ āsi jino asamo appaṭipuggalo.
2. Mārasenaṃ pamadditvā² patto sambodhimuttamaṃ
dhammacakkaṃ pavattesi anukampāya pāṇinaṃ.
3. Dhammacakkaṃ pavattente sikhimhi munipuṅgave³
koṭisatasahassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
4. Aparampi dhammaṃ desento gaṇasetṭhe naruttame
navutikoṭisahasānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
5. Yamakaṃ pāṭihiraṅga dassayante sadevake
asīkoṭisahasānaṃ tatiyābhisamayo ahu.
6. Sannipātā tayo āsuṃ sikhissa'pi mahesino
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
7. Bhikkhusatasahasānaṃ paṭhamo āsi samāgamo
asīti bhikkhusahasānaṃ dutiyo āsi samāgamo.
8. Sattatibhikkhusahasānaṃ tatiyo āsi samāgamo
anupalitto padūmaṃ'va toyamhi sampavaḍḍhitam.
9. Ahaṃ tena samayena arindamo nāma khattiyo
sambuddhapamukhaṃ saṅghaṃ annapānena tappayim.
10. Bahudussavaraṃ datvā dussakoṭim anappakaṃ
alaṅkataṃ hatthiyānaṃ sambuddhassa adās'ahaṃ.
11. Hatthiyānaṃ nimminivā kappiyaṃ upanāmayim
pūrayim mānaṃ mayhaṃ niccaṃ daḥhamupaṭṭhitam.

1. sikhīsavhaya nāma - Sīmu.

2. pahinditvā - Mavi.

3. jinapuṅgave - Mavi, Machasaṃ, Syā.

20. Lịch Sử Đức Phật Sikhī:

1. Sau (đức Phật) Vipassī, có bậc Toàn Giác, vị Tối Thượng Nhân, đấng Chiến Thắng tên gọi Sikhī là bậc không ai sánh bằng, không người đối thủ.
2. Sau khi trừ diệt binh đội của Ma Vương và đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng, vị ấy đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp vì lòng thương xót chúng sanh.
3. Trong khi bậc Hiền Triết hàng đầu Sikhī đang chuyển vận bánh xe Chánh Pháp, đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là của một trăm ngàn *koṭi* vị.
4. Cũng vào lúc khác, trong khi đấng Tối Thượng Nhân, bậc đứng đầu hội chúng, đang thuyết giảng Giáo Pháp, đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của chín mươi ngàn *koṭi* vị.
5. Trong khi thị hiện song thông đến loài người luôn cả chư thiên, đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của tám mươi ngàn *koṭi* vị.
6. Bậc Đại Ẩn Sĩ Sikhī đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lưu Tận không còn ô nhiễm có tâm thanh tịnh như thế ấy.
7. Cuộc hội tụ thứ nhất là của một trăm ngàn vị tỳ khưu. Cuộc hội tụ thứ nhì là của tám chục ngàn vị tỳ khưu.
8. Cuộc hội tụ thứ ba của bảy chục ngàn vị tỳ khưu là không bị lấm nhơ, tương tự như đóa hoa sen không bị vấy bùn đầu sanh trưởng ở trong nước.
9. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Sát-đế-ly tên Arindama. Ta đã thỏa mãn hội chúng (tỳ khưu) có đấng Toàn Giác đứng đầu với cơm ăn, nước uống.
10. Sau khi cúng dường nhiều vải vóc quý giá không dưới mười triệu tấm vải, ta đã dâng đến đấng Toàn Giác con voi đã được trang hoàng làm phương tiện di chuyển.
11. Ta đã tạo lập ra phương tiện di chuyển là voi và đã được biết rằng là điều được phép. Ta đã làm tròn đủ tâm ý đã được phát nguyện trường kỳ và bền vững của ta.

12. So'pi maṃ buddho vyākāsi sikhī lokagganāyako
ekatiṃse ito kappe ayaṃ buddho bhavissati.
13. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
14. Ajapālarukkhamūlamhi nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjara'mupehiti.
15. Nerañjarānadīṭire pāyāsaṃ asati jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlamupehiti.
16. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍamanuttaraṃ
assatthamūle sambodhiṃ bujjhissati mahāyaso.
17. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
18. Anāsavā vītarāgā santacittā samāhitā
kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
19. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assatthoti pavuccati.
20. Citto ca hatthāḷavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
21. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
22. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭhenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.

12. Đức Phật ấy, đấng Lãnh Đạo cao quý của thế gian, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “Trong ba mươi một kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.

13. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).

14. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).

15. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.

16. Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.

17. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.

18. Kolita và Upatissa không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm an tịnh và định tĩnh sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng này.

19. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’

20. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”

21. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”

22. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

23. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
24. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭittham virajjhiya
hetthā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
25. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
26. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vata madhiṭṭhāsiṃ dasa pāramī puriyā.
27. Nagaraṃ aruṇavatī nāma aruṇavā nāma¹ khattiyo
pabhāvati nāma janikā sikhissa ca mahesino.
28. Sattavassasahassāni agāramajjhaso vasi
sucando girivasabho tayo pāsādamuttamaṃ.
29. Catuvisatisahassāni nāriyo samalaṅkatā
sabbakāmā nāma nārī atulo nāma atrajo.
30. Nimitte caturo disvā hatthiyānena nikkhami
aṭṭhamāsaṃ padhānavāraṃ acari purisuttamo.
31. Brahmunā yācito santo sikhī lokaggaṇāyako
vatti cakkam mahāvīro migācira² naruttamo.
32. Abhibhū sambhavo nāma ahesuṃ aggasāvakā
khemaṅkaro nāma upaṭṭhāko sikhissa pi mahesino.
33. Makhilā³ ca padumā ceti ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato puṇḍarīkoti vuccati.
34. Sirivaḍḍho ca nando⁴ ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
cittā c'eva suguttā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

1. aruṇo nāma - Sīmu, Machasaṃ, Syā.

2. migadāye - Sīmu.

3. akhilā - Sīmu.

4. cando - Sīmu.

23. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đổi điện vị kia trong tương lai xa vời.

24. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đổi điện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.

25. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đổi điện vị kia trong tương lai xa vời.”

26. Sau khi nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

27. Thành phố có tên là Aruṇavatī, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Aruṇavā, người mẹ của bậc Đại Ấn Sĩ Sikhī tên là Pabhāvātī.

28. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong bảy ngàn năm. Có ba tòa lầu đài tuyệt vời là Sucanda, Giri, và Vasabha.

29. Có hai mươi bốn ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Sabbakāmā. Con trai tên là Atula.

30. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, bậc Tối Thượng Nhân đã ra đi bằng phương tiện voi và đã thực hành hạnh nỗ lực tám tháng.

31. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo cao quý của thế gian, đấng Đại Hùng, bậc Tối Thượng Nhân Sikhī đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở tại Migācīre (vườn nai).

32. Abhibhū và Sambhava đã là (hai vị) Thỉnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Sikhī tên là Khemaṅkara.

33. Makhilā và Padumā đã là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là “Puṇḍarīka.”¹

34. Sirivaḍḍha và Nanda đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Cittā và luôn cả Suguttā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.

1. puṇḍarīka là cây xoài trắng (setambarukkha), BvA. 247.

35. Uccattanena so buddho sattatihattamuggato
kañcanagghiya¹sañkāso dvattiṃsavaralakkhaṇo.
36. Tassa² byāmapabbhā kāyā divārattiṃ nirantaraṃ
disodisaṃ niccharanti tīṇiyojanaso pabhā.
37. Sattativassasahassāni āyu tassa mahesino
tāvatā tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
38. Dhammameghaṃ pavassetvā temayitvā sadevake
khemantaṃ³ pāpayitvāna nibbuto so sasāvako.
39. Anuvyañjanasampannaṃ dvattiṃsavaralakkhaṇaṃ
sabbhaṃ samantarahitaṃ nanu rittā sabbasañkhārā.
40. Sikhī munivaro buddho dussārāmaṃhi nibbuto
tatth'eva tassa thūpavaro tīṇiyojanamuggato.

Sikhībuddhavaṃso vīsatimo.

--ooOoo--

1. kañcanagghika - Sīmu.
2. tassāpi - Machasaṃ, Sīmu, Syā.
3. khemattaṃ - Sīmu.

35. Đức Phật ấy có chiều cao bảy mươi cánh tay (35 mét), với ba mươi hai tướng trạng cao quý tương tự như cột trụ bằng vàng có gắn tràng hoa.
36. Ánh sáng hào quang từ cơ thể của vị ấy phát ra khắp các phương ngày và đêm không gián đoạn. Hào quang ấy (có độ dài) là ba do-tuần.
37. Tuổi thọ của bậc Đại Ấn Sĩ ấy là bảy chục ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
38. Sau khi đổ cơn mưa đám mây Chánh Pháp và làm cho chúng sanh luôn cả chư thiên được thấm nhuần, vị ấy sau khi đạt đến bản thể an tịnh đã Niết Bàn cùng với các vị Thịnh Văn.
39. Ba mươi hai tướng trạng cao quý đã đạt được cùng với các tướng phụ, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
40. Đức Phật Sikhī, đấng Hiền Triết cao quý, đã Niết Bàn tại tu viện Dussa. Ngôi bảo tháp cao quý dành cho vị ấy đã được dựng lên cao ba do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Sikhī là phần thứ hai mươi.

--ooOoo--

21. Vessabhūbuddhavaṃso

1. Tatth'eva maṇḍakappamhi asamo appaṭipuggalo
vessabhū nāma nāmena loke uppajji nāyako.
2. Ādittanti ca¹ rāgaggi taṇhānaṃ vijitaṃ tadā
nāgo'va bandhanaṃ chetvā patto sambodhimuttamaṃ.
3. Dhammacakkaṃ pavattente² vessabhū lokanāyake
asītikotiṣahassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
4. Pakkante cārikaṃ raṭṭhe lokajēṭṭhe³ narāsabhe
sattatikotiṣahassānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
5. Mahādiṭṭhiṃ vinodento pāṭihīraṃ karoti so
samāgatā naramarū dasasahassī sadevake.
6. Mahā acchariyaṃ disvā abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ
devā c'eva manussā ca bujjhare saṭṭhikoṭiyo.
7. Sannipātā tayo āsuṃ vessabhussa mahesino
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
8. Asītibhikkhusahassānaṃ paṭhamo āsi samāgamo
sattatibhikkhusahassānaṃ dutiyo āsi samāgamo.
9. Saṭṭhi bhikkhusahassānaṃ tatiyo āsi samāgamo
jarādibhayātītānaṃ⁴ orasānaṃ mahesino.
10. Ahaṃ tena samayena sudassano nāma khattiyo
nimantetvā mahāvīraṃ dānaṃ datvā mahārahaṃ
annapānena vatthena sasaṅghaṃ jīnamapūjayiṃ.

1. ādittaṃ vata - Machasaṃ; asittamva - Sīmu; ādittaṃ ida - Syā.

2. dhammacakkappavattane - Sīmu.

3. lokasetṭhe - Mavi.

4. jarādibhayabhītānaṃ - Sīmu, Machasaṃ.

21. Lịch Sử Đức Phật Vessabhū:

1. Cũng chính trong kiếp Maṇḍa ấy, đấng Lãnh Đạo tên Vessabhū ấy, bậc không ai sánh bằng, không người đối thủ, đã hiện khởi ở thế gian.
2. Khi ấy, biết rằng ngọn lửa ái dục đang thiêu đốt thế gian này là căn cứ địa của các ái, vị ấy sau khi cắt đứt sự trói buộc đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng, ví như con long tượng (được tự do) sau khi đã giật đứt xích xiềng.¹
3. Trong khi đấng Lãnh Đạo Thế Gian Vessabhū đang chuyển vận bánh xe Chánh Pháp; đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là của tám mươi ngàn *koṭi* (tám trăm tỷ) vị.
4. Trong khi đấng Hàng Đầu Thế Gian, bậc Nhân Ngưu, ra đi du hành trong xứ sở, đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của bảy mươi ngàn *koṭi* (bảy trăm tỷ) vị.
5. Trong khi xua tan tà kiến nghiêm trọng, vị ấy thể hiện thần thông. Nhân loại và chư thiên trong mười ngàn thế giới tính luôn các cõi trời đã hội tụ lại.
6. Sau khi nhìn thấy điều kỳ diệu vĩ đại, phi thường, khiến lòng dựng đứng, sáu mươi *koṭi* (sáu trăm triệu) chư thiên và luôn cả loài người đã được giác ngộ.
7. Bậc Đại Ẩn Sĩ Vessabhū đã có ba lần tụ hội gồm các vị Lậu Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
8. Đã có cuộc hội tụ thứ nhất của tám mươi ngàn *koṭi* vị tỳ khưu. Đã có cuộc hội tụ thứ nhì của bảy chục ngàn vị tỳ khưu.
9. Đã có cuộc hội tụ thứ ba của sáu chục ngàn vị tỳ khưu chính thức của bậc Đại Ẩn Sĩ là các vị đã qua khỏi các sợ hãi như sợ già, v.v...
10. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Sát-đế-ly tên Sudassana. Sau khi thỉnh mời bậc Đại Hùng và đã dâng cúng vật thí vô cùng xứng đáng, ta đã cúng dường đấng Chiến Thắng cùng với hội chúng (tỳ khưu) cơm nước và y phục.

1. Dịch theo lời giải thích của Chú Giải, BvA. 249.

11. Tassa buddhassa asamassa cakkam vattitamuttamaṃ
sutvāna paṇītaṃ dhammaṃ pabbajjamahirocayim.
12. Mahādānaṃ pavattetvā rattiṃ divamatandito
pabbajjaṃ guṇasampannaṃ pabbajim jinasantike.
13. Ācāraguṇasampanno vattasīlasamāhito
sabbaññutaṃ gavesanto ramāṃ jinasāsane
14. Saddhāpītimupāgantvā pāde vandāmi satthari¹
pīti uppajjati mayhaṃ bodhiyāye'va kāraṇā.
15. Anivattimānasaṃ² ñatvā sambuddho etad'abravi
ekatimse ito kappe ayaṃ buddho bhavissati.
16. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
17. Ajapālarukkhamūlamhi nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsaṃ paggayha neraṃjaramupehiti.
18. Nerañjarāya tīramhi pāyāsaṃ ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlamupehiti.
19. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro
assattharukkhamūlamhi bujjhissati mahāyaso.
20. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
21. Anāsavā vītarāgā santacittā samāhitā
kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāṃ'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ

1. saddhāpītiṃ upagantvā buddhaṃ vandāmi sattharaṃ - Machasaṃ;
saddhāpītiṃ upāgantvā buddhaṃ vandāmi satthāraṃ - Sīmu;
saddhāpītiṃ uppādetvā buddhaṃ vandāmi sattharaṃ - Syā.
2. anivattamānasaṃ - Sīmu, Machasaṃ.

11. Bánh xe tối thắng của đức Phật không gì sánh bằng ấy đã được chuyển vận. Sau khi lắng nghe Giáo Pháp tuyệt vời, ta đã thích thú sự xuất gia.
12. Sau khi đã tiến hành cuộc đại thí không ngơi nghỉ đêm ngày, ta đã tiến hành sự xuất gia hội đủ các ưu điểm trong sự chứng minh của đấng Chiến Thắng.
13. Được thành tựu sở hành và đức hạnh, nghiêm túc trong các phạm sự và giới hạnh, trong lúc tầm cầu quả vị Toàn Tri, ta được thỏa thích trong Giáo Pháp của đấng Chiến Thắng.
14. Sau khi đã đạt được niềm tin và sự hoan hỷ, ta đánh lễ đức Phật, bậc Đạo Sư. Niềm hoan hỷ được sanh lên đến ta có nguyên nhân chính là quả vị giác ngộ.
15. Biết được tâm ý (của ta) không còn thối chuyển, đấng Toàn Giác đã nói lên điều này: *“Trong ba mươi một kiếp tính từ thời điểm này, người này sẽ trở thành vị Phật.”*
16. *Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).*
17. *Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).*
18. *Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.*
19. *Kế đó, sau khi nhiều quanh quôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.*
20. *Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.*
21. *Kolita và Upatissa không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm an tịnh và định tĩnh sẽ là (hai vị) Thịnh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng này.*

22. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
23. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantu paṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
24. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
25. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
26. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
27. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭitthaṃ virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
28. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmi maṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
29. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
30. Anupamaṃ¹ nāma nagaraṃ suppatito nāma khattiyo
mātā yasavatī nāma vessabhussa mahesino.
31. Chabbassasahassāni agāramajjhaso vasi
rucisurucirativaḍḍhano² tayo pāsādamuttamā.
32. Anūnatiṃsasahassāni nāriyo samalaṅkatā
sucittā nāma sā nārī suppabuddho nāma atrajo.

1. anomam - Sīmu, Machasaṃ.

2. rucisurucivaḍḍhamānā - Sīmu; rucisurucivaḍḍhakā - Syā.

22. *Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’*

23. *Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”*

24. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”

25. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

26. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”

27. *Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.*

28. *Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”*

29. Sau khi nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

30. Thành phố có tên là Anupama, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Suppatita, người mẹ của bậc Đại Ấn Sĩ Vessabhū tên là Yasavatī

31. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong sáu ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Ruci, Suruci, và Rativaḍḍhana.

32. Có không dưới ba mươi ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Sucittā. Con trai tên là Suppabuddha.

33. Nimitte caturo disvā sivikāyābhinikkhamī
chamāsaṃ padhānacāraṃ acari purisuttamo.
34. Brahmunā yācito santo vessabhulokanāyako
vatti cakkam mahāvīro aruṇārāme naruttamo.
35. Soṇo ca uttaro c'eva ahesuṃ aggasāvakā
upasanto nām'upaṭṭhāko vessabhussa mahesino.
36. Dāmā¹ c'eva samālā ca ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato sālo iti pavuccati.²
37. Soṭṭhiko c'eva rammo ca ahesuṃ aggupāṭṭhakā
gotamī ca sirimā ca³ ahesuṃ aggupāṭṭhikā.
38. Saṭṭhiratanamubbedho hemayūpasamūpamo
kāyā niccharatī raṃsi⁴ rattim sikhī'va pabbate.
39. Saṭṭhivassasahassāni āyu vijjati tāvade⁵
tāvata tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
40. Dhammaṃ vitthārikaṃ katvā vibhajtvā mahājanaṃ
dhammanāvaṃ ṭhapetvāna nibbuto so sasāvako.
41. Dassanīyaṃ sabbajanaṃ vihārañcīriyāpathaṃ
sabbam samantarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā
42. Vessabhū jinavaro satthā khemārāmamhi⁶ nibbuto
dhātuvitthārikaṃ āsī tesu tesu padesatoti.

Vessabhūbuddhavaṃso ekavīsatiṃ.

--ooOoo--

1. rāmā - Machasaṃ.
2. mahā sāloti vuccati - Sīmu, Machasaṃ.
3. kāligotamī - Mavi; gotami sirimāceva - Machasaṃ.
4. rasmi- Machasaṃ.
5. āyu tassa mahesino - Mavi.
6. kheme migadāye - Mavi.

33. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, bậc Tối Thượng Nhân đã ra đi bằng kiệu khiêng và đã thực hành hạnh nỗ lực sáu tháng.
34. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng, bậc Tối Thượng Nhân Vessabhū đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) cũng ở tại Aruṇa.
35. Soṇa và luôn cả Uttara đã là (hai vị) Thỉnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ân Sĩ Vessabhū tên là Upasanta.
36. Dāmā và luôn cả Samālā đã là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là “*Sālā*.”
37. Soṭṭhika và luôn cả Ramma đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Gotamī và Sirimā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
38. Có chiều cao sáu mươi *ratana* tương đương với cây cột bằng vàng. Hào quang phát ra từ cơ thể giống như là ngọn lửa ở trên ngọn núi vào ban đêm.
39. Tuổi thọ của vị ấy được biết là đến sáu chục ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
40. Sau khi đã hoằng khai Giáo Pháp, đã phân hạng dân chúng, và đã thiết lập con thuyền Chánh Pháp, vị ấy cùng với các Thỉnh Văn đã Niết Bàn.
41. Tất cả những người (đức Phật và các vị Thỉnh Văn), cách sinh hoạt, lẽ lối oai nghi đáng được chiêm ngưỡng, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
42. Đấng Chiến Thắng cao quý, bậc Đạo Sư Vessabhū đã Niết Bàn tại tu viện Khema. Đã có sự phân tán xá-lợi từ xứ sở ấy đến khắp các nơi.

Lịch sử đức Phật Vessabhū là phần thứ hai mươi mốt.

--ooOoo--

22. Kakusandhabuddhavaṃso

1. Vessabhussa aparena sambuddho dipaduttamo
kakusandho¹ nāma nāmena appameyyo durāsado.
2. Ugghāṭetvā sabbabhavaṃ cariyāpāraṃ gato
siho²va pañjaraṃ bhetvā patto sambodhimuttamaṃ.
3. Dhammacakkaṃ pavattante kakusandhe lokanāyake
cattāḷisa²koṭisahasānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
4. Antalikkhamhi ākāse yamakaṃ katvā vikubbaṃ
tiṃsakoṭisahasānaṃ bodhesi devamānuse.
5. Naradevassa yakkhassa catusaccappakāsane
dhammābhisamayo tassa gaṇanāto asaṅkhiyo.
6. Kakusandhassa³ bhagavato eko āsi samāgamo
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
7. Cattāḷisahasānaṃ tadā⁴ āsi samāgamo
dantabhūmimanuppattānaṃ āsavāriṅgaṅkakkhayā.⁵
8. Ahaṃ tena samayena khemo nāmāsiṃ khattiyō⁶
tathāgate jinaputte ca dānaṃ datvā anappakaṃ.
9. Pattañca cīvaram datvā añjanaṃ madhulaṭṭhikaṃ
imetaṃ patthitaṃ sabbaṃ paṭiyādehi⁷ varaṃ varaṃ.
10. So⁸pi maṃ muni vyākāsi kakusandho lokanāyako⁸
imamhi bhaddake kappe⁹ ayaṃ buddho bhavissati.

1. kukkusandho - Syā.

2. cattārisaṃ - Sīmu.

3. kukkusandhassa - Syā.

4. dutiyo - Sīmu.

5. āsavādiṅgaṅkakkhayā - Sīmu, PTS.

6. khemo nāma khattiyā - Mavi.

7. paṭiyādetvā - Sīmu.

8. vināyako - Sīmu.

9. imamhi bhaddakappamhi - Mavi.

22. Lịch Sử Đức Phật Kakusandha:

1. Sau (đức Phật) Vessabhū, có bậc Toàn Giác, đấng Tối Thượng Nhân tên Kakusandha là vị không thể đo lường, khó thể đạt đến.
2. Sau khi làm tiêu hoại tất cả các sự tái sanh, vị ấy đã đạt đến sự toàn hảo trong các hạnh, đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng, tương tự như con sư tử (đã được tự do) sau khi bẻ gãy chiếc lồng giam giữ.
3. Trong khi đấng Lãnh Đạo Thế Gian Kakusandha đang chuyển vận bánh xe Chánh Pháp, đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là của bốn mươi ngàn *koṭi* (bốn trăm tỷ) vị.
4. Sau khi đã hóa hiện song thông ở không trung trên bầu trời, vị ấy đã giác ngộ ba mươi ngàn *koṭi* (ba trăm tỷ) chư thiên và nhân loại.
5. Sự lãnh hội Giáo Pháp của vị ấy trong lần giảng giải về bốn Chân Lý cho dạ-xoa Naradeva là không thể đếm được theo cách thức tính toán.
6. Đức Thế Tôn Kakusandha đã có một lần tụ hội gồm các bậc Lưu Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
7. Khi ấy, đã có cuộc hội tụ của bốn mươi ngàn vị đã đạt đến nền tảng của việc huấn luyện nhờ vào sự diệt tận các nhóm kẻ thù là lậu hoặc.
8. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Sát-đế-ly tên Khema. Ta đã dâng lên vật thí không nhỏ đến đức Như Lai và những người con trai của đấng Chiến Thắng.
9. Sau khi cúng dường bình bát, y phục, thuốc bôi, mật mía, ta đã chuẩn bị tất cả mọi thứ này nọ vô cùng quý giá đã được mong mỏi.
10. Đấng Hiền Triết, bậc Lãnh Đạo thế gian Kakusandha ấy, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “*Trong kiếp Bhadda này,¹ người này sẽ trở thành vị Phật.*”

1. Kiếp *Bhadda* (*bhaddakappa*) có năm vị Phật sanh lên. Chúng ta đang ở vào kiếp *Bhadda* gồm có bốn vị Phật đã sanh lên là Kakusandha, Koṇāgamana, Kassapa, Gotama (Phật Thích Ca). Vị Phật sẽ sanh lên trong thời vị lai là Metteyya, BvA. 252.

11. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
12. Ajapālarukkkhamūlamhi nisīditvā tathāgato
tatta pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
13. Nerañjarānaditīre pāyāsaṃ asati jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūlamupehiti.
14. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍamanuttaraṃ
assatthamūle sambodhiṃ bujjhissati mahāyaso.
15. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
16. Anāsavā vītarāgā santacittā samāhitā
kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nāma'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
17. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
bodhi tassa bhagavato assatthoti pavuccati.
18. Citto ca hatthāḷavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
19. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
20. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭhenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.
21. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
22. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭitthaṃ virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.

11. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khô hạnh).
12. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).
13. Ở tại bờ sông Nerañjarā, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
14. Kế đó, sau khi nhiễu quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây Assattha.
15. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.
16. Kolita và Upatissa không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm an tịnh và định tĩnh sẽ là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ananda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng này.
17. Khemā và Uppalavaṇṇā sẽ là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’
18. Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
19. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”
20. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):
21. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.
22. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.

23. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmiṃaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
24. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasa pāramipūriyā.
25. Nagaraṃ khemavati nāma khemo nāmās'ahaṃ tadā
sabbaññutaṃ gavesanto pabbajiṃ tassa santike.
26. Brāhmaṇo aggidatto ca āsi buddhassa so pitā
visākhā nāma janikā kukusandhassa mahesino.
27. Vasati¹ tattha khemapure sambuddhassa mahākulaṃ
narānaṃ pavaraṃ seṭṭhaṃ jātimantaṃ mahāyasaṃ.
28. Catuvassasahassāni agāramajjhaso vasī
ruci suruci rativaddhano tayo pāsāda muttamā.
29. Samatiṃsasahassāni nāriyo samalaṅkatā
virocamānā nāma nārī uttaro nāma atrajo.
30. Nimitte caturo disvā rathayānena nikkhamī
anūnakaṃ aṭṭhamāsaṃ padhānaṃ padahi jino.
31. Brahmunā yācito santo kakusandho lokanāyako
vatti cakkhaṃ mahāvīro migadāye naruttamo.
32. Vidhuro sañjīvanāmo ca ahesuṃ aggasāvakā
buddhijo² nām'upaṭṭhāko kakusandhassa sathuno.
33. Sāmā ca campā nāmā ca³ ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato siraso'ti pavuccati.
34. Accuto ca sumano ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
nandā c'eva sunandā ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā.

1. vasī - Sīmu.

2. bhaddijo - Sīmu.

3. sāmā ca campanāmāca - Sīmu.

23. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.”

24. Sau khi nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

25. Thành phố có tên là Khemavati. Khi ấy, ta có tên là Khema. Trong khi tìm cầu quả vị Toàn Tri, ta đã xuất gia trong sự chứng minh của vị ấy.

26. Và vị Bà-la-môn Aggidatta ấy đã là người cha của đức Phật. Người mẹ của bậc Đại Ấn Sĩ Kakusandha tên là Visākhā.

27. Cư trú tại nơi ấy ở trong thành Khemā, gia tộc vĩ đại của đấng Toàn Giác là dòng dõi cao quý hạng nhất trong loài người, có danh tiếng vĩ đại.

28. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong bốn ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Ruci, Suruci, và Rativaddhana.

29. Có đầy đủ ba mươi ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Virocamānā. Con trai tên là Uttara.

30. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, đấng Chiến Thắng đã ra đi bằng phương tiện xe và đã ra sức nỗ lực tám tháng không thiếu sót.

31. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng, bậc Tối Thượng Nhân Kakusandha đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở tại Migadāya (vườn nai).

32. Vidhura và Sañjīva đã là (hai vị) Thỉnh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Kakusandha tên là Buddhija.

33. Sāmā và Campā đã là (hai vị) nữ Thỉnh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là “Sirasa.”

34. Accuta và Sumana đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Nandā và luôn cả Sunandā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.

35. Cattālisa ratanāni accuggato mahāmuni
kanakappabhā niccharati¹ samantā dasayojanaṃ.²
36. Cattālīsavassasahassāni āyu tassa mahesino
tāvataṃ tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
37. Dhammāpaṇaṃ pasāretvā³ naranārīnaṃ sadevake
naditvā sihanādaṃ⁴ nibbuto so sasāvako.
38. Aṭṭhaṅgavacanasampanno acchiddāni nirantaraṃ
sabbaṃ samattarahitaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
39. Kakusandho jinavaro khemārāmaṃhi nibbuto
tatth'eva tassa thūpavaro gāvutaṃ abhamuggato.

Kakusandhabuddhavaṃso dvāvīsatiṃ.

--ooOoo--

1. niccharanti - Sī.
2. dvādasayojanaṃ - Sīmu.
3. pasāritvā - Mavi.
4. sihanādaṃca - Sīmu.

35. Bạc Đại Hiền Triết cao bốn mươi *ratana* (10 mét). Hào quang màu hoàng kim phát ra mười do-tuần ở chung quanh.
36. Tuổi thọ của bạc Đại Ấn Sĩ ấy là bốn chục ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
37. Sau khi đã phô bày gian hàng Giáo Pháp đến những người nam nữ luôn cả chư thiên, sau khi rống lên như là tiếng rống của loài sư tử, vị ấy đã Niết Bàn cùng với các Thinh Văn.
38. (Đức Phật) đã thành tựu tám chi phần về lời nói,¹ những phẩm chất không bao giờ khiếm khuyết, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?
39. Đấng Chiến Thắng cao quý Kakusandha đã Niết Bàn tại tu viện Khemā. Ngôi bảo tháp cao quý dành cho vị ấy đã vươn lên bầu trời một *gāvuta* ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Kakusandha là phần thứ hai mươi hai.

--ooOoo--

1. Tám chi phần về lời nói là: lưu loát, dễ hiểu, dịu ngọt, nghe rõ ràng, sung mãn, phân minh, thâm sâu và vang động (Kinh Xa-ni-sa, Trường Bộ Kinh II, lời Việt của HT. Minh Châu).

23. Koṇāgamanabuddhavaṃso

1. Kakusandhassa aparena sambuddho dipaduttamo koṇāgamano nāma jino lokajetṭho narāsabho.
2. Dasadhamme pūrayitvāna¹ kantāraṃ samatikkami pavāhiya malaṃ sabbaṃ patto sambodhimuttamaṃ.
3. Dhammacakkaṃ pavattente koṇāgamananāyake² tiṃsakoṭisahasānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
4. Pāṭihīraṃ karonte ca paravādappamaddane vīsakoṭisahasānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
5. Tato vikubbaṃ katvā jino devapuraṃ gato vasati tattha sambuddho silāyaṃ paṇḍukambale.
6. Pakaraṇe satta desento vassaṃ vasati so muni dasakoṭisahasānaṃ tatiyābhisamayo ahu.
7. Tassāpi devadevassa eko āsi samāgamo khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
8. Tiṃsabhikkhusahasānaṃ tadā āsi samāgamo oghānamatikkantānaṃ³ bhijjitānañca⁴ maccunaṃ.
9. Ahaṃ tena samayena pabbato nāma khattiyo mittāmaccehi sampanno balavāhanamanappakaṃ.⁵
10. Sambuddhadassanaṃ gantvā sutvā dhammamanuttaraṃ nimantetvā sajiṇaṃ saṅghaṃ dānaṃ datvā yadicchakaṃ.⁶
11. Pattuṇṇaṃ cīnapaṭṭaṇca koseyyaṃ kambalampi ca sovaṇṇapādukañca'eva adāsiṃ satthusāvake.

1 pūrayitvā - Mavi.

2 koṇāgamanenāma nāyake - Sīmu.

3 atikkantacaturghanaṃ - PTS.

4 bhañjitānaṃ - Machasaṃ.

5 anantalavāhano - Sīmu.

6 yaticchakaṃ - Sīmu.

23. Lịch Sử Đức Phật Koṇāgamana:

1. Sau (đức Phật) Kakusandha, có đấng Toàn Giác, bậc Tối Thượng Nhân, đấng Chiến Thắng, vị đứng đầu thế gian, bậc Nhân Ngưu tên là Koṇāgamana.
2. Sau khi làm tròn đủ mười pháp, vị ấy đã vượt qua bãi sa mạc (luân hồi). Sau khi tẩy rửa mọi điều như bản, vị ấy đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng.
3. Trong khi vị Lãnh Đạo Koṇāgamana đang chuyển vận bánh xe Chánh Pháp, đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là của ba mươi ngàn *koṭi* (ba trăm tỷ) vị.
4. Và trong khi thể hiện thần thông trừ diệt các học thuyết khác, đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của hai mươi ngàn *koṭi* (hai trăm tỷ) vị.
5. Kế đến, sau khi thể hiện sự biến hóa (thần thông), đấng Chiến Thắng đã đi đến thành phố của chư thiên. Tại nơi ấy, bậc Toàn Giác đã ngự trên tảng đá là ngai vàng của vị Chúa Trời Sakka.
6. Bậc Hiền Triết ấy an cư mùa mưa (ở cõi trời), trong khi thuyết giảng bảy bộ sách (Vi Diệu Pháp), đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của mười ngàn *koṭi* (một trăm tỷ) vị.
7. Vị Thiên Nhân ấy của chư thiên đã có chỉ một lần hội tụ gồm các bậc Lậu Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
8. Khi ấy, đã có cuộc hội tụ của ba mươi ngàn vị tỳ khưu đã vượt qua khỏi giếng nước lũ và đã làm tiêu tán sự tử vong.
9. Vào lúc bấy giờ, ta là vị Sát-đế-ly tên Pabbata hội đủ các thân hữu và quan viên, có binh lực và xe cộ không phải là ít.
10. Sau khi đã đi đến diện kiến đấng Toàn Giác và lắng nghe Giáo Pháp tối thượng, ta đã thỉnh mời hội chúng cùng với đấng Chiến Thắng và đã dâng cúng vật thí theo như ước muốn.
11. Ta đã cúng dường bậc Đạo Sư và các vị Thỉnh Văn vải xứ Pattuṇṇa, vải Trung Quốc, tơ lụa xứ Kāsī, cùng với mền len, và luôn cả đôi dép bằng vàng nữa.

12. So'pi maṃ muni vyākāsi saṅghamajjhe nisīdiya
imamhi bhaddake kappe ayaṃ buddho bhavissati.
13. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.¹
14. Ajapālarukkhamūlamhi nisīditvā tathāgato
tattha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
15. Nerañjarāya tīramhi pāyasaṃ² ādāya so jino
paṭiyattavaramaggena bodhimūla'mupehiti.
16. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ anuttaro³
assatthamūle sambodhiṃ bujjhissati mahāyaso.
17. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
18. Anāsavā vītarāgā santacittā samāhitā
kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nā'm'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.
19. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
anāsavā vītarāgā⁴ santacittā samāhitā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
20. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
21. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijaṅkuro ayaṃ.
22. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭhenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassī sadevakā.

1. kāriyaṃ - Sīmu.
2. pāyasaṃ - Sīmu.

3. anuttaraṃ - Sīmu.
4. vītamalā - Sīmu.

12. Bạc Hiền Triết ấy, ngồi giữa hội chúng, cũng đã chú nguyện cho ta rằng: “Trong kiếp *Bhadda* này, người này sẽ trở thành vị Phật.
13. Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là *Kapila*, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khô hảnh).
14. Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến *Nerañjarā* (Ni-liên-thiên).
15. Ở tại bờ sông *Nerañjarā*, đấng Chiến Thắng ấy thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây *Bô Đề* bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.
16. Kế đó, sau khi nhiều quanh quôn viên của cội *Bô Đề*, bậc Vô Thượng, vị có danh tiếng vĩ đại sẽ được giác ngộ ở tại cội cây *Assattha*.
17. Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là *Māyā*. Người cha tên là *Suddhodana*. Vị này sẽ là *Gotama*.
18. *Kolita* và *Upatissa* không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm an tịnh và định tĩnh sẽ là (hai vị) *Thịnh Văn* hàng đầu. Vị thị giả tên là *Ānanda* sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng này.
19. *Khemā* và *Uppalavaṇṇā* không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm an tịnh và định tĩnh sẽ là (hai vị) nữ *Thịnh Văn* hàng đầu. Cội cây *Bô Đề* của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘*Assattha*.’
20. *Citta* và *Haṭṭhālavaka* sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. *Uttarā* và *Nandamātā* sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị *Gotama* có danh tiếng ấy là một trăm năm.”
21. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.”
22. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

23. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
24. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭittham virajjhiya
hetthā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
25. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
26. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā bhiiyo cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ dasapāramipūriyā.
27. Sabbaññutaṃ gavesanto dānaṃ datvā naruttame
ohāyāhaṃ¹ mahārajjam pabbajiṃ tassa santike.
28. Nagaraṃ sobhavatī nāma sobho nāmāsi khattiyo
vasati tattha nagare sambuddhassa mahākulaṃ.
29. Brāhmaṇo yaññadatto ca āsi buddhassa so pitā
uttarā nāma janikā koṇāgamanassa satthuno.
30. Tiṇi vassasahassāni agāramajjhaso vasi
tusitasantusitasantuṭṭhā tayo pāsādamuttamā.
31. Anūnasolaṣasahassāni nāriyo samalaṅkatā
rucigattā nāma nāri satthavāho² nāma atrajo.
32. Nimitte caturō disvā hatthiyānena nikkhami
chamāsaṃ padhānavāraṃ acari purisuttamo.
33. Brahmunā yācito santo koṇāgamano nāma nāyako
vatti cakkam mahāvīro migadāye naruttamo.
34. Bhiyyaso³ uttaro nāma ahesuṃ aggasāvakā
sotthijo⁴ nām'upaṭṭhāko koṇāgamanassa satthuno.
35. Samuddā ca uttarā ceti⁵ ahesuṃ aggasāvikā
bodhi tassa bhagavato udumbaro'ti pavuccati.

1. ohāyimaṃ - Sīmu.

2. santadhāvo - Manupa.

3. bhiyyoso - Manupa.

4. sotthajo - Sīmu, PTS.

5. uttarāceva - Sīmu.

23. “Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.
24. Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đổi diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.
25. Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đổi diện vị kia trong tương lai xa vời.”
26. Sau khi nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.
27. Trong khi tầm cầu quả vị Toàn Tri, ta đã cúng dường vật thí đến đấng Tối Thượng Nhân. Sau khi từ bỏ vương quốc rộng lớn, ta đã xuất gia trong sự chứng minh của vị ấy.
28. Thành phố có tên là Sobhavatī, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Sobha. Tại nơi ấy, gia tộc vĩ đại của đấng Toàn Giác cư ngụ ở trong thành phố.
29. Và vị Bà-la-môn Yaññadatta ấy đã là người cha của đức Phật. Người mẹ của bậc Đạo Sư Koṇāgamana tên là Uttarā.
30. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình trong ba ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Tusita, Santusita, và Santuṭṭha.
31. Có không dưới mười sáu ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Rucigattā. Con trai tên là Satthavāha.
32. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, bậc Tối Thượng Nhân đã ra đi bằng phương tiện voi và đã thực hành hạnh nỗ lực sáu tháng.
33. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo, đấng Đại Hùng, bậc Tối Thượng Nhân tên Koṇāgamana đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở tại Migadāya (vườn nai).
34. Bhiyyasa và Uttara đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc có danh tiếng Koṇāgamana tên là Sothhija.
35. Samuddā và Uttarā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là “Udumbara.”

36. Uggo ca somadevo ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
sīvalā c'eva sāmā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
37. Uccattanena so buddho tiṃsahatthasamuggato
ukkāmukhe yathā kambu evaṃ raṃsihi maṇḍito.
38. Tiṃsavassasahassāni āyu vijjati¹ tāvade
tāvatā tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
39. Dhammacetiṃ samussitvā² dhammadussavibhūsitāṃ
dhammapupphagulaṃ katvā nibbuto so sasāvako.
40. Mahāvilāso tassa jano siridhammappakāsano
sabbāṃ samantarāhitāṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
41. Koṇāgamano sambuddho pabbatārāmhī nibbuto
dhātuvitthārikaṃ āsi tesu tesu padesato'ti.

Koṇāgamanabuddhavaṃso tevīsatiṃ.

--ooOoo--

1. buddhassa - Sīmu.
2. samussetvā - Mavi.

36. Ugga và Somadeva đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Sīvalā và luôn cả Sāmā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.

37. Đức Phật ấy đạt đến chiều cao ba mươi cánh tay (15 mét). Tương tự như chiếc vòng vàng ở trong lò lửa của thợ rèn, vị ấy đã rực rỡ với các hào quang như thế ấy.

38. Tuổi thọ được biết là đến ba chục ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.

39. Sau khi giương cao ngôi bảo tháp Chánh Pháp được tô điểm với những biểu ngữ về Chánh Pháp, vị ấy đã kết thành chùm hoa Chánh Pháp rồi đã Niết Bàn cùng với các Thánh Văn.

40. Môn đồ của vị ấy có thần lực vĩ đại, có sự giảng giải Giáo Pháp huy hoàng, tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?

41. Đấng Toàn Giác Koṇāgamana đã Niết Bàn tại tu viện Pabbata. Đã có sự phân tán xá-lợi từ xứ sở ấy đến khắp các nơi.

Lịch sử đức Phật Koṇāgamana là phần thứ hai mươi ba.

--ooOoo--

24. Kassapabuddhavaṃso

1. Koṇāgamanassa aparena sambuddho dipaduttamo
kassapo nāma nāmena dhammarājā pabhaṅkaro.
2. Sañchadḍhitaṃ¹ kulamūlaṃ bahuṃ ca pānabhōjanaṃ²
datvāna yācake dānaṃ pūrayitvāna mānasaṃ
usabho'va ālakaṃ bhetvā patto sambodhimuttamaṃ.
3. Dhammacakkaṃ pavattente kassape lokanāyake
vīsati koṭīsaḥassānaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
4. Catumāsaṃ yadā buddho loke carati cārikaṃ
dasakoṭīsaḥassānaṃ dutiyābhisamayo ahu.
5. Yamakaṃ vikubbaṃ katvā ñāṇadhātuṃ pakittayī³
pañcakoṭīsaḥassānaṃ tatiyābhi samayo ahu.
6. Sudhammadevapure ramme tattha dhammaṃ pakāsayī
tīṇi koṭīsaḥassāni⁴ devānaṃ bodhayī jino.
7. Naradevassa yakkhassa apare dhammadesane
etesānaṃ abhisamayo⁵ gaṇanāto asaṅkhiyo.⁶
8. Tassāpi devadevassa eko āsi samāgamo
khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ santacittāna tādinaṃ.
9. Vīsati bhikkhusaḥassānaṃ tadā āsi samāgamo
atikkantarāgavantānaṃ⁷ hirisīlena tādinaṃ.
10. Ahaṃ tadā māṇavako⁸ jotipāleti vissuto
ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṃ vedāna pāragū.

1. saṃjinditaṃ - Manupa.
2. bahunnapāna bhojanaṃ -
Machasaṃ;
bavīhanna pāna bhojanaṃ - Mavi;
bahūnaṃ pānabhōjanaṃ - PTS.
3. pakāsayī - Mavi.
4. saḥassānaṃ - Sīmu, Machasaṃ.

5. abhisamayā - Sīmu, Mavi.
6. asaṅkhiyā - Sīmu, Mavi.
7. itikkanta bhavantānaṃ - Syā,
Machasaṃ;
atikkanta bhavakaṃtānaṃ - Sīmu;
atikkanta bhagavantānaṃ - PTS.
8. ahaṃ tena samayena - Mavi.

24. Lịch Sử Đức Phật Kassapa:

1. Sau (đức Phật) Koṇāgamana, có bậc Toàn Giác, đấng Tối Thượng Nhân tên Kassapa là vị Pháp Vương tỏa sáng hào quang.
2. Vị ấy sau khi biếu tặng vật thí là tài sản gia đình đã được xả bỏ và nhiều cơm ăn nước uống đến những người ăn xin và làm tròn đủ tâm ý, vị ấy đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng, ví như con bò mộng đã (được tự do sau khi) phá vỡ chuồng trại.
3. Trong khi đấng Lãnh Đạo Thế Gian Kassapa đang chuyển vận bánh xe Chánh Pháp, đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là của hai mươi ngàn *koṭi* (hai trăm tỷ) vị.
4. Vào lúc đức Phật đi du hành ở thế gian trong bốn tháng, đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là của mười ngàn *koṭi* (một trăm tỷ) vị.
5. Sau khi đã thể hiện sự biến hóa song thông, vị ấy đã giảng giải về bản thể của trí tuệ; đã có sự lãnh hội lần thứ ba là của năm ngàn *koṭi* (năm mươi tỷ) vị.
6. Ở tại thành phố của chư thiên Sudhammā xinh xắn, đấng Chiến Thắng đã giảng giải Giáo Pháp ở tại nơi ấy và đã giác ngộ ba ngàn *koṭi* (ba mươi tỷ) chư thiên.
7. Trong lần thuyết giảng Giáo Pháp khác cho dạ-xoa Naradeva, sự lãnh hội của những người ấy là không thể đếm được theo cách thức tính toán.
8. Vị Thiên Nhân ấy của chư thiên đã có chỉ một lần hội tụ gồm các bậc Lộ Tận không còn ô nhiễm, có tâm thanh tịnh như thế ấy.
9. Khi ấy, đã có cuộc hội tụ của hai mươi ngàn vị tỳ khưu là những vị đã vượt qua tham ái bằng sự hổ thẹn (tội lỗi) và giới hạnh như thế ấy.
10. Vào lúc bấy giờ, ta là thanh niên Bà-la-môn nổi tiếng với tên Jotipāla, là người trì tụng, nắm vững chú thuật, thành thạo ba bộ Vệ Đà.

11. Lakkhaṇe itihāse ca sadhamme pāramiṃ gato
bhūmantaḷikkhe¹ kusalo katavijjo anāvayo.²
12. Kassapassa bhagavato ghaṭikāro nām'upaṭṭhāko
sagāravo sappatisso nibbuto tatiyo phale.
13. Ādāya maṃ ghaṭikāro upagañchi kassapaṃ jinaṃ
tassa dhammaṃ suṇitvāna pabbajiṃ tassa santike.
14. Āraddhaviriyo hutvā vattāvattesu kovido
na kvā'pi³ parihāyāmi pūremi jinasāsaṃ.
15. Yāvataṃ buddhabhaṇitaṃ navaṅgaṃ jinasāsaṃ
sabbhaṃ pariyāpuṇitvāna sobhayaṃ jinasāsaṃ.
16. Mama acchariyaṃ disvā so'pi buddho viyākari
imamhi bhaddake kappe ayaṃ buddho bhavissati.
17. Ahu kapilavhayā rammā nikkhamitvā tathāgato
padhānaṃ padahitvāna katvā dukkarakārikaṃ.
18. Ajapālarukkhamaṃ nisīditvā tathāgato
tatha pāyāsamaggayha nerañjaramupehiti.
19. Nerañjarāya tīraṃhi pāyāsaṃ paribhuñjiya
paṭiyattavaramaggena bodhimaṇḍamupehiti.
20. Tato padakkhiṇaṃ katvā bodhimaṇḍaṃ naruttaro⁴
aparājitaṭhānaṃhi bodhipallaṅkamuttame
pallaṅkena nisīditvā bujjhissati mahāyaso.
21. Imassa janikā mātā māyā nāma bhavissati
pitā suddhodano nāma ayaṃ hessati gotamo.
22. Anāsavā vītarāgā⁵ santacittā samāhitā
kolito upatisso ca aggā hessanti sāvakā
ānando nām'upaṭṭhāko upaṭṭhissati taṃ jinaṃ.

1. bhummantalikkhe - Syā, Mavi.

2. anāmayo - Mavi.

3. kvaci - Syā, Mavi, Machasaṃ.

4. naruttamo - Sīmu.

5. vītamalā - Sīmu.

11. Ta đã đạt đến sự toàn hảo về khoa tướng mạo, về truyền thuyết, và về các phạm sự chánh yếu, là vị rành rẽ về trời đất, có trí tuệ đã được hoàn tất, thuần thực.
12. Vị hộ độ của đức Thế Tôn Kassapa tên Ghaṭikāra (thợ làm đồ gốm), là người có sự tôn kính, có sự vâng lời, đã đạt Niết Bàn trong quả vị thứ ba (Bất Lai).
13. Ghaṭikāra đã đưa ta đi đến gặp đấng Chiến Thắng Kassapa. Sau khi lắng nghe Giáo Pháp của vị ấy, ta đã xuất gia trong sự chứng minh của vị ấy.
14. Sau khi đã khởi sự tinh cần và là người thông thạo trong các phạm sự lớn nhỏ, ta không bỏ sót bất cứ điều gì và làm tròn đủ Giáo Pháp của đấng Chiến Thắng.
15. Cho đến những gì đã được đức Phật nói lên tức là Giáo Pháp của đấng Chiến Thắng gồm chín thể loại, sau khi học tập toàn bộ ta đã làm rạn vỡ Giáo Pháp của đấng Chiến Thắng.
16. Sau khi nhìn thấy điều kỳ diệu ở nơi ta, đức Phật ấy cũng đã chú nguyện rằng: *“Trong kiếp Bhadda này, người này sẽ trở thành vị Phật.”*
17. *Sau khi rời khỏi (thành phố) xinh đẹp tên là Kapila, đức Như Lai ra sức nỗ lực và thực hiện hành động khó thực hành được (khổ hạnh).*
18. *Sau khi ngồi xuống ở cội cây của những người chăn dê, đức Như Lai nhận lấy món cơm sữa ở tại nơi ấy rồi đi đến Nerañjarā (Ni-liên-thiên).*
19. *Ở tại bờ sông Nerañjarā, (đức Như Lai) thọ thực món cơm sữa rồi đi đến cội cây Bồ Đề bằng đạo lộ cao quý đã được dọn sẵn.*
20. *Kế đó, sau khi nhiều quanh khuôn viên của cội Bồ Đề, bậc Vô Thượng Nhân, vị có danh tiếng vĩ đại, sẽ ngồi xuống vào tư thế kiết già và sẽ được giác ngộ ở chỗ ngồi giác ngộ tối thắng trong vị thế bất bại.*
21. *Người mẹ sanh ra vị này sẽ có tên là Māyā. Người cha tên là Suddhodana. Vị này sẽ là Gotama.*
22. *Kolita và Upatissa không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm an tịnh và định tĩnh sẽ là (hai vị) Thịnh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda sẽ phục vụ đấng Chiến Thắng này.*

23. Khemā uppalavaṇṇā ca aggā hessanti sāvikā
anāsavā vītarāgā santacittā samāhitā
bodhi tassa bhagavato assattho'ti pavuccati.
24. Citto ca hatthālavako aggā hessantupaṭṭhakā
uttarā nandamātā ca aggā hessantupaṭṭhikā
āyu vassasataṃ tassa gotamassa yasassino.
25. Idaṃ sutvāna vacanaṃ asamassa mahesino
āmoditā naramarū buddhabijānkuro ayaṃ.
26. Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti apphoṭhenti hasanti ca
katañjalī namassanti dasasahassi sadevakā.
27. Yadimassa lokanāthassa virajjhissāma sāsanaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
28. Yathā manussā nadiṃ tarantā paṭitthaṃ virajjhiya
heṭṭhā titthe gahetvāna uttaranti mahānadiṃ.
29. Evameva mayaṃ sabbe yadi muñcāmimaṃ jinaṃ
anāgatamhi addhāne hessāma sammukhā imaṃ.
30. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā bhīyyo¹ cittaṃ pasādayiṃ
uttariṃ² vatamadhiṭṭhāsiṃ dasa pāramipūriyā.
31. Evaṃ ahaṃ saṃsaritvā parivajjento anācāraṃ³
dukkaraṇca kataṃ mayhaṃ bodhiyā'yeva kāraṇā.
32. Nagaraṃ bārāṇasī nāma kikināmāsi khattiyo
vasati tattha nagare sambuddhassa mahākulaṃ.
33. Brāhmaṇo brahmadatto ca āsi buddhassa so pitā
dhanavatī nāma janikā⁴ kassapassa mahesino.
34. Duve vassasahassāni agāramajjhaso vasī
haṃso yaso sirinando tayo pāsādamuttamā.

1. bhīyo - Mavi, Manupa.

2. uttari - Machasaṃ.

3. anāvaram - Machasaṃ.

4. mātā dhanavatī nāma - Mavi, Manupa.

23. *Khemā và Uppalavaṇṇā không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm an tịnh và định tĩnh sẽ là (hai vị) nữ thí chủ hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi tên là ‘Assattha.’*

24. *Citta và Haṭṭhālavaka sẽ là (hai) nam thí chủ hộ độ hàng đầu. Uttarā và Nandamātā sẽ là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu. Tuổi thọ (vào thời) của vị Gotama có danh tiếng ấy là một trăm năm.”*

25. Sau khi nghe được lời nói này của vị Đại Ấn Sĩ không ai sánh bằng, chư thiên và nhân loại vui mừng (nghĩ rằng): “*Vị này là chúng tử mầm mống của chư Phật.*”

26. Họ thốt lên những tiếng reo hò, vỗ tay, và nở nụ cười. Mười ngàn thế giới luôn cả chư thiên chấp tay cúi lạy (nói rằng):

27. “*Nếu chúng tôi thất bại với lời giáo huấn của đấng Lãnh Đạo Thế Gian này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.*

28. *Giống như những người đang băng ngang giòng sông không đạt được bến bờ đối diện, họ vượt qua giòng sông rộng lớn sau khi đạt được bến bờ ở bên dưới.*

29. *Tương tự y như thế, nếu tất cả chúng tôi lỡ dịp với đấng Chiến Thắng này thì chúng tôi sẽ đối diện vị kia trong tương lai xa vời.”*

30. Sau khi nghe được lời nói của vị ấy, ta đã tăng thêm niềm tín tâm. Ta đã quyết định sự thực hành tối thắng để làm tròn đủ sự toàn hảo về mười pháp.

31. Như thế, sau khi đã trôi nổi (luân hồi) và trong khi tránh xa điều sai trái, ta có điều khó thực hành được đã được thực hành, và nguyên nhân chính là vì quả vị Giác Ngộ của ta.

32. Thành phố có tên là Bārāṇasī, vị vua dòng Sát-đế-ly tên là Kiki. Tại nơi ấy, gia tộc vĩ đại của đấng Toàn Giác cư ngụ ở trong thành phố.

33. Và vị Bà-la-môn Brahmadata ấy đã là người cha của đức Phật. Người mẹ của bậc Đại Ấn Sĩ Kassapa tên là Dhanavati.

34. Vị ấy đã sống ở giữa gia đình hai ngàn năm. Có ba tòa lâu đài tuyệt vời là Hamsa, Yasa, và Sirinanda.

35. Tisoḷasasahassāni nāriyo samalaṅkatā
sunandā nāma sā nāri vijitaseno nāma atrajo.
36. Nimitte caturō disvā pāsādenābhikkhami
sattāhaṃ padhānacāraṃ acari purisuttamo.
37. Brahmunā yācito santo kassapo lokanāyako
vatti cakkhaṃ mahāvīro migadāye naruttamo.
38. Tisso ca bhāradvājo ca ahesuṃ aggasāvaka
sabbamitto upaṭṭhāko kassapassa mahesino.
39. Anulā ca uruvelā ca ahesuṃ aggasāvika
bodhi tassa bhagavato nigrodho'ti pavuccati.
40. Sumaṅgalo ghaṭikāro ca ahesuṃ aggupaṭṭhakā
vijitasenā ca bhaddā ca ahesuṃ aggupaṭṭhikā.
41. Uccattanena so buddho vīsativatanamuggato
vijjulaṭṭhi'va ākāse cando'va gahapūrito.
42. Vīsativassasahassāni āyu tassa mahesino
tāvata tiṭṭhamāno so tāresi janataṃ bahuṃ.
43. Dhammataḷākaṃ māpetvā sīlaṃ datvā vilepanaṃ
dhammadussaṃ nivāsetvā dhammamālaṃ vibhajjiya.¹
44. Dhammavimalamādāsaṃ ṭhapayitvā mahājane
keci nibbānaṃ patthentā passantu me alaṅkaraṃ.
45. Sīlakañcukaṃ datvāna jhānakavacacammitaṃ²
dhammacammaṃ pārūpitvā datvā santāhamuttamaṃ.
46. Satiphalakaṃ datvāna tikhiṇaṃ ñāṇakuntimaṃ
dhammakhaggavaraṃ datvā sīlaṃ³ saṃsaggamaddanaṃ

1. virājiya - Sīmu.

2. jhāna kavaca dhammikaṃ - Sīmu.

3. sīla - Sīmu.

35. Có ba lần mười sáu ngàn (bốn mươi tám ngàn) phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Sunandā. Con trai tên là Vijitasena.
36. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, bậc Tối Thượng Nhân đã ra đi bằng tòa lâu đài và đã thực hành hạnh nỗ lực bảy ngày.
37. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, vị Lãnh Đạo Thế Gian, đấng Đại Hùng, bậc Tối Thượng Nhân Kassapa đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) ở tại Migadāya (vườn nai).
38. Tissa và Bhāradvāja đã là (hai vị) Thinh Văn hàng đầu. Vị thị giả của bậc Đại Ấn Sĩ Kassapa tên là Sabbamitta.
39. Anulā và Uruvelā đã là (hai vị) nữ Thinh Văn hàng đầu. Cội cây Bồ Đề của đức Thế Tôn ấy được gọi là “Nigrodha.”
40. Sumaṅgala và Ghaṭikāra đã là (hai) thí chủ hộ độ hàng đầu. Vijitasenā và Bhaddā đã là (hai) nữ thí chủ hộ độ hàng đầu.
41. Đạt đến chiều cao hai mươi *ratana* (5 mét), đức Phật ấy tương tự như lần tia chớp ở trên bầu trời, như là mặt trăng được tròn đầy bởi quầng ánh sáng.
42. Tuổi thọ của bậc Đại Ấn Sĩ ấy là hai chục ngàn năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
43. Sau khi đã tạo ra hồ nước Chánh Pháp, đã ban hành dầu thơm giới (đức), đã mặc vào tấm vải Chánh Pháp, đã phân phối tràng hoa Chánh Pháp,¹
44. sau khi đã thiết lập cho đại chúng tắm gương Giáo Pháp không tỳ vết, (vị ấy đã nói rằng): “*Những ai mong mỗi Niết Bàn, hãy nhìn vào vật trang sức của ta.*”
45. Sau khi đã ban cho tấm áo giáp là Giới có tấm da chắn bảo vệ là Thiên phủ lên, sau khi đã trùm lên tấm da Giáo Pháp (là Niệm và Tỉnh Giác), sau khi đã ban cho tấm chiến bào tối trắng (là Tứ Chánh Cân).
46. Sau khi đã ban cho tấm mộc che là Niệm, cây thương là Trí Tuệ sắc bén, sau khi đã ban cho cây gươm cao quý là Giáo Pháp và Giới nhằm mục đích trừ diệt sự gắn liền (với các phiền não).

1. Hồ nước ví như Pháp Học, dầu thơm là Tứ Thanh Tịnh Giới, tấm vải là hổ thẹn và ghê sợ tội lỗi, tràng hoa là ba mươi bảy Pháp đưa đến Giác Ngộ, BvA. 269.

47. Tevijja¹bhūsaṇaṃ datvā āvelaṃ caturo phale
chaḷabhiññābharaṇaṃ datvā dhammapupphapilandhanaṃ.
48. Saddhammaṇḍaracchattaṃ² datvā pāpanivāraṇaṃ
māpayitvābhayaṃ³ pupphaṃ nibbuto so sasāvako.
49. Eso hi sammāsambuddho appameyyo durāsado
eso hi dhammaratano svākkhāto ehipassiko.
50. Eso hi saṅgharatano suppaṭipanno anuttaro
sabbhaṃ samantarahaṭṭhaṃ nanu rittā sabbasaṅkhārā.
51. So kassapo jinavaro satthā setavyārāmaṃhi nibbuto
tatth'eva tassa jinathūpo yojanubbedhamuggato'ti.

Kassapabuddhavaṃso catuvīsatiṃ.

--ooOoo--

1. te vijjā - Sīmu.

2. saddhammaṇḍaramjatanā - Sīmu.

3. māpetvā-abhayaṃ - Sīmu.

47. Sau khi đã ban cho vật tô điểm là ba Minh, vòng nguyệt quế là bốn Quả Vị, sau khi đã ban cho vật trang sức là sáu Thắng Trí và tràng hoa Giáo Pháp (là chín Pháp Siêu Thế).

48. Sau khi đã ban cho chiếc lọng trắng Diệu Pháp ngăn chặn các điều sai trái, sau khi làm hiện ra bông hoa Vô Úy, vị ấy đã Niết Bàn cùng với các Thinh Văn.

49. Chính vị này là bậc Chánh Đẳng Chánh Giác không thể đo lường, khó thể đạt đến. Đây chính là Pháp Bảo đã khéo được thuyết giảng, hãy đến và thấy.

50. Đây chính là Tăng Bảo đã thực hành đúng đắn và vô thượng; tất cả đều hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?

51. Bậc Đạo Sư, đấng Chiến Thắng cao quý Mahākassapa, đã Niết Bàn tại tu viện Setavyā. Ngôi bảo tháp của đấng Chiến Thắng dành cho vị ấy đã được dựng lên có chiều cao một do-tuần ở ngay tại nơi ấy.

Lịch sử đức Phật Kassapa là phần thứ hai mươi bốn.

--ooOoo--

25. Gotamabuddhavaṃso

1. Ahametarahi sambuddho¹ gotamo sakyavaḍḍhano²
padhānaṃ padahitvāna patto sambodhimu'ttamaṃ.
2. Brahmunā yācito santo dhammacakkaṃ pavattayaṃ
aṭṭhārasannaṃ koṭīnaṃ paṭhamābhisamayo ahu.
3. Tato parampi desente naramarūnaṃ³ samāgame
gaṇanāya na vattabbo dutiyābhisamayo ahu.
4. Idh'evāhaṃ etarahi ovadiṃ mama⁴ atrajaṃ
gaṇanāya na vattabbo tatiyābhisamayo ahu.
5. Eko'va⁵ sannipāto me sāvakānaṃ mahesinaṃ
aḍḍhateḷasasatānaṃ bhikkhunāsi samāgamo.
6. Virocamāno vimalo bhikkhusaṅghassa majjhago
dadāmi patthitaṃ sabbaṃ maṇi'va sabbakāmado.
7. Phalamākaṅkhamānānaṃ bhavacchandajahesinaṃ
catusaccaṃ pakāsemi⁶ anukampāya pāṇinaṃ.
8. Dasavīsasahassānaṃ dhammābhisamayo ahu
ekadvinnaṃ abhisamayo gaṇanāto asaṅkhiyo.
9. Vitthārikaṃ bāhujaññaṃ⁷ iddhaṃ phītaṃ suphullitaṃ
idha mayhaṃ sakyamunino sāsanaṃ suvisodhitaṃ.
10. Anāsavā vītarāgā santacittā samāhitā
bhikkhū n'ekasatā sabbe parivārenti maṃ sadā.
11. Idāni ye etarahi jahanti mānusaṃ bhavaṃ
appattamānasā sekhā te bhikkhū viññūgarahitā.

1 ahaṃ etarahi buddho - Sīmu.

2 sakyavaddhano - Mavi; sakyapuṅgavo - Pu.

3 naradeva - Sīmu, Syā, Machasaṃ.

4 dhavadissāmi - Mavi.

5 ekosi - Mavi.

6 pakāsesiṃ - Sīmu.

7 bahūjaññaṃ - Sīmu.

25. Lịch Sử Đức Phật Gotama:

1. Sau khi ra sức nỗ lực, ta đã đạt được quả vị Toàn Giác tối thượng trở thành đấng Toàn Giác Gotama trong thời hiện tại và là sự vinh hiển của dòng họ Sākya (Thích Ca).
2. Được đấng Phạm Thiên thỉnh cầu, ta đã chuyển vận bánh xe Chánh Pháp. Đã có sự lãnh hội lần thứ nhất là của mười tám *koṭi* (một trăm tám chục triệu) vị.
3. Sau đó vào dịp khác, trong khi đang thuyết giảng ở cuộc tụ hội của loài người và chư thiên, đã có sự lãnh hội lần thứ nhì là không thể nói được bằng cách tính đếm.
4. Trong thời hiện tại, ta đã giáo giới người con trai của ta ngay ở nơi đây; đã có sự lãnh hội lần thứ ba là không thể nói được bằng cách tính đếm.
5. Ta đã có một lần tụ hội gồm các vị Thinh Văn đại ẩn sĩ. Đã có cuộc hội tụ của một ngàn hai trăm năm chục vị tỳ khưu.
6. Sáng chói không ô nhiễm ở giữa hội chúng tỳ khưu, ta đã ban phát tất cả các điều đã được mong mỏi,¹ tương tự như ngọc ma-ni ban cho mọi điều ước muốn.
7. Vì lòng thương thương chúng sanh, ta đã giảng giải bốn Chân Lý đến những người tâm cầu sự dứt bỏ lòng mong muốn tái sanh và đang ước ao (Thánh) Quả.
8. Đã có sự lãnh hội Giáo Pháp của chục ngàn, hai chục ngàn. Sự lãnh hội của một hoặc hai người là không thể đếm được theo cách thức tính toán.
9. Ở đây, giáo lý của ta, của đấng Hiền Triết dòng Sākya, là khéo được thanh lọc, phổ biến đến nhiều người, có kết quả, phong phú, đã được nở rộ bông hoa.
10. Hàng trăm vị tỳ khưu, không còn lậu hoặc, tham ái đã lìa, có tâm thanh tịnh, định tĩnh; tất cả luôn quay quần xung quanh ta.
11. Giờ đây trong thời hiện tại, những vị nào buông bỏ sự tái sanh trong cõi người (nhưng) tâm ý chưa đạt,² (còn) là các bậc Hữu Học, những vị tỳ khưu ấy bị bậc trí chê trách.

1. Nghĩa là sự an lạc các loại thuộc về thế gian và siêu thế, BvA. 293.

2. Chưa đạt được quả vị A-la-hán, BvA. 293.

12. Ariyañjasam thomayantā sadā dhammaratā janā
bujjhissanti satimanto saṃsārasaritā narā.
13. Nagaram kapilavatthu me rājā suddhodano pitā
mayham janettikā mātā māyā devī'ti vuccati.
14. Ekūnatimsa vassāni agāmajjhaham vaṣiṃ
rammo surammo subhako¹ tayo pāsāda muttamā.
15. Cattārisasahassāni nāriyo samalaṅkatā
bhaddakaccānā² nāma nārī rāhulo nāma atrajo.
16. Nimitte caturo disvā assayānena nikkhakamiṃ
chabbassam padhānacāram acarim dukkaram aham.
17. Bārāṇasiyam isipatane jinacakkaṃ pavattitam³
aham gotama sambuddho saraṇo⁴ sabbapāṇinam.
18. Kolito upatisso ca dve bhikkhū aggasāvaka
ānando nām'upaṭṭhāko santikāvacaro mama.
19. Khemā uppalavaṇṇā ca bhikkhūnī aggasāvika
citto ca hatthālavako aggupaṭṭhāk'upāsakā.
20. Uttarā nandamātā ca aggupaṭṭhik'upāsikā
aham assatthamūlamhi patto sambodhi muttamaṃ.
21. Byāmappabhā sadā mayham soḷasahatthamuggatā⁵
appaṃ vassasataṃ āyu idān'etarahi vijjati
tāvata tiṭṭhamāno'ham tāremi janataṃ bahum.

1. sucandako kokanudo ko bhuvo - Syā.
2. yasodharā - Mavi, Syā.
3. cakkam pavattitam mayā - Sīmu.
4. saraṇam - Sīmu, Machasaṃ, Syā.
5. muggato - Sīmu.

12. Những người ca ngợi đạo lộ của các bậc Thánh Nhân, luôn luôn thỏa thích trong Giáo Pháp, có niệ, là những người sẽ được giác ngộ đầu còn bị xuôi giòng chảy luân hồi.

13. Thành phố của ta là Kapilavatthu, người cha là đức vua Suddhodana, người mẹ sanh ra ta gọi là “Hoàng Hậu Māyā.”

14. Ta đã sống đời sống gia đình trong hai mươi chín năm. Có ba tòa lầu đài tuyệt vời là Ramma, Suramma, Subhaka.

15. Có bốn mươi ngàn phụ nữ được trang điểm. Nữ nhân ấy (người vợ) tên là Bhaddakaccānā. Con trai tên là Rāhula.

16. Sau khi nhìn thấy bốn điều báo hiệu, Ta đã ra đi bằng phương tiện ngựa và đã thực hành hạnh nỗ lực trong sáu năm là việc khó thực hành được.

17. Ta là bậc Toàn Giác Gotama, đấng Chiến Thắng, đã chuyển vận bánh xe (Chánh Pháp) tại Isipatana, thành Bārāṇasī, và là nơi nương nhờ của tất cả chúng sanh.

18. Hai vị tỳ khưu Kolita và Upatissa là (hai vị) Thịnh Văn hàng đầu. Vị thị giả tên là Ānanda luôn hiện diện bên cạnh ta.

19. Tỳ khưu ni Khemā và Uppalavaṇṇā là (hai vị) nữ Thịnh Văn hàng đầu. Citta và Hatthālavaka là (hai) nam cư sĩ thí chủ hộ độ hàng đầu.

20. Nandamātā và Uttarā là (hai) nữ cư sĩ thí chủ hộ độ hàng đầu. Ta đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng ở cội cây Assattha.

21. Ánh sáng hào quang của ta luôn luôn vươn cao mười sáu cánh tay (8 mét). Vào thời hiện tại của ta lúc bấy giờ, tuổi thọ được biết là ít ỏi (chỉ) một trăm năm. Trong khi tồn tại đến chừng ấy, ta đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.

22. Ṭhapayitvāna dhammukkaṃ¹ pacchimaṃ janabodhanaṃ
ahampi² na cirass'eva saddhiṃ sāvakaśaṅghato
idhe'va parinibbissaṃ aggīvāhārasaṅkhayā.
23. Tāni ca atulatejāni imāni ca dasabalāni iddhiyo³
ayaṃ ca guṇadharavaradeho⁴ dvattiṃsalakkhaṇavicitto.⁵
24. Dasadisā pabhāsetvā sataraṃsī'va chappabhā
sabbā samantarāhessanti nanu rittā sabbasaṅkhārā'ti.

Gotamabuddhavaṃso pañcavīsatiṃ.

--ooOoo--

-
1. dhammokkaṃ - Sīmu.
2. ahampi - Sīmu.
3. imāni ca dasabalāni ca - Sīmu;
imāni ca yasabalāni iddhiyo - Syā;
imāni ca dasabalānibalāni - Machasaṃ.
4. ayaṃca guṇavaradeho - Sīmu;
ahaṃ guṇadhāraṇe deho - Syā;
aya bhūva guṇadhāraṇo deho - Machasaṃ.
5. dvattisaṃvaralakkhaṇavicitto - Machasaṃ, Syā;
dvattisaṃvara lakkhaṇacito - Sīmu.

22. Sau khi thiết lập ngọn đuốc Chánh Pháp và sự giác ngộ cho chúng sanh sau này, cũng chẳng bao lâu nữa ta cùng với hội chúng Thinh Văn sẽ Viên Tịch Niết Bàn ở ngay tại nơi này, như là ngọn lửa cạn nguồn nhiên liệu.

23. Các oai lực vô song ấy,¹ mười lực và các thần thông này, và đây là cơ thể chứa đựng các đức hạnh được tô điểm với ba hai tướng trạng cao quý.

24. Sau khi chiếu sáng khắp mười phương tựa như mặt trời với các hào quang sáu loại, tất cả sẽ hoàn toàn biết mất; phải chăng tất cả các hành là trống không?

Lịch sử đức Phật Gotama là phần thứ hai mươi lăm.

--ooOoo--

1. Âm chi hai vị Thinh Văn hàng đầu Sārīputta và Moggallāna (Xá-lợi-phất và Mục-kiền-liên), BvA. 295.

Buddhapakiṇṇakakaṇḍo

1. Aparimeyye ito kappe caturo āsuṃ vināyakā
taṇhaṅkaro medhaṅkaro atho'pi saraṇaṅkaro
dīpaṅkaro ca samabuddho ekakappamhi te jinā.
2. Dīpaṅkarassa aparena koṇḍañño nāma nāyako
eko'va ekakappamhi tāresi janataṃ bahuṃ.
3. Dīpaṅkarassa bhagavato koṇḍaññassa ca satthuno
etesaṃ antarā kappā gaṇanāto asaṅkhiyā.
4. Koṇḍaññassa aparena maṅgalo nāma nāyako
tesampi antarā kappā gaṇanāto asaṅkhiyā.
5. Maṅgalo ca sumano ca revato sobhito muni
tepi buddhā ekakappe cakkhumanto pabhaṅkarā.
6. Sobhitassa aparena anomadassī mahāyaso
tesampi antarā kappā gaṇanāto asaṅkhiyā.
7. Anomadassī padumo nārado cāpi nāyako
te'pi buddhā ekakappe tamantakārakā munī.
8. Nāradassa aparena padumuttaro nāma nāyako
ekakappamhi uppanno tāresi janataṃ bahuṃ.
9. Nāradassa bhagavato padumuttarassa satthuno
tesampi antarā kappā gaṇanāto asaṅkhiyā.
10. Kappasatasahassamhi eko āsi mahāmuni
padumuttaro lokavidū āhutīnaṃ paṭiggaho.
11. Tiṃsakappasahassamhi duve āsuṃ vināyakā
sumedho ca sujāto ca orato padumuttarā.¹

1. dharaso padumuttaro - Sīmu; dharato padumuttaro - Syā.

26. Chương Tổng Hợp về Chư Phật:

1. Vô lượng kiếp trước đây, đã có bốn bậc Hướng Đạo là Taṇhāṅkara, Medhāṅkara, cùng với Saraṇāṅkara, và đấng Toàn Giác Dīpaṅkara. Các đấng Chiến Thắng ấy là thuộc về chung một kiếp.
2. Sau (đức Phật) Dīpaṅkara, có bậc Lãnh Đạo tên là Koṇḍañña. Chỉ một mình trong một kiếp, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
3. (Số lượng) các kiếp ở vào khoảng giữa của hai vị này, (tức là) đức Thế Tôn Dīpaṅkara và đấng Đạo Sư Koṇḍañña, là không thể đếm được theo cách thức tính toán.
4. Sau (đức Phật) Koṇḍañña, có bậc Lãnh Đạo tên là Maṅgala. (Số lượng) các kiếp ở vào khoảng giữa của hai vị này cũng là không thể đếm được theo cách thức tính toán.
5. Maṅgala, Sumana, Revata, và bậc Hiền Triết Sobhita, các đức Phật, các bậc Hữu Nhân, các đấng Quanh Minh ấy cũng ở vào một kiếp.
6. Sau (đức Phật) Sobhita là vị Anomadassī có danh tiếng vĩ đại. (Số lượng) các kiếp ở vào khoảng giữa của hai vị ấy cũng là không thể đếm được theo cách thức tính toán.
7. Anomadassī, Paduma, luôn cả bậc Lãnh Đạo Nārada, các đức Phật, các đấng chấm dứt bóng đêm, các bậc Hiền Triết ấy cũng ở vào một kiếp.
8. Sau (đức Phật) Nārada, có bậc Lãnh Đạo tên là Padumuttara. Được sanh lên (riêng biệt) trong một kiếp, vị ấy đã giúp cho nhiều chúng sanh vượt qua.
9. (Số lượng) các kiếp ở vào khoảng giữa của hai vị ấy, (tức là) đức Thế Tôn Nārada và đấng Đạo Sư Padumuttara, cũng là không thể đếm được theo cách thức tính toán.
10. Một trăm ngàn kiếp (trước đây) đã có một bậc Đại Hiền Triết, đấng Hiểu Biết Thế Gian Padumuttara, là vị thọ lãnh các vật cúng dường.
11. Ba chục ngàn kiếp sau (đức Phật) Padumuttara, đã có hai bậc Hướng Đạo là Sumedha và Sujāta.

12. Aṭṭhārase kappasate tayo āsuṃ vināyakā
piyadassī atthadassī dhammadassī ca nāyakā
orato¹ ca sujātassa sambuddhā dvipaduttamā.
13. Catunavute ito kappe eko āsi mahāmuni
siddhattho so lokavidū sallakatto anuttaro.
14. Dvenavute ito kappe duve āsuṃ vināyakā
tisso phusso ca sambuddho asamā appaṭipuggalā.
15. Ekanavute ito kappe vipassī nāma nāyako
so'pi buddho kāruṇiko satte mocesi bandhanā.
16. Ekatimse ito kappe duve āsuṃ vināyakā
sikhī ca vessabhū c'eva asamā appaṭipuggalā.
17. Imamhi bhaddake kappe tayo āsuṃ vināyakā
kakusandho² koṇāgamano kassapo cā'pi nāyako
ahametarahi sambuddho metteyyo cā'pi hessati.
18. Ete'pi pañca sambuddhā³ dhīrā lokānukampakā
etesam dhammarājūnaṃ aññesaṃ nekakoṭīnaṃ
ācikkhitvāna taṃ maggaṃ nibbutā te sasāvakā'ti.

Buddhapakiṇṇakakaṇḍo niṭṭhito.

--ooOoo--

1. dharaso - Sīmu.

2. kukkusandho - Syā.

3. etepime pañca buddhā - Machasaṃ, Syā; etepi pañca buddhā - Sīmu.

12. Mười tám trăm (một ngàn tám trăm) kiếp (trước đây), vào sau (thời đức Phật) Sujāta, đã có ba bậc Hương Đạo là các bậc Lãnh Đạo Piyadassī, Atthadassī, và Dhammadassī; (các vị ấy) là các bậc Toàn Giác, là các đấng Tối Thượng Nhân.
13. Chín mươi bốn kiếp trước đây, đã có một bậc Đại Hiền Triết. Vị ấy là đấng Hiếu Biết Thế Gian Siddhattha, sâu sắc, và vô thượng.
14. Chín mươi hai kiếp trước đây, đã có hai bậc Hương Đạo. Tissa và đấng Toàn Giác Phussa là không kẻ sánh bằng, không người đối thủ.
15. Chín mươi một kiếp trước đây, (đã có) đấng Lãnh Đạo tên là Vipassī. Đức Phật ấy cũng là đấng Bi Mẫn đã giải thoát chúng sanh khỏi sự trói buộc.
16. Ba mươi một kiếp trước đây, đã có hai bậc Hương Đạo. Sikhī và luôn cả Vessabhū là không kẻ sánh bằng, không người đối thủ.
17. Trong kiếp Bhadda này đã có ba bậc Hương Đạo là Kakusandha, Koṇāgamana, và luôn cả vị Lãnh Đạo Kassapa. Hiện nay, ta là đấng Toàn Giác và cũng sẽ có vị Metteyya nữa.
18. Cả năm vị Phật này là các bậc thông thái và là những vị có lòng thương xót thế gian. Sau khi chỉ ra Đạo Lộ ấy của các đấng Pháp Vương này cho vô số *koṭi* người khác, các vị ấy đã Niết Bàn cùng với các vị Thinh Văn.

Dứt Chương Tổng Hợp về Chư Phật.

--ooOoo--

Dhātubhājanīyakathā

1. Mahāgotamo jinavaro kusānārāya¹ nibbuto
dhātu vitthārikaṃ āsi tesu tesu padesato.
2. Eko ajātasattussa eko vesāliyā pure
eko kapilavatthumhi eko ca allakappake.
3. Eko ca rāmagāmamhi eko ca veṭhadīpake
eko pāveyyake malle eko ca kosinārake.
4. Kumbhassa thūpaṃ kāresi brāhmaṇo doṇasavhayo
aṅgārathūpaṃ kāresuṃ moriyā tuṭṭhamānasā.
5. Atṭhasārīrikā thūpā navamo kumbhacetiyo
aṅgāra thūpo dasamo tadāyeva patitṭhito.
6. Ekā dāṭhā tidasapure ekā nāgapure ahū
ekā gandhāraṅgisaye ekā kāliṅgarājino.
7. Cattālīsa samādantā kesā lomā ca sabbaso
devā hariṃsu ekekaṃ cakkavālaparamparā.
8. Madhurāyaṃ² bhagavato patto daṇḍaṅca cīvaram
nivāsanaṃ kusaghare paccattharaṇaṃ kapilavhaye.
9. Pāṭaliputtanagare³ karakaṃ kāyabandhanaṃ
campāyamudakasāṭhikā uṇṇalomaṅca kosale.

1. kusinārāmamhi - Sīmu; kusirāramhi - Machasaṃ.

2. vajirāyaṃ - PTS.

3. makuṭapure - Sīmu.

Giảng Giải về Việc Phân Chia Xá-Lợi:

1. Đấng Chiến Thắng cao quý Gotama vĩ đại đã Niết Bàn tại Kusinārā. Đã có sự phân tán xá-lợi từ xứ sở ấy đến khắp các nơi.
2. Một phần thuộc về (đức vua) Ajātasattu. Một phần ở thành Vesālī. Một phần ở thành Kapilavatthu. Và một phần dành cho người dân ở Allakappa.
3. Và một phần ở Rāmagāma. Và một phần dành cho người dân ở Veṭṭhadīpa. Một phần dành cho người dân Malla ở Pāvā. Và một phần dành cho người dân ở Kusinārā.
4. Bà-la-môn tên Doṇa đã xây dựng ngôi bảo tháp cho bình đựng (xá-lợi). Những người Moriya với tâm tư hơn hờ đã xây dựng ngôi bảo tháp thờ tro.
5. Chính vào thời ấy, có tám ngôi bảo tháp (thờ) xá-lợi, ngôi bảo tháp của bình đựng (xá-lợi) là thứ chín, ngôi bảo tháp thờ tro là thứ mười đã được thiết lập.
6. Một chiếc răng nanh ở thành phố của cõi trời Ba Mươi, một ở Long Cung, một ở lãnh địa Gandhāra, một thuộc về đức vua xứ Kālīṅga.¹
7. Chư thiên theo tuần tự của mỗi một thế giới đã mang đi bốn mươi chiếc răng bằng nhau và toàn bộ tóc lông.
8. Bình bát, cây gậy, và y của đức Thế Tôn là ở Madhurā. Y nội là ở Kusaghara. Tấm trải nằm là ở (thành) Kapila.
9. Bình đựng nước, dây thắt lưng là ở thành Pāṭaliputta. Vải lọc nước là ở Campā. Và sợi lông giữa hai lông mày là ở Kosala.

1. Như vậy là bốn chiếc răng nanh, hai ở hàm trên hai ở hàm dưới (ND).

10. Kāsāvañca brahmaloke¹ veṭṭhanaṃ tidase pure
pāsāṇake padaṃ seṭṭhaṃ yañcāpi accutippadaṃ
nisīdanaṃ avantipure raṭṭhe attharaṇaṃ tadā.
11. Araṇī ca mithilāyaṃ videhe parissāvanaṃ
vāsi sucigharañcā'pi indapatte pure tadā.
12. Parikkhāraṃ avasesaṃ janapade aparantake
paribhuttañca muninā akaṃsu manujā tadā.
13. Dhātuvitthārikaṃ āsi gotamassa mahesino
pāṇinaṃ anukampāya āhu porāṇikā tadā.

Dhātubhājanīyakathā niṭṭhitā.

Buddhavaṃso niṭṭhito.

--ooOoo--

1. kāsāvā brahmaloke ca - Machasaṃ; kāsāvakaṃ brahmaloke - Syā.

- a. Uṇhisaṃ tasesā dāṭhā - akkhakā ceva dhātuyo
asambhinnā imā satta - sesā bhinnā va dhātuyo.
- b. Mahantā muggamattā ca - majjhamā bhinnataṇḍulā
khuddakā sāsapamattā - nānā vaṇṇā ca dhātuyo.
- c. Mahantā suvaṇṇavaṇṇā ca - muttā vaṇṇā ca majjhimā
khuddakā makulavaṇṇā ca - soḷasadoṇamattikā.
- d. Mahantā pañca nāliyo - nāliyo pañca majjhimā
khuddakā chanālī c'eva - etā sabbā'pi dhātuyo.
- e. Uṇhisaṃ sihaḷe dīpe - brahmaloke ca vāmakāṃ
sihaḷe dakkhiṇ'akkhaṃ ca - sabbā p'etā patiṭṭhitā'ti.
Imā gāthāyo marammapotthake dissanti. Sihaḷapotthake natthi.

10. Y ca-sa là ở cõi Phạm Thiên. Vải che đầu là ở thành phố của cõi trời Ba Mươi. Dấu chân ở Pāsāṇaka là nhất hạng và cũng là dấu chân không bị hư hoại. Khi ấy, tấm lót ngồi, tấm trải nằm là ở vương quốc Avantipura.
11. Và cái bát lửa là ở Mithilā. Đồ lọc nước là ở Videha. Khi ấy, dao cạo và luôn cả hộp đựng kim là ở thành phố Indapatta.
12. Khi ấy, dân chúng ở vùng ven của xứ sở đã bảo quản các vật dụng thiết yếu còn lại đã được sử dụng bởi bậc Hiền Triết.
13. Khi ấy, tài liệu cổ (porāṇikam) đã nói rằng: “*Vì lòng thương tưởng chúng sanh, đã có sự phân tán xá-lợi của bậc Đại Ấn Sĩ Gotama.*”

Dứt Phần Giảng Giải về Việc Phân Chia Xá-Lợi.

Phật Sử được chấm dứt.

--ooOoo--

Các câu kệ này được thấy ở các sách của Maramma, không có ở các sách của Sīhaḷa.

- a. Phần xương sọ, toàn thể (bốn) cái răng, và luôn cả (hai) xương vai là các phần xá-lợi; bảy phần này không bị vỡ, các xá-lợi còn lại chỉ là các mảnh vỡ.
- b. Các viên cỡ lớn có kích thước hạt đậu, các viên cỡ trung bình là các hạt gạo bị bể, các viên cỡ nhỏ có kích thước hạt cải. Và các xá-lợi có nhiều màu sắc khác nhau.
- c. Các viên cỡ lớn có màu vàng, và các viên cỡ trung bình có màu ngọc trai, và các viên cỡ nhỏ có màu chồi non; khối lượng là mười sáu *doṇa*.
- d. Các viên cỡ lớn là năm *nāli*, và các viên cỡ trung bình là năm *nāli*, còn các viên cỡ nhỏ là sáu *nāli*; tất cả đây cũng là các xá-lợi.
- e. Xá-lợi xương sọ là ở đảo Sīhaḷa, xương vai bên trái là ở cõi Phạm Thiên, và xương vai bên phải là ở xứ Sīhaḷa; tất cả các xá-lợi này cũng còn tồn tại.

CARIYĀPIṬAKA PĀḶI

&

HẠNH TẠNG

CARIYĀPIṬAKA PĀLI

Namo tassa bhagavato arahato sammā sambuddhassa

I. DĀNAPĀRAMITĀ

1. Akitticariyaṃ

1. Kappe ca satahasse caturo ca asaṅkhiye¹
ettantare yaṃ caritaṃ sabbaṃ taṃ bodhipācanaṃ.
2. Atītakappe caritaṃ t̥hapayitvā bhavābhave
imamhi kappe caritaṃ pavakkhissaṃ suṇohi me.
3. Yadā ahaṃ brahāraññe suññe vipinakānane²
ajjhogahetvā³ viharāmi akitti nāma tāpaso.
4. Tadā maṃ tapatejena santatto tidivādhībhū⁴
dhārento brāhmaṇavaṇṇaṃ bhikkhāya maṃupāgami.
5. Pavanā ābhaṭaṃ⁵ paṇṇaṃ atelañca alonikaṃ
mama dvāre t̥hitaṃ disvā sakaṭāhena ākiriṃ.
6. Tassa datvānaṃ paṇṇaṃ nikkujjitvāna bhājanaṃ
punesanaṃ jahitvāna pāvisaṃ paṇṇasālakaṃ.
7. Dutiyampi tatiyampi upagañchi mamantikaṃ
akampito anolaggo evamevamadāsahaṃ.
8. Na me tappaccayā atthi sarīrasmiṃ vivaṇṇiyaṃ
pītisukhena ratiyā vītināmeme taṃ divaṃ.

1. asaṅkheyya - Sīmu.

2. vijana - Siṃ, vīvana - Syā.

3. ajjho gāhetvā - Machasaṃ, PTS.

4. tidivādhībhū, - Mu, Machasaṃ, Pa.

5. āhaṭaṃ - Syā, PTS.

HẠNH TẠNG

Kính lễ đức Thế Tôn, bậc A-la-hán, đấng Chánh Biến Tri!

I. SỰ TOÀN HẢO VỀ BỐ THÍ:

1. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Akitti:¹

1. Các hạnh nào được thực hành trong khoảng thời gian này,² (tức là) bốn a-tăng-kỳ và một trăm ngàn đại kiếp, tất cả các hạnh ấy là điều kiện làm cho chín muồi quả vị giác ngộ.
2. Trừ ra các hạnh đã được thực hành trong kiếp quá khứ thuộc đời này hoặc đời khác, ta sẽ nói đến hạnh đã được thực hiện trong kiếp này, người hãy lắng nghe.³
3. Lúc bấy giờ, ta là vị đạo sĩ khổ hạnh tên Akitti. Ta đã đi sâu vào và cư ngụ ở khu rừng rậm, hoang vắng, là lâm viên có nhiều cây.
4. Khi ấy, Chúa của chư thiên Sakka⁴ bị nóng bức⁵ bởi năng lực khổ hạnh của ta nên đã đi đến gần ta để xin vật thực trong dáng vóc vị Bà-la-môn.
5. Nhìn thấy (vị ấy) đứng ở cánh cửa (căn chòi lá) của ta, ta đã bày ra chỉ có một tô lá cây đã được gió gom lại, không có đầu và cũng không có muối.⁶
6. Sau khi bố thí lá cây đến vị này, ta đã lập úp cái tô lại, từ bỏ việc tìm kiếm (thức ăn) một lần nữa, và đã đi vào căn chòi lá.
7. Lần thứ nhì, rồi lần thứ ba, vị ấy cũng đã đi đến gặp ta. Không dao động, không dính mắc, ta đã bố thí như hai lần trước.
8. (Nhưng) không vì nguyên nhân ấy mà thân thể của ta trở nên tiêu tụy; ta đã trải qua ngày hôm ấy với niềm phi lạc và hứng thú.

1. Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 480.

2. *ettha caritanti cariyā* = ở đây, điều đã được thực hành là hạnh, CpA. 17.

3. Đức Phật đang giảng giải cho ngài Sāriputta (Xá-lợi-phất), CpA. 20.

4. *Tidivādhībū* là Chúa cõi trời *Tidivā*, tức là cõi *Tāvātimsa* (Đạo Lợi), CpA. 24.

5. Bị oi bức do hơi nóng phát ra ở tầng đá ngời có phủ gấm vàng của vị ấy CpA. 24.

6. Mô tả tính chất bố thí bất cứ vật gì thuộc về bản thân không phân biệt, CpA. 24. Như vậy, lúc này, đức Bồ-tát chỉ sử dụng lá cây ở trong rừng để làm thức ăn.

9. Yadi māsampi dve māsam dakkhiṇeyyam varam labhe akampito anolīno dadeyyam dānamuttamam.
10. Na tassa dānam dadamāno yasam lābhañca patthayim sabbaññutam patthayāno tāni kammāni ācarinti.

Akitticariyam paṭhamam.

2. Saṅkhacariyam

11. Punāparam yadā homi brāhmaṇo saṅkhasavhayo mahāsamuddam taritukāmo upagacchāmi paṭṭanam.¹
12. Tatthaddasāmi paṭipathe sayambhum aparājitam kantāraddhāna¹ paṭipannam tattāya kaṭhinabhūmiyā.
13. Tamaham paṭipathe disvā imamatham vicintayim idaṃ² khetam anuppattam puññakāmassa jantuno.
14. Yathāpi³ kassako puriso khetam disvā mahāgamaṃ.⁴ tattha bījam na ropeti na so dhaññaena atthiko.
15. Evamevāham puññakāmo disvā khetta⁵ varuttamam yadi tattha kāram na karomi nāham puññaena atthiko.
16. Yathā amacco muddikāmo rañño ante pure jane na deti tesam dhanadhañnam muddito parihāyati.
17. Evamevāham puññakāmo vipulam disvāna dakkhiṇam yadi tassa dānam na dadāmi parihāyissāmi puññato.
18. Evāham cintayitvāna orohitvā upāhanā tassa pādāni vanditvā adāsim chattupāhanam.
19. Tenevāham sataguṇato sukhumālo sukhedhito apica dānam paripūrento evam tassa adāsahanti.

Saṅkhacariyam dutiyam.

1. kantāraddhānam - Machasam,
kantāramaddhānam - Syā.
2. imam - Syā.

3. yathā - Machasam.
4. mahārāmaṃ - Syā.
5. khetam - Syā.

9. Nếu như ta có được một vị xứng đáng để cúng dường thì ta có thể dâng cúng vật thí tối thượng luôn cả một tháng, hai tháng, mà không dao động, không lưỡng lự.

10. Trong khi bố thí phẩm vật cho vị ấy, ta đã không mong cầu danh và lợi. Ta đã thực hiện những hành động ấy trong khi ước mong phẩm vị Toàn Tri.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Akitti là phần thứ nhất.

2. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Saṅkha:¹

11. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là vị Bà-la-môn tên gọi Saṅkha. Có ý định băng qua đại dương, ta đã đi đến bến tàu.

12. Tại nơi ấy, ta đã nhìn thấy ở phía bên kia đường một vị Phật Độc Giác, là bậc không bị kẻ khác hàng phục, đang đi ở con đường xa vắng, trên mặt đất gồ ghề, nóng bỏng.

13. Sau khi nhìn thấy vị ấy ở phía bên kia đường, ta đã suy xét về sự việc này: “Đây là phước điền đã được thành tựu đến cho người mong cầu phước báu.”

14. Cũng giống như người nông phu nhìn thấy thửa ruộng có triển vọng thu hoạch lớn, người ấy không gieo hạt giống ở nơi ấy (nghĩa là người ấy không có nhu cầu về thóc lúa).

15. Tương tự như thế, là người có mong cầu về phước báu, sau khi nhìn thấy phước điền cao quý tối thượng, nếu ta không thể hiện hành động ở phước điền ấy thì ta không phải là người mong cầu về phước báu.

16. Giống như vị quan đại thần mong muốn có uy quyền đối với những người trong cung mà không ban cho những người ấy tài sản và thóc gạo thì sẽ bị suy giảm về uy quyền.

17. Tương tự như thế, là người có mong cầu về phước báu sau khi nhìn thấy bậc cao thượng xứng đáng để cúng dường, nếu ta không dâng cúng vật thí đến vị ấy thì ta sẽ bị suy giảm về phước báu.

18. Sau khi suy nghĩ như thế, ta đã cởi ra đôi dép, rồi đánh lễ ở hai bàn chân của vị ấy, và đã cúng dường dù và dép.

19. Mặc dầu ta có cơ thể mảnh mai và được nuôi dưỡng cẩn thận gấp trăm lần so với vị ấy, tuy nhiên trong khi làm tròn đủ hạnh bố thí, ta cũng đã cúng dường đến vị ấy như thế.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Saṅkha là phần thứ nhì.

1. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 442.

3. Kurudhammacariyaṃ

20. Punāparaṃ yadā homi indapatthe¹ puruttame
rājā dhanañjayo nāma kusale² dasahupāgato.
21. Kālīṅga³ raṭṭhavisayā brāhmaṇā upagañchu maṃ
āyācuṃ maṃ hatthināgaṃ dhaññaṃ maṅgalasammaṃ.
22. Avuṭṭhiko janapado dubbhikkho chātako mahā
dadāhi pavaraṃ nāgaṃ nīlaṃ añjanasavhayaṃ.
23. Na me yācakamanuppatte paṭikkhepo anucchavo
mā me bhijji samādānaṃ dassāmi vipulaṃ gajaṃ.
24. Nāgaṃ gahetvā soṇḍāya bhikkhāre ratanāmaye
jalaṃ hatthe ākiritvā brāhmaṇānaṃ adaṃ gajaṃ.
25. Tassa nāge padinnamhi amaccā etadabrūvuṃ
kinnu tuyhaṃ varaṃ nāgaṃ yācakānaṃ padassasi.
26. Dhaññaṃ maṅgalasampannaṃ saṅgāmaṅvijayuttamaṃ
tasmiṃ nāge padinnamhi kinte rajjaṃ⁴ karissati.
27. Rajjampi me dade sabbaṃ sarīraṃ dajjamattano
sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ tasmā nāgaṃ adāsahanti.

Kurudhammacariyaṃ tatiyaṃ.

4. Mahāsudassanacariyaṃ

28. Kusāvatiṃhi nagare yadā āsiṃ mahīpati
mahāsudassano nāma cakkavatti mahabbalo.
29. Tatthāhaṃ⁵ divase tikkhattuṃ ghosāpemi tahiṃ tahiṃ
ko kiṃ icchati pattheti kassa kiṃ diyatū dhanāṃ.

1. indapatte - Sīmu.
2. kusalehi - Syā.
3. kālīṅga - Machasaṃ.

4. kururāja - Machasaṃ.
5. tadāhaṃ - Pu.

3. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Kurudhamma:¹

20. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là vị vua tên Dhanañjaya ở tại kinh thành Indapattha, và được thuận thực về mười thiện nghiệp.

21. Những người Bà-la-môn từ lãnh thổ vương quốc Kalinga đã đi đến gặp ta. Họ đã cầu xin ta con long tượng được xem là biểu hiện của sự thịnh vượng và may mắn.

22. (Họ đã nói rằng): “Xứ sở chúng tôi không có mưa, thức ăn hiếm hoi, đói kém trầm trọng. Xin ngài hãy ban cho con hắc long tượng cao quý có tên là Añjana.”

23. (Ta nghĩ rằng): “Đối với ta, khi có được người cầu xin thì sự từ chối là điều không đúng đắn. Sự thọ trì của ta chớ có bị đổ vỡ. Ta sẽ bố thí con voi vĩ đại.”

24. Sau khi nắm lấy con voi ở chiếc ngà và rưới nước từ chiếc bình làm bằng ngọc quý lên bàn tay, ta đã cho con voi đến các vị Bà-la-môn.

25. Khi con voi ấy đã được cho đi, các quan đại thần đã nói điều này: “Sao ngài lại cho con voi quý báu của ngài đến những kẻ cầu xin?”

26. Con voi là tối ưu trong việc chiến thắng ở trận tiền, được thành tựu sự thịnh vượng và may mắn. Khi con voi ấy đã được cho đi thì cái gì sẽ vận hành vương quốc của ngài?”

27. Ta có thể bố thí luôn cả toàn bộ vương quốc của ta. Ta có thể bố thí cả thân mạng của mình. Đối với ta, quả vị Toàn Tri là yêu quý; vì thế ta đã bố thí con long tượng.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Kurudhamma là phần thứ ba.

4. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Mahāsudassana:²

28. Khi ở thành phố Kusāvati, ta đã là vị lãnh chúa, đấng Chuyển Luân Vương có quyền lực lớn lao tên Mahāsudassana.

29. Tại thành phố ấy, ta đã cho thông báo ba lần trong ngày ở khắp các nơi rằng: “Ai muốn (hoặc) mong mỏi vật gì? Của cải gì nên được ban phát? (Ban phát) đến ai?”

1. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 276.

3. Kinh Đại Thiệ Kiến Vương, Trường Bộ Kinh II; Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 95.

30. Ko chātako ko tasito ko mālaṃ ko vilepanaṃ
nānārattāni vatthāni ko naggo paridahissati.
31. Ko pathe chattamādeti ko pāhanā mudū subhā
iti sāyañca pāto ca ghosāpemi tahiṃ tahiṃ.
32. Na taṃ dasasu ṭhānesu na pi¹ ṭhānasatesu vā
anekasataṭhānesu paṭiyattaṃ yācake dhanāṃ.
33. Divā vā yadi vā rattiṃ yadi eti vaṇibbako
laddhā yadicchakaṃ bhogaṃ pūrahathova gacchati.
34. Evarūpaṃ mahādānaṃ adāsīṃ yāvajivikaṃ
napāhaṃ dessaṃ dhanāṃ dammi napi natthi nicayo mayi.
35. Yathāpi āturo nāma rogato parimuttiyā
dhanena vejjāṃ tappetvā rogato parimuccati.
36. Tathevāhaṃ jānamāno paripūretumasesato
ūnāmanaṃ pūrayitūṃ demi dānaṃ vaṇibbake
nirālayo apaccāso sambodhimanupattiyāti.

Mahāsudassanacariyaṃ catutthaṃ.

5. Mahāgovindacariyaṃ

37. Punāparaṃ yadā homi satta rājapurohito
pūjito naradevehi mahāgovindabrāhmaṇo.
38. Tadāhaṃ sattarajjesu yaṃ me āsi upāyanaṃ
tena demi mahādānaṃ akkhobhaṃ² sāgarūpamaṃ.
39. Na me dessaṃ dhanāṃ dhaññaṃ napi natthi nicayo mayi
sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ tasmā demi varaṃ dhananti.

Mahāgovindacariyaṃ pañcamaṃ.

1. nahi - Syā.

2. akekḥākhahaṃ - Sīmu, Machasaṃ; acachaṃ - Pu.

30. Ai đói? Ai khát? Ai (cần) vòng hoa? Ai (cần) đầu thoa? Có các loại vải vóc đủ màu, ai trần truồng thì sẽ mặc vào?

31. Ai đi đường cần đến dù? Ai (cần đến) giày dép mềm mại, đẹp để?" Ta đã cho thông báo sáng chiều ở khắp các nơi như thế.

32. Cửa cái ấy đã được chuẩn bị cho những người cầu xin không phải chỉ ở mười địa điểm, hoặc ở một trăm địa điểm, mà ở hàng trăm địa điểm.

33. Nếu có người nghèo khổ đi đến cho dù ban ngày hoặc ban đêm, họ đều được nhận lãnh tài sản theo như ý thích rồi ra đi với hai tay tràn đầy của cải.

34. Ta đã bố thí những phẩm vật lớn lao có hình thức như thế cho đến trọn đời. Ta cho ra của cải không phải là vì không thích ý, cũng không phải là vì ta không có chỗ để cất giữ.

35. Cũng giống như người bị bệnh, sau khi làm hài lòng vị thầy thuốc với vàng bạc cho việc chữa lành căn bệnh, thì (sẽ) được hoàn toàn thoát khỏi căn bệnh.

36. Tương tự y như thế, khi biết được (điều ấy), để làm viên mãn (pháp bố thí) không bị thiếu sót và làm cho đầy đủ tâm ý còn khiếm khuyết, ta đã ban phát vật thí cho những người cầu xin, không luyến tiếc, không mong mỏi sự đền đáp nhằm thành tựu quả vị Toàn Giác.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Mahāsudassana là phần thứ tư.

5. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Mahāgovinda:¹

37. Vào một thời điểm khác nữa, khi là Bà-la-môn Mahāgovinda, ta đã là viên quan tế tự của bảy vị vua và được các đấng quân vương cung phụng.

38. Khi ấy, phẩm vật ở trong bảy vương quốc đã là của ta. Với phẩm vật ấy ta đã ban phát cuộc đại thí, tợ như biển cả không bị xáo động

39. Không phải là của cải và lúa gạo là không được vừa ý đối với ta và cũng không phải là ở nơi ta không có sự tích trữ. Quả vị giác ngộ đối với ta rất là cao quý, do đó ta bố thí tài sản quý giá.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Mahāgovinda là phần thứ năm.

1. So sánh với Kinh Đại Điền-tôn (*Mahāgovindasuttaṃ*), Trường Bộ Kinh II.

6. Nimirājacariyaṃ

40. Punāparaṃ yadā homi mithilāyaṃ puruttame
nimi nāma mahārājā paṇḍito kusalatthiko.
41. Tadāhaṃ māpayitvāna catussālaṃ¹ catummukhaṃ
tattha dānaṃ pavattesiṃ migapakkhinarādinaṃ.
42. Acchādanañca sayanañca annaṃ pānañca bhojanaṃ
abbocchinaṃ karitvāna mahādānaṃ pavattayiṃ.
43. Yathāpi sevako sāmiṃ dhanahetumupāgato
kāyena vācā manasā ārādhaniyamesati.
44. Tathevāhaṃ sabbabhava pariyesissāmi bodhijaṃ
dānena satte tappetvā icchāmi bodhimuttamanti.

Nimirājacariyaṃ chaṭṭhamaṃ.

7. Candakumāracariyaṃ

45. Punāparaṃ yadā homi ekarājassa atrajo
nagare pupphavatiyā kumāro candasavhayo.
46. Tadāhaṃ yajanā mutto nikkhanto yaññavāṭato²
saṃvegaṃ janayitvāna mahādānaṃ pavattayiṃ.
47. Nāhaṃ pivāmi khādāmi napi bhuñjāmi bhojanaṃ
dakkhiṇeyye adatvāna³ api chappañca rattiyo.
48. Yathāpi vāṇijo nāma katvāna bhaṇḍasañcayaṃ
yattha lābho mahā hoti tattha taṃ harati bhaṇḍakaṃ.
49. Tatheva sakabhuttāpi⁴ pare dinnāṃ mahapphalaṃ
tasmā parassa dātappaṃ satabhāgo bhavissati.
50. Etamatthavasāṃ ñatvā demi dānaṃ bhavābhava
na paṭikkamāmi dānato sambodhimanupattiyāti.

Candakumāracariyaṃ sattamaṃ.

1. catusālaṃ - Syā.

2. yaññavāṭato - Syā;
yaññapātato - Simu.

3. dakkhiṇeyyaṃ - katthaci.

4. sakaparituttāpi - Pu.

6. Hạnh của Đức Vua Nimi:¹

40. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là vị đại vương tên Nimi, là bậc trí tuệ và là người tâm cầu thiện pháp ở tại kinh thành Mithilā.

41. Khi ấy, ta đã cho thực hiện bốn sảnh đường (mỗi sảnh đường) có bốn cổng ra vào (ở bốn hướng chính). Ở tại nơi ấy, ta đã cho tiến hành việc bố thí đến các thú vật, chim chóc, loài người, v.v...

42. Ta đã thực hiện không ngừng nghỉ (ngày đêm không gián đoạn đến lúc dứt tuổi thọ, CpA. 54) và đã cho tiến hành cuộc đại thí (gồm có) y phục, giường ghế, cơm ăn, nước uống, và thực phẩm (các loại),

43. Cũng giống như người đầy tớ, vì lý do lương bổng, tiếp cận chủ nhân và suy tâm cách làm hài lòng bằng thân, khẩu, ý (bằng hành động, lời nói, và tư tưởng).

44. Tương tự y như thế, trong tất cả mọi kiếp sống ta cũng sẽ tâm cầu việc làm sanh khởi sự giác ngộ. Sau khi làm thỏa mãn các chúng sanh với vật bố thí, ta mong cầu quả vị giác ngộ tối thượng.

Hạnh của đức vua Nimi là phần thứ sáu.

7. Hạnh của Hoàng Tử Canda:²

45. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là vị hoàng tử tên Canda, con trai của Ekarāja, ở tại thành phố Pupphavātī.

46. Khi ấy, ta đã được thoát khỏi cuộc tế thần và đã rời khỏi khu vực cuộc lễ tế. Sau khi đã tạo nên niềm xúc động, ta đã tiến hành cuộc đại thí.

47. (Khi) không được bố thí đến những người xứng đáng sự bố thí, ta không uống, không ăn, cũng không thọ dụng vật thực, thậm chí đến năm sáu đêm.

48. Cũng giống như người thương buôn sau khi đã tích trữ hàng hóa thì sẽ đem hàng hóa ấy đến nơi nào có nhiều lợi nhuận.

49. Tương tự y như thế, ngay cả việc bố thí đến người khác vật đã được thọ dụng bởi bản thân cũng có quả báu lớn; vì thế nên bố thí đến tha nhân, sẽ có được (kết quả) gấp trăm lần.

50. Biết được năng lực của chân lý ấy, ta đã ban phát vật bố thí kiếp này đến kiếp khác. Ta không suy giảm việc bố thí nhằm thành tựu quả vị Toàn Giác.

Hạnh của Hoàng Tử Canda là phần thứ bảy.

1. Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 541.

4. Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 542.

8. Sivrājacariyaṃ

51. Aritṭhasavhaye nagare sivi nāmāsiṃ¹ khattiyo
nisajja pāsādavare evaṃ cintesahaṃ tadā.
52. Yaṃ kiñci mānusaṃ dānaṃ adinnaṃ me na vijjati
yopi vāceyya maṃ cakkhuṃ dadeyyaṃ avikampito.
53. Mama saṅkappamaññāya sakko devānamissaro
nisinno devaparisāya idaṃ vacanamabruvi.
54. Nisajja pāsādavare sivrājā mahiddhiko
cintento vividhaṃ dānaṃ adeyyaṃ so na passati,
55. Tathannu vitathannetaṃ handa vīmaṃsayāmi² taṃ
muhuttaṃ āgameyyātha yāva jānāmi taṃ manaṃ.
56. Pavedhamāno palitasiro valitagatto jarāturo
andhavaṇṇova hutvāna rājānaṃ upasaṅkama.
57. So tadā paggahetvāna vāmaṃ dakkhiṇabāhu ca
sirasmīṃ añjaliṃ katvā idaṃ vacanamabruvi.
58. Yācāmi taṃ mahārāja dhammikaraṭṭhavaḍḍhana
tava dānaratā kitti uggatā devamānuse.
59. Ubhopi nettā nayanā andhā upahatā mama
ekaṃ me nayanam dehi tvampi ekena yāpaya.
60. Tassāhaṃ vacanam sutvā haṭṭho saṃviggamānaso
katañjalī vedajāto idaṃ vacanamabruviṃ.
61. Idānāhaṃ cintayitvā³ pāsādato idhāgato
tvaṃ mama cittamaññāya nettam yāciturāgato.

1. nāmādhi - katthaci.

2. vimaṃsissāmi - katthaci.

3. cintayitvāna - Machasaṃ, Syā.

8. Hạnh của Đức Vua Sivi:¹

51. Ở tại thành phố có tên gọi là Aritṭha, ta đã là vị Sát-đế-ly tên Sivi. Vào lúc ngồi ở tòa lâu đài quý báu, ta đã suy nghĩ như vầy:

52. *“Không có bất cứ vật thí nào thuộc về nhân loại mà ta chưa từng bố thí. Thậm chí người nào yêu cầu ta về con mắt thì ta cũng có thể bố thí, không bị dao động.”*

53. Biết được tâm tư của ta, vị Chúa Trời Sakka ngồi ở giữa tập thể chư thiên đã nói lên lời này:

54. *“Đức vua Sivi có đại oai lực trong khi ngồi ở tòa lâu đài quý báu suy nghĩ về vật bố thí đủ các loại, vị ấy không nhìn thấy vật chưa từng được bố thí.”*

55. *Điều này là đúng hay không đúng sự thật? VẬY HÃY ĐỂ TA THỬ THÁCH VỊ ẤY. CÁC NGƯỜI HÃY CHỜ MỘT CHỐC LÁT ĐẾN KHI TA BIẾT ĐƯỢC TÂM Ý ẤY.”*

56. Sau khi biến thành dáng vóc người mù lòa, đang run rẩy, có đầu tóc bạc phơ, cơ thể nhăn nheo, già yếu, bệnh hoạn, (Chúa Trời Sakka) đã đi đến gặp đức vua.

57. Khi ấy, ông ta đã giơ cánh tay trái và cánh tay phải lên chấp lại ở đầu, rồi đã nói lời này:

58. *“Tâu đại vương, tôi cầu xin ngài. Ôi vị làm tiến triển vương quốc về phương diện đạo đức, danh tiếng của ngài về sự hoan hỉ trong bố thí đã vang khắp chốn nhân thiên.”*

59. *Cả hai con mắt dẫn đường của tôi bị mù lòa, hư hỏng. Hãy bố thí cho tôi một con mắt, ngài cũng hãy còn sống với một con mắt vậy.”*

60. Nghe được lời nói của người ấy, ta đã mừng rỡ, có tâm trí phấn chấn. Trần ngập niềm phấn khởi, ta đã chấp tay lại rồi đã nói lời này:

61. *“Lúc này đây, sau khi suy nghĩ trẫm đã rời tòa lâu đài đi đến nơi đây. Còn người, sau khi biết được tâm của trẫm đã đi đến để cầu xin con mắt.”*

1. Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 499.

62. Aho me mānasam siddham saṅkappo paripūrito
adinnapubbam dānavaram ajja dassāmi yācake.
63. Ehi sīvaka utṭhehi mā dandhayi mā pavedhayi
ubhopi nayane dehi uppāṭetvā vaṇibbake.
64. Tato so codito mayham sīvako vacanaṅkaro
uddharitvāna pādāsi tālamiṅjaṃva yācake.
65. Dadamānassa dennassa dinnadānassa me sato
cittassa aññathā natthi bodhiyā yeva kāraṇā.
66. Na me dessā ubho cakkhu attā na me na dessiyo¹
sabbaññutam piyam mayham tasmā cakkhum adāsahanti.²
- Sivirājacariyam aṭṭhamam.

9. Vessantaracariyam

67. Yā me ahosi janikā Phusatī nāma³ khattiyā
sā atītāsu jātisu sakkassa mahesī piyā.⁴
68. Tassā āyukkhayam disvā devindo etadabruvi
dadāmi te dasavare vara⁵ bhadde yadicchasi.
69. Evaṃ vuttā ca sā devī sakkam punidamabruvi
kinnū me aparādhathhi kinnu dessā aham tava
rammā cāvesi mam ṭhānā vātova dharaṇīruham.
70. Evaṃ vutto ca so sakko puna tassīdam⁶abruvi
na ceva te kataṃ pāpaṃ na ca me tvamasī appiyā.

1. attānam me na dessiyā - Pu,
attāpi me na dessiyo - Pu.
2. adā aham - Pu.
3. pussati Syā - Machasam.

4. sakkassa mahesīsi sā - Syā,
sakkassa ca mahesiyā - Sīmu.
5. varam - Siṃ.
6. tasesada - PTS, Syā.

62. Ôi, ý định của ta đã được thành tựu, điều ước mong đã được vẹn toàn! Hôm nay, ta sẽ ban cho người hành khất tặng vật cao quý chưa từng được bố thí trước đây.

63. *Này Sīvaka,¹ hãy lại gần. Hãy mạnh dạn lên, đừng chần chừ, chớ có run rẩy. Hãy móc ra cả hai con mắt và trao cho người cầu thỉnh.*”

64. Sau đó, bị ta thúc giục vị Sīvaka ấy là người thi hành mệnh lệnh đã lấy ra (hai con mắt) giống như nạo cơm dừa, rồi đã trao cho người hành khất.

65. Trong khi chuẩn bị bố thí, khi đang bố thí, khi tặng vật đã được ta bố thí, tâm không có thay đổi với lý do chỉ là vì quả vị giác ngộ.

66. Hai con mắt không có bị ta ghét bỏ, bản thân không có bị ta ghét bỏ, đối với ta quả vị Toàn Giác là yêu quý; vì thế ta đã bố thí con mắt.

Hạnh của Đức Vua Sivi là phần thứ tám.

9. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Vessantara:²

67. Người mẹ ruột của ta là nữ nhân dòng Sát-đế-ly tên Phusatī. Bà ấy là hoàng hậu yêu quý của (Chúa Trời) Sakka vào những kiếp sống trước.³

68. Nhìn thấy sự dứt tuổi thọ của bà ấy, vị Chúa Trời đã nói điều này: *“Này quý phi, trẫm ban cho khanh mười điều ân huệ, hãy chọn lựa theo như ý thích.”*

69. Và khi được nói như vậy, bà hoàng hậu ấy đã đáp lại (Chúa Trời) Sakka điều này: *“Thiếp có lỗi làm gì vậy? Phải chăng thiếp bị ngài ghét bỏ khiến ngài lưu đày thiếp khỏi chốn bông lai như là ngọn gió thổi trốc gốc cây vậy?”*

70. Và khi được nói như vậy, vị (Chúa Trời) Sakka ấy đã đáp lại bà ta điều này: *“Chẳng phải khanh đã làm điều sai trái và cũng chẳng phải là ta không yêu quý khanh.”*

1. Sīvaka là tên vị ngự y của đức vua Sivi, CpA. 66.

2. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 547.

3. Chú giải ghi rằng: vào kiếp sống quá khứ liền trước đó, CpA. 74.

71. Ettakaṃ yeva te āyu¹ cavanakālo bhavissati
paṭiggaṇha mayā dinne vare dasa varuttame.
72. Sakkena sā dinnavarā tuṭṭhahaṭṭhā pamoditā
mama abbhantaraṃ katvā phusati dasavare varī.
73. Tato cutā sā phusati khattiye upapajjatha
jetuttaramhi nagare sañjayena samāgamī.
74. Tadāhaṃ phusatiyā kucchiṃ okkanto piyamātuyā
mama tejena me mātā sadā dānaratā ahū.
75. Adhane āture jiṇṇe yācake addhike jane²
samaṇe brāhmaṇe³ khīṇe deti dānaṃ akiñcane.
76. Dasamāse dhārayitvāna karonto⁴ purapadakkhiṇaṃ
vessānaṃ vīthiyā majjhe janesi phusati mamaṃ.
77. Na mayhaṃ mattikaṃ⁵ nāmaṃ napi pettikasambhavaṃ
jātomhi vessavīthiyā tasmā vessantaro ahū.
78. Yadāhaṃ dārako homi jātiyā aṭṭhavassiko
tadā nisajja pāsāde dānaṃ dātuṃ vicintayim.
79. Hadayaṃ dadeyyaṃ cakkhuṃ maṃsampi rudhirampi ca
dadeyyaṃ kāyaṃ sāvetaṃ yadi koci yācaye mamaṃ.
80. Sabhāvaṃ cintayantassa akampitamasanṭhitaṃ
akampī tattha paṭhavī sineruvanavaṭaṃsakā.
81. Anvaddhamāse paṇṇarase puṇṇamāse uposathe
paccayaṃ nāgamāruyha dānaṃ dātuṃ upāgamim.

1. āyuṃ - katthaci.
2. pathike - katthaci.
3. samaṇa brāhmaṇe - katthaci, Pa.

4. karonti - katthaci.
5. mettikaṃ nāmaṃ - Sīmu.

71. Sở dĩ như thế ấy chính là vì tuổi thọ của khanh, thời điểm từ vong sắp đến. Hãy tiếp nhận mười điều ân huệ quý báu tối cao đã được trăm ban thưởng.”

72. Với mười điều ân huệ được (Chúa Trời) Sakka ban thưởng, bà Phusatī ấy, hớn hờ, mừng rỡ, vui sướng, đã lựa chọn mười điều ân huệ sau khi đã tính gộp luôn cả ta (vào các điều ân huệ ấy).

73. Mệnh chung từ nơi đó, bà Phusatī ấy đã sanh vào dòng dõi Sát-đế-ly ở thành phố Jetuttara và đã kết hôn với Sañjaya.

74. Khi ấy, ta đã hạ sanh vào lòng bà Phusatī, người mẹ yêu quý. Do nhờ oai lực của ta, người mẹ của ta đã luôn luôn hứng thú trong việc bố thí.

75. Bà bố thí cho những người không có tài sản, người không có của cải, người bệnh hoạn, người già cả, người ăn xin, người đi đường, các vị Sa-môn, các Bà-la-môn, và những người bị khánh tận.

76. Sau khi mang thai ta được mười tháng, bà Phusatī trong lúc đang đi quanh thành phố đã sanh ta ở giữa đường phố của những người thương buôn.

77. Tên của ta không liên quan đến họ mẹ, cũng không xuất phát từ họ cha. Ta đã được sanh ra ở đường phố của những người thương buôn, vì thế ta đã là Vessantara.

78. Đến khi ta đã trở thành đứa bé trai được tám tuổi tính từ lúc sanh, khi ấy ta đã ngồi ở tòa lâu đài và đã suy nghĩ về việc bố thí tặng vật.

79. Ta có thể bố thí tim, mắt, luôn cả thịt và máu của mình. Ta đã thông báo là ta có thể bố thí xác thân của mình nếu có người van xin.

80. Trong khi ta đang suy xét về bản tánh không dao động không hẹp hòi, tại nơi ấy trái đất với tràng hoa là khu rừng ở núi Sineru đã rung động.

81. Mỗi nửa tháng, vào ngày mười lăm và ngày cuối tháng là ngày trai giới, ta đã cưỡi lên con voi Paccaya và đã đi đến để bố thí tặng phẩm.

82. Kāliṅgaratṭhavisayā brāhmaṇā upagañchu maṃ
āyācuṃ maṃ hatthināgaṃ dhaññaṃ maṅgalasammataṃ.
83. Avuṭṭhiko janapado dubbhikkho chātako mahā
dadāhi pavaraṃ nāgaṃ sabbasetaṃ gajuttamaṃ.
84. Dadāmi na vikampāmi yaṃ maṃ yācanti brāhmaṇā
santaṃ nappatiguhāmi¹ dāne me ramatī² mano.
85. Na me yācakamanuppatte paṭikkhepo anucchavo
mā me bhijji samādānaṃ dassāmi vipulaṃ gajaṃ.
86. Nāgaṃ gahetvā soṇḍāya bhinkāre³ ratanāmaye
jalaṃ hatthe ākiritvā brāhmaṇānaṃ adaṃ gajaṃ.
87. Punāparaṃ dadantassa sabbasetaṃ gajuttamaṃ
tadāpi paṭhavī kampi sineruvanavaṭaṃsakā.
88. Tassa nāgassa dānena sivayo kuddhā samāgatā
pabbojesuṃ sakā raṭṭhā vaṅkaṃ gacchatu pabbataṃ.
89. Tesāṃ nicchuha⁴mānānaṃ akampitamasanṭhitaṃ
mahādānaṃ pavattetuṃ ekaṃ varamayācisaṃ.⁵
90. Yācitā sivayo sabbe ekaṃ varamadaṃsu me
sāvayitvā kaṇṇabheriṃ mahādānaṃ dadāmahaṃ.
91. Athettha vattatī saddo tumulo bheravo mahā
dānena maṃ⁶ niharanti puna dānaṃ dadātayaṃ.⁷
92. Hatthi⁸ asse rathe datvā dāsīdāsaṃ gavaṃ dhanāṃ
mahādānaṃ daditvāna nagarā nikkhamiṃ tadā.

1. nappatiguyyāmi - Syā.

2. ramate - Machasaṃ, Pa.

3. bhīṅgāre - Machasaṃ, Syā.

4. nicchubha - PTS.

5. ekavara mayācihaṃ - Syā.

6. dānena - Machasaṃ, Sīmu.

7. dadāmahaṃ - Sīmu.

8. hatthiṃ - Machasaṃ.

82. Những người Bà-la-môn từ lãnh thổ vương quốc Kalinga đã đi đến gặp ta. Họ đã cầu xin ta con long tượng được xem là biểu hiện của sự thịnh vượng và may mắn:

83. *“Xứ sở chúng tôi không có mưa, thức ăn hiếm hoi, đói kém trầm trọng. Xin ngài hãy ban cho con long tượng cao quý, toàn màu trắng, tối thắng của loài voi.”*

84. Ta bố thí điều mà những người Bà-la-môn yêu cầu ta; ta không rung động. Ta không thu giấu vật đang sở hữu. Tâm ý của ta hoan hỷ trong việc bố thí.

85. (Nghĩ rằng): *“Đôi với ta, khi có được người cầu xin thì sự từ chối là điều không đúng đắn. Sự thọ trì của ta chớ có bị đổ vỡ. Ta sẽ bố thí con voi vĩ đại.”*

86. Sau khi nắm lấy con voi ở chiếc ngà và rưới nước từ chiếc bình làm bằng ngọc quý lên bàn tay, ta đã cho con voi đến các vị Bà-la-môn.

87. Lại một lần nữa, trong khi ta đang bố thí con voi tối thắng toàn màu trắng, khi ấy trái đất với tràng hoa là khu rừng ở núi Sineru cũng đã rung động.

88. Do việc bố thí con voi ấy, những người dân xứ Sivi giận dữ đã tụ họp lại và đã trục xuất (ta) ra khỏi vương quốc của ta (nói rằng): *“Hãy cho ông ta đi đến ngọn núi Vaṅka.”*

89. Trong khi bọn họ xua đuổi, ta đã yêu cầu một ân huệ để tiến hành cuộc đại thí, không dao động, không hẹp hòi.

90. Khi được yêu cầu, tất cả những người dân xứ Sivi đã ban cho ta một ân huệ. Sau khi cho võ kưu hai chiếc trống lớn, ta đã trao tặng món quà vĩ đại.

91. Lúc bấy giờ, tại nơi ấy có âm thanh ầm ĩ, ồn ào, ghê rợn vang lên. Bởi sự bố thí (này), họ đã lôi kéo ta đi; một lần nữa ta đã trao tặng món quà vĩ đại.

92. Sau khi đã bố thí voi, ngựa, xe cộ, tôi trai, tớ gái, trâu bò, của cải, và đã ban phát cuộc đại thí, vào khi ấy ta đã rời khỏi thành phố.

93. Nikkhamitvāna nagarā nivattitvā vilokite
tadāpi paṭhavī kampī sineruvanavaṭṭasakā.
94. Catuvāhiṃ rathaṃ datvā ṭhatvā cātummahāpathe.¹
ekākiyo adutiyo maddideviṃ idamabrūviṃ.
95. Tvaṃ maddi kaṇhaṃ gaṇhāhi lahukā esā kaniṭṭhikā²
ahaṃ jāliṃ gaḥessāmi garuko bhātiko hi so.
96. Padumaṃ puṇḍarīkaṃ va maddikaṇhājīnaggi
ahaṃ suvaṇṇabimbaṃ va jāliṃ khattiyamaggahiṃ.
97. Abhijātā sukhumālā khattiyā caturo janā
visamaṃ samaṃ akkamantā vaṅkaṃ gacchāma pabbataṃ.
98. Ye keci manujā enti³ anumagge paṭippathe
maggāṃ te paṭi pucchāma kuhiṃ vaṅkatapabbato.⁴
99. Te tattha amhe passitvā karuṇaṃ giramudīrayuṃ
dukkhante paṭivedenti dūre vaṅkatapabbato.
100. Yadi passanti pavane dāraḱā phalite⁵ dume
tesaṃ phalānaṃ hetumhi uparodanti dāraḱā.
101. Rodante dāraḱe disvā ubbiggā⁶ vipulā dumā
sayamevonamitvāna upagacchanti dāraḱe.
102. Idaṃ acchariyaṃ disvā abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ
sādhukāraṃ pavattesi maddi sabbāṅgasobhanā.
103. Accheraṃ vata lokasmiṃ abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ
vessantarassa tejena sayamevonatā dumā.
104. Saṅkhipiṃsu pathaṃ yakkhā anukampāya dāraḱe
nikkhantadivase yeva⁷ cetaṛaṭṭhamupāgamuṃ.

1. catumhā, cātumahā - katthaci.
2. kaniṭṭhikā - Sīmu.
3. yanati - PTS.
4. vaṅkanana - Machasaṃ.

5. phalite - Machasaṃ.
6. ubbiddhā - Machasaṃ
ubbhiggā - Syā.
7. divaseneva Machasaṃ, Syā.

93. Sau khi rời khỏi thành phố, ta đã quay người lại quan sát, khi ấy trái đất với tràng hoa là khu rừng ở núi Sineru cũng đã rung động.

94. Sau khi bố thí cỗ xe bốn ngựa kéo, ta đứng ở ngã tư đường, chỉ một mình không người hầu cận, và ta đã nói với Hoàng Hậu Maddī điều này:

95. *“Này Maddī, nàng hãy ẵm Kaṇhā(jinā), con bé nhẹ và là em gái. Ta sẽ ẵm Jāli bởi vì nó nặng và là anh trai.”*

96. Maddī đã ôm lấy Kaṇhājīnā như thể ôm lấy đóa sen xanh hoặc đóa sen trắng. Ta đã ôm lấy vị Sát-đế-ly Jāli như thể ôm lấy bầu đựng nước bằng vàng.

97. Bốn người Sát-đế-ly, dòng dõi quý tộc, có vóc dáng mảnh mai, tiến bước trên mặt đất lúc gõ ghè lúc bằng phẳng đi về hướng ngọn núi Vaṅka.

98. Chúng tôi đã hỏi những người đi cùng đường hoặc theo hướng ngược lại về lộ trình: *“Ngọn núi Vaṅka ở nơi nào?”*

99. Nhìn thấy chúng tôi ở nơi ấy, họ đã thốt lên lời thương xót. Họ bày tỏ nỗi đau xót (nói rằng): *“Ngọn núi Vaṅka ở xa lắm.”*

100. Nếu hai đứa trẻ nhìn thấy những cây có trái ở trong khu rừng, hai đứa trẻ bật khóc vì nguyên nhân của những trái cây ấy.

101. Trông thấy hai đứa trẻ khóc lóc, những cội cây cao lớn xum xuê tự động khom mình xuống đến gần hai đứa trẻ.

102. Sau khi nhìn thấy điều kỳ diệu phi thường khiến lông tóc rờn ốc này, (hoàng hậu) Maddī, với sự rạng rỡ ở toàn thân, đã thốt lên lời tán thán (rằng):

103. *“Quả thật là điều kỳ diệu phi thường ở thế gian khiến lông tóc rờn ốc. Những cội cây đã tự động khom mình xuống bởi vì oai lực của Vessantara.”*¹

104. Vì lòng thương xót hai đứa trẻ, các hàng Dạ-xoa đã thân ngăn đường đi; chỉ nội trong ngày khởi hành họ đã đi đến vương quốc Ceta.

1. Do nhờ năng lực phước báu của Vessantara, CpA. 87.

105. Saṭṭhirājasahassāni tadā vasanti mātule¹
sabbe pañjalikā hutvā rodamānā upāgamuṃ.
106. Tattha vattetvā sallāpaṃ cetehi cetaputtehi
te tato nikkhamitvāna vaṅkaṃ agamuṃ pabbataṃ.
107. Āmantayitvā devindo vissakammaṃ² mahiddhikaṃ
assamaṃ sukataṃ rammaṃ paṇṇasālaṃ sumāpaya.
108. Sakkassa vacanaṃ sutvā vissakammo mahiddhiko
assamaṃ sukataṃ rammaṃ paṇṇasālaṃ sumāpayī.
109. Ajjhogahetvā pavanaṃ appasaddaṃ nirākulaṃ
caturo janā mayamaṃ tattha vasāma pabbatantare.
110. Ahañca maddidevī ca jālī kaṇhājinaṃ cubho
aññamaññaṃ sokanudā vasāma assame tadā.
111. Dārake anurakkhanto asuñño³ homi assame
maddī phalaṃ āharati⁴ poseti sā tayo jane.
112. Pavane vasamānassa addhiko maṃ upāgami
āyāci puttake mayhaṃ jāliṃ kaṇhājinañcubho.
113. Yācakaṃ upagataṃ disvā hāso me upapajjatha
ubho putte gahetvāna adāsiṃ brāhmaṇe tadā.
114. Sake putte cajantassa jūjake⁵ brāhmaṇe yadā
tadāpi paṭhavī kampi sineruvanavaṭaṃsakā.
115. Punadeva sakko oruyha hutvā brāhmaṇasannibho
āyāci maṃ maddideviṃ silavantiṃ⁶ patibbataṃ.

1. mātulā - Syā.

2. vissukamba - Syā.

3. asuññe - Pu.

4. āharitvā - Machasaṃ.

5. yācake - PTS.

6. silavatiṃ - Syā.

105. Lúc bấy giờ có sáu mươi ngàn vị vua cư ngụ ở Mātulā.¹ Tất cả đã chấp tay lên, than khóc, và đã đi đến gần.

106. Ở tại nơi ấy, sau khi trao đổi trò chuyện cùng với các vị vương tử xứ Ceta ấy, rồi từ đó bốn người đã đi đến ngọn núi Vaṅka.

107. Chúa Trời đã triệu tập vị Vissakamma có đại thần lực (ra lệnh rằng): “*Khanh hãy khéo biến hóa ra một khu ẩn cư được xây dựng tốt đẹp có gian nhà lá xinh xắn.*”

108. Nghe theo lời của (Chúa Trời) Sakka, vị Vissakamma có đại thần lực đã khéo biến hóa ra một khu ẩn cư được xây dựng tốt đẹp có gian nhà lá xinh xắn.

109. Sau khi đã đi sâu vào khu rừng có ít tiếng động không có xáo trộn, bốn người chúng tôi đã sống ở tại nơi ấy, phía bên trong ngọn núi.

110. Khi ấy, ta và Hoàng Hậu Maddī cùng với hai con là Jāli và Kaṇhājinā đã sống ở khu ẩn cư giúp nhau xóa tan nỗi niềm sầu muộn.

111. Trong khi chăm nom hai đứa trẻ, ta không có đơn độc ở khu ẩn cư. Nàng Maddī mang về trái cây; nàng ấy nuôi dưỡng ba người.

112. Khi ta đang sống ở trong khu rừng, có người khách đi đường đã đến gặp ta và đã cầu xin cả hai người con của ta là Jāli và Kaṇhājinā.

113. Khi trông thấy người cầu xin đi đến gần, sự mừng rỡ đã sanh khởi ở ta. Khi ấy, ta đã dắt cả hai người con và đã trao tặng cho vị Bà-la-môn.

114. Khi ta dứt bỏ hai người con của chính bản thân cho vị Bà-la-môn Jūjaka, khi ấy trái đất với tràng hoa là khu rừng ở núi Sineru cũng đã rung động.

115. Hơn thế nữa, (Chúa Trời) Sakka, sau khi ngự xuống với dáng vóc vị Bà-la-môn, đã cầu xin ta Hoàng Hậu Maddī là người vợ có giới hạnh và chung thủy.

1. Mātulā là tên của một thành phố thuộc vương quốc Ceta, CpA. 87.

116. Maddiṃ hatthe gahetvāna udakañjali pūriya¹
pasantamanasaṅkappo tassa maddimadāsahaṃ.
117. Maddiyā diyamānāya gagane devā pamoditā
tadāpi paṭhavī kampī sineruvanavaṭaṃsakā.
118. Jāliṃ kaṇhājinaṃ dhītaṃ maddideviṃ patibbataṃ
cajamāno na cintesiṃ bodhiyāyeva kāraṇā.
119. Na me dessā ubho puttā maddidevī na dessiyā
sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ tasmā piye adāsahaṃ.
120. Punāparaṃ brahāraṇṇe mātāpitusamāgame
karuṇaṃ paridevante sallapante sukhaṃ dukhaṃ.²
121. Hirottappena garuṇā³ ubhinnaṃ upasaṅkamiṃ
tadāpi paṭhavī kampī sineruvanavaṭaṃsakā.
122. Punāparaṃ brahāraṇṇe nikkhamitvā sañātibhi
pavisāmi⁴ puraṃ rammaṃ jetuttara⁵ puruttamaṃ.
123. Ratanāni satta vassim̐su mahāmegho pavassatha
tadāpi paṭhavī kampī sineruvanavaṭaṃsakā.
124. Acetanāyaṃ paṭhavī aviññāya sukhaṃ dukhaṃ
sāpi dānabalā mayhaṃ sattakkhattuṃ pakampathāti.

Vessantaracariyaṃ navamaṃ.

1. udakañjaliṃ puraya - kattacaci.
2. dukkhaṃ - PTS, Sīmu, Syā.
3. garūnaṃ - Syā.

4. pavissāmi - Syā.
5. jetuttaraṃ - Sīmu, PTS.

116. Sau khi nắm lấy nàng Maddī ở cánh tay và làm đầy hai bàn tay bụm lại với nước, ta đã ban bố nàng Maddī cho vị ấy với tâm ý và tư duy hoan hỷ.

117. Khi nàng Maddī đang được bố thí, chư thiên ở cõi trời đã mừng rỡ. Khi ấy, trái đất với tràng hoa là khu rừng ở núi Sineru cũng đã rúng động.

118. Trong khi dứt bỏ (người con trai) Jāli, người con gái Kanhājīnā, và Hoàng Hậu Maddī người vợ chung thủy, ta đã không phải nghĩ ngợi với lý do chỉ là vì quả vị giác ngộ.

119. Cả hai người con không có bị ta ghét bỏ, Hoàng Hậu Maddī không có bị ta ghét bỏ, đối với ta quả vị Toàn Giác là yêu quý; vì thế ta đã bố thí những người thân yêu.

120. Vào một dịp khác nữa, khi hội ngộ cùng cha mẹ ở tại khu rừng bao la, trong khi bọn họ đang than khóc bị thâm nói về nỗi niềm hạnh phúc và khổ đau.

121. Do sự tôn kính, ta đã đến gặp song thân với sự hổ thẹn và ái ngại. Khi ấy trái đất với tràng hoa là khu rừng ở núi Sineru cũng đã rúng động.

122. Vào một dịp khác nữa, ta cùng với thân quyến đã lìa khỏi khu rừng bao la và đi vào thành phố tráng lệ là kinh thành Jetuttara.

123. Khi ấy, bảy loại châu báu đã đổ xuống cơn mưa, có đám mây lớn đã đổ tuôn mưa. Lúc bấy giờ, trái đất với tràng hoa là khu rừng ở núi Sineru cũng đã rúng động.

124. Ngay cả trái đất vô tư này không nhận thức được nỗi niềm hạnh phúc và khổ đau, nó cũng đã rung chuyển bảy lần bởi vì năng lực bố thí của ta.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Vessantara là phần thứ chín.

10. Sasapaṇḍitacariyaṃ

125. Punāparaṃ yadā homi sasako pavanacāriko¹
tiṇapaṇṇasākaphalabhakkho parahethanavivajjito.
126. Makkeṭo ca sigālo ca² uddapoto cahaṃ tadā
vasāma ekasāmantā sāyaṃ pāto padissare.³
127. Ahaṃ te anusāsāmi kiriye kalyāṇapāpake
pāpāni parivajjetha kalyāṇebhinivissatha.
128. Uposathamhi divase candaṃ disvāna pūritaṃ
etesaṃ tattha ācikkhiṃ⁴ divaso ajjuposatho.
129. Dānāni paṭiyādetha dakkhiṇeyyassa dātave
datvā dānaṃ dakkhiṇeyye upavassathuposathanti.
130. Te⁵ me sādhiṭi vatvāna yathāsatti yathābalaṃ
dānāni paṭiyādetvā dakkhiṇeyyaṃ gavesisum.⁶
131. Ahaṃ nissajja cintesiṃ dānaṃ dakkhiṇānucchavaṃ
yadihaṃ labhe dakkhiṇeyyaṃ kiṃ me dānaṃ bhavissati.
132. Na me atthi tilā muggā māsā vā taṇḍulā ghaṭaṃ
ahaṃ tiṇena yāpemi na sakkā tiṇa dātave.
133. Yadi koci eti⁷ dakkhiṇeyyo bhikkhāya mama santike
dajjāhaṃ sakamattānaṃ na so tuccho gamissati.
134. Mama saṅkappamaññāya sakko brāhmaṇavaṇṇinā⁸
āsayaṃ me upāgañchi dānaṃ vīmaṃsanāya me.
135. Tamahaṃ disvāna santuṭṭho idaṃ vacanamabrūviṃ
sādhu khosi anuppatto ghāsahetu mamantike.

1. cārako - Machasaṃ.

2. siṅgālo - Machasaṃ.

3. pātocādissare - Sīmu.

4. ācikkhi - Machasaṃ, Sīmu.

5. taṃme - Machasaṃ.

6. gavesiyuṃ - Sīmu,

gaveseyayuṃ - Machasaṃ.

7. yadi eti - PTS.

8. vaṇṇino - Sīmu.

10. Hạnh của Con Thỏ Hiên Trí:

125. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là con thỏ lang thang ở trong rừng, có thức ăn là cỏ, lá cây, rau cải, và quả củ. Ta lánh xa việc hãm hại các kẻ khác.

126. Lúc bấy giờ, có một con khi, một con chó rừng, một con rái cá nhỏ, và ta sống trong cùng một khu vực, gặp gỡ nhau sáng chiều.

127. Ta giảng dạy cho chúng về các hành động lành dữ: “Các người hãy xa lìa các điều ác, các người hãy gắn bó với các việc thiện.”

128. Sau khi nhìn thấy mặt trăng đã tròn vào ngày trai giới, tại nơi ấy ta đã chỉ bảo chúng rằng: “Hôm nay là ngày trai giới.”

129. Các người hãy chuẩn bị những tặng phẩm để bố thí đến bậc xứng đáng được dâng cúng. Sau khi đã bố thí tặng phẩm đến bậc xứng đáng được dâng cúng, các người hãy thực hành ngày trai giới.”

130. Chúng đã nói với ta rằng: “Sādhu, lành thay!” Rồi tùy theo khả năng, tùy theo sức lực, sau khi chuẩn bị các tặng phẩm chúng đã đi tìm bậc xứng đáng được dâng cúng.

131. Ta đã ngồi xuống và suy nghĩ về tặng phẩm thích hợp với bậc xứng đáng được dâng cúng: “Nếu ta đạt được một bậc xứng đáng được dâng cúng thì tặng phẩm của ta sẽ là gì?”

132. Ta không có mè, đậu xanh, đậu tây, gạo, hay bơ. Ta sống bằng cỏ nhưng bố thí cỏ là không thể được.

133. Nếu có người là bậc xứng đáng được dâng cúng đi đến nơi ta để khát thực, ta sẽ cúng dường bản thân của mình; người ấy sẽ không (phải) ra đi mà không có gì.

134. Biết được ý định của ta, (Chúa Trời) Sakka với dáng vóc của vị Bà-la-môn đã đi đến chỗ ngụ của ta nhằm việc xác định việc bố thí của ta.

135. Khi nhìn thấy vị ấy, ta đã hớn hờ nói lên điều này: “Quả thật là tốt đẹp về việc ông đã đi đến chỗ tôi vì nguyên nhân thực phẩm.”

136. Adinnapubbaṃ¹ dānavaraṃ ajja dassāmi te ahaṃ
tuvaṃ silaguṇūpeto ayuttante paraheṭhanaṃ.
137. Ehi aggim padīpehi nānā kaṭṭhe samāniya
ahaṃ pacissamattānaṃ pakkaṃ tvaṃ bhakkhayissasi.
138. Sādhūti so haṭṭhamano nānā kaṭṭhe samānaya
mahantaṃ adāsi citakaṃ katvānaṅgāra²gabbhakaṃ.
139. Aggim tattha padīpesi yathā so khippaṃ mahā bhava
phoṭetvā rajagate gatte ekamantaṃ upāvisiṃ.
140. Yadā mahā kaṭṭhapuñjo āditto dhama dhamāyati³
taduppativā papatiṃ⁴ majjhe jālasikhantare.
141. Yathā sītodakaṃ nāma pavitṭhaṃ yassa kassaci
sameti darathaparilāhaṃ assādaṃ deti pīti ca.⁵
142. Tatheva jalataṃ aggim pavitṭhassa mamaṃ⁶ tadā
sabbhaṃ sameti darathaṃ yathā sītodakaṃ viya.
143. Chavi chammaṃ maṃsaṃ naharuṃ⁷ aṭṭhiṃ hadayabandhanaṃ
kevalaṃ sakalaṃ kāyaṃ brāhmaṇassa adāsahantī.

Sasapaṇḍitacariyaṃ dasamaṃ.

--ooOoo--

144. Akitti brāhmaṇo saṅkho kururājā dhanañjayo
mahā sudassano rājā mahāgovinda brāhmaṇo.
145. Nimi canda kumāro ca sivi vessantaro saso
ahameva tadā āsiṃ yo te dānavare adā.
146. Ete dānaparikkhārā ete dānassa pāramī
jīvitaṃ⁸ yācake datvā imaṃ pāramiṃ⁹ pūrayiṃ.
147. Bhikkhāyupagataṃ disvā sakattānaṃ pariccajiṃ
dānena me samo natthi esā me dānapāramīti.

Dānapāramitā niṭṭhitā.

--ooOoo--

1. pubba - Machasaṃ.

2. aṅgāra - Machasaṃ.

3. dhūma dhūmāyati - Sīmu,
dhumāyati - Machasaṃ.

4. pasati - Sīmu, Machasaṃ.

5. pītiṅca - Machasaṃ.

6. mama - Machasaṃ.

7. nahāru - Machasaṃ.

8. jīvita - Machasaṃ.

9. pāramiṃ - Machasaṃ.

136. Hôm nay, tôi sẽ biếu ông tặng phẩm cao quý chưa từng được bố thí trước đây. Ông là con người thành tựu giới đức nên việc hãm hại kẻ khác là không thích hợp đối với ông.

137. Ông hãy đi đến và đốt lên ngọn lửa. Hãy đem lại nhiều cây củi. Tôi sẽ nướng chín bản thân. Ông sẽ thọ thực vật đã được nấu chín.”

138. Vị ấy, với tâm ý mừng rỡ, (nói rằng): “Sādhu, lành thay!” rồi đã đem lại nhiều cây củi đốt lên đống lửa lớn và đã tạo nên một cụm than hồng.

139. Vị ấy đã đốt lên ngọn lửa ở tại nơi ấy và ngọn lửa ấy đã mau chóng trở nên mãnh liệt như thế. Sau khi rũ sạch các chi thể bị lấm bụi,¹ ta đã tiến vào một bên (đống lửa).

140. Khi đống cây củi to lớn đã phát cháy bùng lên mạnh mẽ, ta đã nhảy lên và rơi vào ở chính giữa ngọn lửa.

141. Giống như bất cứ ai đã đi vào trong làn nước mát lạnh thì được dội đi nỗi bức bối và cơn phiền muộn (của mình) đồng thời làm sanh khởi² sự hứng thú và phi lạc.

142. Tương tự y như thế, khi ta đi vào ngọn lửa đang cháy rực, tất cả nỗi bức bối đã được dội đi, tợ như (đi vào) làn nước mát lạnh vậy.

143. Ta đã bố thí đến vị Bà-la-môn hết thảy toàn bộ thân thể gồm có lớp da ngoài, da trong, thịt, gân, xương, và cơ tim.

Hạnh của Con Thỏ Hiền Triết là phần thứ mười.

144. Bà-la-môn Akitti, Saṅkha, Dhaññajaya vua xứ Kuru, đức vua Mahāsudassana, Bà-la-môn Mahāgovinda,

145. Nimi, hoàng tử Canda, Sivi, Vessantara, và con thỏ chính là ta vào lúc bấy giờ, và là người đã bố thí những tặng phẩm cao quý.

146. Những hạnh này là những phần cơ bản của sự bố thí. Những hạnh này là các sự toàn hảo của sự bố thí. Sau khi bố thí mạng sống đến người cầu xin, ta đã làm đầy đủ sự toàn hảo (về bố thí) này.

147. Sau khi nhìn thấy người đi đến gần để khát thực, ta đã xả bỏ bản thân mình. Không có ai bằng ta về sự bố thí; đây là sự toàn hảo về bố thí của ta.

Dứt sự toàn hảo về bố thí.

1. Nếu có các chúng sanh ở trong bộ lông thì “chớ để chúng bị chết,” (nghĩ thế) ta đã rung rẩy các phần thân thể đang bị lấm bụi của ta ba lần, CpA. 106.

2. *deti* được giải thích là *uppādeti* (làm sanh khởi), CpA. 107.

II. SĪLAPĀRAMITĀ

1. Mātuposakacariyaṃ

148. Yadā ahosi¹ pavane kuñjaro mātuposako
na tadā atthi mahiyā guṇena mama sādiso.
149. Pavane disvā vanacaro rañño maṃ paṭivedayi
tavānucchavo mahārāja gajo vasati kānane.
150. Na tassa parikhāya'ttho² napi āḷhakakāsuyā³
samaṃ gahite soṇḍāya sayameva idhehiti.
151. Tassa taṃ vacanaṃ sutvā rājāpi tuṭṭhamānaso
pesesi hatthidamaṃ chekācariyaṃ susikkhitaṃ.
152. Gantvāna⁵ so hatthidamako addasa padumassare
bhisamulālaṃ uddharantaṃ yāpanatthāya mātuyā.
153. Viññāya me sīlaguṇaṃ lakkhaṇaṃ upadhārayi
ehi puttāti vatvāna mama soṇḍāya aggahi.
154. Yaṃ me tadā pākatikaṃ sarīrānugataṃ balaṃ
ajja nāgasahassānaṃ balena samasādisaṃ.
155. Yadihaṃ tesāṃ pakuppeyyaṃ upetānaṃ⁶ gahanāya maṃ
paṭibalo bhava tesāṃ yāva rajjampi mānusaṃ.
156. Api cāhaṃ sīla⁷rakkhāya sīlapāramī pūriya⁸
na karomi citte aññathattaṃ pakkipante mamāḷhake.
157. Yadi te maṃ tattha koṭṭeyyaṃ phrasūhi tomarehi ca
neva tesāṃ pakuppeyyaṃ sīlakhaṇḍabhayā mamāti.

Mātuposakacariyaṃ paṭhamaṃ.⁹

1. ahosiṃ - Machasaṃ.
2. parikkhā - Machasaṃ.
3. napiyāḷhaka - Sīmu.
napiḷālaka - PTS;
napiḷālaka - Machasaṃ.
4. iteyehiti - Machasaṃ.
5. gantvā - Sīmu.

6. upetaṃ - katthaci.
7. sīlaṃrakkhāya - Sīmu.
8. pūriyā - Nā, Machasaṃ;
pūrayiṃ - Sīmu.
9. sīlavanāgacariyaṃ paṭhamaṃ - Sīmu.

II. SỰ TOÀN HẢO VỀ GIỚI:

1. Hạnh của Vị Nuôi Dưỡng Mẹ:

148. Vào lúc ta là con voi nuôi dưỡng voi mẹ ở trong rừng rậm. Lúc bấy giờ, ở trên trái đất không có người tương đương với ta về giới đực.

149. Có người đi rừng, sau khi nhìn thấy ta ở khu rừng rậm, đã thông báo với đức vua rằng: *“Tâu đại vương, có con voi được xứng đáng với ngài đang sống ở trong rừng.”*

150. *Không cần phải gây thương tích cho nó, cũng không cần đến cọc trời và hầm hố. Khi được nắm ở vòi của chính nó, tự thân nó sẽ đi đến chỗ này.”*

151. Nghe được lời nói ấy của ông ta, ngay cả đức vua cũng có tâm trí hớn hờ và đã phái đi người thuần hóa voi, là bậc thầy kinh nghiệm, đã được huấn luyện rành rẽ.

152. Sau khi đi đến, người thuần hóa voi ấy đã nhìn thấy (ta), ở trong hồ sen, đang nhổ lên rễ và ngó sen nhằm mục đích nuôi dưỡng mẹ.

153. Biết được giới đực của ta, người này đã xác định các đặc điểm và đã nói rằng: *“Này con trai, hãy đi đến,”* rồi đã nắm chặt cái vòi của ta.

154. Khi ấy, sức mạnh tự nhiên đồng hành với cơ thể của ta là tương đương với sức mạnh của một ngàn con voi ngày hôm nay.

155. Nếu ta nổi cơn giận dữ với những người đã đi đến để bắt ta, ta có thừa khả năng đối với bọn họ, thậm chí luôn cả vương quốc của những người ấy nữa.

156. Hơn nữa, vì gìn giữ giới để làm viên mãn sự toàn hảo về giới, ta không làm thay đổi tâm ý trong khi họ xô đẩy ta vào cây cọc trời.

157. Nếu bọn họ có làm tổn thương ta bằng những cái rìu và những cây thương, ta cũng chẳng nổi cơn giận dữ đối với bọn họ vì ta có nỗi lo sợ bị đứt giới.

Hạnh của Vị Nuôi Dưỡng Mẹ là phần thứ nhất.

2. Bhūridattacariyaṃ

158. Punāparaṃ yadā homi bhūridatto mahiddhiko
virūpakkhena mahāraññā devalokamagacchahaṃ.
159. Tattha passitvāhaṃ deve ekantaṃ sukha samappite
taṃ saggāṃ gamanatthāya sīlabbatāṃ samādiyīṃ.
160. Sarīrakiccaṃ katvāna bhūtvā yāpanamattakaṃ
caturo aṅge adhiṭṭhāya semi vammikamuddhani.
161. Chaviyā cammena maṃsena nahāruatṭhikehi vā
yassa etena karaṇīyaṃ dinnaṃ eva harātu¹ so.
162. Saṃsito akataññunā ālambano² mamaggahi
peḷāya pakkhipitvāna³ kīḷeti maṃ tahiṃ tahiṃ.
163. Peḷāya pakkhipantepi sammaddantepi pāṇinā
ālambane⁴ na kuppāmi sīlakhaṇḍabhayā mama.
164. Sakaḷīvitapariccāgo tiṇato lahuko mama
sīlavītikkamo mayhaṃ paṭhavi-ubbattanā⁵ viya.
165. Nirantaraṃ jātisataṃ cajeyyaṃ mama jīvitaṃ
neva sīlaṃ pabhindeyyaṃ catudīpānāhetupi.
166. Api cāhaṃ sīla⁶rakkhāya sīlapāramipūriyā
na karomi citte aññathattaṃ pakkhipantamhi peḷaketi.

Bhūridattacariyaṃ dutiyaṃ.

1. haratu - Sīmu.

2. ālampāyano - Machasaṃ.

3. pakkhipetvāna - Machasaṃ.
ālampāno - PTS.

4. ālampāno - Machasaṃ.

5. uppattanā - Siṃ;

uppattanā - Machasaṃ.

6. sīlaṃ rakkhāya - Sīmu.

2. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Bhūridatta:¹

158. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là Bhūridatta có đại thần lực. Ta đã đi đến cõi trời cùng với vị Đại Vương Virūpakka.²

159. Sau khi nhìn thấy chư thiên ở tại nơi ấy được thọ hưởng an lạc trọn vẹn, ta đã thọ trì giới cấm nhằm mục đích đi đến cõi trời ấy.³

160. Sau khi làm phận sự đối với cơ thể⁴ và thọ dụng chỉ đủ để nuôi sống, ta đã quyết định về bốn chi phần (của cơ thể)⁵ rồi đã nằm ở trên đỉnh của gò mối.

161. Đối với người nào có việc cần dùng đến da ngoài, da trong, thịt, các sợi gân, hoặc các khúc xương (ở cơ thể ta), chính vì là vật đã được bố thí nên hãy để người ấy mang đi.

162. Khi ta đang nằm, kẻ vô ơn Ālambana⁶ đã nắm lấy ta ném vào trong giỏ rồi đã bắt ta làm trò vui ở nơi này nơi khác.

163. Ngay cả trong khi ông ấy ném (ta) vào giỏ, thậm chí trong khi ông ấy dùng bàn tay đè bẹp (ta) xuống, ta không giận dữ đối với Ālambana vì ta có nỗi lo sợ bị đứt giới.

164. Sự xả bỏ sanh mạng bản thân của ta là nhẹ hơn cọng cỏ. Sự phá giới đối với ta tương tự như việc đảo ngược trái đất.

165. Liên tục một trăm kiếp sống, ta có thể xả bỏ mạng sống của ta chứ không thể nào làm đứt giới cho dù là vì nguyên nhân (làm vua cai trị) bốn châu lục.

166. Hơn nữa, vì gìn giữ giới để làm viên mãn sự toàn hảo về giới, ta không làm thay đổi tâm ý trong khi (Ālambana) ném (ta) vào trong giỏ.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Bhūridatta là phần thứ nhì.

1. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 543.

2. Cõi trời này là cõi trời *Tāvātimsa* (Đạo Lợi) và Virūpakka là một vị thủ lãnh của loài rồng rắn (*nāgādhipati*), CpA. 117.

3. Đi đến bằng phương thức tái sanh (*uppattivasena*), CpA. 117.

4. Là thực hiện việc chăm sóc cơ thể như rửa mặt, v.v... CpA. 117.

5. Bốn chi phần của cơ thể là da (ngoài và trong), thịt, gân, xương, CpA. 117, như sẽ được đề cập đến ở câu kế.

6. Câu chuyện được ghi lại ở CpA. 118-122.

3. Campeyyanāgacariyaṃ

167. Punāparaṃ yadā homi campeyyako mahiddhiko
tadāpi dhammiko āsiṃ¹ sīlabbatasamappito.
168. Tadāpi maṃ dhammacāriṃ upavutthaṃ uposathaṃ
ahituṇḍiko² gahetvāna rājadvāramhi kīḷati.
169. Yaṃ³ so vaṇṇaṃ cintayati nīlaṃ pītañca⁴ lohitaṃ
tassa cittānuvattento homi cintitasantibho.
170. Thalaṃ kareyyaṃ⁵ udakaṃ udakampī thalaṃ kare
yadihaṃ tassa pakuppeyyaṃ khaṇena jārikaṃ kare.
171. Yadi cittavasī hessaṃ parihāyissāmi sīlato
sīlena parihīnassa uttamatto na sījhati.
172. Kāmaṃ bhijjatu yaṃ kāyo idheva vikiriyatu
neva sīlaṃ pabhindeyyaṃ vikirante bhusaṃ viyāti.

Campeyyanāgacariyaṃ tatiyaṃ.

4. Cullabodhicariyaṃ

173. Punāparaṃ yadā homi cullabodhi⁶ susīlavā
bhavaṃ disvāna bhayato nekkhammaṃ abhinikkhamiṃ.⁷
174. Yā me dutiyikā āsi brāhmaṇī kanakasantibhā
sāpi vaṭṭe anapekkhā nekkhammaṃ abhinikkhamī.
175. Nirālayā chinnabandhū anapekkhā kule gaṇe
carantā gāmanigamaṃ bārāṇasimupāgamuṃ.
176. Tattha vasāma nipakā asaṃsaṭṭhā kule gaṇe
nirākule appasadde rājuyyāne vasāmubho.

1. āsī - Siṃ, PTS.

2. ahiguṇḍiko - Siṃ.

3. yaṃ yaṃ - Machasaṃ.

4. nīlapītañca - PTS;

nīlañca pītaṃ - Machasaṃ;

nīlañca pītaṃlohitaṃ - Sīmu.

5. kareyya mudakaṃ - Machasaṃ.

6. cūḷa - Machasaṃ.

7. abhinikkhami - Sīmu.

3. Hạnh của Con Rồng Campeyya:¹

167. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là Campeyyaka có đại thần lực. Vào thời ấy, ta cũng đã là người nghiêm túc, hành trì giới cấm.

168. Cũng vào khi ấy, trong khi ta là người hành pháp đang thực hành ngày trai giới, một người luyện rắn đã tóm bắt lấy ta rồi đã bắt ta làm trò vui ở cổng hoàng cung.

169. Gã ấy nghĩ về màu nào, xanh, vàng, hoặc đỏ, còn ta, trong khi biến đổi theo ý nghĩ của gã ấy, trở thành (có màu sắc) giống như đã được suy nghĩ (bởi người ấy).

170. Ta có thể biến đất thành nước, và cũng có thể biến nước thành đất. Nếu ta nổi giận đối với gã ấy, ta có thể biến (gã ấy) trở thành tro bụi trong một sát-na.³

171. Nếu như ta thể hiện năng lực của tâm, ta sẽ từ bỏ giới; (và) mục đích tối thượng không được thành tựu đến người từ bỏ giới.

172. Dầu sao đi nữa, hãy để thân xác này bị tan vỡ, hãy để nó bị phân tán ở ngay đây; trong khi bị tan tác giống như bụi phấn, ta cũng không thể nào làm đứt giới.

Hạnh của Con Rồng Campeyya là phần thứ ba.

4. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Cullabodhi:⁴

173. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là Cullabodhi, là người có giới hạnh. Nhìn thấy hiện hữu là nguy hiểm, ta đã ra đi theo hạnh xuất ly.

174. Ta có người vợ dòng dõi Bà-la-môn có nước da như vàng ròng. Cô ta cũng không mong muốn luân hồi nên đã ra đi theo hạnh xuất ly.

175. Không dính mắc, thân quyến đã lìa, không mong muốn về gia đình, (hay) về đồ chúng, chúng tôi du hành qua làng mạc phố chợ và đã đi đến Bārāṇasī.

176. Ở tại nơi ấy, chúng tôi đã sống khôn khéo, không cấu kết gia đình, bè đảng. Cả hai đã sống trong khu vườn của đức vua, không bị quấy rầy, ít có tiếng động.

1. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 506.

2, 3. Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 333.

4. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 443.

177. Uyyānadassanaṃ gantvā rājā addasa brāhmaṇiṃ
upagamma mamaṃ pucchi tuyhesā kassa bhāriyā.¹
178. Evaṃ vutte ahaṃ tassa idaṃ vacanamabravi
na mayhaṃ bhariyā esā sahadhammā² ekasāsani.
179. Tassā³ sārattādhigato⁴ gāhāpetvāna ceṭake⁵
nippīlayanto balasā antepuraṃ pavesayī.
180. Odapattakiyā⁶ mayhaṃ sahajā ekasāsani
ākāḍḍhitvā nayantiyā⁷ kopo me uppajjatha.
181. Saha kope samuppanne sīlabbatamanussariṃ
tattheva kopam niggaṇhiṃ nādāsiṃ vaḍḍhitūpari.⁸
182. Yadihaṃ⁹ brāhmaṇiṃ koci koṭṭeyya tiṇhasattiyā
neva sīlam pabhindeyyaṃ bodhiyāyeva kāraṇā.
183. Na me sā brāhmaṇiṃ dessā na pi me balaṃ na vijjati
sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ tasmā sīlanurakkhissanti.

Cullabodhicariyaṃ catutthaṃ.

5. Mahisarājacariyaṃ

184. Punāparaṃ yadā homi mahiso¹⁰ pavanacāriko¹¹
pavaḍḍhakāyo balavā mahanto bhīmadassano.
185. Pabbhāre giridugge ca rukkhamūle dakāsaye
hotettha ṭhānaṃ mahisānaṃ¹² koci koci tahiṃ tahiṃ.
186. Vicaranto brahāraññe ṭhānaṃ addasa bhaddakaṃ
taṃ ṭhānaṃ upagantvāna tiṭṭhāmi ca sayāmi ca.

1. bhāriyāti - Machasaṃ.
2. sahajā - Machasaṃ.
3. tissā - Machasaṃ.
4. sārattagadhito - Sīmu.
5. ceṭake - Machasaṃ.
6. odapattikiyā - PTS.
7. niyantiyā - PTS.

8. vaḍḍtuppari - Machasaṃ.
9. yadidaṃ - Machasaṃ.
10. mahimsā - Machasaṃ.
vuḍḍhitupari - PTS.
11. cārako - Siṃ.
12. mahisānaṃ - Machasaṃ.

177. Đức vua đã đi đến ngoạn cảnh khu vườn và đã nhìn thấy người nữ Bà-la-môn. Ngài đã đi đến gặp ta và hỏi rằng: “*Nàng ấy là vợ của khanh hay của ai?*”

178. Được nói như vậy, ta đã nói với đức vua lời này: “*Nàng ấy không phải là vợ của thần, nàng là người đồng đạo, cùng chung giáo lý.*”

179. Bị ái luyến và khát khao nàng ấy, đức vua đã ra lệnh các thuộc hạ bắt giữ rồi dùng sức mạnh để ép buộc đưa nàng vào nội cung.

180. Nàng là người vợ của ta theo nghi thức chạm vào bát nước, đồng thời xuất gia cùng chung giáo lý. Trong khi nàng bị lôi kéo đưa đi, sự giận dữ đã khởi lên ở ta.

181. Cùng lúc khi cơn giận đã được phát khởi, ta đã nhớ lại giới cấm. Ngay tại nơi ấy, ta đã nén lại cơn giận và đã không cho bộc phát lên.

182. Nếu như có ai dùng con dao bén đâm chém người nữ Bà-la-môn ấy, ta cũng không thể nào làm đứt giới với lý do chỉ là vì quả vị giác ngộ.

183. Người nữ Bà-la-môn ấy không có bị ta ghét bỏ, cũng không phải là sức mạnh của ta không có. Đối với ta quả vị Toàn Giác là yêu quý; vì thế ta sẽ gìn giữ giới hạnh.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Cullabodhi là phần thứ tư.

5. Hạnh của Con Trâu Chúa:¹

184. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là con trâu lang thang ở trong khu rừng rậm, có thân thể phát triển, khỏe mạnh, to lớn, trông thấy phải sợ hãi.

185. Nơi ấy, trong hang động, ở sườn núi dốc, dưới cội cây, (gần) nơi hồ nước, có (các) khu vực rải rác đó đây dành cho loài trâu.

186. Trong khi đi lang thang ở khu rừng rậm, ta đã nhìn thấy một nơi thuận tiện. Ta đã đi đến nơi ấy, đứng lại, rồi nằm xuống.

1. Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 278.

187. Athettha kapimāgantvā pāpo anariyo lahu
khandhe nalāṭe bhamuke mutteti ohaṇeti maṃ.
188. Sakimpi divasaṃ dutiyaṃ tatiyaṃ catutthampi ca
dūseti maṃ sabbakālaṃ tena homi upadduto.
189. Mamaṃ upaddutaṃ disvā yakkho maṃ idamabravi
nāsehetam¹ chavaṃ pāpaṃ siṅgehi ca khurehi ca.
190. Evaṃ vutte tadā yakkhe ahaṃ taṃ idamabraviṃ
kiṃ tvaṃ makkhesi kuṇapena pāpena anariyena maṃ.²
191. Yadihaṃ tassa kuppeyyaṃ tato hīnataro bhava
sīlañca me pabhijjeyya viññū ca garaheyyu maṃ.
192. Hīlitā jīvitā cāpi parisuddhena mataṃ varaṃ
kyāhaṃ jīvitahetupi kāhāmi parahethanaṃ.
193. Mame vāya³maññamāno aññepevaṃ karissati
teva tattha vadhissanti sā me mutti bhavissati.
194. Hīnamajjhimaukkaṭṭhe sahanto avamānitaṃ
evaṃ labhati sappañño manasā yathāpatthitanti.

Mahisa⁴rājacariyaṃ pañcamam.

6. Rurumigarājacariyaṃ

195. Punāparaṃ yadā homi sutattakanakasannibho
migarājā rurunāma paramasīlasamāhito.
196. Ramme padese ramaṇīye vivitte amanussake
tattha vāsaṃ upagañchiṃ gaṅgākūle manorame.

[X] ūhadaki itibhavitaḥḥam.

1. nāsahetaṃ - Sīmu.

2. anariyena - Machasaṃ.

3. mam-evāyaṃ - PTS.

4. mahiṃsa - Machasaṃ.

187. Rồi có con khi đê tiện, thô lỗ, nhanh nhẩu đã đi đến nơi ấy và tiểu tiện, đại tiện ở trên lưng, trên trán, và lông mày của ta.

188. Một lần trong ngày, rồi lần thứ hai, lần thứ ba, và thậm chí đến lần thứ tư, nó làm ta bị nhớ bần vào mọi lúc; vì điều ấy, ta trở nên bực bội.

189. Nhìn thấy sự bực bội của ta, có con Dạ-xoa đã nói với ta điều này: “*Người hãy giết chết cái loài tôi tệ đê tiện ấy bằng các sừng và các móng chân.*”

190. Được con Dạ-xoa nói như vậy, khi ấy ta đã nói với con Dạ-xoa ấy điều này: “*Sao người lại bôi nhọ ta với cái thầy ma đê tiện và thô lỗ?*”

191. *Nếu ta nổi giận với nó, vì điều đó ta sẽ trở nên tôi tệ hơn, giới của ta có thể bị đứt, và người trí có thể khiến trách ta.*

192. *Và lại, sống mà hồ thẹn thì chết với sự trong sạch là cao quý. Cho dù nguyên nhân là mạng sống, không thể nào ta lại gây ra sự tổn hại cho kẻ khác?*

193. *Trong khi suy nghĩ về những người khác là giống như ta, con khi này cũng sẽ hành động như thế. Chính họ sẽ giết chết nó tại nơi ấy, còn ta thì sẽ có được sự giải thoát này.¹*

194. Trong khi nhận nhận sự khinh miệt ở những người kém cỏi, trung bình, hoặc cao quý, như thế bậc thiện trí đạt được theo như điều đã được mong mỏi bởi tâm ý.²

Hạnh của Con Trâu Chúa là phần thứ năm.

6. Hạnh của Con Nai Chúa Ruru:³

195. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là vua của loài nai, có tên là Ruru, có màu lông tợ như vàng nung đỏ, đang chú tâm vào giới hạnh tối cao.

196. Ta đã đi đến trú ngụ tại nơi ấy, ở một khu đất xinh xắn, đáng yêu, thanh vắng, không có loài người, bên bờ sông Gaṅgā⁴ thích ý.

1. Là sự giải thoát khỏi khổ đau và sự giết hại sanh mạng, CpA. 143.

2. Là đạt được trí Toàn Giác theo như ước muốn.

3. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 482.

4. Tên con sông này được ghi lại theo âm là Hằng Hà.

197. Atho upariṅgāya dhanikehi paripīlito
puriso gaṅgāya papati¹ jīvāmi vā marāmi vā.
198. Rattindivaṃ so gaṅgāya vuyhamāno mahodake
ravanto karuṇaṃ rāvaṃ² majjhe gaṅgāya gacchati.
199. Tassāhaṃ saddaṃ sutvāna karuṇaṃ paridevato
gaṅgāya tīre ṭhatvāna apucchiṃ kosi tvaṃ naro.
200. So me puṭṭho ca vyākāsi attano kāraṇaṃ tadā
dhanikehi bhīto tasito pakkhantohaṃ mahānadiṃ.
201. Tassa katvāna kāruṇṇaṃ cajitvā mama jīvaṃ
pavisitvā nīhariṃ tassa andhakāramhi rattiyā.
202. Assattha³ kālamaññāya tassāhaṃ idamabruviṃ
ekaṃ taṃ varaṃ yācāmi mā maṃ kassaci pāvada.
203. Nagaraṃ gantvāna ācikkhi pucchito dhanahetuko
rājānaṃ so gahetvāna upagañchi mamantikaṃ.
204. Yāvatā kāraṇaṃ sabbaṃ rañño ārocitaṃ mayā
rājā sutvāna vacanaṃ usum⁴ tassa pakappayī
idheva ghātayissāmi mittadubbhiṃ⁵ anāriyaṃ.
205. Tamahaṃ anurakkhanto nimminiṃ mama attano
tiṭṭhateso mahārāja kāmaṅkāro⁶ bhavāmi te.
206. Anurakkhiṃ mama sīlaṃ nārakkhiṃ mama jīvaṃ
sīlavā hi tadā āsiṃ bodhiyā eva kāraṇāti.

Rururājacariyaṃ chaṭṭhamaṃ.

1. patati - Machasaṃ, Nā, PTS.

2. ravaṃ - Machasaṃ, PTS.

3. assatta - Sīmu.

4. ussum - Machasaṃ, PTS.

5. dubbhiṃ - Sīmu; dubbhi - Nā.

6. kāmakāro - Sīmu.

197. Khi ấy, ở thượng nguồn sông Gaṅgā, có người đàn ông bị bức bách bởi những chủ nợ nên đã gieo mình xuống dòng sông Gaṅgā (nghĩ rằng): “*Ta hoặc là sống hay là chết.*”

198. Trong khi bị cuốn trôi ở giòng nước lớn và kêu la thảm thiết ngày đêm, người ấy trôi ra giữa dòng sông Gaṅgā.

199. Nghe được tiếng kêu la thảm thiết của người ấy đang than khóc, ta đã đứng ở bờ sông Gaṅgā hỏi rằng: “*Ông là người nào?*”

200. Và khi được ta hỏi, người ấy đã giải thích hành động của mình: “*Sợ hãi những người chủ nợ, bị hoảng hốt, tôi đã lao mình xuống dòng sông lớn.*”

201. Khởi tâm thương xót người ấy, ta đã buông bỏ mạng sống của mình, lao vào (dòng nước), và đã vớt người ấy lên trong bóng tối của ban đêm.

202. Nhận biết được thời điểm đã được hồi phục, ta đã nói với người ấy điều này: “*Ta yêu cầu người một ân huệ là người chớ có nói về ta đối với bất cứ người nào.*”

203. Sau khi đi đến thành phố, người ấy vì nguyên nhân của cái đã nói ra khi được hỏi, rồi đã đưa đức vua đi đến vùng phụ cận của ta.

204. Toàn bộ sự việc đến đâu đã được ta tường thuật cho đức vua. Nghe được lời kể lại, đức vua đã hướng mũi tên vào người ấy (nói rằng): “*Trẫm sẽ giết chết kẻ đê tiện phản bội bạn bè ngay tại chỗ này.*”

205. Trong khi bảo vệ cho người ấy, ta đã hoán đổi (người ấy) bằng bản thân của ta (nói rằng): “*Tâu đại vương hãy để cho người ấy sống. Thần sẽ là người tạo ra lạc thú cho ngài.*”

206. Ta đã bảo vệ giới của ta. Ta đã không bảo tồn mạng sống của mình. Bởi vì, vào lúc ấy ta đã là người có giới hạnh với lý do chỉ là vì quả vị giác ngộ.

Hạnh của Con Nai Chúa Ruru là phần thứ sáu.

7. Mātaṅgacariyaṃ

207. Punāparaṃ yadā homi jaṭilo uggatāpano
mātaṅgo nāma nāmena sīlavā susamāhito.
208. Ahañca brāhmaṇo eko gaṅgākūle vasāmubho
ahaṃ vasāmi upari heṭṭhā vasati brāhmaṇo.
209. Vicaranto anukūlamhi uddhaṃ me assamaddasa
tattha maṃ paribhāsetvā¹ abhisapi muddhaphālanāṃ.
210. Yadihaṃ tassa pakuppeyyaṃ yadi sīlaṃ na gopaye
oloketvāna'haṃ tassa kareyyaṃ chārikaṃ viya.
211. Yaṃ so tadā maṃ abhisapi kupito duṭṭhamānaso
tasseva matthake nipati yogena taṃ pamocayiṃ.
212. Anurakkhiṃ mama sīlaṃ nārakkhiṃ mama jīvitāṃ
sīlavā hi tadā āsiṃ bodhiyā yeva kāraṇāti.

Mātaṅgacariyaṃ sattamaṃ.

8. Dhammadevaputtacariyaṃ

213. Punāparaṃ yadā homi mahesakko² mahiddhiko
dhammo nāma mahāyakkho sabbalokānukampako.
214. Dasa kusalakammapathe samādapento mahājanaṃ
carāmi gāmanigamaṃ samitto saparijjano.
215. Pāpo kadariyo yakkho dīpento dasa pāpake
sopettha³ mahiyā carati samitto saparijjano.
216. Dhammavādī adhammo ca ubho paccanikā mayaṃ
dhūre dhūraṃ ghaṭṭayantā samimhā paṭipathe ubho.

1. Paribhāsivā - Sīmu.

2. Mahāyakkho - Siṃ, PTS.

3. Socettha - Sīmu.

7. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Mātanga:¹

207. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là đạo sĩ tóc bện nghiêm trì khổ hạnh, có giới đức, định tâm bền vững, tên là Mātanga.

208. Ta và một vị Bà-la-môn, cả hai sống ở bên bờ sông Gaṅgā. Ta sống ở thượng nguồn, còn vị Bà-la-môn sống ở hạ nguồn.

209. Trong khi đi lang thang dọc theo bờ sông, vị Bà-la-môn đã nhìn thấy khu ẩn cư của ta ở thượng nguồn. Tại nơi ấy, sau khi mắng nhiếc ta, vị ấy đã nguyện rửa về sự vỡ tan cái đầu (của ta).

210. Nếu ta nổi cơn giận dữ đối với vị này, nếu ta không gìn giữ giới, thì sau khi nhìn vào vị ấy ta có thể làm cho trở thành như là tro bụi.

211. Lúc bấy giờ, điều mà vị ấy nguyện rửa ta trong lúc bị bực tức và có tâm ý xấu xa lại được áp dụng ở trên cái đầu của chính vị ấy. Ta đã giúp cho vị ấy được thoát khỏi (việc bị bể đầu thành bảy mảnh) bằng thủ thuật.²

212. Ta đã bảo vệ giới của ta. Ta đã không bảo tồn mạng sống của mình. Bởi vì, vào lúc ấy ta đã là người có giới hạnh với lý do chỉ là vì quả vị giác ngộ.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Mātanga là phần thứ bảy.

8. Hạnh của Thiên Tử Dhamma:³

213. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là Đại Dạ-xoa tên là Dhamma, có tùy tùng đông đảo, có đại thần lực, có lòng bi mẫn đối với tất cả thế gian.

214. Trong lúc khuyến khích dân chúng hành trì thập thiện nghiệp đạo, ta cùng với bạn bè và những người hầu cận đi đến các thôn làng phố chợ.

215. Có con Dạ-xoa độc ác, bòn xén, trong lúc giảng giải về thập ác, nó với bạn bè và những người hầu cận cũng đi khắp trái đất này.

216. Là những người nói về chánh pháp và tà pháp, cả hai chúng tôi là đối thủ. Trong khi va chạm càng xe với càng xe ở lối đi ngược chiều, cả hai đối mặt nhau.

1. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 497.

2. Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 333.

3. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 457.

217. Kalaho vattatī bhesmā kalyāṇapāpakassa ca
maggā okkamanatthāya¹ mahāyuddho upaṭṭhito.
218. Yadihaṃ tassa pakuppeyyaṃ yadi bhinde tapogaṇaṃ
saha parijanaṃ tassa rajabhūtaṃ kareyyahaṃ.
219. Api cāhaṃ sīlarakkhāya nibbāpetvāna mānaṃ
saha janenokkamitvā pathaṃ pāpassa' dāsahaṃ.
220. Saha pathato okkante katvā cittaṃ nibbutiṃ
vivaraṃ adāsi paṭhavi pāpayakkhassa tāvadeti.
- Dhamma²devaputtacariyaṃ aṭṭhamāṃ.

9. Alīnasattacariyaṃ

221. Pañcālaratṭhe naḡaravare³ kampillāyaṃ⁴ puruttame
rājā jayaddiso nāma sīlagaṇamupāgato.
222. Tassa rañño ahaṃ putto sutadhammo susīlavā
alīnasatto gaṇavā anurattaparijano⁵ sadā.
223. Pitā me migavaṃ gantvā porisādaṃ upāgami
so me pitumaggahesi bhakkhosi mama mā cali.
224. Tassa taṃ vacanaṃ sutvā bhīto tasitavedhito
ūrukkhambho ahū tassa disvāna porisādakaṃ.
225. Migavaṃ gahetvā muñcassu katvā āgamaṃ puna
brāhmaṇassa dhaṇaṃ datvā pitā āmantayī mamaṃ.
226. Rajjaṃ putta, paṭipajja mā pamajjī puraṃ idaṃ
kataṃ me porisādena mama āgamaṃ puna.

1. ukkamanatthāya - Syā.

2. dhammā dhamma deva putta -
Sīmu.

3. nagare - PTS.

4. kapilāyaṃ - Sīmu.

kappilāya - PTS.
kappi lāyaṃ - Syā.

5. anurakkha parijano - PTS, Syā.

217. Cuộc xung đột giữa thiện và ác đã xảy ra một cách ghê rợn, và trận chiến đấu lớn lao vì việc rời khỏi đường lộ là sắp sửa xảy ra.

218. Nếu như ta nổi cơn giận dữ đối với gã ấy, nếu như ta phá vỡ đức tính khổ hạnh, ta có thể làm cho gã ấy và đoàn tùy tùng trở thành tro bụi.

219. Tuy nhiên, nhằm mục đích gìn giữ giới hạnh, ta đã làm nguôi lạnh tâm ý. Sau khi cùng với đám người bước xuống, ta đã nhường đường cho kẻ ác.

220. Cùng lúc ta đang rời khỏi đường lộ sau khi đã làm nguôi lạnh tâm ý, trái đất ngay lập tức đã tạo ra khe nứt dành cho con Dạ-xoa ác xấu.

Hạnh của thiên tử Dhamma là phần thứ tám.

9. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Alīnasatta:¹

221. Ở trong kinh thành Kampillā, thành phố tráng lệ thuộc vương quốc Pancāla, có đức vua tên Jayaddisa đã được thành tựu giới đức.

222. Là Alīnasatta, người con trai của đức vua ấy, ta được học tập, có giới hạnh tốt, có đức độ, luôn luôn quan tâm đến người hầu cận.

223. Cha ta đã đi săn thú rừng và đã đến gần bên Porisāda (kẻ ăn thịt người). Gã ấy đã bắt giữ cha ta (nói rằng): “*Người là thức ăn của ta, chớ có vùng vẫy.*”

224. Sau khi được nghe lời nói ấy của gã, đức vua đã trở nên hoảng hốt, run rẩy vì sợ hãi, cứng đờ chân cẳng khi trông thấy kẻ ăn thịt người.

225. (Đức vua đã nói rằng:) “*Hãy giữ lấy con thú rừng, rồi trả tự do cho ta,*” và đã hứa hẹn việc sẽ quay trở lại. Sau khi giao lại tài sản cho vị (quan đại thần) Bà-la-môn, cha (ta) đã nhắn nhủ ta rằng:

226. “*Này con, hãy cai quản vương quốc. Chớ bỏ bê thành phố này. Cha đã hứa với kẻ ăn thịt người về việc sẽ quay trở lại của cha.*”

1. Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 513.

227. Mātu pitu ca vanditvā nissajitvāna attānaṃ¹
nikkhipitvā dhanuṃ² khaggaṃ porisādamupāgamiṃ.
228. Sasatthahatthūpagataṃ kadāci so tasissatī
tena bhijjissati sīlaṃ parittāsaṃ kate³ mayi.
229. Sīlakhaṇḍabhayā mayhaṃ tassa dessaṃ na byāharim
mettacitto hitavādī idam vacanamabruviṃ.
230. Ujjālehi mahā-aggiṃ papatissāmi rukkhato
sampakka kālamaññāya bhakkhaya tvam⁴ pitāmaha.
231. Iti sīlavataṃ hetu nārakkhiṃ mama jīvitaṃ
pabbājesiṃ cahaṃ⁵ tassa sadā pāṇātipātikanti.

Alīnasattacariyaṃ navamaṃ.

10. Saṅkhapālacariyaṃ

232. Punāparaṃ yadā homi saṅkhapālo mahiddhiko
dāṭhāvudho ghoraviso dvijivho uragādhibhū.⁶
233. Catuppathe mahāmagge nānā janasamākule
caturo aṅge adhiṭṭhāya tattha vāsamakappayim.
234. Chaviyā cammena maṃsena nahāru aṭṭhikehi vā
yassa etena karaṇiyaṃ dinnaṃ yeva harātu so.
235. Addasaṃsu bhojaputtā kharā luddā akāruṇā
upagañchuṃ mamaṃ tattha daṇḍamuggarapāṇino.
236. Nāsāya vinivijjhivā naṅguṭṭhe piṭṭhikaṇṭake
kāje āropayitvāna bhojaputtā hariṃsu maṃ.

1 nimminivāna attanā - Sīmu, Pa.
2 dhanu - PTS.
3 gate - Sīmu.
4 bhakkhaya maṃ - Sīmu.

5 pabbājesimhaṃ - Sīmu.
pabbājesimcāhaṃ - PTS.
6 uragābhigu - Sīmu.

227. Sau khi cúi lạy mẹ cha và buông bỏ bản thân, ta đã đặt cung kiếm xuống rồi đã đi đến gặp kẻ ăn thịt người.

228. Có lẽ gã ấy sẽ sợ hãi người đi đến có vũ khí trong tay. Khi ta đã gây nên nỗi lo sợ, vì điều ấy giới sẽ bị hư hỏng.

229. Vì ta có nỗi lo sợ về việc đứt giới, ta đã không nói điều gây khó chịu đối với gã ấy. Là người nói điều lợi ích, có tâm từ ái, ta đã nói điều này:

230. *“Hãy đốt lên ngọn lửa lớn, tôi sẽ lao từ trên cây xuống. Nay ông chú, ông hãy biết lúc đã được chín tới, rồi ông hãy thọ thực.”*

231. Như thế với việc thực hành giới là nguyên nhân, ta đã không bảo tồn mạng sống của ta. Và ta đã khiến cho gã (ăn thịt người) ấy luôn luôn xa lánh việc giết hại sanh mạng.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Alīnasatta là phân thứ chín.

10. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Saṅkhapāla:¹

232. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là Saṅkhapāla, chúa tể của loài rồng, có đại thần lực, có răng nanh² là vũ khí, có nọc độc ghê gớm, và có hai lưỡi.

233. Ở tại ngã tư của con đường lớn có sự tụ hội của nhiều hạng người, sau khi quyết định về bốn chi phần (của cơ thể), ta đã thiết lập chỗ cư ngụ ở tại nơi ấy.

234. Đối với người nào có việc cần dùng đến da ngoài, da trong, thịt, các sợi gân, hoặc các khúc xương (ở cơ thể ta), chính vì là vật đã được bố thí nên hãy để người ấy mang đi.

235. Có những gã vô lại thô lỗ, hung dữ, bất nhân, đã nhìn thấy và đã tiến đến gần ta ở tại nơi ấy, các bàn tay có năm gậy gộc.

236. Sau khi chọc thủng ở lỗ mũi, ở đuôi, và ở xương sống lưng, những gã vô lại đã đặt ta lên cáng rồi lôi đi.

1. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 524.

2. Có bốn răng nanh, hai trên hai dưới, CpA. 175

237. Sasāgarantaṃ paṭhaviṃ sakānanaṃ sapabbataṃ
icchamāno cahaṃ¹ tattha nāsāvātena² jhāpaye.

238. Sūlehi vijjhiyantepi koṭṭayantepi sattihi
bhojaputte na kuppāmi esā me sīlapāramīti.

Saṅkhapālacariyaṃ dasamaṃ.

--ooOoo--

239. Hatthināgo bhūridatto campeyyo bodhi māhiso
rurumātaṅgo dhammo ca atrajo ca jayaddiso.

240. Ete sabbe sīlabalā parikkhārā padesikā
jīvitaṃ parirakkhitvā sīlāni anurakkhissaṃ.

241. Saṅkhapālassa me sato sabbakālampi jīvitaṃ
yassa kassaci nīyantaṃ tasmā sā sīlapāramīti.

Sīlapāramīniddeso niṭṭhito.

--ooOoo--

1. mahaṃ - Sīmu.
2. nāsa vātena - PTS.

237. Và ở nơi ấy, với luồng gió từ lỗ mũi ta, trong khi mong muốn ta có thể thiêu đốt trái đất có biển bao bọc, có rừng, có núi.

238. Mặc dù đang bị đâm thọc bởi những cọc nhọn, mặc dầu đang bị chặt chém bởi những con dao, ta cũng không tức giận những gã vô lại; đây là sự toàn hảo về giới của ta.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Saṅkhaṇḍika là phần thứ mười.

--ooOoo--

239. Con long tượng, Bhūridatta, (con rồng) Campeyya, (Culla) bodhi, con trâu (chúa), (con nai chúa) Ruru, (đạo sĩ tóc bện) Mātanga, (thiên tử) Dhamma, (đức vua) Jayaddisa và người con trai.

240. Tất cả (chín) hạnh này đều có năng lực của giới, là những phần thiết yếu, là những yếu tố góp phần (vào sự toàn hảo về giới); (tuy nhiên), ta còn bảo tồn mạng sống rồi mới gìn giữ các giới.

241. (Trái lại), mạng sống của ta khi là Saṅkhaṇḍika luôn luôn được ban phát đến bất cứ người nào; do đó, điều ấy là sự toàn hảo về giới.

Dứt phần giảng giải sự toàn hảo về giới.

--ooOoo--

III. NEKKHAMMAPĀRAMITĀ

1. Yudhañjayacariyaṃ

242. Yadā ahaṃ amitayaso rājaputto yudhañjayo
ussāvabinduṃ suriyātape patitaṃ disvāna saṃvijim.¹
243. Taññevādhipatiṃ katvā saṃvegamanubrūhayiṃ
mātāpitu² ca vanditvā pabbajjamanuyācahaṃ.
244. Yācanti maṃ pañjalikā sanegamā saratthakā
ajjeva putta paṭipajja iddhaṃ phītaṃ mahāmahiṃ.
245. Sarājake sahorodhe sanegame saratthake
karuṇaṃ paridevante anapekkho hi pabbajim.³
246. Kevalaṃ paṭhaviṃ rajjaṃ ñāti parijana⁴ yasaṃ
cajamāno na cintesiṃ bodhiyāyeva kāraṇā.
247. Mātā pitā na me dessā napi⁵ dessaṃ mahāyasaṃ
sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ tasmā rajjaṃ pariccajinti.

Yudhañjayacariyaṃ paṭhamaṃ.

2. Somanassacariyaṃ

248. Punāparaṃ yadā homi indapatte puruttame
kāmito dayito putto somanassoti vissuto.
249. Sīlavā guṇasampanno kalyāṇapaṭibhāṇavā
vuddhāpacāyī hirimā saṅgahesu ca kovido.
250. Tassa rañño patikaro ahosi kuhakatāpaso
ārāmaṃ mālāvacchañca ropayitvāna jīvati.

1. saṃvijji - PTS.

2. mātā pitu - PTS.

3. anapekkho pariccajim - Sīmu.

4. parijsanaṃ - PTS.

5. napi me dessaṃ - Sīmu.

III. SỰ TOÀN HẢO VỀ XUẤT LY:

1. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Yudhañjaya:¹

242. Khi ta là hoàng tử Yudhañjaya có danh tiếng vô lượng, ta đã động tâm sau khi nhìn thấy giọt sương mai bị tiêu tan dưới ánh nắng mặt trời.²

243. Sau khi trầm tư về chính điều ấy, ta đã làm cho nổi động tâm tăng trưởng. Ta đã cúi lạy mẹ cha và xin phép xuất gia.

244. Họ cùng với các thị dân và các cư dân của xứ sở, hai tay chấp lại, thỉnh cầu ta rằng: “*Này con, ngay ngày hôm nay con hãy cai quản lãnh địa rộng lớn, tiến triển, và thịnh vượng.*”

245. Trong khi họ, có cả đức vua, có cả phi tần, có thị dân, có cư dân của xứ sở, đang khóc lóc thảm thương, bởi vì ta đã xuất gia, không lưu luyến.

246. Trong khi từ bỏ toàn bộ trái đất, vương quốc, quyền thuộc, người hầu, và danh vọng, ta đã không suy nghĩ (đến điều gì khác) với lý do chỉ là vì quả vị giác ngộ.

247. Mẹ cha không có bị ta ghét bỏ, danh vọng lớn lao cũng không có bị ta ghét bỏ, đối với ta quả vị Toàn Giác là yêu quý; vì thế ta đã từ bỏ vương quốc.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Yudhañjaya là phần thứ nhất.

2. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Somanassa:³

248. Vào một thời điểm khác nữa, khi ở tại kinh thành Indapatta, ta là người con trai được mong mỏi, được yêu quý, được nổi tiếng (với tên) là Somanassa.

249. Ta là người có giới, được thành tựu đức hạnh, có lối ứng xử lịch thiệp, có sự tôn kính bậc trưởng thượng, có sự khiêm tốn, và rành rẽ về các cách tiếp độ.

250. Có gã đạo sĩ giả trá được đức vua ấy yêu mến. Ông ta trồng trọt rau quả hoa màu rồi sinh sống.

1. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 460.

2. Do tác động của sự tương đến vô thường, CpA. 183.

3. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 505.

251. Tamahaṃ disvāna kuhakaṃ thusarāsivva ataṇḍulaṃ.¹
dumaṃ anto va susiraṃ kadaliṃ va asāraṃ.
252. Natthi 'massa sataṃ dhammo sāmāññāpagato ayaṃ
hirisukkadhammajahito jīvitavuttikāraṇā.
253. Kupito ahosi paccanto aṭavīhi parantihi
taṃ nisedhetuṃ gacchanto anusāsi pitā mamaṃ.
254. Mā pamajji tuvaṃ tāta jaṭilaṃ uggatāpanaṃ
yadicchakaṃ pavattehi sabbakāmadado hi so.
255. Tamahaṃ gantvā'nupaṭṭhānaṃ idaṃ vacanamabraviṃ
kaccite gahapati kusalaṃ kiṃ vā te āhariyatu.
256. Tena so kupito āsi kuhako mānanissito
ghātāpemi tuvaṃ ajja raṭṭhā pabbājayāmi vā.
257. Nisedhayitvā paccantaṃ rājā kuhakamabravi
kacci te bhante khamanīyaṃ sammāno te pavattito
tassa ācikkhati pāpo kumāro yathā nāsiyo.
258. Tassa taṃ vacanaṃ sutvā āṇāpesi mahīpati
sīsaṃ tattheva chinditvā katvāna catukhaṇḍikaṃ
rathiyā rathiyaṃ dassetha sā gatī jaṭilahīḷito.²
259. Tattha kāraṇikā gantvā caṇḍā luddā akāruṇā
mātu anke nisinnassa ākaḍḍhitvā nayanti maṃ.
260. Tesāhaṃ evamavacaṃ bandhataṃ gāḷhabandhanaṃ
rañño dassetha maṃ khippaṃ rājakiriyāni atthime.

1. rāsivva taṇḍulaṃ - Sīmu.

2. hīḷitā - Sīmu, PTS.

251. Nhận biết ông là giả trá ví như đồng trấu không có hạt gạo, ví như thân cây có lỗ bọng lớn ở bên trong, ví như cây chuối không có lõi cứng.

252. Không có pháp của các bậc thiện trí ở người này. Vì lý do nuôi dưỡng mạng sống, người này đã xa rời Sa-môn hạnh, đã từ bỏ pháp trong sạch là sự khiêm tốn.

253. Vùng biên giới đã bị khuấy động bởi những kẻ lâm tặc thuộc các xứ lân bang. Khi ra đi để dẹp yên việc ấy, cha (ta) đã dạy bảo ta rằng:

254. *“Này con yêu dấu, con chớ có lơ là với vị đạo sĩ tóc bện nghiêm trì khổ hạnh. Hãy thi hành điều (vị ấy) ước muốn bởi vì vị ấy là người ban bố (cho chúng ta) mọi điều lạc thú.”*

255. Ta đã đi đến phục vụ vị ấy và đã nói lời này: *“Này gia chủ, ông có được an vui không?”* hoặc *“Vật gì cần được mang lại cho ông?”*

256. Vì thế, kẻ giả trá, chất chứa ngã mạn ấy đã giận dữ (nói rằng): *“Hôm nay, ta sẽ làm cho người hoặc là bị giết chết, hoặc là bị trục xuất ra khỏi vương quốc.”*

257. Sau khi bình định khu vực biên giới, đức vua đã nói với kẻ giả trá (ấy) rằng: *“Thưa ngài, ngài có được thoải mái, có được sự tôn kính không?”* Gã xấu xa đã nói với đức vua rằng: *“Hoàng tử cần phải bị trừng trị như thế.”*

258. Sau khi nghe được lời nói ấy của kẻ ấy, vị chúa tể của trái đất đã ra lệnh rằng: *“Hãy chém đầu ngay tại chỗ, rồi phân (thây) thành bốn mảnh, và cho trưng bày ở khắp các ngã đường; đó là phần số dành cho kẻ miệt thị vị đạo sĩ tóc bện.”*

259. Tại nơi ấy,¹ những người hành quyết độc ác, hung dữ, bất nhân đã lôi kéo ta đang ngồi ở lòng mẹ rồi dẫn đi.²

260. Ta đã nói với họ như vậy: *“Hãy cấp tốc đưa ta đã bị trói bằng gông xiềng chắc chắn đến trình diện đức vua, ta có các việc cần làm cho đức vua.”*

1. *tattha*, được giải thích là: “với sự ra lệnh của đức vua ...,” CpA. 191.

2. Lúc ấy, đức Bồ-tát được bảy tuổi, CpA. 189.

261. Te maṃ rañño dassayiṃsu pāpassa pāpasevino
disvāna taṃ saññapesiṃ¹ mamañca vasamānayiṃ.
262. So maṃ tattha khamāpesi mahārajjamadāsi me
sohaṃ tamaṃ dālayitvā pabbajiṃ anagāriyaṃ.
263. Na me dessaṃ mahārajjam kāmabhogo na dessiyo
sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ tasmā rajjam pariccajinti.
Somanassacariyaṃ dutiyaṃ.

3. Ayogharacariyaṃ

264. Punāparaṃ yadā homi kāsirājassa atrajo
ayogharamhi saṃvaḍḍho nāmenāsi ayogharo.
265. Dukkheṇa jīvito laddho sampīḷe patiposito
ajjeva putta paṭipajja kevalaṃ vasudhaṃ imaṃ.
266. Saraṭṭhakaṃ sanigamaṃ sajanaṃ vanditvā khattiyaṃ
añjalimpaggahetvāna idaṃ vacanamabruviṃ.
267. Ye keci mahiyā sattā hīnamukkaṭṭhamajjhimā
nirārakkhā sake gehe vaḍḍhanti saha ñātihi.²
268. Idaṃ loke uttariyaṃ sampīḷe mama posanaṃ
ayogharamhi saṃvaḍḍho appabhe'candasūriye.
269. Pūṭikuṇapasampunṇā³ muccitvā mātukucchito
tato ghoratare dukkhe puna pakkhitto ayoghare.
270. Yadihaṃ tādisaṃ patvā dukkhaṃ paramadāruṇaṃ
rajjesu yadi rañjāmi⁴ pāpānaṃ uttamo siyā.⁵

1. saññāpesiṃ - Sīmu, PTS.

2. ñātihi - PTS, katthaci.

3. sampunṇo - Sīmu.

4. rajjāmi - Pa.

5. siyaṃ - PTS, katthaci.

261. Bọn họ đã đưa ta đến gặp vị vua ác xấu là người thân cận với kẻ ác xấu. Sau khi tiếp kiến, ta đã làm cho đức vua hiểu rõ và ta đã tạo được uy thế cho ta.

262. Đức vua đã yêu cầu thứ lỗi về việc ấy và đã trao vương quốc rộng lớn lại cho ta. Ta đây, sau khi phá tan sự mê muội, đã xuất gia theo hạnh không nhà.

263. Vương quốc rộng lớn không có bị ta ghét bỏ, sự hưởng thụ các dục không có bị ta ghét bỏ, đối với ta quả vị Toàn Giác là yêu quý; vì thế ta đã từ bỏ vương quốc.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Somanassa là phần thứ nhì.

3. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Ayoghara:¹

264. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là người con trai của đức vua Kāsi, ta đã lớn lên trong căn nhà bằng sắt² và đã được gọi với tên là Ayoghara.

265. (Vua cha đã phán rằng:) “*Này con, mạng sống của con được tiếp nhận một cách khó khăn, được nuôi dưỡng ở nơi bực bội. Ngay chính ngày hôm nay, con hãy cai quản toàn thể trái đất này*

266. *cùng với cư dân trong xứ sở, luôn cả phố chợ, và loài người nữa.*” Sau khi đánh lễ vị Sát-đế-ly, ta đã chấp tay lên và đã nói lời này:

267. “*Bất cứ chúng sanh nào ở trên trái đất, đâu kém cõi, cao quý, hoặc trung bình, lớn lên trong nhà của chính họ cùng với các thân quyến không cần sự bảo vệ.*”

268. (Rồi ta đã suy nghĩ rằng:) “*Sự nuôi dưỡng này của ta ở trong nơi bực bội là hy hữu ở trên thế gian. Ta đã được lớn lên trong căn nhà bằng sắt thiếu hẳn ánh sáng mặt trăng và mặt trời.*

269. *Có được tẩm thân hôi thối này sau khi rời khỏi bụng mẹ, từ đó ta lại bị ném vào căn nhà sắt khổ sở và kinh hãi hơn một lần nữa.*

270. *Nếu sau khi đã đạt đến khổ đau vô cùng ghê rợn như thế ấy, nếu ta còn thích thú trong vương quyền thì ta là kẻ tội tệ nhất trong số những kẻ ác xấu.*”

1. Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 510.

² Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 333.

271. Ukkaṅṭhitomhi kāyena rajjenamhi anattiko
nibbutiṃ pariyesissaṃ yattha maccu na maddiye.
272. Evāhaṃ cintayitvāna viravantam mahājanam
nāgoḃa bandhanam chetvā pāvisiṃ¹ kānanam vanam.
273. Mātā pitā na me dessā napi me dessaṃ mahāyasam
nabbaññutam piyam mayham tasmā rajjam pariccajinti.

Ayogharacariyam tatiyam.

4. Bhisacariyam

274. Punāparam yadā homi kāsīnam puravaruttame
bhagini bhātaro satta nibbattā sotthiye kule.
275. Etesam pubbajo āsiṃ hirisukkamupāgato
bhavam disvāna bhayato nekkhammābhirato aham.
276. Mātā pitūhi pahitā² sahāyā ekamānasā
kāmehi mam nimantenti kulavam sam dharehīti.
277. Yam tesam vacanam vuttam gihī dhamme sukhāvaham
tamme ahosi kaṭhīnam tattaphālasam³ viya.
278. Te mam tadā ukkhipantam pucchimsu patthitam mama
Kiṃ tvam patthayasī? Samma ! Yadi kāme na bhuñjasi.
279. Tesāham evamavacam atthakāmo⁴ hitesīnam
nāham patthemī gihībhāvam nekkhammābhirato aham.
280. Te mayham vacanam sutvā pitu mātu ca sāvayum⁵
mātā pitā evamāhu sabbepi⁶ pabbajāma bho.
281. Ubho mātā pitā mayham bhagini ca⁷ satta bhātaro
amitam dhanam chaḍḍhayitvā pāvisimhā⁸ mahāvananti.

Bhisacariyam catuttham.

1. pāvīsi - PTS.

2. pahito - Sīmu.

3. tattapāla - Sīmu;
santatta - Machasam.

4. atthakāma hitesīnam - Sīmu.

5. sāveyyum - Nā; sāvesu - Machasam.

6. sabbeva - Sīmu, Pa.

7. bhagini - Sīmu.

8. pāvīsi - Nā, PTS.

271. *Ta nhàm chán xác thân, ta không mong muốn vương quyền, ta sẽ tìm cầu sự tịch diệt Niết-bàn là nơi tử thân không thể đầy đọa.*”

272. Trong lúc đó đám đông đang kêu gào, ta đã suy nghĩ như vậy và đã đi vào khu rừng rậm, giống như con voi đã giật đứt xiềng xích.

273. Mẹ cha không có bị ta ghét bỏ, danh vọng lớn lao cũng không có bị ta ghét bỏ, đối với ta quả vị Toàn Giác là yêu quý; vì thế ta đã từ bỏ vương quốc.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Ayoghara là phần thứ ba.

4. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Bhisā:¹

274. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta ở tại kinh thành của xứ Kāsi, (ta có) một người em gái và bảy người em trai được sanh ra trong gia đình quý phái (dòng Bà-la-môn).

275. Trong số những người này, ta đã được sanh ra trước tiên, đạt được pháp trong sạch là sự khiêm tốn. Sau khi nhận thấy sự hiện hữu là nguy hại, ta đã thỏa thích trong việc xuất gia.

276. Các thân hữu, được mẹ và cha nhắc đến, đồng tâm mời mọc (ta) bằng các dục lạc: *“Bạn hãy duy trì dòng dõi gia tộc.”*

277. Lời nào của những người ấy được nói ra về việc đem lại lạc thú trong cuộc sống gia đình, điều ấy đối với ta được xem tương tự như lưỡi cày đã được nung đỏ, thô thiển.

278. Khi ấy, họ đã hỏi ta, kể từ khước (cuộc sống gia đình), về nguyện vọng của ta: *“Này bạn, nếu bạn không hưởng thực các dục thì bạn mong muốn điều gì?”*

279. Là người mong muốn điều tốt đẹp, ta đã nói với họ, những người đang tìm cầu lợi ích (cho ta) rằng: *“Tôi không mong muốn trạng thái người tại gia, tôi thỏa thích trong sự xuất ly.”*

280. Sau khi lắng nghe lời nói của ta, họ đã thuật lại cho cha mẹ (ta). Mẹ cha ta đã nói như vậy: *“Này quý vị, tất cả chúng tôi cũng xuất gia.”*

281. Cả hai mẹ cha của ta, người em gái, và bảy em trai đã buông bỏ của cải vô số rồi đi vào trong khu rừng lớn.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Bhisā là phần thứ tư.

1. Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 488.

5. Soṇapaṇḍitacariyaṃ

282. Punāparaṃ yadā homi nagare brahmavaḍḍhane
tatttha kulavare seṭṭhe mahāsāle ajāyahaṃ.¹
283. Tadāpi lokaṃ disvāna andhabhūtaṃ² tamotthataṃ³
cittaṃ bhavato patikuṭati tuttavegahataṃ viya.
284. Disvāna vividhaṃ pāpaṃ evaṃ cintesahaṃ tadā
kadāhaṃ gehā nikkhamma pavisissāmi kānanaṃ.
285. Tadāpi maṃ nimantiṃsu⁴ kāmabhogehi ñātayo
tesampi chandamācikkhiṃ mānimantetha tehi maṃ.⁵
286. Yo me kaṇiṭṭhako bhātā nandonāmāsi paṇḍito
sopi maṃ anusikkhanto pabbajjaṃ samarocayī.
287. Ahaṃ soṇo ca nando ca ubho mātā pitā mama
tadāpi bhoge chaḍḍetvā pāvisimhā⁶ mahāvananti.

Soṇapaṇḍitacariyaṃ pañcamaṃ.

Nekkhammapāramitā niṭṭhitā.

--ooOoo--

1. ajāyihama - Machasama.

2. andhibhūtaṃ - Machasama.

3. tamotthaṭaṃ - Sīmu, Pa.

4. nimantesuṃ - Sīmu.

5. tehimaṃ - Mu;

tehi mamaṃ - Machasama.

6. pāvisimha - Mu.

5. Hạnh của vị Hiền Trí Soṇa:¹

282. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta sống ở thành phố Brahma-vaḍḍhana, tại nơi ấy ta đã được sinh ra trong gia đình cao quý, ưu tú, vô cùng giàu có.

283. Khi ấy, ta cũng đã nhận thấy thế gian là bị mù quáng, bị bao phủ bởi bóng tối. Tâm (ta) chối từ sự hiện hữu như thế bị châm chích thô bạo bởi cây gậy nhọn.

284. Sau khi nhận thấy sự xấu xa dưới nhiều hình thức khác nhau, ta đã suy nghĩ như vậy: “*Lúc nào ta sẽ lìa bỏ gia đình, ta sẽ đi vào rừng?*”

285. Cũng vào khi ấy, các thân quyến đã mời mọc ta với các sự thọ hưởng về dục lạc, ta cũng đã nói cho những người ấy về ước muốn (của ta) rằng: “*Xin các vị chớ có mời mọc ta bằng những thứ ấy.*”

286. Em trai của ta tên là Nanda là bậc trí tuệ. Vị ấy, trong khi học tập theo ta, cũng đã thích thú với việc xuất gia.

287. Khi ấy, ta Soṇa và Nanda cùng với cả hai cha mẹ của ta cũng đã buông bỏ của cải vô số rồi đi vào trong khu rừng lớn.

Hạnh của vị hiền triết Soṇa là phần thứ năm.

Dứt sự toàn hảo về xuất ly.

--ooOoo--

1. Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 532.

IV. ADHIṬṬHĀNAPĀRAMITĀ

6. Temiyapaṇḍitacariyaṃ

288. Punā paraṃ yadā homi kāsirājassa atrajo
mūgapakkhoti nāmena temiyoti vadanti maṃ.
289. Soḷasitthisahassānaṃ na vijjati pumo tadā¹
ahorattānaṃ accayena nibbatta ahamekako.
290. Kicchā laddhaṃ piyaṃ puttaṃ abhijātaṃ jutindharaṃ
setacchattaṃ dhārayitvāna sayane poseti maṃ pitā.
291. Niddāyamāno sayanavare pabujjhivānaṃ tadā
addasaṃ paṇḍaraṃ chattaṃ yenāhaṃ nirayaṃ gato.
292. Sahadiṭṭhassa me chattaṃ tāso uppajji bheravo
vinicchayaṃ samāpanno kadāhaṃ² imaṃ muñcissaṃ.³
293. Pubbasālohitā mayhaṃ devatā atthakāminī
sāmaṃ disvāna dukkhitāṃ tisu ṭhānesu yojayī.
294. Māpaṇḍiccaṃ⁴ vibhāya bālamato bhava sabbapāṇinaṃ⁵
sabbo jano ocināyatu⁶ evaṃ tava attho⁷ bhavissati.
295. Evaṃ vuttāya⁸ haṃ tassā idaṃ vacanamabravim⁸
karomi te naṃ vacanaṃ yaṃ tvaṃ⁹ bhaṇasi devate
atthakāmāsi me amma! Hitakāmāsi devate!
296. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā sāgareva thalaṃ labhiṃ
haṭṭho saṃviggamānaso tayo aṅge adhiṭṭhahim.

1. sadā - Sīmu.

2. kathāhaṃ - Sīmu, Pa.

3. muccissaṃ - Machasaṃ.

4. mā paṇḍiccaṃ - Sīmu, Pa.

5. bahumataṃ sappāṇiṃ - katthaci.

6. ojināyatu - Sīmu.

7. evaṃ attho - katthaci.

8. mabruvi - Nā, katthaci.

9. yaṃ maṃ - katthaci.

IV. SỰ TOÀN HẢO VỀ QUYẾT ĐỊNH:

6. Hạnh của vị Hiên Trí Temiya:¹

288. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là người con trai của đức vua Kāsi có tên là Mūgapakkha, nhưng mọi người gọi ta là Temiya.²

289. Khi ấy, mười sáu ngàn phi tần (của đức vua) không có được một người con trai (luôn cả con gái). Sau nhiều ngày đêm, chỉ mỗi một mình ta đã được sanh ra.

290. (Vua) cha đã nuôi dưỡng ta, người con trai yêu quý, đạt được một cách khó nhọc, đã được sanh ra vẹn toàn, có thân tâm sáng lạng, ở trên chiếc giường đã được che chiếc lọng màu trắng.

291. Khi ấy, trong lúc đang ngủ trên chiếc giường cao quý, ta đã thức giấc và nhìn thấy chiếc lọng nhạt màu, nghĩa là ta sẽ bị đi địa ngục.

292. Có nỗi sợ hãi ghê gớm đã khởi lên ở ta khi được nhìn thấy chiếc lọng. Ta đã đi đến quyết định: “*Ta sẽ được thoát khỏi điều này³ bằng cách nào?*”⁴

293. Có vị tiên nữ trước đây cùng huyết thống với ta⁵ có lòng mong muốn điều tốt đẹp cho ta, sau khi nhìn thấy bản thân ta bị đau khổ, đã căn dặn về ba thái độ:

294. “*Chớ ra vẻ khôn ngoan, hãy là kẻ ngu si đối với tất cả chúng sanh, hãy làm cho mọi người khinh khi; như thế sẽ có sự tốt đẹp cho con.*”

295. Khi được nói như vậy, ta đã nói với bà ấy lời này: “*Bà tiên ơi, con sẽ thực hành theo lời mà bà đã chỉ bảo. Mẹ ơi, mẹ đã có lòng mong muốn điều tốt đẹp cho con. Bà tiên ơi, bà đã có mong muốn điều lợi ích cho con.*”

296. Sau khi nghe được lời nói của bà ấy, ta đã thọ nhận như là đã đến được đất liền ở giữa biển khơi. Mừng rỡ, với tâm ý phấn chấn, ta đã quyết định ba điều:

1. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 538.

2. Vào ngày đức Bồ-tát được sanh ra, trời đã đổ cơn mưa xuống toàn thể vương quốc Kāsi, nên được gọi là Temiya (được âm ướn), CpA. 216-7.

3. Là thoát khỏi vương quốc xui xẻo này, CpA. 218.

4. Dịch theo *kathāhaṃ imaṃ muñcissam* thay vì *kadāhaṃ ...?* (Khi nào ta sẽ ...?)

5. Vị này ngự ở trên chiếc lọng ấy và là người mẹ ruột trong một kiếp sống trước đây, CpA. 218

297. Mūgo ahoṣiṃ badhiro pakkho gati vivajjito
ete aṅge adhiṭṭhāya vassānaṃ soḷasaṃ¹ vasiṃ.
298. Tato me hatthapāde ca jivhaṃ² sotañca maddiya
anūnataṃ me passivā kālakaṇṇīti nindisuṃ.³
299. Tato jānapadā⁴ sabbe senāpati purohitā
sabbe ekamaṇā hutvā chaḍḍanaṃ anumodisū.⁵
300. Sohaṃ tesam matim sutvā haṭṭho saṃviggamānaso
yassatthāya tapo ciṅṅo so me attho samijjhatha.
301. Nahāpetvā⁶ anulimpitvā veṭhetvā rājavetthanaṃ
chattena abhisicivā⁷ kāresuṃ pura⁸padakkhiṇaṃ.
302. Sattāhaṃ dhārayitvāna uggate ravimaṇḍale
rathena maṃ nīharitvā sārathī vanamupāgamī.
303. Ekokāse rathaṃ katvā sajjassaṃ⁹ hatthamuñcito¹⁰
sārathī khaṇatī kāsūṃ nikhātuṃ paṭhaviyā¹¹ mamaṃ.¹²
304. Adhiṭṭhitamadhiṭṭhānaṃ tajjento¹³ vividhakāraṇā
nābhindim¹⁴ vatamadhiṭṭhānaṃ bodhiyā yeva kāraṇā.
305. Mātā pitā na me dessā attā me na ca¹⁵ dessiyo
sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ tasmā vatamadhiṭṭhahim.
306. Ete aṅge adhiṭṭhāya vassāni soḷasiṃ¹⁶ vasiṃ.¹⁷
adhiṭṭhānena samo natthi esā me adhiṭṭhānapāramīti.

Temiya¹⁸cariyaṃ chaṭṭhamaṃ.

Adhiṭṭhānapāramitā niṭṭhitā.

1. vassāni soḷasaṃ - katthaci.
vassāni soḷasiṃ - Sīmu.
2. jivhā - Machasaṃ.
3. niddisuṃ - Mu, Nā;
niddisū - Machasaṃ.
4. pānapaṇa - Sīmu.
5. anumodisu - Machasaṃ.
6. nāhapetvā - Machasaṃ.
7. abhisicetva - katthaci.
8. puraṃ - Machasaṃ.
9. sajjissaṃ - Machasaṃ.
10. muccito - Machasaṃ.

11. paṭhaviyaṃ - Sīmu.
12. mama - Machasaṃ.
13. tajjento - Sīmu;
gavajanto - katthaci.
14. nabhindivatamadhiṭṭhānaṃ - Nnā;
nabhinditamadhiṭṭhānaṃ - Ma.
15. attānameva - Nā, katthaci.
16. soḷasaṃ - katthaci.
17. imaṃ gāthaddhaṃ maramma -
potthakesu natthi.
18. temiya paṇḍita cariyaṃ - Sīmu.

297. Ta đã là người câm, điếc, què quặt, việc đi lại đã được từ bỏ. Ta đã quyết định các điều này và đã sống mười sáu năm.

298. Do đó, họ đã xoa bóp tay chân, lưỡi và mắt của ta. Sau khi nhận thấy không có sự khiếm khuyết ở ta, họ đã chê bai là “*Kẻ bất hạnh.*”

299. Sau đó, tất cả dân chúng trong xứ sở, các tướng lãnh quân đội, các viên quan tế tự, tất cả đã nhất trí bằng lòng việc truất phế.

300. Sau khi nghe ý kiến của những người ấy, ta đây đã trở nên mừng rỡ, có tâm trí phấn chấn. Sự khổ hạnh đã được thể hiện (bởi ta) vì mục đích nào thì mục đích ấy của ta đã được thành công.

301. Sau khi đã tắm rửa, xúc đầu, đội lên vương miện, làm lễ rưới nước (cho ta), rồi với chiếc lọng che họ đã tiến hành việc đi nhiều vòng quanh thành phố.

302. Sau khi đã duy trì chiếc lọng trong bảy ngày, đến lúc vầng sáng của mặt trời hiện ra, người đánh xe đã đưa ta ra khỏi (thành phố) bằng chiếc xe ngựa rồi đi về phía khu rừng.

303. Sau khi dùng chiếc xe ở một khoảng trống, người đánh xe đã buộc ngựa để được rảnh tay rồi đã đào cái hố để chôn ta ở trong lòng đất.

304. Trong khi nhiều nguyên nhân đủ các loại đang đe dọa điều quyết tâm đã được khẳng định, ta đã không làm đổ vỡ việc tuân thủ đã được quyết định với lý do chỉ là vì quả vị giác ngộ.

305. Mẹ cha không có bị ta ghét bỏ, bản thân cũng không có bị ta ghét bỏ, đối với ta quả vị Toàn Giác là yêu quý; vì thế ta đã quyết định việc tuân thủ.

306. Sau khi quyết định các điều này, ta đã sống trong mười sáu năm. Không có ai bằng (ta) về sự quyết định, điều này là sự toàn hảo về quyết định của ta.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Temiya là phần thứ sáu.

Dứt sự toàn hảo về quyết định.

V. SACCAPĀRAMITĀ

7. Kapirājacariyaṃ

307. Yadā ahaṃ kapi āsiṃ nadi kule darīsaye
pīlito suṃsumārena¹ gamanaṃ na labhāmihaṃ.²
308. Yamhokāse ahaṃ ṭhatvā ora³pāraṃ patāmahaṃ
tatthacchi sattu⁴ vadhako kumbhīlo ludda⁵dassano.
309. Somaṃ asaṃsi⁶ ehīti ahamemīti⁷ taṃ vadiṃ⁸
tassa matthakamakamma parakule patiṭṭhahiṃ.
310. Na tassa alikaṃ bhaṇitaṃ yathā vācaṃ akāsahaṃ
saccena me samo natthi esā me sacca pāramīti.

Kapirājacariyaṃ sattamaṃ.

8. Saccatāpasacariyaṃ

311. Punāparaṃ yadā homi tāpaso saccasavhayo
saccena lokaṃ pālesim⁹ samaggaṃ janamakāsahanti.

Saccapaṇḍitacariyaṃ aṭṭhamaṃ.

9. Vaṭṭapotakacariyaṃ

312. Punāparaṃ yadā homi magadhe vaṭṭapotako
ajātapakkho taruṇo maṃsapesi kulāvake.
313. Mukhatuṇḍake¹⁰ nāharitvā mātā posayati mamaṃ
tassā phassena jīvāmi natthi me kāyikaṃ balaṃ.

1. susumārena - Machasaṃ.
2. labhāmihaṃ - Sīmu.
3. orā - Machasaṃ.
4. satthu - Nā.
5. rudda - Nā, katthaci.

6. āsiṃsi - Sīmu.
7. ahampemīti - Machasaṃ.
8. vadi - Nā, katthaci.
9. pālemi - Sīmu.
10. tuṇḍenāharitvā - Sīmu, Pa.

V. SỰ TOÀN HẢO VỀ CHÂN THẬT

7. Hạnh của con Khi Chúa:¹

307. Vào lúc ta là con khi sống trong hang ở bờ sông, ta đã bị đe dọa bởi con cá sấu nên không đạt được việc ra đi.

308. Tại địa điểm ta thường đứng ở bờ bên này rồi nhảy qua bờ bên kia, tại chỗ ấy có con cá sấu là kẻ thù, là kẻ sát thủ, có dáng vóc hung tợn.

309. Con cá sấu đã thông báo với ta rằng: “*Cứ việc đi đến.*” Ta đã nói với nó rằng: “*Tôi đang đi đến,*” rồi đã bước lên đầu của nó và đã đứng vững bờ bên kia.

310. Điều đã được nói với con cá sấu không phải là không đúng sự thật (vì) ta đã hành động đúng theo lời nói. Không có ai bằng (ta) về sự chân thật, điều này là sự toàn hảo về chân thật của ta.

Hạnh của con khi chúa là phần thứ bảy.

8. Hạnh của Đạo Sĩ Sacca:

311. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là đạo sĩ khổ hạnh tên gọi Sacca. Ta đã hộ trì thế gian bằng sự chân thật; ta đã làm cho mọi người hợp nhất.

Hạnh của đạo sĩ Sacca là phần thứ tám.

9. Hạnh của Chim Cút Con:²

312. Vào một thời điểm khác nữa, khi ở tại Magadha, ta là con chim cút con, cánh chưa được mọc, còn non nớt, (như) là miếng thịt ở trong tổ.

313. (Chim) mẹ tha (mồi) lại ở trong mỏ và nuôi dưỡng ta. Ta sống còn do sự tiếp xúc với chim mẹ; ta không có sức mạnh ở thân.

1. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 57.

2. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 35.

314. Saṃvacchare gimhasamaye davadāho¹ padippati
upagacchati amhākaṃ pāvako kaṇhavattanī.
315. Dhūmadhūmaṃ janitvevaṃ² saddāyanto mahāsikhī
anupubbena jhāpento aggī mamamupāgami.
316. Aggivegabhayā bhītā tasitā mātā pitā mama
kulāvake maṃ chaḍḍhetvā attānaṃ parimocayaṃ.
317. Pāde pakkhe pajahāmi natthi me kāyikaṃ balaṃ
so'haṃ agatiko tattha evaṃ cintesaṃ tadā.
318. Yesāhaṃ upadhāveyyaṃ bhīto tasitavedhito
te maṃ ohāya pakkantā kathaṃ me ajja kātave.
319. Atthi loke sīlaguṇo saccaṃ soceyyanuddayā
tena saccena kāhāmi saccakiriyamuttamaṃ.
320. Āvajjetvā dhammabalaṃ saritvā pubbako jine
saccabalamavassāya saccakiriyamakāsahaṃ.
321. Santi pakkhā apatanā santi pādā avañcanā³
mātā pitā ca nikkhantā jātaveda paṭikkama.
322. Saha sacce kataṃ mayhaṃ mahā pajjalito sikhī
vajjesi soḷasa karīsāni udakampatvā⁴ yathā sikhī
saccena me samo natthi esā me saccapāramīti.

Vaṭṭapotaka⁵cariyaṃ navamaṃ.

10. Maccharājacariyaṃ

323. Punāparaṃ yadā homi maccharājā mahāsare
uṇhe suriyasantāpe sare udakaṃ khīyatha.⁶
324. Tato kākā ca gijjhā ca bakā⁷ kuḷalassenakā
bhakkhayantī divā rattiṃ macche upanisīdiya.

1. vanadāho - Machasaṃ;
davadhāho - Nā.

2. dhuma dhūmaṃ iti evaṃ - Machasaṃ.

3. avañjanā - Sīmu, katthaci.

4. udakampatetā - Nā.

5. vaṭṭakarāja cariyaṃ - Pa.

6. khīyyatha - Machasaṃ;
khīyetha - Sīmu.

7. kaṃkā - Machasaṃ.

314. Trong năm vào mùa nóng, có nạn cháy rừng bộc phát. Ngọn lửa cuộn khói đen tiến về hướng chúng tôi.

315. Ngọn lửa lớn lao trong lúc gào thét đã tạo ra luồng khói này cuộn khói nọ. Trong khi lần lượt làm phát cháy, ngọn lửa đã tiến đến gần ta.

316. Lo sợ vì sự ô ạt của ngọn lửa, mẹ cha của ta trở nên kinh hãi, hoảng hốt, đã bỏ rơi ta lại ở trong tổ và đã giải thoát cho bản thân.

317. Ta đã ra sức hai chân, hai cánh; ta không có sức mạnh ở thân. Ta đây không đi được. Khi ấy tại nơi ấy, ta đã suy nghĩ như vậy:

318. *“Bị kinh hãi, hoảng hốt, run sợ, ta có thể chạy đến gần cha mẹ, nhưng họ đã bỏ rơi ta và tẩu thoát. Ta nên hành động như thế nào ngày hôm nay?”*

319. *Đức hạnh của giới, sự chân thật, sự trong sạch, lòng bi mẫn hiện hữu ở trên đời; với sự chân thật ấy, ta có thể hiện hành động chân thật tối thắng.”*

320. Ta đã hướng về sức mạnh của Giáo Pháp, tưởng nhớ đến các đấng Chiến Thắng¹ trước đây, và nương tựa vào sức mạnh của sự chân thật, ta đã thể hiện hành động chân thật rằng:

321. *“Có cánh không thể bay, có chân không thể đi. Mẹ cha đã là khói, lửa ơi hãy lui đi.”*

322. Với sự chân thật đã được thực hiện bởi ta, ngọn lửa cháy rực to lớn đã lùi trở lại mười sáu *karīsa*,² giống như ngọn lửa đã gặp phải nước. Không có ai bằng (ta) về sự chân thật, điều này là sự toàn hảo về chân thật của ta.

Hạnh của chim cút con là phần thứ chín.

10. Hạnh của Vua Cá:³

323. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là vua của loài cá ở trong cái hồ rộng lớn. Và nước ở trong hồ bị khô cạn vào mùa nắng, dưới sự đốt cháy của ánh mặt trời.

324. Do đó, các con quạ, các con điều hâu, các con cò, các con chim ưng và chim ó đã đáp xuống, ăn các con cá ban ngày lẫn ban đêm.⁴

1. *Jina* (đấng Chiến Thắng) cũng là danh hiệu đề cập đến đức Phật.

2. *karīsa* là đơn vị đo diện tích.

3. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 75.

4. Lúc này, hồ đã bị cạn nước, các con cá nằm trong các bãi bùn rải rác đó đây, CpA. 237.

325. Evaṃ cintesahaṃ tattha saha ñātīhi pīḷito
kena nukho upāyena ñāti dukkhā pamocaye.
326. Vicintayitvā dhammatthaṃ saccaṃ addasa passayaṃ
sacce ṭhatvā pamocesim̐ ñātīnaṃ taṃ atikkhayaṃ.
327. Anussarivā saddhammaṃ¹ paramatthaṃ vicintayaṃ
akāsīm̐ saccakiriyaṃ yaṃ loke dhuvasassataṃ.
328. Yato sarāmi attānaṃ yato pattosmi viññutaṃ
nābhijānāmi sañcicca ekapāṇaṃ vihiṃsitaṃ²
etena saccavajjena pajjunno abhivassatu.
329. Abhitthanaya pajjunna nidhiṃ kākassa nāsaya
kākamaṃ sokāya rundhehi³ macche sokā pamocaya.
330. Sahakate saccavare pajjunta⁴ cābhigajjiya
thalaṃ ninnañca pūrento khaṇena abhivassatha.
331. Evarūpaṃ saccavaraṃ katvā viriyamuttamaṃ
vassāpesim̐ mahāmeghaṃ⁵ saccatejabalassito
saccena me samo natthi esā me saccapāramitī.

Maccharājacariyaṃ dasamaṃ.

11. Kaṇhadīpāyanacariyaṃ

332. Punāparaṃ yadā homi kaṇhadīpāyano isī
paro paññāsavassāni anabhirato carim̐⁶ ahaṃ.
333. Na koci etaṃ jānāti anabhiratimanaṃ mama
ahaṃ⁷ kassaci nācikkhiṃ arati me carati⁸ mānase.
334. Sabrahmacārī maṇḍabyo⁹ sahāyo me mahā isī
pubbakammasamāyutto sūlamāropaṇaṃ labhī.

1. sataṃ dhamma - Machasaṃ.

2. ekapāṇampi hiṃsitaṃ -
Nā, Machasaṃ;
ekapāṇampi hiṃsitaṃ - Sīmu.

3. randhehi - Machasaṃ.

4. cagigajjiya - Nā;
abhigajjiya - katthaci.

5. vassāpesimahaṃ meggaṃ -
Machasaṃ.

6. cariyaṃ - katthaci; carim̐ - Nā.

7. ahaṃpi - katthaci, Nā.

8. araṃtīmeratimānasaṃ - katthaci;
araṃtī merati mānase - Nā.

9. maṇḍabbo - katthaci.

325. Tại nơi ấy, cùng với các thân quyến ta đã bị áp bức, và ta đã suy nghĩ như vậy: “*Vậy thì bằng cách nào để ta có thể giải thoát cho thân quyến khỏi khổ đau?*”

326. Sau khi xem xét ý nghĩa của các pháp, ta đã nhận ra sự chân thật là nơi nương tựa. Căn cứ vào sự chân thật, ta đã coi bỏ thảm họa bị diệt chủng ấy cho các thân quyến.

327. Sau khi hồi tưởng về thiện pháp, ta đã suy nghiệm về chân lý tuyệt đối. Ta đã thể hiện hành động chân thật là pháp bền vững và thường còn ở thế gian rằng:

328. “*Kể từ lúc ta nhớ được về bản thân, kể từ khi ta đạt đến sự hiểu biết, ta không biết đến việc đã cố ý hãm hại đâu chỉ một sanh mạng.¹ Do lời nói chân thật này, xin Thần Mây² hãy đổ mưa xuống.*

329. *Hỡi Thần Mây, hãy vang lên tiếng sấm, hãy làm tiêu tan kho lương dự trữ của loài quạ,³ hãy vây hãm loài quạ bằng sự buồn rầu, hãy giải thoát loài cá khỏi nỗi phiền muộn.*”

330. Đồng lúc với sự chân thật cao quý được thể hiện, Thần Mây đã gầm lên tiếng sấm và trong giây lát đã đổ mưa xuống, làm tràn ngập vùng đất liền và trũng thấp.

331. Sau khi thể hiện sự tinh tấn tốt đỉnh là pháp chân thật cao quý có hình thức như thế, (có sự) tin cậy vào năng lực và uy quyền của sự chân thật, ta đã làm cho đám mây lớn đổ mưa xuống. Không có ai bằng (ta) về sự chân thật, điều này là sự toàn hảo về chân thật của ta.

Hạnh của vua cá là phần thứ mười.

11. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Kaṇhadīpāyana:⁴

332. Vào một thời điểm khác nữa, khi là vị ẩn sĩ Kaṇhadīpāyana, ta đã sống không được hoan hỷ hơn năm mươi năm.

333. Không ai biết tâm ý không hoan hỷ này của ta. Ta đã không nói ra với ai cả và sự không hoan hỷ diễn tiến ở trong tâm ý của ta.

334. Bà-la-môn Maṇḍabya, bạn của ta, là một vị đại ẩn sĩ đã bị thọ lãnh (hành phạt) cấm cộc nhọn do trả quả của nghiệp quá khứ.⁵

1. Dịch theo câu văn Pāli ở phần cước chú.

2. Dịch theo Chú Giải ... *pajjuno megho abhivassatu*, CpA. 238.

3, 5. Xem thêm phần Phụ Chú ở trang 334.

4. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 444.

335. Tamahaṃ upaṭṭhahitvāna ārogyamanupāpayiṃ¹
āpucchitvāna āgañchiṃ² yaṃ mayhaṃ sakamassamaṃ.
336. Sahāyo brāhmaṇo mayhaṃ bhariyaṃ³ ādāya puttakaṃ
tayo janā samāgantvā⁴ āgañchuṃ pāhunāgataṃ.
337. Sammodamāno tehi⁵ saha nisinno sakamassame
dārako vaṭṭamanukkipaṃ āsivisamakopayī.
338. Tato so vaṭṭagataṃ maggaṃ anve⁶santo kumārako
āsivisassa hatthena uttamaṅgaṃ parāmasī.
339. Tassa āmasane kuddho sappo visabalassito
kupito paramakopena aḍaṃsi⁷ dārakaṃ khaṇe.
340. Saha datṭho āsivisena⁸ dārako papati bhūmiyaṃ
tenāhaṃ dukkhito āsiṃ mama vāhasi taṃ dukkhaṃ.
341. Tyāhaṃ assāsayitvāna dukkhite sokasallite
paṭhamaṃ ākāsīṃ⁹ kiriyaṃ aggaṃ saccaṃ varuttamaṃ.
342. Sattāhamevāhaṃ pasannacitto
puññatthiko acarīṃ brahmacariyaṃ
athāparaṃ yañcaritaṃ mamayidaṃ
vassāni paññāsa samādhikāni.¹⁰
343. Akāmako vāhi¹¹ ahaṃ carāmi etena saccena suvatthi hoti
hataṃ visaṃ jīvatu yaññadatto.
344. Saha sacce kate mayhaṃ visavegena vedhito
abujjhivāna vuṭṭhāsi ārogo cāsi māṇavo
saccena me samo natthi esā me saccapāramīti.

Kaṇhadīpāyanacariyaṃ ekādasamaṃ.

1. manupāpayi - nā, katthaci.

2. āgañji - Nā, katthaci.

3. bhāriyaṃ - katthaci;
ariyaṃ - Machasaṃ.

4. samā - Machasaṃ.

5. teti - Nā; bhariyamādāya - Nā.

6. anne santo - Nā.

7. adasiṃ - Nā, katthaci.

8. ativisena - Nā, katthaci.

9. akāsī - Machasaṃ.

10. samādhikāki - Nā.

11. akāma kevāhaṃ - Machasaṃ.

335. Ta đã chăm sóc và đã phục hồi sức khỏe cho vị ấy. Sau khi cáo từ, ta đã trở về lại chốn ẩn cư của mình.

336. Người bạn Bà-la-môn của ta đã đưa vợ và đứa con trai nhỏ đến. Ba người cùng đi và đã đi đến với tư thế của những người khách.

337. Trong lúc ta đang ngồi tại chốn ẩn cư của mình chuyện trò với những người ấy, đứa bé trai đã ném trái banh và làm cho làm con rắn có nọc độc giận dữ.

338. Sau đó, trong lúc dõi theo lộ trình di chuyển của trái banh, đứa bé trai ấy đã chạm bàn tay vào đầu của con rắn độc.

339. Do sự đụng chạm của đứa bé, con rắn đã trở nên giận dữ. Ý lại vào sức mạnh của nọc độc, bị bức bối với sự bức bối cùng tột, con rắn ngay lập tức đã cắn đứa bé.

340. Khi bị cắn bởi con rắn độc, đứa bé đã ngã xuống ở trên nền đất. Vì điều ấy, ta đã trở nên đau buồn; nỗi buồn đau ấy đã tác động đến ta.

341. Sau khi an ủi họ (là những người) đang bị đau khổ, đang bị mũi tên sâu muộn, ta đã thể hiện hành động chân thật tột đỉnh cao quý tối thượng lần đầu tiên rằng:

342. *“Là người mong mọi phước thiện, ta đã thực hành Phạm hạnh với tâm tin thành chỉ được bảy ngày. Từ đó về sau, Phạm hạnh của ta là năm mươi năm và thêm nữa.*

343. *Ta thực hành (Phạm hạnh) không có nhiệt tình, chỉ qua ngày. Do lời nói chân thật này, hãy có được sự tốt lành, chất độc hãy được tiêu trừ, và Yaññadatta¹ hãy sống.”*

344. Với sự chân thật của ta đã được thể hiện, đứa bé Bà-la-môn bị run rẩy bởi sức mạnh của nọc độc đã được tỉnh lại, đã đứng lên, không tật bệnh. Không có ai bằng (ta) về sự chân thật, điều này là sự toàn hảo về chân thật của ta.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Kaṇhadīpāyana là phần thứ mười một.

1. Tên của đứa bé trai, CpA. 245.

12. Sutasomacariyaṃ

345. Punāparam yadā homi sutasomo mahīpatī
gahito porisādena brāhmaṇe saṅgaram¹ sarim.
346. Khattiyānaṃ ekasataṃ āvuṇitvā karatale²
ete sampamilāpetvā yaññatthe upanayī³ mamaṃ.
347. Apucchi⁴ maṃ porisādo kintvaṃ icchasi nissajjaṃ.⁵
yathāmati te kāhāmi yadi me tvam punehisi.
348. Tassa paṭissuṇitvāna⁶ paṇhe āgamaṃ mama
upāgantvā puraṃ rammaṃ rajjaṃ nīyādayiṃ tadā.
349. Anussaritvā saddhammaṃ⁷ pubbakaṃ jinasevitaṃ
brāhmaṇassa dhanaṃ datvā porisādaṃ upāgamiṃ.
350. Natthi me saṃsayo tattha ghātayissati⁸ vā na vā
saccavācānurakkhanto jīvitaṃ cajitumupāgamiṃ
saccena me samo natthi esā me sacca pāramitī.

Sutasomacariyaṃ dvādasamaṃ.

Saccapāramitā niṭṭhitā.

--ooOoo--

1. sakhakāraṃ - Nā, katthaci.
2. karaṃtale - katthaci;
karattale - Machasaṃ.
3. upanāmayī - katthaci.
4. āpucchiṃ - Sīmu.

5. nissajjaṃ - Machasaṃ.
6. paṭissuṇitvā - Machasaṃ.
7. sataṃ dhammaṃ - Machasaṃ,
Nā - katthaci.
8. ghātayissāmi - Nā.

12. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Sutasoma:¹

345. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta là đức vua Sutasoma. Bị bắt giữ bởi Porisāda (kẻ ăn thịt người), ta đã nhớ lại lời hứa với vị Bà-la-môn.

346. Sau khi xỏ dây ở lòng bàn tay của một trăm vị Sát-đế-ly rồi (treo lên) phơi khô họ, kẻ ấy đã đưa ta đi nhằm mục đích tế thần.

347. Kẻ ăn thịt người đã hỏi ta rằng: “*Có phải ngài mong muốn việc cõi trời? Ta sẽ làm theo ý thích của ngài nếu ngài còn quay trở lại.*”

348. Vào lúc ấy, sau khi đã hứa hẹn đối với câu hỏi của kẻ (ăn thịt người) ấy về việc trở lại của ta, ta đã đi đến thành phố tráng lệ và đã chối từ vương quốc.

349. Sau khi tưởng nhớ đến Chánh Pháp đã được thực hành bởi các đấng Chiến Thắng thời quá khứ, ta đã trao lại tài sản cho vị Bà-la-môn và đã đi đến gặp kẻ ăn thịt người.

350. Trong trường hợp ấy, không có sự phân vân ở ta về việc kẻ ấy sẽ giết hay không (giết). Trong khi bảo vệ lời nói chân thật, ta đã đi đến để buông bỏ mạng sống. Không có ai bằng (ta) về sự chân thật, điều này là sự toàn hảo về chân thật của ta.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Sutasoma là phần thứ mười hai.

Dứt sự toàn hảo về chân thật.

--ooOoo--

1. Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 537.

VI. METTĀ PĀRAMITĀ

13. Suvaṇṇasāmacariyaṃ

351. Sāmo yadā vane āsiṃ sakkena abhinimmito
pavane sīhabyagghēhiva mettāya-m-upanāmayiṃ.
352. Sīhabyagghēhi dīpīhi acchehi mahisehi¹ ca
pasadamigavarāhehi parivāretvā vane vasiṃ.
353. Na maṃ koci uttasati, napihaṃ bhāyāmi kassaci,
mettābalenupatathaddho ramāmi pavane tadāti.

Suvaṇṇasāmacariyaṃ terasamaṃ.

14. Ekarājacariyaṃ

354. Punāparaṃ yadā homi ekarājāti vissuto
paramaṃ silaṃ adhiṭṭhāya² pasāsāmi mahāmahiṃ.
355. Dasakusalakammaṃpathe vattāmi anavasesato
catūhi saṅgahavattūhi saṅgaṇhāmi³ mahājanaṃ.
356. Evaṃ me appamattassa idhaloke parattha ca
dabbaseno upāgantvā acchindanto puraṃ mamaṃ.⁴
357. Rājūpajīve nigame sabalaṭṭhe saraṭṭhake.⁵
sabbamaṃ hatthagataṃ katvā kāsuyaṃ nikhaṇī mamaṃ.
358. Amaccamaṇḍalaṃ rajjaṃ phītaṃ antepuraṃ mama
acchinditvāna gahitaṃ piyaṃ puttaṃva passahaṃ
mettāya me samo natthi esā me mettāpāramīti.

Ekarājacariyaṃ cuddasamaṃ.

Mettā pāramitā niṭṭhitā.

1 mahiṃsehi ca - Machasaṃ.

2 paramaṃsila madhiṭṭhāya - Nā;
paramasīlaṃ adhiṭṭhāya - Sīmu.

3 saṅgahāmi - Machasaṃ.

4 puraṃ mama - Sīmu.

5 saraṭṭhake - Nā.

VI. SỰ TOÀN HẢO VỀ TỪ ÁI:

13. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Suvanṇasāma:¹

351. Vào lúc ta là Sāma ở trong khu rừng đã được (Chúa Trời) Sakka hóa hiện ra. Ở trong khu rừng lớn, ta đã rải tâm từ ái đến các loài sư tử và cọp.

352. Ta đã sống ở trong khu rừng, được quây quần xung quanh bởi các loài sư tử, cọp, beo, gấu, trâu rừng, nai đốm, và heo rừng.

353. Không loài thú nào e ngại ta, ta cũng không sợ hãi loài thú nào. Lúc bấy giờ, được duy trì nhờ vào năng lực từ ái, ta húng thú ở trong khu rừng lớn.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Suvanṇasāma là phần thứ mười ba.

14. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Ekarāja:²

354. Vào một thời điểm khác nữa, khi ta được nổi tiếng (với tên) là Ekarāja. Ta đã phát nguyện về giới hạnh tối cao và đã cai quản trái đất to lớn.³

355. Ta đã thực hành về thập thiện nghiệp đạo không thiếu sót. Ta đã thấu phục đám đông dân chúng bằng bốn phép tiếp độ.

356. Trong lúc ta đang tinh tấn như thế vì lợi ích ở đời này và thế giới khác, Dabbasena⁴ đã tiến đến chiếm cứ thành phố của ta.

357. Sau khi thực hiện việc thấu tóm tất cả gồm có nhân sự của đức vua, các thị dân, cùng với quân đội, và các cư dân của xứ sở, (vị ấy) đã chôn ta ở trong cái hố.

358. (Vị ấy) đã chiếm đoạt quần thần, vương quốc thịnh vượng, và hậu cung của ta. Ta đã nhìn thấy chính đứa con trai yêu dấu đang bị bắt đi. Không có ai bằng (ta) về từ ái, điều này là sự toàn hảo về từ ái của ta.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Ekarāja là phần thứ mười bốn.

Dứt sự toàn hảo về từ ái.

1. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 540.

2. Chuyện Tiên Thân Đức Phật, câu chuyện 303.

3. Đã cai quản vùng đất rộng lớn ở vương quốc Kāsi ba trăm do-tuần, CpA. 264.

4. Dabbasena là đức vua xứ Kosala, CpA. 264.

VII. UPEKKHĀPĀRAMITĀ

15. Mahālomahaṃsacariyaṃ

359. Susāne seyyaṃ kappemi chavaṭṭhikaṃ upanidhāya 'haṃ¹
gomaṇḍalā² upāgantvā rūpaṃ dassenti nappakaṃ.³
360. Apare gandhañca mālañca⁴ bhojanaṃ vividhaṃ bahuṃ
upāyanānyupanenti haṭṭhā saṃviggamānasā.
361. Ye me dukkhaṃ upadahanti ye ca denti sukhaṃ mama
sabbesaṃ samako homi dayākopo⁵ na vijjati.
362. Sukhadukkhatulā bhūto yasesu ayasesu ca
sabbattha samako homi esā me upekkhā pāramīti.

Mahālomahaṃsacariyaṃ paṇṇarasamaṃ.

Upekkhā pāramitā niṭṭhitā.

--ooOoo--

UDDĀNA GĀTHĀ

363. Yudhañjayo somanasso ayoghara bhisenaca
soṇanando⁶ mūgapakkho kapirājā⁷ saccasavhayo.
364. Vaṭṭako maccharājā ca kaṇhadīpāyano isi
sutasomo puna āsiṃ sāmoca ekarājahu
upekkhā pāramī āsi iti vuttaṃ mahesinā.
365. Evaṃ bahuviddhiṃ dukkhaṃ sampatti ca⁸ bahuviddhā⁹
bhavā bhava anubhavitvā patto sambodhimuttamaṃ.
366. Datvā dātabbakaṃ dānaṃ sīlaṃ pūretvā asesato
nekkhamme¹⁰ pāramiṃ gantvā patto sambodhimuttamaṃ.

1. upanidhā - Machasaṃ;
javaṭṭhiṃ upadhāyahaṃ gāmaṇḍalā -
Machasaṃ.

2. upaganatvā - nāMachasaṃ.

3. dassenta nappaka - Pa.

4. gandhamāla bhūca - Machasaṃ.

5. dayakopo - Nā.

6. soṇadaṇḍo - Nā.

7. kapirāja - Nā.

8. sampattiṃca - Machasaṃ.

9. bahuviddhaṃ - Machasaṃ, katthaci.

10. nekkhamma - Machasaṃ.

VI. SỰ TOÀN HẢO VỀ HÀNH XÁ:

15. Hạnh của (Đức Bồ-tát) Mahālomahaṃsa:¹

359. Ta nằm ở trong bãi tha ma tựa vào bộ xương người chết. Đám trẻ con nhà quê đã đi đến và đã phô diễn hình thức (khuấy rối) không phải là ít.

360. Các đứa khác mừng rỡ, với tâm trí phẫn chấn, mang lại các quà tặng là hương thơm, vòng hoa, và vô số thực phẩm các loại.

361. Ta đều bình đẳng đối với tất cả những ai gây ra khổ đau cho ta cũng như những ai đem lại cho ta an lạc; thương và giận đều không được biết đến.

362. Là thăng bằng giữa an lạc và khổ đau, giữa các danh thơm và những tiếng xấu, ta đều bình đẳng trong mọi trường hợp; điều này là sự toàn hảo về hành xá của ta.

Hạnh của (đức Bồ-tát) Mahālomahaṃsa là phần thứ mười lăm.

Dứt sự toàn hảo về hành xá.

--ooOoo--

BÀI KỆ TÓM TẮT:

363. Chuyện Yudhañjaya, chuyện Somanassa, chuyện Ayoghara (ngôi nhà sắt), và chuyện Bhisā, chuyện Soṇa và Nanda, chuyện Mūgapakkha (Temiya), chuyện con khỉ chúa, và chuyện vị (đạo sĩ) tên Sacca.

364. Chuyện chim cút con, và chuyện vua cá, chuyện ẩn sĩ Kaṇhadīpāyana, lại nữa ta đã là Sutasoma, Sāma, và Ekarājā, và đã có sự toàn hảo về hành xá; như thế đã được thuyết giảng bởi vị Đại Ẩn Sĩ.

365. Sau khi kinh nghiệm khổ đau dưới nhiều hình thức và thành công với nhiều thể loại ở lần tái sinh này đến lần tái sinh khác như thế, ta đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng.

366. Sau khi bố thí những gì cần được bố thí, sau khi làm viên mãn giới hạnh không thiếu sót, sau khi đạt đến sự toàn hảo về xuất ly, ta đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng.

1. Có thể liên quan đến Chuyện Tiền Thân Đức Phật, câu chuyện 94.

367. Paṇḍite paripucchitvā viriyaṃ katvāna muttamaṃ.¹
khantiyā pāraṃiṃ gantvā patto sambodhi muttamaṃ.
368. Katvā daḥhamadhiṭṭhānaṃ saccavānuranakkhiya²
mettāya pāraṃiṃ gantvā patto sambodhimuttamaṃ.
369. Lābhālābhe yasāyase sammānanāvamaṇane
sabbattha samako hutvā patto sambādhi muttamaṃ.
370. Kosajjaṃ bhayato disvā viriyārambhañca khemato
āraddhaviriyā hotha esā buddhānusāsani.³
371. Vivādaṃ bhayato disvā avivādañca khemato
samaggā sakhilā hotha esā buddhānusāsani.⁴

Yudhañjayavaggo tatiyo.

--ooOoo--

Itthaṃ sudaṃ bhagavā attano pubbacariyaṃ sambhāvayamāno
buddhāpadāniyaṃ nāma dhammapariyāyaṃ abhāsittāti.

Cariyāpiṭakapāḷi samattā.⁵

--ooOoo--

1. uttamaṃ - Sīmu.

2. rakkhiyā - Nā.

3. buddhāna sāsani-aṭṭha - Sīmu.

4. buddhānasāsani-aṭṭha - Sīmu.

5. cariyā piṭakaṃ niṭṭhataṃ - katthaci.

367. Sau khi đã vấn hỏi các bậc hiền trí, sau khi đã thể hiện sự tinh tấn tối thượng, sau khi đã đạt đến sự toàn hảo về nhân nại, ta đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng.

368. Sau khi đã thực hành sự quyết định vững chắc, sau khi đã hộ trì lời nói chân thật, sau khi đã đạt đến sự toàn hảo về từ ái, ta đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng.

369. Đối với lợi lộc và không lợi lộc, đối với danh thơm và tiếng xấu, đối với sự kính trọng và chê bai, sau khi đã là bình đẳng trong mọi trường hợp, ta đã đạt đến quả vị Toàn Giác tối thượng.

370. Sau khi thấy được sự biếng nhác là nguy hiểm và việc khởi sự tinh tấn là an toàn, hãy nỗ lực tinh tấn; đây là lời giáo huấn của chư Phật.

371. Sau khi thấy được sự tranh cãi là nguy hiểm và sự không tranh cãi là an toàn, hãy hợp nhất, thân thiện; đây là lời giáo huấn của chư Phật.

372. Sau khi thấy được sự dễ duôi là nguy hiểm và sự không dễ duôi là an toàn, hãy tu tập đạo lộ tám chi phần; đây là lời giáo huấn của chư Phật.¹

Phẩm Yudhañjaya là thứ ba.

--ooOoo--

Ở đây, trong khi trình bày về phẩm hạnh quá khứ của bản thân, đức Thế Tôn đã thuyết giảng về bản thể của Giáo Pháp có tên là Buddhāpadāniyaṃ.²

Hạnh Tạng được đây đủ.

--ooOoo--

1. Câu kệ 372 không có ở Tạng Tích Lan, nhưng được thấy ở Tạng Thái, Miến Điện, Anh:

*Pamādaṃ bhayato disvā, appamādañca khemato
bhāvetthaṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ esā buddhānusāsanī.*

2. *Buddhāpadāniyaṃ* là đề tài được thuyết giảng, là đề tài được trình bày có liên quan đến công hạnh khó làm thuộc thời xa xưa nghĩa là việc làm quá khứ của chư Phật, CpA. 335.

PHỤ CHÚ:

--ooOoo--

Phật Sử - Buddhavaṃsa:

- (Trang 3) Thời điểm đức Phật thuyết giảng Buddhavaṃsa - Phật Sử: Vào mùa an cư mưa thứ nhất, đức Phật ngự ở vườn nai, Isipitana (Bārāṇasī) và tế độ 5 vị Aññakoṇḍañña (Kiều Trần Như). Sau khi mùa mưa chấm dứt, đức Phật đã đi đến Uruvelā và trong ba tháng ở tại nơi ấy đã tế độ nhóm một ngàn đạo sĩ tóc bện của ba anh em Kassapa. Sau đó, Ngài đã ngự đến thành Rājagaha (Vương Xá) và trú ở đây hai tháng. Như vậy, năm tháng đã trôi qua và mùa lạnh đã hoàn toàn chấm dứt. Lúc ấy, sứ giả của đức vua Suddhodana (Tịnh Phạn) là Kāludāyī đã đi đến gặp đức Phật để nhắn lời thỉnh mời. Và trong tháng Phagguna (tháng 2 hoặc 3 Dương Lịch), đức Phật đã suy nghĩ đến việc trở về thành Kapila. Thời gian di chuyển của đức Phật từ thành Rājagaha đến thành Kapila là hai tháng. Tại đó, đức Phật đã thị hiện song thông và thuyết giảng bài kinh này (BvA. 3-4).

- (Trang 21, câu kệ 1) Bốn a-tăng-kỳ và một trăm ngàn kiếp (*kappe ca satasahassee ca caturo ca asaṅkhiye*):

Về định nghĩa của từ a-tăng-kỳ (*asaṅkheyya*), đa số các tài liệu giải thích đều cho trích dẫn ở Aṅguttaranikāya - Bộ Tăng Chi: “Này các Tỷ-kheo, có bốn vô lượng của kiếp (*kappassa asaṅkheyyāni*) này. Thế nào là bốn? 1/- Khi kiếp chuyển thành, này các Tỷ-kheo, thật không dễ gì ước tính có bao nhiêu năm như vậy, có nhiều trăm năm như vậy, có nhiều ngàn năm như vậy. Có nhiều trăm ngàn năm như vậy. 2/- Khi kiếp đã chuyển thành và dừng lại, này các Tỷ-kheo, thật không dễ gì ước tính như vậy. 3/- Khi kiếp chuyển hoại, này các Tỷ-kheo, thật không dễ gì ước tính có nhiều năm như vậy ... như vậy. 4/- Khi kiếp đã chuyển hoại và dừng lại, này các Tỷ-kheo, thật không dễ gì ước tính ... như vậy. Này các Tỷ-kheo, có bốn vô lượng của kiếp này.”¹ Theo định nghĩa này, *asaṅkheyya* (a-tăng-kỳ) là một đơn vị đo thời gian và bốn *asaṅkheyya* (a-tăng-kỳ) thành, trụ, hoại, không sẽ tạo thành một *kappa* (kiếp). Theo ngữ cảnh của Buddhavaṃsa, định nghĩa *asaṅkheyya* (a-tăng-kỳ) như trên xem không được thích hợp lắm. Trong ngữ cảnh này, bản thân chúng tôi nghĩ rằng *asaṅkheyya* có thể là con số đếm theo nghĩa đơn thuần của *asaṅkheyya* là

¹ Kinh Tăng Chi, Chương IV Bốn Pháp, XVI Phẩm Các Căn, (VI) Kiếp. Lời dịch Việt của HT. Minh Châu (hình thức trình bày đã được sắp xếp lại).

một con số rất lớn không thể đếm được.¹ Và lời giải thích chúng tôi tìm thấy không phải ở BvA. mà ở CpA. với lời giải thích của Chú Giải Sư Dhammapāla: “Ở đây, *asaṅkheyya* là không có khả năng để đếm, không thể tính đếm được, có ý nghĩa là vượt quá sự tính đếm.” Ngài Dhammapāla còn giải thích rõ thêm: “Ý nghĩa ở đây là bốn lần không thể đếm được (bốn a-tăng-kỳ) của các đại kiếp cộng thêm một trăm ngàn đại kiếp” (trang 12). Như vậy “bốn a-tăng-kỳ cộng thêm một trăm ngàn” là một con số có giá trị vô cùng lớn.

Kiếp (*kappa*) là đơn vị tính thời gian, là đại kiếp (*mahākappa*), không phải kiếp của tuổi thọ (*āyukappa*) (BvA. 65). Như thế, thời gian kéo dài của một kiếp sẽ là bao lâu? Chú Giải Sư Dhammapāla trích dẫn lời đức Phật giải thích cho các tỳ khưu rằng: “Một kiếp (*kappa*) là không thể tính chừng ấy năm, hoặc chừng ấy trăm năm, hoặc chừng ấy ngàn năm, hoặc chừng ấy trăm ngàn năm (CpA. 11). Trong Samyuttanikāya, đức Phật đã cho ví dụ khi giải thích vấn đề này: “*Ví như, này Tỳ-kheo, có một hòn núi đá lớn, một do tuần bề dài, một do tuần bề rộng, một do tuần bề cao, không có khe hở, không có lỗ hổng, một tảng đá thuần đặc. Rồi một người đến, cứ sau một trăm năm lại lau hòn đá ấy một lần với tấm vải kàsi. Này Tỳ-kheo, hòn núi đá lớn ấy được làm như vậy có thể đi đến đoạn tận, đoạn diệt mau hơn là một kiếp.*” Hoặc “*Ví như, này Tỳ-kheo, có một thành bằng sắt, dài một do tuần, rộng một do tuần, cao một do tuần, chứa đầy hạt cải cao như chóp khăn đầu. Một người từ nơi chỗ ấy, sau mỗi trăm năm lấy ra một hạt cải. Này Tỳ-kheo, đống hạt cải ấy được làm như vậy, có thể đi đến đoạn tận, đoạn diệt mau hơn là một kiếp.*”² Như vậy, khoảng thời gian kéo dài chỉ riêng của một kiếp thôi cũng đã vượt quá khả năng suy nghĩ của con người.

- (Trang 25, câu kệ 29) Năm điều sai trái của đường kính hành là: cứng không bằng phẳng, cây mọc ở bên trong, lợp dày, quá chật hẹp, quá rộng. Đường kính hành nên dài 60 *ratana*, rộng 1.5 *ratana* (15 mét và 37.5 cm) (BvA. 75-6).

- (Trang 25, câu kệ 29) Tám đức tính của thắng trí là: tâm được định tĩnh, thanh tịnh, trong sáng, không bợn nhơ, dứt khỏi tùy phiền não, trạng thái nhu nhuyễn thích hợp cho hành động, vững vàng, bất động (BvA. 76).

- (Trang 25, câu kệ 30) Chín điều sai trái của việc sử dụng tấm vải choàng là: có giá trị, trạng thái phụ thuộc vào người khác, mau dơ khi sử dụng và khi bị dơ phải giặt rồi nhuộm màu lại, trạng thái sờn cũ do sử dụng và khi bị sờn cũ phải mạng vá lại, khó đạt được khi tâm cầu, không thích hợp cho

¹ *Concise Pāli-English Dictionary* của ngài A. P. Buddhadatta ghi là “không thể đếm được, là con số đếm lớn nhất được ghi với 141 con số không” (tr. 37).

² Tương Ưng tập II: Thiên Nhân Duyên, Chương IV: Tương Ưng Vô Thi (Anamatagga), I. Phẩm Thứ Nhất V. Núi, VI. Hạt Cải. Lời dịch Việt của HT. Minh Châu.

vị xuất gia làm ẩn sĩ, được phổ biến đối với các kẻ thù nghịch và phải lo gìn giữ để khỏi bị trộm cắp, là đồ trang sức khi mặc vào, có dực vọng lớn lao khi mặc đi đường (BvA. 76).

- (Trang 25, câu kệ 30) Mười hai đức tính của việc mặc y phục vỏ cây là: có giá trị thấp, không phụ thuộc vào người khác, có thể tự tay làm lấy, khi bị sờn cũ do sử dụng không cần phải may vá, không phải sợ trộm cắp, dễ dàng thực hiện khi có nhu cầu, thích hợp cho vị xuất gia làm ẩn sĩ, không được xem là vật trang sức, có ước muốn nhỏ nhoi về y phục, trạng thái thoải mái lúc sử dụng, vỏ cây đạt được dễ dàng, trạng thái thân nhiên khi y phục vỏ cây bị mất (BvA. 76-7).

- (Trang 25, câu kệ 31) Tám điều sai trái của việc cư ngụ ở ngôi nhà là: thành tựu do nhiều công sức, việc thường xuyên quan tâm đến, cỏ, lá, đất sét, v.v..., thức giấc vào ban đêm nghĩ rằng: “*Chỗ ngụ bị cũ kỹ*” khiến tâm không định, cơ thể yếu đuối vì được ngăn cách với thời tiết nóng lạnh, nguyên nhân của việc che giấu điều bị chê trách (vì nghĩ rằng): “*Đi vào nhà rồi có thể làm bất cứ điều gì xấu xa,*” việc gìn giữ của cải (nghĩ rằng): “*Cái này là của ta,*” có người cùng sống chung trong nhà, có nhiều sự chung đụng với các loài rắn rệp, bọ chét, thằn lằn, v.v... (BvA. 77).

- (Trang 25, câu kệ 31) Mười đức tính của việc ngụ ở cội cây là: ít bị bận rộn, (nghĩ rằng): “*Chỉ việc đi đến rồi cư ngụ,*” không phạm tội lỗi do dễ dàng đạt được, thường xuyên sanh khởi sự nghĩ tưởng về vô thường khi nhìn sự biến đổi hình thức của lá cây, không bôn xén về chỗ ngụ, không thuận tiện làm việc xấu xa (nghĩ rằng): “*Bị xấu hổ trong khi làm điều xấu xa ở nơi ấy,*” không phải gìn giữ, sống chung với chư thiên, việc từ bỏ mái che, an lạc trong việc thọ dụng, không lo lắng khi đi đến mọi nơi vì việc dễ dàng có được chỗ ngụ ở gốc cây (BvA. 77).

- (Trang 31, câu kệ 58): Đây là lời giải bày cụ thể về những điều kiện đầu tiên cần phải có của một vị Bồ Tát để đạt được sự chú nguyện (*vyākaraṇa*) về việc chắc chắn được thành tựu quả vị Phật Toàn Giác trong ngày vị lai: Trước hết, vị Bồ Tát phải có sự phát nguyện ban đầu (*abhinīhāra*), và lời phát nguyện ban đầu chỉ có hiệu quả khi nào vị Bồ Tát hội đủ tám điều kiện: 1/- Bản thân là loài người, 2/- Là người nam thành tựu nam căn, 3/- Có chủng tử (có khả năng chứng đắc quả vị A-la-hán trong kiếp sống ấy), 4/- Nhìn thấy bậc Đạo Sư (phải sanh vào lúc vị Phật đang còn tại tiền), 5/- Là vị xuất gia (sống đời ẩn sĩ), 6/- Hội đủ đức hạnh (chứng đắc về thiên và thần thông), 7/- Có hành động hướng thượng (đến vị Phật đương thời), 8/- Và có lòng ước muốn theo đuổi thực hành hạnh nguyện (Chương I: câu kệ 58). Vị Bồ Tát cần phải thể hiện hành động hướng thượng (*adhikāra*) đến đức Phật đương thời và được vị Phật ấy chú nguyện (I: 59-69). Kế đến, vị Bồ Tát cần quán xét về bản thân (I: 79-80)

và các pháp tu tập cần phải thực hành để đạt đến quả vị Phật cao quý (I: 115-165) là: Trong thời gian dài đằng đẵng kế tiếp, trải qua không biết là bao nhiêu kiếp sống trôi nổi luân hồi, vị Bồ Tát cần phải đạt đến sự toàn hảo về mười pháp (10 pháp ba-la-mật) là: bố thí, trì giới, xuất ly, trí tuệ, tinh tấn, nhẫn nại, chân thật, quyết định, từ ái, và hành xả. Hơn nữa, mức độ của sự thực hành mười pháp này là vị Bồ Tát phải đạt đến sự toàn hảo tối thượng (*paramatthapāramī*) là sẵn sàng hy sinh mạng sống bản thân để hoàn thành pháp toàn hảo ấy.

- (Trang 31, câu kệ 64): Các vị Phật đã giác ngộ ở tại gốc cây nào, giống cây ấy được gọi là cây Bồ Đề (*bodhirukkha*), nghĩa là cây của sự Giác Ngộ (Bồ Đề là từ dịch âm của *bodhi* có nghĩa là trí giác ngộ). Như vậy, nên hiểu rằng tên gọi cây Bồ Đề là tên gọi chung, còn mỗi cội cây Bồ Đề của từng vị Phật đều có tên gọi riêng. Ví dụ đức Phật Thích Ca đã chứng ngộ Phật Quả ở dưới cội cây có tên là Assattha, đức Phật Dīpaṅkara là cội cây tên Pipphalī, đức Phật Koṇḍañña là cội cây Sālā, v.v...

- (Trang 57, câu kệ 12): Lê *Pavāraṇā* thường được tiến hành vào ngày rằm tháng 9 Âm lịch sau khi đã hoàn tất ba tháng an cư mùa mưa. Các vị tỳ khưu tụ hội lại và thỉnh cầu hội chúng chỉ dạy về những điều Giới Luật mà các thành viên của hội chúng đã nhận thấy, nghe được, hoặc có hoài nghi về bản thân vị thỉnh cầu đã vi phạm trong thời gian qua.

- (Trang 115, câu kệ) Mười bốn trí tuệ của vị Phật gồm có 8 trí về Đạo Quả và sáu trí không phổ thông đến các Thỉnh Văn là: trí biết được khuynh hướng ngũ ngầm của chúng sanh (*āsayānusayañāṇaṃ*), trí biết được năng lực của người khác (*indriyaparopariya-ñāṇaṃ*), trí thị hiện song thông (*yamakapāṭihāriyañāṇaṃ*), trí thể nhập đại bi (*mahākaruṇā-samāpattiñāṇaṃ*), trí toàn tri (*sabbaññutaññāṇaṃ*), trí không chướng ngại (*anāvaraṇañāṇaṃ*) (BvA. 185).

- (Trang 123, câu kệ 2): Sự phân loại của *kappa* (kiếp): Có hai loại *kappa* (kiếp):

1/ *Suñña-kappa* (kiếp trống không) tức là kiếp không có đức Phật Toàn Giác, đức Phật Độc Giác, hoặc vị Chuyển Luân Vương xuất hiện, nghĩa là kiếp không có những nhân vật có đức hạnh sanh lên.

2/ Và *a-suñña-kappa* (kiếp không trống không) là có năm hạng: *sāra-kappa* (có một vị Phật Toàn Giác xuất hiện), *maṇḍa-kappa* (có hai ...), *vara-kappa* (có ba ...), *sāramaṇḍa-kappa* (có bốn ...), và *bhadda-kappa* (có năm vị Phật Toàn Giác xuất hiện); nhiều vị Phật hơn nữa trong một kiếp là không có.

- (Trang 241-243, chương 26): Thứ tự của 28 vị Phật sắp xếp theo các *kappa* (kiếp) được trình bày như sau:

Sāramaṇḍa-kappa: Có bốn vị Phật là Taṇhaṅkara, Medhaṅkara, Saraṇaṅkara, và Dīpaṅkara
Sāra-kappa: Một vị Phật là Koṇḍañña
Sāramaṇḍa-kappa: Bốn vị Phật là Maṅgala, Sumana, Revata, Sobhita
Vara-kappa: Ba vị Phật là Anomadassī, Paduma, Nārada
Sāra-kappa: Một vị Phật là Padumuttara
Maṇḍa-kappa: Hai vị Phật là Sumedha, Sujāta
Vara-kappa: Ba vị Phật là Piyadassī, Atthadassī, Dhammadassī
Sāra-kappa: Một vị Phật là Siddhattha
Maṇḍa-kappa: Hai vị Phật là Tissa, Phussa
Sāra-kappa: Một vị Phật là Vipassī
Maṇḍa-kappa: Hai vị Phật là Sikhī, Vessabhū
Bhadda-kappa: Năm vị Phật là Kakusandha, Koṇāgamana, Kassapa, Gotama, và đức Phật Metteyya vào thời vị lai.

--ooOoo--

Hạnh Tạng - Cariyāpiṭaka:

- (Trang 283, câu kệ 167): *dhammiko* (người nghiêm túc) được giải thích là *dhammacārī* (người hành pháp) (CpA. 126). Kế đó, *dhammacārī* được giải thích là “người thực hành thập thiện nghiệp đạo như là bố thí, trì giới, v.v... và không thực hành điều sai trái đâu là nhỏ nhen” (CpA. 129-30).

- (Trang 283, câu kệ 170): Người luyện rắn này hành hạ ta vô cùng tàn bạo và không biết ta thân lực của ta. Khi nổi cơn giận dữ, ta đã nghĩ rằng: “Vây thì ta sẽ phô bày thân lực của ta đối với gã này.” Cho đâu chỉ là một sự suy xét, nhưng nếu như ta thể hiện năng lực của tâm thì gã ấy đã bị phân tác tương tự như một nắm bụi phấn (CpA. 130).

- (Trang 291, câu kệ 211): Đức Bồ-tát đã bảo dùng cục đất sét đặt ở trên đầu của vị Bà-la-môn rồi cho vị ấy lội xuống và đứng ở trong nước. Khi mặt trời mọc lên thì vị Bà-la-môn hụp xuống, đầu chìm ở trong nước. Còn cục đất sét (thay thế cái đầu) ở trên mặt nước đã bị mặt trời làm vỡ tan thành bảy mảnh (CpA. 159).

- (Trang 303, câu kệ 264): Đức Bồ-tát đã được nuôi lớn lên trong ngôi nhà lớn hoàn toàn bằng sắt được xây dựng theo hình thức gian nhà hình tứ giác nhằm mục đích ngăn ngừa các tai họa do phi nhân. Hai người anh trai của đức Bồ-tát đã bị con nữ Dạ-xoa ăn thịt lúc mới sanh ra (CpA. 195-6).

- (Trang 317, câu kệ 329): Kho lương dự trữ ám chỉ đến các con cá đang vương trong bùn. Nếu trời đổ mưa làm đầy nước trong hồ thì kho lương dự trữ của loài quạ sẽ bị tiêu tan (CpA. 238-9).

- (Trang 317, câu kệ 334): Trong thời quá khứ, tiền thân vị này đã dùng một mảnh gỗ mun đâm xuyên qua con ruồi, CpA. 243.

--ooOoo--

Các đơn vị đo lường

<i>koṭi</i>	= 10 triệu, đơn vị đo số lượng.
<i>hattha</i>	= 0.5 mét, đơn vị đo chiều dài tính theo cánh tay.
<i>ratana</i>	= 0.25 mét, đơn vị đo chiều dài.
<i>yojana</i>	# 16 km, đơn vị đo chiều dài (dịch âm là do-tuần).
<i>gāvuta</i>	# 4 km, đơn vị đo chiều dài (4 <i>gāvuta</i> = 1 <i>yojana</i>).
<i>doṇa</i>	= 4 <i>ālahaka</i> = 16 <i>nāli</i> , đơn vị đo thể tích
<i>nāli</i>	= đơn vị đo thể tích. Lượng gạo 1 <i>nāli</i> khi nấu chín thì chứa đây 1 bình bát bặc trung. ¹

--ooOoo--

¹ Vajirañāṇavarorasa, Krom Phrayā, *The Entrance to the Vinaya - Vinayamukha* Vol. I, 3 tập, dịch từ tiếng Thái (Bangkok: Mahāmakūṭa Rājavidyālaya Press, 1969-89), trang 237.

Suttantapiṭake Khuddakanikāye

BUDDHAVAMSA PĀLI

GĀTHĀDIPĀDASŪCI - THƯ MỤC CÂU KỆ PĀLI:

	Trang		Trang
A		A	
Akkamitvāna maṃ buddho	28	Aniṭṭhagandho pakkamati	36
Aggī candasuriyānaṃ	150	Aniṭṭhite mamokāse	28
Ajapālarukkhamūlamhi/asmim	30,	Anivattimānasam ñatvā	202
62, 70, 78, 86, 102, 110, 124, 132,		Anukampako kāruṇiko	126
140, 148, 158, 164, 172, 178, 186,		Anulā ca uruvelā ca	230
194, 202, 210, 218, 226		Anuvyañjanasampannaṃ	198
Accuto ca sumano ca	212	Anūnatimśasahasāni	204
Ajjhāyako mantadharo	20	Anūnasoḷasahasāni	220
Añjaliṃ paggahetvāna	12	Anupamaṃ nāma nagaraṃ	204
Aṭṭhaṅgavacanasampanno	214	Anomadassī jīno sathā	106
Aṭṭhadosasamākiṇṇaṃ	24	Anomadassissa aparena	108
Aṭṭhanavutisahasānaṃ	152	Anomadassī padumo	240
Aṭṭhapaññāsa ratanaṃ	98, 112	Anovaṭṭhena udakaṃ	36
Aṭṭhasatasahasānaṃ	100	Antalikkhamhi ākāse	208
Aṭṭhasattatisahasānaṃ	152	Aparampi dhammaṃ desento	192
Aṭṭhasārīrikā thūpā	244	Aparimeyye ito kappe	240
Aṭṭhārāse kappasate	242	Abbhuto vata no ajja	8
Aṭṭhāsīti ratanāni	74, 120, 136	Abhiññābalattānaṃ	138
Atikkattā gaṇanapathaṃ	84	Abhivādanaṃ thomanañca	10
Atītabuddhānaṃ jinānaṃ desitaṃ	18	Amitā asamā c'eva	128
Atulaṃ dassetvā obhāsaṃ	156	Araṇi ca mithilāyaṃ	246
Atulā'si pabhā tassa	68	Ariyañjasaṃ thomayantā	236
Atthadassī jinavaro	156	Avijjaṃ sabbaṃ padāletvā	184
Atthi hehiti so maggo	20	Asamo ca sunetto ca	96
Adaṃsu te mamokāsaṃ	26	Asītibhikkhusahasānaṃ	184
Advejjhavačanā buddhā	38	Asītisatasahasānaṃ	170
Anāsavā vītarāgā	30, 186, 194,	Asīti hatthamubbedho	58
202, 210, 218, 226, 228, 234		Ahametarahi sambuddho	234

A		I	
Ahaṃ tadā māṇavako	224	Imamhi bhaddake kappe	242
Ahaṃ tena samayena	26, 56, 60, 68, 70, 78, 84, 94, 102, 108, 116, 122, 130, 140, 146, 152, 158, 164, 170, 178, 184, 192, 200, 208, 216	Imassa janikā mātā	30, 62, 70, 86, 94, 102, 110, 116, 124, 132, 140, 148, 154, 160, 166, 172, 180, 186, 194, 202, 210, 218, 226
Ahu kapilavhayā rammā	30, 62, 70, 78, 86, 94, 102, 116, 124, 132, 140, 148, 154, 158, 164, 178, 186, 194, 202, 210, 218, 226	Imaṃ tvaṃ dutiyaṃ tāva	40
Aho acchariyaṃ loke	8, 16	Imaṃ tvaṃ paṭhamaṃ tāva	40
Ā		Iminā me adhikārena	28
Ākāsaṭṭhā ca bhummaṭṭhā	8, 34	Ime dhamme sammasato	48
Ācāraguṇasampanno	202	U	
Ādāya maṃ ghaṭikāro	226	Ukkāsitañca khipitaṃ	12
Ādittanti ca rāgaggi	200	Ukkuṭṭhisaddaṃ vattenti	32, 62, 72, 80, 86, 96, 104, 110, 118, 124, 132, 142, 148, 154, 160, 166, 172, 180, 188, 194, 210, 204, 218, 228
Ānando nām'upaṭṭhāko	30	Uggato nāma so rājā	92
Āpatti-anāpattiyā	14	Uggarindo ca vasabho ca	120
Ābhassarā subhakiṇṇā	6	Uggo ca somadevo ca	222
Āraddhaviriyo hutvā	226	U	
Arāmikā jānapadā	140	Uccattanena so buddho	82, 88, 198, 222, 230
Ālokaṃ dassayitvāna	190	Uttamaṃ pavaraṃ seṭṭhaṃ	176
Āhate amatabherimhi	122	Uttarā nandamātā ca	236
I		Uttarā phaggunī c'eva	120
Idaṃ sutvāna vacanaṃ	32,62, 70, 80, 86, 94, 104, 110, 118, 124, 132, 142, 148, 154, 160, 166, 172, 180, 186, 194, 204, 210, 218, 228	Upasaṅkamanto naravasabhaṃ	138
Idh'evāhaṃ etarahi	234	Upasaṅkamitvā passanti	12
Iddhivaraṃ puñṇavaraṃ	190	Upasaṅkamitvā sambuddhaṃ	186
Iddhi ca ādesanānusāsānī	4	Uppajjante ca jāyante	26
Idhe'va parinibbissaṃ	238	Ubbiggā tasitā bhītā	48
Idh'evāhaṃ etarahi	234	Uyyāne vessare nāma	74
Indriyabalabojjhaṅga	60	Uragova tacāṃ jīṇṇaṃ	112
		Uruvelo ca yasavo	136

E		O	
Ekakkhandho pavaṭṭhitvā	144	Ovāditvā bahū satte	182
Ekatimse ito kappe	242	Ovādako viññāpako	122
Ekanavute ito kappe	242	Ovādaṃ anusitṭhiṅca	98
Ekā dāṭhā tidasapure	244		
Ekūnatimsa vassāni	236	K	
Eko ajātasattussa	244	Kakusandhassa aparena	216
Eko ca rāmagāmaṃhi	244	Kakusandhassa bhagavato	208
Eko'va ⁵ sannipāto me	234	Kakusandho jinavaro	214
Ettakāye'va te loke	48	Kaṭhinatthārasamaye	108
Etesaṃ cittamaññāya	14	Kappasatasahassamhi	240
Etha sabbe samāgantvā	12	Kappe ca satasahassee ca	20
Evametena yogena	76	Kassaci deti sāmāññaṃ	54
Evameva mayaṃ sabbe	32,	Kassaci varasamāpattiyo	54
64, 72, 80, 86, 96, 104,		Kassapassa bhagavato	226
110, 118, 126, 134, 142,		Kālo'yaṃ te mahāvīra	14
148, 154, 160, 166,		Kappasatasahassamhi	240
174, 180, 188, 196,		Kāsikaṃ nāma nagaraṃ	182
204, 212, 220, 228		Kiṃ me aññātaveseṇa	28
Evamevā'haṃ imaṃ kāyaṃ	24	Kiṃ me ekena tiṇṇena	28
Evaṃ me siddhippattassa	26	Kiṃ etaṃ acchariyaṃ loke	14
Evaṃ ahaṃ saṃsaritvā	228	Kiṃ bhavissati lokassa	50
Evaṃ kilesapariruddho	22	Kidiso te mahāvīra	16
Evaṃ kilesamaladhovaṃ	22	Kuḍḍā kavāṭā bhitti ca	128
Evaṃ kilesavyādhihi	22	Kuḍḍā kavāṭā selā ca	48
		Kevalaṃ sabbaṃ datvāna	132
		Kese muñciv'ahaṃ tattha	28
		Koṭisatasahassānaṃ	60, 78
		Koṇāgamanassa aparena	224
		Koṇāgamano sambuddho	222
		Koṇḍaññaṃ aparena	68, 240
		Koṇāgamano sambuddho	66
		Kolito upatisso ca	30,
		62, 70, 80, 86, 94, 102, 110,	
		116, 124, 132, 140, 148, 154,	
		160, 166, 172, 180, 186, 194,	
		202, 210, 218, 226, 236	
E			
Evam nirākulaṃ āsi	126		
Evam sabbaguṇopetaṃ	10		
Evā'haṃ cintayitvāna	24		
Eso hi sammāsambuddho	232		
Eso hi saṅgharatano	232		
O			
Okkanti me samo natthi	16		
Obhāsaṃ dassayitvāna	162		
Obhāsītā ca paṭhavī sadevakā	4		

KH		C	
Khaṇḍo ca tissanāmo ca	188	Cālā ca upacālā ca	182
Khīṇāsavasatasahassānaṃ	170	Citto ca hatthālavako	32, 62, 70, 80, 94, 104, 116, 160, 166, 172, 180, 186, 194, 204, 210, 218, 228
Khīṇāsavehi vimalehi	12, 66	Cutī ca upapatti ca	38
Khemakaṃ nāma nagaraṃ	174	CH	
Khemā uppalavaṇṇā ca	62, 70, 80, 86, 94, 102, 110, 116, 124, 132, 140, 148, 154, 160, 166, 172, 180, 186, 194, 204, 210, 218, 228, 236	Channaṃ satasahassānaṃ	102
Khemā ca saccanāmā ca	162	J	
G		Janasannipāto atulo	146
Gajjitā kālamegho'va	14	Jambuto phalamānetvā	164
Gāyanti selenti ca vādayanti	10	Jalantaṃ dīparukkhaṃ'va	10, 12
GH		Jātidhammo jarādhammo	20
Ghaṭānekasahassāni	48	Jotayitvāna saddhammaṃ	58
C		ṬH	
Cakkavattimaṇi nāma	136	Ṭhapayitvāna dhammukkaṃ	238
Caṅkamaṃ tattha māpesi	24	T	
Caṅkame caṅkakamanto'va	16	Tañca ñāṇaṃ atuliyāṃ	82
Catudīpe mahārajjāṃ	140	Tato padakkhiṇaṃ katvā	30, 62, 70, 78, 94, 102, 116, 124, 132, 140, 148, 154, 160, 166, 172, 180, 186, 194, 202, 210, 218, 226
Catunavute ito kappe	242	Tato parampi desente	60, 92, 234
Catumāsaṃ yadā buddho	224	Tato paramhi samaye	100
Catuvīsatisahassāni	196	Tato parampi vassante	100, 122
Cattārisatasahassāni	56, 236	Tato paraṃ navutikoṭi	146
Cattāro te asaṅkheyyā	14	Tato paraṃ sannipāte	78
Cattālīsa samādentā	244	Tato vikubbaṃ katvā	216
Candappabhā suriyappabhā	112	Tattha ñāṇavaruppajji	114
Candā ca candamittā ca	188	Tattha ṭhatvā vicintesiṃ	26
Cando'va vimalo suddho	138	Tattha padhānaṃ padahiṃ	24
Campakaṃ nāma nagaraṃ	112		
Campakaṃ salalaṃ nīpaṃ	28		
Calati ravati paṭhavī	48		
Cātuvāṇṇaparivutaṃ	172		

T	T
Tatthappamatto viharanto 64, 72, 134	Tassa sīlaṃ samādhiṅca 84
Tattha sabbakilesāni 114	Tassāpi atulatej assa 108, 146, 158, 162, 164, 176
Tatthā'si rukkho yasavipulo 114	Tassāpi asamaṃ sīlaṃ 108
Tatth'eva maṇḍakappamhi 138, 152, 158, 178, 200	Tassāpi atulā iddhi 170
Tathe'va tvampi saccesu 46	Tassāpi devadevassa 150, 158, 216, 224
Tathe'ca tvampi adhiṭṭhāne 46	Tassāpi lokanāthassa 152
Tathe'va tvampi sukhadukkhe 48	Tassāpi vacanaṃ sutvā 72, 80, 88, 96, 104, 112, 118, 126, 134, 142, 150, 156, 160, 166, 174, 180
Tathe'va tvampi hitāhite 48	Tassābhisamayā tīṇi 84
Tatheva tvaṃ catusu bhūmīsu 40	Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā 64, 188, 196, 204, 212, 220, 228
Tatheva tvaṃ sabbakālaṃ 42	Tāni ca atulatejāni 238
Tatheva tvaṃ sabbabhava 42, 44	Tāya parisāya sambuddho 92
Tath'eva yācake disvā 40	Tāraṇīye tārayitvā 82
Tathevimaṃ pūtikāyaṃ 22	Tārāgaṇā virocanti 36
Tadā te bhojayitvāna 54	tāvataṃ tiṭṭhamāno so 58
Tadā te vimalā bhikkhū 108	Tāvatiṃsā ca yāmā ca 6
Tadā devamanussānaṃ 114	Ticattārīsasahassāni 118, 126, 162, 188,
Tadā'p'ahaṃ asamasamaṃ 116	Titthiye abhimaddanto 60
Tadāpi dhammadesane 76	Tisoḷasasahassāni 134, 168, 230
Tadāpi maṃ buddhadhammaṃ 88	Tissā ca upatissā 66
Tadāpi so mahāvīro 110	Tisso ca bhāradvājo ca 230
Tadā pītimaṇḍubhūhanto 72	Tisso jinavaro buddho 176
Tadā'haṃ nāgabhanā 78	Tiṃsakappasahassamhi 240
Tapussabhallikā nāma 58	Tīṇidasasahassāni 182
Tamandhakāraṃ vidhametvā 170	Tīṇi sataśahassāni 56, 64
Tamaṃ upasaṅkamma 68	Tuṭṭhahaṭṭho pamudito 26
Tasmiṃ caṅkamaṇe dhīro 6	Tulāsaṅghāṭānuvaggā 6
Tassa gilānapucchāya 84	Tuvaṃ satthā ca ketu ca 6
Tassa datvāna āraṃmaṃ 146	Tusitā kāyā cavitvāna 16
Tassa dhammaṃ suṇitvāna 146	Tettiṃsatisahassāni 150, 156
Tassa puṭṭho viyākāsi 18	Tettiṃsasatasahassāni 112
Tassa buddhassa asamassa 202	
Tassa byāmapabhā kāyā 120, 198	
Tassa yāgaṃ pakittento 92	
Tassa sammasato dhammaṃ 50	
Tassa sarīre nibbattā pabhā 90	

N		N	
Nakulo ca nisabho ca	156	Nimitte caturo disvā	56, 64, 74, 82,
Na keci tena समयेना	120		88, 96, 104, 112, 118, 126, 134,
Nagaraṃ aruṇavatī nāma	196		142, 150, 156, 162, 168, 174, 182,
Nagaraṃ uttaraṃ nāma	72		188, 196, 206, 212, 220, 230, 236
Nagaraṃ kapilavatthu me	236	Nirantaraṃ akuṭilaṃ	76
Nagaraṃ khemavatī nāma	212	Nirayesu dasasahassī	36
Nagaraṃ candavatī nāma	104	Nisabho ca anomo ca	106
Nagaraṃ dhañṇavatī nāma	118	Nekānaṃ nāgakoṭīnaṃ	184
Nagaraṃ bandhumatī nāma	188	Nerañjarānaditīre	186
Nagaraṃ bārāṇasī nāma	228	Nerañjarāya tīramhi	30, 62, 70,
Nagaraṃ rammavatī nāma	56, 64		78, 86, 94, 102, 110, 116, 124,
Nagaraṃ haṃsavatī nāma	126		132, 140, 148, 154, 160, 166,
Nagaraṃ sabbaṅgasampannaṃ	20		172, 180, 202, 218, 226
Nagaraṃ sudhañṇavatī	88	P	
Nagaraṃ sobhavatī nāma	220	Pakaraṇe satta desento	216
Nagare amaravatiyā	20	Pakkante cārikaṃ raṭṭhe	200
Na tassa kaṅṭakā honti	144	Paccantadesavisaye	26
Nandā c'eva sunandā ca	58	Paccuggamanā vattanti	28
Nandivaḍḍho sirivaḍḍho	106	Pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ	10
Nando c'eva visākho ca	74	Pañcabhikkhusatā sabbe	12
Naradevassa yakkhassa	208, 224	Paññāsa ratano āsi	144
Navavassasahassāni	72, 80,	Paṭhamābhisamaye buddho	54, 108
	96, 118, 134, 142, 150, 182	Paṭhaviyaṃ nipannassa	28
Navutivassasahassāni	74,	Pattañca cīvaraṃ datvā	208
	82, 98, 120,	Pattuṇṇaṃ cīnapaṭṭañca	216
	136, 144, 150, 182	Patvāna bodhimatulaṃ	68
Navutisatasahassānaṃ	178	Padumassa aparena	114
Na h'ete ettakāyeva	40,	Padumuttarassa aparena	130
	42, 44, 46, 48	Padumuttarassa bhagavato	122
Na h'ete jānanti sadevamānusā	2	Padumuttaro jino buddho	128
Na hoti arati sattānaṃ	36	Padumo kuñjaro c'eva	88
Nāgā ca nāgasamālā ca	144	Padumo jinavaro satthā	112
Nāradassa aparena	122, 240	Padumo phussadevo ca	162
Nāradassa bhagavato	240	Padhānacāraṃ caritvāna	58
Nārado jinavasabho	120	Parikkhāraṃ avasesaṃ	246
Nijjinitvā kilese so	76		

P		B	
Paripakkamānase satte	112	Bahū deve manusse ca	190
Pallaṅkābhūjena mayhaṃ	32	Bārāṇasiyaṃ isipatane	236
Pallaṅkena nisīditvā	32	Buddhassa vacanaṃ sutvā	38, 50
Pasannanetto sumukho	130	Buddho'ti tesam sutvāna	8
Passatha imaṃ tāpasam	30, 164	Buddho'ti mama sutvāna	26
Passanti taṃ devasaṅghā	6, 8	Bodhaneyyaṃ janaṃ disvā	54
Pāṭaliputtanagare	244	Byāmapabhā sadā mayhaṃ	236
Pāṭihīraṃ karonte ca	216	Brahmadevo ca udayo ca	174
Pāpuṇitvāna sambuddho	138	Brahmā ca lokādhīpati sahaṃpati	2
Pāpuṇitvāna sambodhiṃ	114	Brahmunā yācito santo	64, 74, 82,
Pālito sabbadassī ca	150	88, 96, 104, 112, 120, 128, 134, 144,	
Pītipāmojjajanaṃ	18	150, 152, 156, 162, 168, 174, 182,	
Puṇṇamāse yathā cando	52	188, 196, 206, 212, 220, 230, 234	
Puna cārikaṃ pakkante	122	Brāhmaṇo aggidatto ca	212
Puna nāradakūṭamhi	56	Brāhmaṇo brahmadatto ca	228
Punabbasumitto nāgo ca	190	Brāhmaṇo yaññadatto ca	220
Punāparaṃ amitayaso	130, 184		
Punāparaṃ kumbhakaṇṇaṃ	130	BH	
Punāparaṃ dasabalo	130	Bhagavā ca tamhi samaye	16
Punāparaṃ devakūṭe	130	Bhaddasālo jitamitto	120
Punāparaṃ puragaṇo	92	Bhaddā c'eva subhaddā	88
Punāparaṃ yadā buddho	152, 158	Bhaddo c'eva subhaddo ca	64
Punāparaṃ rājaputto	92	Bhayaṃ tadā na bhavati	36
Punāparaṃ bhīmarathe	164	Bhikkhusatasahassānaṃ	192
Punāparaṃ sannipāte	138	Bhiyyaso uttaro nāma	220
Punāparaṃ so narāsabho	108	Bhiyyo c'eva asamo ca	112
		Bhummā mahārājikā tāvatimsā	4
PH		M	
Phalamākaṅkhamānānaṃ	234	Makhilā ca padumā ceti	196
Phale cattāri sāmāññe	76	Maṅgalassa aparena	76
Phussassa ca aparena	184	Maṅgalo ca sumano ca	240
Phussā c'eva ca sudattā	174	Maṇimuttā vālukākiṇṇā	6
Phusso jinavaro satthā	182	Maṇḍakappo'va so āsi	122
		Madanimmadanaṃ sokanudaṃ	18
B		Madhurāyaṃ bhagavato patto	244
Bahudussavaraṃ datvā	192		

M		Y	
Manussattaṃ liṅgasampatti	30	Yathāpi camarī vālaṃ	40
Mama acchariyaṃ disvā	226	Yathā'pi dukkhe vijjante	20
Mayi pabbajite sante	170	Yathā'pi paṭhavī nāma	44, 48
Mahā acchariyaṃ disvā	200	Yathā'pi pabbato selo	46
Mahākassapo'pi ca thero	14	Yathā'pi pāpe vijjante	22
Mahāgotamo jinavaro	244	Yathā'pi puriso corehi	24
Mahādānaṃ pavattetvā	202	Yathā'pi byādhito puriso	22
Mahādīṭṭhiṃ vinodento	200	Yathā'pi bhikkhu bhikkhanto	42
Mahādoṇaṃ nāgarājaṃ	114	Yathā'pi sabbasattānaṃ	38
Mahāvātā na vāyanti	34	Yathā'pi samaye patte	50
Mahāvilāso tassa jano	222	Yathā'pi sāgare ūmi	74, 144
Mahāsamuddo ābhujati	34	Yathāpi sāgaro nāma	98
Mahāhanūsabhakkhandho	54	Yathā'pi sīho migarājā	44
Mānusakā ca dibbā ca	34	Yathā manussā nadiṃ tarantā	32, 64,
Mārasenaṃ pamadditvā	192	72, 80, 86, 96, 104, 110, 118, 126,	
Muñcanti pupphaṃ pana		134, 142, 148, 154, 160, 166, 174,	
pañcavaṇṇikaṃ	6	180, 188, 196, 204, 210, 220, 228	
Mekhalāṃ nāma nagaraṃ	80	Yathā yā kāci nadiyo	52
		Yathā ye keci sambuddhā	50, 52
		Yathā rattikkhaye patte	38
		Yathā suphullaṃ pavanaṃ	98
		Yadā arindamaṃ rājaṃ	84
		Yadā ca devabhavanamhi	54
		Yadā ca padumo buddho	108
		Yadā devā manussā ca	76
		Yadā doṇamukhaṃ hatthiṃ	146
		Yadā buddho atthadassī	152
		Yadā buddho asamasamo	122
		Yadā buddho dhammadassī	158
		Yadā buddho dhammaṃ desesi	164
		Yadā buddho pāpuṇitvā	130
		Yadā buddho buddhaguṇaṃ	114
		Yadā sakko upagañji	158
		Yadā sakko devarājā	78
		Yadā sujāto amitayaso	138
		Yadā sujāto asamasamo	138

Y		R	
Yadā sunando cakkavatti	68	Revato yasadharo buddho	90
Yadā'haṃ tusite kāye	14	Rogā tanupasammanti	36
Yadā'haṃ mātukucchito	16		
Yadi buddhassa sodhetha	26	L	
Yadimassa lokanāthassa	32, 62,	Lakkhaṇe itihāse ca	226
	72, 80, 86, 96, 104, 110, 118, 126,	Latā vā yadi vā rukkhā	34
	134, 142, 148, 154, 160, 166, 174,	Lokappasādanaṃ nāma	12
	180, 188, 196, 204, 210, 220, 228	Loke acchariyaṃ disvā	140
Yannūnimaṃ pūtikāyaṃ	20		
Yamakaṃ pāṭihirañca	192	V	
Yamakaṃ vikubbaṃ katvā	224	Vatti cakkam mahāvīro	58
Yamahaṃ ajja byākāsiṃ	50	Vanditvā sirasā pāde	108
Yamhi kāle mahāvīro	56, 76, 114, 122	Varuṇo ca saraṇo ca	82
Yā pubbe bodhisattānaṃ	34	Varuṇo brahmadevo ca	88
Yāva aṭṭhāsi sambuddho	74	Valāhakova anilena	176
Yāvatā nirayā nāma	38	Vasati tattha khemapure	212
Yāvatā parisā āsī	48	Vassasatasahassāni	66, 106, 112, 128
Yāvatā buddhabhaṇitaṃ	226	Vassaṃ vutthassa bhagavato	78
Yāva heṭṭhā avīcīto	92	Vāpitaṃ ropitaṃ dhaññaṃ	24
Ye appamattā akhilā	76	Vicittapupphā gaganā	34
Ye keci tena samayena	56	Vicinanto tadā dakkhiṃ	40,
Ye keci loke vandaneyyā	10		42, 44, 46, 48
Ye tathāsūṃ jinaputtā	32	Vitiṇṇo c'eva tisso ca	128
Ye'pi dīghāyukā nāgā	8	Vitthārikaṃ bāhujaññaṃ	56, 234
Yo'pi paññāya asamo	84	Vidhuro sañjīvanāmo ca	212
		Vipassissa aparena	192
R		Vipassijinavaro buddho	190
Rajonuddhaṃsati uddhaṃ	36	Vipulaṃ pabhaṃ dassayitvā	168
Rammo c'eva sudatto ca	98	Vimalo hoti suriyo sabbā	36
Rahogato nisīditvā	20	Virocamāno vimalo	234
Rāgo tadā tanu hoti	36	Vīsativassasahassāni	230
Rādā c'eva surādā ca	112	Vīsatibhikkhusahassānaṃ	224
Rāmā c'eva surāmā ca	136	Vedajātaṃ janaṃ disvā	26
Rāhumutto yathā suriyo	52	Vedayanti ca te sotthiṃ	50
Rūpe sīlasamādhimhi	10	Vebhāraṃ nāma nagaraṃ	166
Revatassa aparena	92	Vessabhussa aparena	208

S		S	
Sujātā dhammadinnā ca	150	So jino sakagehamhi	92
Sujāto jinavaro buddho	144	Soṇā ca upasoṇā ca	82
Suttantaṃ vinayañcāpi	64,	Soṇo ca uttaro c'eva	206
	72, 134, 142, 180	Soṇo ca upasoṇo ca	66
Sudatto c'eva citto ca	144	Sothhiko c'eva rammo ca	206
Sudassanaṃ nagaravaraṃ	130	So'pi tadā amatabheriṃ	76
Sudassanaṃ nāma nagaraṃ	134	So'pi dhammaṃ pakāsesi	84
Sudassano ca devo ca	144	So'pi patvāna sambodhiṃ	164
Sudassano devarājā	146	So'pi buddho amitayaso	146, 150
Sudevo dhammaseno ca	74	So'pi buddho asamasamo	120,
Sudhaññaṃ nāma nagaraṃ	150		150, 156, 162, 168
Sudhammaṃ nāma nagaraṃ	96	So'pi buddho narāsabho	156
Sudhammadevapure ramme	224	So'pi buddho pakāsesi	68
Sunandassānucarā janatā	68	So'pi buddho saṭṭhiratano	176
Sundarī ca sumanā ca	106	So'pi maṃ buddho vyākāsi	62,
Supupphitaṃ pāvacaṇaṃ	56, 106		70, 78, 84, 94,
Suppiyo ca samuddo ca	168		140, 146, 152,
Suphullaṃ sālārājaṃ va	10		158, 178,
Suphullo sālārājā'va	162		186, 194
Suppiyo ca samuddo ca	168	So'pi maṃ muni vyākāsi	208
Subhaddo kaṭṭisaho c'eva	162	So piyadassī munivaro	150
Sumaṅgalaṃ nāma nagaraṃ	142	So'pi sabbaṃ tamaṃ hantvā	178
Sumaṅgalo ghaṭṭikāro ca	230	So buddho cakkavattissa	114
Sumaṅgalo ca tisso ca	58	So buddho dasasahassimhi	170
Sumanassa aparena	84	So buddho saṭṭhī ratanaṃ	168
Sumano yasadharo buddho	82	Sobhanaṃ nāma nagaraṃ	156
Sumedho jinavaro buddho	136	Sobhitassa aparena	100, 240
Surakkhito dhammaseno	182	Sobhito varasambuddho	98
Surindadevabhavane	68	So yācito devavarena cakkhumā	4
So aṭṭhāsīti hatthāni	66		
So kassapo jinavaro satthā	232	H	
So ca kāyo ratananibho	90	Hatthiyānaṃ nimminivā	192
So ca buddho asamasamo	98, 144	Handa buddhakare dhamme	40
So ca rukkho jātaruciro	144	Handāhaṃ dassayissāmi	2
So ca satthā amitayaso	106	Himavantassa avidūre	24
So chetvā bandhanaṃ sabbaṃ	100	Hiṅkāraṃ sādhu-kāraṇca	8

BUDDHAVAMSA PĀLI

SAÑÑĀNĀMĀNUKKAMANIKĀ - THƯ MỤC DANH TỪ RIÊNG:

	Trang		Trang
A		U	
Akaṇiṭṭha	6	Ugga	222
Ajapāla	30	Uggata	142
Atideva	84	Uttara (aggasāvaka) 206, 220,	
Atula (atraja) 196,		(atraja) 126, 212, (khattiya) 72,	
(bodhisatta) 78, 184		(nagaraṃ) 72, (pāsāda) 112,	
Atthadassī	152	(māṇavo) 130	
Anupama (atraja) 82, 168, 182,		Uttarā (aggasāvika) 120, 220,	
(nagaraṃ) 204		(janika) 72, 220, (nāri) 112,	
Anuruddha	14, 64	(upaṭṭhika) 32, 62, 70, 80, 86,	
Anulā	74, 230	94, 104, 110, 116, 124, 132, 140,	
Anoma	96, 106	148, 154, 160, 166, 172, 180, 186,	
Anomadassī	100, 108	190, 194, 204, 210, 218, 228, 236	
Abhaya	156		
Abhibhū	196	U	
Amara	20	Udaya	174
Amitā	128	Udena	82, 166
Arindama	192	Upavāla	82, 182
Aruṇavantu	196	Upatissa	30, 62,
Asama	96, 112	70, 80, 86, 94, 102, 110, 116,	
Asamā	112	124, 132, 140, 148, 154, 160,	
Asoka	188	166, 172, 180, 186, 194, 202,	
Asokā	74	210, 218, 226, 236	
		Upatissā	66
Ā		Upavāta	104
Ānanda (atraja) 174, (upaṭṭhāka) 30,		Upasanta	156
62, 70, 80, 86, 94, 102, 110, 116,		Upasāla	112
124, 132, 140, 148, 154, 160, 166,		Upasena	142
172, 180, 186, 194, 202, 210, 218,		Upasenā	174
226, 236, (khattiya) 126, (pitu) 122		Upasoṇa	66, 82
Ābhassara	6	Upāli	10

U		GH	
Uppalavaṇṇā	30, 62, 70, 80, 86, 94, 102, 110, 116, 124, 132, 140, 148, 154, 160, 166, 172, 180, 186, 194, 204, 210, 218, 228, 236	Ghaṭikāra	226, 230
Uppalā	106	C	
Uruvela	136	Candamittā	188
Uruvelā	230	Candavatī	104
K		Candā	188
Kaṇṇanāvela	150	Campaka	112
Kaṭṭisaha	162	Cālā	82, 182
Kapila	30	Citta	32, 144, 236
Kassapa	224	Cittā	98, 196
Kiki	228	J	
Kisāgotamī	174	Jaṭila	116, 122
Kuñjara	88	Janasandha	174
Kumbhakaṇṇa	130	Jayasena	182
Koṇāgamana	216	Jotipāla	224
Koṇḍañña	60, 68	T	
Kolita	30, 62, 70, 80, 86, 94, 102, 110, 116, 124, 132, 140, 148, 154, 160, 166, 172, 180, 186, 194, 202, 210, 218, 226, 236	Tapussa/Tapassu	58
KH		Tissa	58, 128, 170, 188, 230
Khaṇḍa	188	Tissā	66
Khemaṅkara	196	Tusita	6, 16
Khemā	30, 62, 70, 80, 86, 94, 102, 110, 116, 124, 132, 140, 148, 154, 160, 162, 166, 172, 180, 186, 194, 204, 210, 218, 228, 236	D	
G		Dīpaṅkara	26, 54, 60
Gijjhakūṭa	10	Deva	144
Gotama	32, 234	Devala	128
		Doṇa	244
		DH	
		Dhanañjaya	112, 182
		Dhanavatī	228
		Dhammaka	24, 150
		Dhammadassī	158
		Dhammadinnā	150
		Dhammasena	74, 182
		Dhammā	156

N		B	
Nakula	156	Brahmadatta	228
Nakulā	96, 98	Brahmadeva	88, 174
Nanda	74, 196		
Nandā	58, 66	BH	
Nandārāmā	58, 112	Bhadda	64, 88
Nandivaḍḍha	106	Bhaddakaccānā	236
Nāga	190	Bhaddā	230
Nāgasamālā	144	Bhallika	58
Nāgā	144, 182	Bhāradvāja	230
Nārada	114, 122, 144	Bhāvitatta	82
Nisabha	106, 156	Bhiyya	112
P		M	
Paduma	(buddha) 108, 112, 114, 240, (aggasāvaka) 162 (kuñjara) 88, (pāsāda) 96	Makilā	156
Padumā	(nārī) 56, (upaṭṭhikā) 106, 144, 182, (janikā) 174, (aggasāvika) 196	Makhilā (nārī) 96, (aggasāvika) 196	
Padumuttara	122, 126, 128, 130, 240	Maṅgala	68, 76
Pabbata	216	Mahākassapa	10
Pabhāvati	142, 196	Māyā	30
Pālita	74, 150	Mekhala	80, 82
Piyadassī	146	Moggallāna	10
Puñṇavaḍḍhana	162		
Puṇṇa	10	Y	
Punabbasumitta	190	Yaññadatta	202
		Yasava	104, 136
		Yasavati	72, 88
		Yasodharā	104, 139
			Trang
PH		R	
Phussa	178	Rammā	108
Phussadeva	162	Rādhā	112
Phussā	174	Rāmā	136
		Rāhula	236
		Ruci	112
		Rucigattā	220
		Rucidevi	64
Bandhumati	188	Revata	84, 92, 168
Bandhumā	188		

V		S	
Vatamsikā	82	Sāgata	58
Varuṇā	82, 88, 106, 112	Sāgara	134, 156
Valiyā	162	Sāmā	222
Vasavatti	6	Sāriputta	10, 16
Vasīlā	222	Sāla	112
Vasudattā	126	Sāliya	162
Vicittā	128	Sikhī	192
Vijitasena	64, 230	Siddhattha	164
Vijitasenā	118, 230	Siri	74, 174
Vijitāvī	60	Sirinanda	228
Vitiṇṇa	128	Sirinandā	142
Vipassī	184	Sirimā	(upatthikā) 58, 66, 88, 136, 190, 206, (janikā) 80, 182, (nārī) 104, (pāsāda) 72, 188
Vipula	88	Sirivaḍḍha	106, 196
Vipulā	88	Sīvala	72
Vimalā	150	Sīvalā	74, 168, 222
Visākha	74, 182	Sīha	96
Visākhā	150, 156	Suguttā	196
Vessara	74	Sucandā	150
		Sujāta	(aggasāvaka) 128, (buddha) 138, 144, (bodhisatta) 94, 170 (pasāda) 240
S		Sujātā	(janikā) 64, 126, (aggasāvikā) 96, 150
Sacca	162	Sutanā	74, 188
Satthavāha	220	Sudatta	(bodhisatta) 80, 134, 150, (upatthaka) 98, 144,
Santa	156	Sudattā	(nārī) 126, (janikā) 134, (aggasāvikā) 174
Sandhaka	150	Sudassana	144, 200
Sabbakāma	134	Sudassanā	88, 104, 156
Sabbakāmā	196		
Sabbamitta	230		
Sabbadassī	150		
Sabhiya	182		
Samaṅga	174		
Samavattakkhandha	188		
Samudda	168		
Samuddā	220		
Sambala	168, 174		
Sambhava	88, 196		
Saraṇa	82, 134, 160		

S		S	
Sudeva	56, 74	Sumedha	20, 130
Suddhodana	30	Sumedhā	56
Sudhaññavatī	88	Surakkhita	182
Sudhamma	96	Surammā	168
Sudhammā	96, 156	Surādhā	112
Sunanda	64, 68	Surāmā	136, 168
Sunandā	(aggasāvikā) 58, 156, (upaṭṭhikā) 212, (janikā) 160, (nārī) 230	Surucī	70
Sunetta	96, 162	Sela	156
Sundarī	106	Soṇā	58, 66, 82
Suppiya	168	Sotthija	220
Suphassā	166	Sobha	220
Subhakiṇṇa	6	Sobhita	92, 100, 150
Subhadda	64, 88, 162	Somadeva	222
Subhaddā	88, 144, 174		
Sumaṅgala	58, 230		
Sumana	(upaṭṭhāka) 128, 212, (buddha) 76, 78, 82, 240		
Sumanā	106, 134, 168		
Sumitta	134, 168		
		H	
		Haṭṭhā	128
		Hatthālavaka	32, 62, 70, 80, 94, 104, 116, 160, 166, 172, 180, 186, 194, 204, 210, 218, 228, 236
		Himavatta	24

--ooOoo--

CARIYĀPIṬAKAPĀḲI

GĀTHĀDIPĀDASŪCI - THU MŪC CĀU KĒ PĀḲI:

	Trang		Trang
A		A	
Akāmakō vāhi ahaṃ carāmi	318	Assattha kālamaññāya	288
Aggivegabhayā bhītā	314	Ahañca brāhmaṇo eko	290
Acetanāyaṃ paṭhavi	272	Ahañca maddidevī ca	270
Acchādanañca sayanañca	258	Ahaṃ te anusāsāmi	274
Accheraṃ vata lokasmiṃ	268	Ahaṃ nissajja cintesiṃ	274
Ajjhogahetvā pavanaṃ	270	Ahaṃ soṇo ca nando ca	306
Atītakappe caritaṃ	250	Aho me mānasaṃ siddhaṃ	262
Atthi loke sīlaguṇo	314		
Athettha kapimāgantvā	286	Ā	
Athettha vattatī saddo	266	Āmantayitvā devindo	270
Atho uparigaṅgāya	288	Āvajjetvā dhammabalaṃ	314
Adinnapubbaṃ dānavaraṃ	276		
Addasaṃsu bhojaputtā	294	I	
Adhane āture jiṇṇe	264	Iti sīlavataṃ hetu	294
Adhiṭṭhitamadhiṭṭhānaṃ	310	Idaṃ acchariyaṃ disvā	268
Anurakkhiṃ mama sīlaṃ	288, 290	Idaṃ loke uttariyaṃ	302
Anussarivā saddhammaṃ	316, 320	Idānāhaṃ cintayitvā	260
Anvaddhamāse paṇṇarase	264		
Apare gandhañca mālañca	324	U	
Api cāhaṃ sīlarakkhāya	278, 280, 292	Ukkaṇṭhitomhi kāyena	304
Apucchi maṃ porisādo	320	Ujjālehi mahā-aggiṃ	294
Abhijātā sukhumālā	268	Uposathamhi divase	274
Abhitthanaya pajjunna	316	Ubhopi nettā nayanā	260
Ariṭṭhasavhaye nagare	260	Ubho mātā pitā mayhaṃ	304
Avuṭṭhiko janapado	254, 266	Uyyānadassanaṃ gantvā	284

E		KH	
Ekokāse rathaṃ katvā	310	Khattiyānaṃ ekasataṃ	320
Etamatthavasāṃ ñatvā	258		
Ete aṅge adhiṭṭhāya	310	G	
Ete dānaparikkhārā	276	Gantvāna so hatthidamako	278
Etesaṃ pubbajo āsiṃ	304		
Ettakaṃ yeva te āyu	264	C	
Evamevāhaṃ puññakāmo	252	Catuppathe mahāmagge	294
Evarūpaṃ mahādānaṃ	256	Catuvāhiṃ rathaṃ datvā	268
Evarūpaṃ saccavaraṃ	316		
Evaṃ cintesahaṃ tattha	316	CH	
Evaṃ bahuvidhiṃ dukkhaṃ	324	Chavi chammaṃ maṃsaṃ naharuṃ	276
Evaṃ me appamattassa	322	Chaviyā cammena maṃsena	280, 294
Evaṃ vuttā ca sā devī	262		
Evaṃ vuttāya'haṃ tassā	308	J	
Evaṃ vutte ahaṃ tassa	284	Jāliṃ kaṇhājinaṃ dhītaṃ	272
Evaṃ vutte tadā yakkhe	286		
Evaṃ vutto ca so sakko	262	T	
Evāhaṃ cintayitvāna	252, 304	Taññevādhipatiṃ katvā	298
Ehi aggiṃ padīpehi	276	Tato kākā ca gijjhā ca	314
Ehi sīvaka utṭhehi	262	Tato cutā sā phusatī	264
		Tato jānapadā sabbe	310
O		Tato me hatthapāde ca	310
Odapattakiyā mayhaṃ	284	Tato so codito mayhaṃ	262
		Tato so vaṭṭagataṃ maggaṃ	318
K		Tattha kāraṇikā gantvā	300
Kappe ca satahasse	250	Tatthaddasāmi paṭipathe	252
Kalaho vattatī bhesmā	292	Tattha passivāhaṃ deve	280
Kāmaṃ bhijjatu yaṃ kāyo	282	Tattha vattetvā sallāpaṃ	270
Kāliṅga raṭṭhavisayā	254, 266	Tattha vasāma nipakā	282
Kicchā laddhaṃ piyaṃ puttaṃ	308	Tatthāhaṃ divase tikkhattuṃ	254
Kupito ahosi paccanto	300	Tathannu vitathannetaṃ	260
Kusāvatiṃhi nagare	254	Tatheva jalataṃ aggiṃ	276
Kevalaṃ paṭhaviṃ rajjaṃ	298	Tatheva sakabhuttāpi	258
Ko chātako ko tasito	256	Tathevāhaṃ jānamāno	256
Ko pathe chattamādeti	256	Tathevāhaṃ sabbabhava	258

T		T	
Tadāpi maṃ dhammacāriṃ	282	Tesāhaṃ evamavacaṃ	300, 304
Tadāpi maṃ nimantiṃsu	306	Tyāhaṃ assāsayitvāna	318
Tadāpi lokaṃ disvāna	306	Tvaṃ maddi kaṇhaṃ gaṇhāhi	268
Tadā maṃ tapatejena	250		
Tadāhaṃ phusatiyā kucchiṃ	264	TH	
Tadāhaṃ māpayitvāna	258	Thalaṃ kareyyaṃ udakaṃ	282
Tadāhaṃ yajanā mutto	258		
Tadāhaṃ sattarajjesu	256	D	
Tamahaṃ anurakkhanto	288	Datvā dātabbakaṃ dānaṃ	324
Tamahaṃ upaṭṭhahitvāna	318	Dadamānassa dennassa	262
Tamahaṃ gantvā'nupaṭṭhānaṃ	300	Dadāmi na vikampāmi	266
Tamahaṃ disvāna kuhakaṃ	300	Dasakusalakammapathe	290, 322
Tamahaṃ disvāna santuṭṭho	274	Dasamāse dhārayitvāna	264
Tamahaṃ paṭipathe disvā	252	Dānāni paṭiyādetha	274
Tassa āmasane kuddho	318	Dārake anurakkhanto	270
Tassa katvāna kāruññaṃ	288	Divā vā yadi vā rattiṃ	256
Tassa taṃ vacanaṃ sutvā	278,	Disvāna vividhaṃ pāpaṃ	306
	292, 300	Dukkheṇa jīvito laddho	302
Tassa datvānaṃ paṇṇaṃ	250	Dutiyampi tatiyampi	250
Tassa nāgassa dānena	266		
Tassa nāge padinnamhi	254	DH	
Tassa paṭissuṇitvāna	320	Dhaññaṃ maṅgalasampannaṃ	254
Tassa rañño ahaṃ putto	292	Dhammavādī adhammo ca	290
Tassa rañño patikaro	298	Dhūmadhūmaṃ janitvevaṃ	314
Tassā āyukkhayaṃ disvā	262		
Tassā sārattādhigato	284	N	
Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā	260, 308	Na koci etaṃ jānāti	316
Tassāhaṃ saddaṃ sutvāna	288	Nagaraṃ gantvāna ācikkhi	288
Te tattha amhe passitvā	268	Na tassa alikaṃ bhaṇitaṃ	312
Tena so kupito āsi	300	Na tassa dānaṃ dadamāno	252
Tenevāhaṃ satagaṇato	252	Na tassa parikhāya'ttho	278
Te mayhaṃ vacanaṃ sutvā	304	Na taṃ dasasu ṭhānesu	256
Te maṃ tadā ukkhipantaṃ	304	Natthi 'massa sataṃ dhammo	300
Te maṃ rañño dassayiṃsu	302	Natthi me saṃsayo tattha	320
Te me sādhiṭi vatvāna	274	Na mayhaṃ mattikaṃ nāmaṃ	264
Tesaṃ nicchuhamānānaṃ	266	Na maṃ koci uttasati	322

N		P	
Na me atthi tilā muggā	274	Punāparaṃ yadā homi	274, 252,
Na me tappaccayā atthi	250		256, 258, 280,
Na me dessaṃ dhaṇaṃ dhaññaṃ			282, 284, 286, 290,
	256		254, 294, 298, 302, 306,
Na me dessaṃ mahārajjaṃ	302		308, 312, 314, 316, 320, 322
Na me dessā ubho cakkhu	262	Pubbasālohitā mayhaṃ	308
Na me dessā ubho puttā	272	Pūtikuṇapasampunṇā	302
Na me yācakamanuppatte	254, 266	Peḷāya pakkhipantepi	280
Na me sā brāhmaṇī dessā	284		
Nahāpetvā anulimpitvā	310	BH	
Nāgaṃ gahetvā soṇḍāya	254, 266	Bhikkhāyupagataṃ disvā	276
Nāsāya vinivijjhivā	294		
Nāhaṃ pivāmi khādāmi	258	M	
Nikkhamitvāna nagarā	268	Makkeṭo ca sigālo ca	274
Niddāyamāno sayanavare	308	Maddiṃ hatthe gahetvāna	272
Nimi canda kumāro ca	276	Maddiyā diyamānāya	272
Nirantaraṃ jātisataṃ	280	Mama saṅkappamaññāya	260, 274
Nirālayā chinnabandhū	282	Mamaṃ upaddutaṃ disvā	286
Nisajja pāsādavare	260	Mame vāyamaññamāno	286
Nisedhayitvā paccantaṃ	300	Mātā pitā na me dessā	298, 304, 310
		Mātā pitūhi pahitā	304
P		Mātu pitū ca vanditvā	294
Pañcālaratṭhe nagaravare	292	Māpaṇḍiccaṃ ⁴ vibhāya	308
Padumaṃ puṇḍarīkaṃ va	268	Mā pamajji tuvaṃ tāta	300, 310
Pabbhāre giridugge ca	284	Migavaṃ gahetvā muñcassu	292
Pavanā ābhataṃ paṇṇaṃ	250	Mukhatuṇḍake nāharitvā	312
Pavane disvā vanacaro	278	Mūgo ahoṣiṃ badhiro	310
Pavane vasamānassa	270	Y	
Pavedhamāno palitasiro	260	Yato sarāmi attānaṃ	316
Pāde pakkhe pajahāmi	314	Yathā amacco muddikāmo	252
Pāpo kadariyo yakkho	290	Yathāpi āturo nāma	256
Pitā me migavaṃ gantvā	292	Yathāpi kassako puriso	252
Punadeva sakko oruyha	270	Yathāpi vāṇijo nāma	258
Punāparaṃ dadantassa	266	Yathāpi sevako sāmīṃ	258
Punāparaṃ brahāraññe	272	Yathā sītodakaṃ nāma	276

Y		R	
Yadā ahaṃ amitayaso	298	Rajjampi me dade sabbaṃ	254
Yadā ahaṃ kapi āsiṃ	312	Rajjaṃ putta, paṭipajja	292
Yadā ahaṃ brahāraṅṅe	250	Ratanāni satta vassimsu	272
Yadā ahosi pavane	278	Rattindivaṃ so gaṅgāya	288
Yadā mahā kaṭṭhapuṅṅo	276	Ramme padese ramaṅṅe	286
Yadāhaṃ dāraḅo homi	264	Rājūpaṅṅe nigame	322
Yadi koci eti dakkhiṅṅeyyo	274	Rodante dāraḅe disvā	268
Yadi cittavasā hessaṃ	282		
Yadi te maṃ tattha koṭṭeyyaṃ	278	V	
Yadi passanti pavane	268	Vaṭṭako maccharāṅṅa ca	324
Yadi māsaṃpi dve māsaṃ	252	Vicaranto anukūlamhi	290
Yadihaṃ tassa kuppeyyaṃ	286	Vicaranto brahāraṅṅe	284
Yadihaṃ tassa pakuppeyyaṃ	290,	Vicintayitvā dhammatthaṃ	316
	292	Viṅṅāya me silaṅṅaṃ	278
Yadihaṃ tādisaṃ patvā	302		
Yadihaṃ tesāṃ pakuppeyyaṃ	278	S	
Yadihaṃ brāhmaṅṅiṃ koci	284	Sakajivitapariccāgo	280
Yamhokāse ahaṃ ṭhatvā	312	Sakimpi divasaṃ dutiyaṃ	286
Yaṃ kiṅṅci mānusaṃ dānaṃ	260	Sake putte cajantassa	270
Yaṃ tesāṃ vacanaṃ vuttaṃ	304	Sakkassa vacanaṃ sutvā	270
Yaṃ me tadā pākatikaṃ	278	Sakkena sā dinnavarā	264
Yaṃ so tadā maṃ abhisapi	290	Saṅkhaṅṅassa me sato	296
Yaṃ ³ so vaṅṅaṃ cintayati	282	Saṅkhipiṃsu pathaṃ yakkhā	268
Yācakaṃ upagataṃ disvā	270	Saṭṭhirāṅṅasahassāni	270
Yācanti maṃ paṅṅalikā	298	Sattāhamevāhaṃ pasannacitto	318
Yācāmi taṃ mahārāja	260	Sattāhaṃ dhārayitvāna	310
Yācitā sivayo sabbe	266	Santi pakkhā apataṅṅa	314
Yā me ahosi janikā	262	Sabrahmacārī maṅṅabyo	316
Yā me dutiyikā āsi	282	Sabhāvaṃ cintayantassa	264
Yāvataṅṅa kāraṅṅaṃ sabbaṃ	288	Sammodamāno tehi saha	318
Yudhaṅṅjayo somanasso	324	Saraṭṭhakaṃ sanigamaṃ	302
Ye keci manujā enti	268	Sarājake sahorodhe	298
Ye keci mahiyā sattā	302	Sarīrakiccaṃ katvāna	280
Ye me dukkhaṃ upadahanti	324	Sasatthahatthūpagataṃ	294
Yesāhaṃ upadhāveyyaṃ	314	Sasāgarantaṃ paṭhaviṃ	296
Yo me kaṅṅiṭṭhako bhātā	306		

S		S	
Sahakate saccavare	316	Susāne seyyaṃ kappemi	324
Saha kope samuppanne	284	Sūlehi vijjhiyantepi	296
Saha daṭṭho āsivisena	318	So tadā paggahetvāna	260
Sahadiṭṭhasa me chattaṃ	308	Somaṃ asaṃsi ehīti	312
Saha pathato okkante	292	So maṃ tattha khamāpesi	302
Saha sacce kataṃ mayhaṃ	314	So me puṭṭho ca vyākāsi	288
Saha sacce kate mayhaṃ	318	Sohaṃ tesaṃ matiṃ sutvā	310
Sahāyo brāhmaṇo mayhaṃ	318	Soḷasitthisahassānaṃ	308
Saṃvacchare gimhasamaye	314		
Saṃsito akataññunā	280	H	
Sādhūti so haṭṭhamano	276	Hatthi asse rathe datvā	266
Sāmo yadā vane āsiṃ	322	Hatthināgo bhūridatto	296
Sīlakhaṇḍabhayā mayhaṃ	294	Hadayaṃ dadeyyaṃ cakkhuṃ	264
Sīlavā guṇasampanno	298	Hirottappena garunā	272
Sīhabyaggehi dīpihi	322	Hīnamajjhimaukkaṭṭhe	286
Sukhadukkhatulā bhūto	324	Hīlitā jīvitā cāpi	286

--ooOoo--

CARIYĀPIṬAKAPĀḲI

SAÑÑĀNĀMĀNUKKAMANIKĀ - THƯ MỤC DANH TỪ RIÊNG:

	Trang		Trang
A		J	
Akitti	250	Jayaddisa	292
Ayoghara	302	Jāli	268, 270, 272
Ariṭṭha	260	Jūjaka	270
Alīnasatta	292	Jetuttara	264, 272
Ā		T	
Ālambana	280	Temiya	308
I		D	
Indapatta/Indapattha	254, 298	Dabbasena	322
E		DHA	
Ekarāja	258, 322	Dhanañjaya	254
		Dhamma	290
K		T	
Kaṇhadīpāyana	316		
Kaṇhājīnā	268,	Nanda	306
	270, 272	Nimi	258
Kampillā	292	P	
Kasī	304	Paccaya	264
Kāliṅga	254, 266	Pañcāla	292
Kāsirāja	302, 308	Pupphavatī	258
Kururāja	276	Porisāda	292, 320
Kusāvati	254	PH	
C		Phusatī	262
Canda	258	B	
Campeyyaka	282		
Cullabodhi	282	Bārāṇasī	282
Cetaputta	270	Brahmaṇḍhana	306

BH		V	
Bhisa	304	Vaṅka	268, 270
Bhūridatta	280	Virūpakkha	280
Bhojaputta	294	Vissakamma	270
		Vessantara	264
M		S	
Magadha	312	Sakka	260, 262, 264, 270, 274, 322
Maṇḍabya	316	Saṅkha	252
Maddidevī	268, 270, 272	Saṅkhapāla	294
Mahāgovinda	256	Sacca	312
Mahā lomahaṃsa	324	Sañjaya	264
Mātaṅga	298	Sāma	322
Mithilā	258	Sineru	264, 266, 268, 270 272
Mūgapakkha	308	Sivi	260, 266
Y		Sīvaka	262
Yudhañjaya	298	Sutasoma	320
R		Soṇa	306
Ruru	286	Sotthiya	304
		Somanassa	298

--ooOoo--

BUDDHAVAMSA PĀLI

VISESAPADĀNUKKAMANIKĀ - THƯ MỤC TỪ ĐẶC BIỆT:

	Trang		Trang
A		U	
Añjasa	22, 26, 28, 236	Ukkuṭṭhisaddaṃ	32, 62,
Atthamī	82		72, 80, 86, 96, 104, 110, 118, 124,
Advejjhavacanā	38, 44		132, 142, 148, 154, 160, 166, 172,
Adhikāra	28, 30		80, 188, 194, 204, 210, 218, 228
Anadhivara	2, 4	Uṭṭhānaṃ	140
Anāvayo	226	Utuvasse	46
Anilañjase	8	Upanisādino	184
Anivattigamaṇaṃ	100		
Anuciṇṇaṃ	40	E	
Andughare	42	Ehiti	30, 62, 70, 78,
Appattamānasā	56, 234		86, 94, 102, 110, 116, 124, 132,
Apparajakkhajātikā	2		140, 148, 154, 160, 166, 172, 180
Abhiññābala	24, 100,	O	
	102, 138, 164	Osadhī	46
Abhinīhāro	16, 30	K	
Abhissanno	32	Kaṭhinaċivare	108
Amatadundubhiṃ	122	Kaṭhinatthate	130
Amatabheri	76, 122	Kevalaṃ bodhiṃ	92, 114, 130, 138
Asati	186, 194, 210	Koraṇḍasamasādiso	12
Ahū	4, 56, 158, 244	KH	
Ā		Khilāsayā	36
Ādesanānusāsani	4	G	
Āmutta	114	Gaganamaṇḍale	36
Āhutīnaṃ	30, 32, 240	Gaṇetuye	74
I		Gavapānena	70
Indaketu	88	Giro/giraṃ	18, 100
Isi	14, 158		

CH		DH	
Chaḷabhiññā/ehi	28, 54,	Dhammukkaṃ	68, 74, 238
	56, 76, 108, 136, 232	Dhuvassaṃ	24, 32, 34, 36, 38, 40
J		Dhuvaṃ	8
Jighacchā	36	Dhūmaketu	74
Jinacakkam	236	N	
Jinabodhiyaṃ	52	Naramarū/ūnaṃ	28, 32,
Jutindharo/jutindharassa	2, 184		60, 62, 70, 80, 84,
Ñ			86, 94, 104, 110, 118,
Ñānadhātuṃ	224		124, 132, 142, 148, 154,
D			160, 166, 170, 172, 180, 186,
Tādihi	28, 56, 106, 126, 136		194, 200, 204, 210, 218, 228, 234
Tipāṭihīre	4	Naravasabhaṃ	138
Tividhaggi	22	Navaṅgaṃ jinasāsaṃ	76, 226
D		Navaṅgaṃ satthusāsaṃ	64,
Dakajā	34		72, 134, 142, 180
Dayita-oraso	114	Nicchubhanti	126
Darīsayā	36	P	
Dasapāramipūriyā	80,	Pakaraṇe satta	216
	88, 104, 112, 118, 126,	Patitṭṭhaha	48
	134, 142, 150, 156, 160,	Parivesane	48
	166, 174, 180, 204, 220	Paluggaṃ	24
Dukhaddito	42	Pavanaṃ	52, 98
Durāsado/durāsadā	60, 66,	Pāṭihīraṃ	4, 12,
	100, 130, 138, 146, 208, 232		192, 200, 216
DH		Pāvacaṇaṃ	56, 98, 106, 144
Dhammacetiṃ	222	B	
Dhammadesane	26,	Buddhakare dhamme	40
	68, 76, 84, 92, 100,	Buddhadhammā	40, 42,
	122, 130, 138, 170, 224		44, 46, 48
Dhammadhātuyā	40	Buddharaṃsena	120
Dhammabheriṃ	68	bodhipācaṇā	40, 42, 44, 46, 48
		Brahā	114, 130, 144, 150
		Brahmaṃ	142, 182

BH		S	
Bhaddake kappe	208, 218, 226, 242	Saṅghāṭa	6
Bhātha	50	Sataraṃsī	6, 98, 106, 138, 182, 238
Bhusavātehi	46	Samimsu	56, 108, 114, 116, 130, 146
M		H	
Maṇḍakappa	122, 138, 152, 158, 178, 200	Sampannavijjācaraṇassa	2
Madhulaṭṭhikaṃ	208	Sallakatto	242
Mānasaṃ	50, 58, 76, 92, 118, 192, 202, 224	Saṃkilesamaraṇaṃ	74
Mānusakaṃ/mānusakā	34, 50	Sikhī	112, 206
Mānusehi	28	Serī	22
Morahatto	144	Selenti	10
V		H	
Vaṭumāyanaṃ	26	Handa	2, 40
Vasībhūta	26, 32, 126	Hiṅkāraṃ	8
Vītathaṃ	38, 40	Hūtāsano	98
Viyākari/ī	110, 226	Hessati	30, 62, 70, 80, 86, 94, 102, 110, 116, 124, 132, 140, 148, 154, 160, 166, 172, 180, 186, 194, 202, 210, 218, 226, 242
		Hehiti	20

--ooOoo--

CARIYĀPIṬAKAPĀḶI

VISESAPADĀNUKKAMANIKĀ - THƯ MỤC TỬ ĐẶC BIỆT:

	Trang		Trang
A		O	
Akiñcane	264	Ocināyatu	308
Atikkhayamaṃ	316	Odapattakiyā	284
Anagāriyamaṃ	302	Ohaṇeti	286
Anariyo	268		
Anucchavo	254	K	
Anolīno	252		
Apaccāso	256	Kaṭhinaṃ	304
Aparājitaṃ	252	Kaṇṇabheriṃ	266
Apassayamaṃ	316	Kaṇḥavattani	314
Abbocchinnamaṃ	258	Kadaliṃ va asāraḥamaṃ	300
Alikamaṃ	312	karuṇamaṃ	272, 288, 298
		Kāmaṅkāro	288
Ā		Kāraṃ	252
Ārādhaniyamaṃ	258	Kāsuṃ	310, 322
Āsayamaṃ	274	Kāhāmi	286
Āḷhakakāsuyā	278	Kusalaṃ	300
U			
Uttamaṅgaṃ	318	G	
Upāyanaṃ	256	Gihī dhamme	304
Ukkhiggā	268		
Uragādhībhū	294	GH	
		Ghāsahetu	274
Ū			
Ūrukkhambho	284	C	
		Catuvāhiṃ	268
E		Catussālaṃ	258
Ekasāsani	284	Ceṭake	284

CH		N	
Chavaṃ	286	Nicchuhamānānaṃ	266
Chātako	254, 256, 266	Nippīlayanto	284
J		Pakkho	310
Jaṭilahīṭo	300	Pajjunno	316
Jātaveda	314	Paṇhe	320
Jālasikhantare	276	Patikaro	298
Jutindharaṃ	308	Pabbhāre	284
T		Parantihi	300
Tathaṃ	260	Parittāsaṃ kate mayi	294
Tassa	294	Pavane	268, 270, 278, 322
Tālamīñjaṃva	262	Pasadamiga	322
Tutta	306	Pāvako	314
THA		Pāvada	288
Thusarāsīṃva ataṇḍulaṃ	300	Pāhunāgataṃ	318
D		Pitu mātu ca	304
Dakāsaye	284	Pubbasālohitā	308
Dakkhiṇānucchavaṃ	274	Peḷāya	280
Dayito	298	B	
Darathapariḷāhaṃ	276	Balasā	284
Darīsaye	312	Bodhijaṃ	258
Davaḍāho	314	Bodhipācanaṃ	250
Dāṭhāvudho	294	Bodhiyā	262, 272, 284, 288, 290, 298, 310
Dumaṃ	300	Brahārañṇe	250, 272, 284
Dessā	262, 272, 284, 298, 304, 310	BH	
DH		Bhavābhavē	250, 258
Dhaññaṃ	252, 254, 256, 266	Bhīnkāre	254, 266
Dhammikaṛaṭṭhavaḍḍhana	260	Bhesmā	292
Dharaṇīruhaṃ	262	M	
Dhūmadhūmaṃ	314	Mātu pitu ca vanditvā	294
		Mālāvacchaṃ	298
		Mahāsikhī	314

M		S	
Mutteti	286	Saccavajjena	316
Muddikāmo	252	Sajjassaṃ	310
Mūgo	310	Satabhāgo	258
		Sataṃ dhammo	280
		Sabbaññutaṃ	252, 254, 256, 262, 272,
Yajanā	258		284, 298, 302, 310
Yaññavāṭato	258	Sabrahmacārī	316
		Samimhā	290
		Sampīle	302
Rajagate	276	Sayambhuṃ	252
Rathiyā rathiyaṃ	300	Sahadhammā	284
Rājaveṭhanaṃ	310	Sāmaññāpagato	300
Rājūpajīve	322	Sārattādhigato	284
		Sikhī	314
		Sineruvanavaṭaṃsakā	264, 266, 268, 270, 272
Vaṇibbake	262	Sīlabbatasamappito	282
Vipinakānane	250	Soḷasiṃ	310
Vivaṇṇiyaṃ	250		
Vedajāto	260		
Vedhito	318		
		H	
		Hatthamuñcito	310
Sakaṭāhena	250	Hatthidamaṃ	278
Saṅgaram	320	Hīṭitā	286

--ooOoo--

CÔNG TRÌNH ẨM TỔNG TAM TẠNG SONG NGŨ PĀLI - VIỆT

‘PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Công Đức Thành Lập & Bảo Trợ

1. Ven. Khánh Hỷ và Phật tử chùa Bát Nhã
2. Quỹ Hùn Phước Visākhā

Công Đức Thành Lập

1. Gia đình Phật tử Visākhā An Trương
2. Gia đình Phật tử Trương Đình Nguyên & Huỳnh Ngọc Hạnh
3. Bà Quả Phụ Phạm Vũ Diễm - Pháp danh Diệu Đài
4. Bà Phật tử Diệu Giới và các con cháu
5. Gia đình Phật tử Lương Xuân Lộc & Lê Thị Thu Hà
6. Gia đình Phật tử Phạm Trọng Độ & Ngô Thị Liên
7. Gia đình Phật tử Lý Hoàng Anh
8. Gia đình Phật tử Nguyễn Văn Hòa & Minh Hạnh
9. Gia đình Phật tử Hồ Hoàng Anh
10. Phật tử Diệu Bình và Gia đình Phạm Thiện Bảo
11. Gia đình Phật tử Phạm Thị Thi & Châu Thiên Hưng
12. Gia đình Phật tử Phạm Xuân Lan & Trần Thành Nhơn
13. Cư sĩ Liên Tâm (Phan đình Quế)
14. Ái nữ Chú Nguyễn Hữu Danh
15. Gia đình Phật tử Khánh Huy
16. Ái nữ Cô Lê thị Tích
17. Cô Trần Châu (Vothuong)
18. Cô Hồng (IL., bạn của Thùy)